

Słowo

AKCJA KATOLICKA NA ŚLĄSKU

- POWSTANIE
- R O Z W Ó J
- DZIAŁALNOŚĆ

KATOWICE 1938

NAKŁADEM DIECEZJALNEGO INSTYTUTU AKCJI KATOLICKIEJ

DRUKIEM KSIĘGARNI I DRUKARNI KATOLICKIEJ S. A. KATOWICE, M. PIŁSUDSKIEGO NR 5B

Słowo wstępne

16314 S

Akcja Katolicka nastawiona jest całkowicie na zdobywanie a tym samym na przyszłość. Od czasu do czasu musi jednak spoglądać wstecz po to, aby się z przyszłości uczyć, a powtórę, aby ogarnąć przebytą już drogę i z niej wysnuwać wnioski i nauki dla dalszej pracy. Było specjalnym życzeniem J. E. Ks. Biskupa Ordynariusza, aby Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej zestawiał dotychczasowy dorobek nie tylko swych własnych wysiłków, ale i tych wszystkich organizacji i instytucji, które razem z nim i naokoło niego się grupując, pracują bezpośrednio w dziedzinie Akcji Katolickiej albo przynajmniej pośrednio w jej duchu. Okazuje się, że dorobek Akcji Katolickiej, poczynszy od utworzenia własnej Diecezji Śląskiej — już bowiem pierwszy rządcą tej diecezji, obecny Prymas Polski, kładł podwaliny pod obecną jej budowę — przy ogólnym zestawieniu lat kilkunastu jest niezmiernie obfity pod każdym względem.

Setki i tysiące kursów i wykładów, jeszcze liczniejsze zebrania, posiedzenia, wizytacje, niezliczone pogadanki i dyskusje — przerabiała i przerabiają powoli, ale stale, tradycyjnych katolików na świadomych swej wiary i swych zadań katolików wojujących, biorąc ten wyraz w najbardziej chrześcijańskim jego znaczeniu. Pracę tę przeplatały uczynki miłosierdzia organizacji charytatywnych, modlitwy i ofiary setek tysięcy członków, bractw i zrzeżeń pobożnych, złączonych w Misji Wewnętrznej.

Sprawozdanie wykazuje, że żadna z naszych organizacji nie próżnowała, nie prowadziła tylko papierowego lub reprezentacyjnego żywota, ale pracowała uczciwie na wszystkich szczeblach organizacyjnych. Niewątpliwie praca tego całego zespołu słowarzyszeń poważnie wpływa na stosunki społeczne na Śląsku. Wszak chodzi tu o setki tysięcy obywateli i krocie tysięcy zgromadzeń i zebrań rocznie; zebrań, na których członkowie nie uprawiają demagogii, nie stawiają ciągle nowych żądań życiowo niemożliwych, ale wzajemnie się zachęcają do uczciwego spełniania obowiązków chrześcijańskich, tak indywidualnych jak i społecznych, na których obradują, jak bliżnim dobrze czynić i jak najlepiej i najskuteczniej zasady etyki chrześcijańskiej wpajać w społeczność nowoczesną,

której grozi rozprężenie całkowite. Obradują na tych zebraniach, komu należy przyjąć z pomocą już nie tylko moralną, ale także i materialną; *wszak same Stowarzyszenia Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo wydały na biednych w ostatnich tylko 2 latach aż 446.600* — zł w gotówce, nie licząc bardzo licznych zapomóg żywnościowych.

Spoleczną wagę tych wszystkich organizacji, pracujących w służbie ideałów Akcji Katolickiej, należy docenić tym więcej, jeśli uwzględni się fakt, że starają się być samowystarczalne pod względem materialnym, opierając się w lwiej części na ofiarności swoich członków. Te zaś zapomogi, którymi wspierają ruch organizacyjny władze diecezjalne, nie stoją w żadnym stosunku do rozmachu pracy wykonanej. Z funduszków publicznych zaś korzystają, w minimalnym zresztą stopniu, Caritas i organizacje młodzieżowe — spełniające specjalne zadania wychowawcze w ramach programów ogólnopaństwowych.

Oby stronnice następne, zapełnione sprawozdaniami, cyframi i wykresami, przekonały czytelników o rozmiarach i pożytku dokonanej przez organizacje katolickie pracy; oby rozwiały uprzedzenia i niedowierzania, które ciągle jeszcze pokutują u niektórych jednostek, które uważają, że Akcja Katolicka ma ukryte cele „polityczne“. Wręcz przeciwnie, nie mamy nic do ukrywania i dlatego tak, jak każdy może nabyć nasze statuty, regulaminy i inne rozporządzenia, tak też w niniejszym sprawozdaniu odsłaniamy karty całkowicie.

My sami natomiast, członkowie i współpracownicy Akcji Katolickiej, ze sprawozdania odniesiemy niewątpliwie pożytek duchowy, uświadamiając sobie na podstawie nagromadzonych cyfr i danych — jak szara, codzienna praca społeczna urasta niespostrzeżenie do rozmiarów, które nas napęłniają dumą, a zarazem stanowią zachętę do dalszych, tym gorliwszych wysiłków.

Jeżeliby sprawozdanie co do formy i sposobu ujęcia miało wykazywać pewne braki, tłumaczy je częściowo fakt, że zestawienie nagromadzonego i zupełnie ścisłego materiału statystycznego przyspieszono, aby sprawozdanie mogło ukazać się na rozpoczęcie IV Studium Katolickiego w Katowicach.

Katowice, 29 sierpnia 1938.

(—) W. Spaltenstein,
prezes

(—) Ks. B. Kominek,
sekretarz

Diec. Instytutu Akcji Katolickiej.

I. POWSTANIE I ROZWÓJ AKCJI KATOLICKIEJ NA ŚLĄSKU.

(Rys historyczny.)

1. Okres przygotowawczy.

(Rok 1925—1930.)

Akcja Katolicka w diecezji katowickiej nie powstała nagle, ale rozwijała się stopniowo, nawiązując do przeszłości i warunków miejscowych śląskich. Na terenie obecnej diecezji działały już za czasów przynależności do diecezji wrocławskiej liczne stowarzyszenia o charakterze religijno-społecznym, których głównym zadaniem było uświadamianie swoich członków w sprawach religijnych i pogłębianie w nich zasad wiary katolickiej. Pośrednio wynikał z tego rodzaju pracy również duch apostolski u członków.

I tak istniało na części cieszyńskiej diecezji jeszcze przed przyłączeniem jej do Katowic kilkanaście stowarzyszeń młodzieży, na Górnym Śląsku pracowały w parafiach większych i przemysłowych towarzystwa św. Alojzego. Ponadto w kilkudziesięciu parafiach części górnośląskiej istniały towarzystwa mężów katolickich pod różnymi wszakże nazwami i często pod wezwaniem Świętych Pańskich, np. Towarzystwo Robotników Katolickich pod wezwaniem św. Józefa, św. Barbary, Towarzystwo Mężów Katolickich pod wezwaniem św. Augustyna, Kasyno Katolickie itp.

Wszystkie wyżej wymienione rodzaje stowarzyszeń istniały samodzielnie, t. zn. nie były na ogół przyłączone do żadnych central. Trudno podać liczby ściśle z czasów wrocławskich, gdyż wówczas nie prowadzono dokładnej ewidencji tych stowarzyszeń, które zresztą, aczkolwiek wszystkie działały zupełnie w duchu katolickim, były nieraz bardzo luźno z parafią złączone, zwłaszcza tam, gdzie obok katolickiej rozwijały również działalność narodową, np. stowarzyszenie św. Alojzego i wiele stowarzyszeń robotników. Według ogólnej statystyki stowarzyszeń, przeprowadzonej po raz pierwszy przez Sekretariat Akcji Katolickiej od października do grudnia 1931 r. (w statystyce pytano również o rok założenia danego stowarzyszenia), istniało na terenie diecezji z chwilą jej

powstania około 40 katolickich stowarzyszeń mężów i robotników, około 50 stowarzyszeń młodzieży męskiej, ponadto istniało około 25 stowarzyszeń niewiast katolickich, przeważnie w części cieszyńskiej. Liczbę członków tych organizacyj nawet w przybliżeniu podać trudno. Opierając się na tej samej statystyce można pośrednio wywnioskować, że najliczniejsze były stowarzyszenia mężów i robotników. Niemieckich stowarzyszeń tego rodzaju było bardzo mało.

Tak mniejwięcej przedstawiał się posag stowarzyszeń, który nowa diecezja otrzymała od swej matki, diecezji wrocławskiej. Na nim stopniowo zbudowano Akcję Katolicką.

Pod względem organizacyjnym najlepiej przygotowało Akcję Katolicką Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej (SMP), wyrosłe na wspaniałej tradycji śląskich Alojzjanów i kongregacji młodzieńców, sięgających korzeniami swymi kilkaset lat wstecz. Na podstawie autentycznych dokumentów z XVII stulecia (1674), odnalezionych w Lubomii, okazuje się, że już w tym czasie, a nawet podobno jeszcze znacznie wcześniej, istniały katolickie stowarzyszenia młodzieży polskiej, oparte na tak zwanym prawie pacholczym. Niektóre z nich, jak np. w Lubomii, istnieją bez przerwy do dnia dzisiejszego.

Po przejęciu Śląska przez Polskę, rozwój stowarzyszeń młodzieży, łączących się z im podobnymi na części cieszyńskiego Śląska, gdzie również już miały piękną tradycję — nabral od razu dużego rozmachu. Z odrodzeniem ruchu młodzieżowego za polskich czasów złączone są ściśle nazwiska tak zasłużonych ludzi jak ks. prałata Puchera, ks. dra Tomali, p. prezydenta Spaltensteina, ks. prob. Matuszka i całego szeregu osób świeckich z inteligencji i ludu.

Nie można tu pominąć wielkich **zjazdów katolickich**, które niejako duchowo zaczęły przygotowywać społeczeństwo śląskie do Akcji Katolickiej i dodały mu poczucia siły. Pierwszy z nich odbył się 10 września 1922 r. w Katowicach, zwołany przez ówczesnego delegata książęco-biskupiego ks. prałata Kapicę. Wykład o Akcji Katolickiej na tym zjeździe wygłosił ks. dr Kubina na zebraniu mężczyzn w sali Powstańców.

Drugi śląski zjazd katolicki odbył się od 8—10 września 1923 r. w Królewskiej Hucie. Zwołał go ks. administrator apostolski dr August Hlond, zapraszając nań osobnym orędziem. Udział w nim był również liczny, jakkolwiek go katolicy

niemieccy bojkotowali. Na tym zjeździe poświęcono uroczystie cały Śląsk Najświętszemu Sercu Jezusowemu. Ks. Administrator Apostolski przepowiadał tekst przez siebie ułożony, a niezliczone tłumy ludu powtarzały go za nim na kolanach.

Na zjeździe uchwalono między innymi zapoczątkowanie prac organizacyjnych Ligi Katolickiej, która miała „organizacjami swoimi objąć wszystkie parafie, skupiając najlepsze siły w tym celu, by bronić i popierać sprawę katolicką w życiu prywatnym i publicznym“. Był to pierwszy niejako apel do pracy organizacyjnej, zakrojonej później na wielką skalę. Pracę tę rozpoczęto w roku następnym. Dnia 1 marca 1924 r. ks. administrator Hlond wydał list pasterski „O życie katolickie na Śląsku“, w którym nakreślił program Akcji Katolickiej na Śląsku i program prac, które Liga Katolicka miała realizować. Ramy tej pracy zostały ściśle nakreślone w Ustawie Śląskiej Ligi Katolickiej, ogłoszonej w tym roku. Według niej:

„Liga Katolicka jest zjednoczeniem zatwierdzonych przez władzę kościelną organizacyj celom przeprowadzenia akcji katolickiej, która polega na podkreślaniu, szerzeniu, wprowadzeniu i obronie zasad katolickich w życiu prywatnym, rodzinnym i publicznym. Cel swój stara się osiągnąć:

- a) przez skupianie katolików w organizacjach katolickich,
- b) przez kierowanie działalnością tychże organizacyj w odniesieniu do akcji katolickiej,
- c) przez koordynowanie prac poszczególnych organizacyj do powyższego wspólnego celu.“

Jak z tego wynika, Liga Katolicka była poprzedniczką dzisiejszej Akcji Katolickiej, dokonując tej samej pracy, jaką spełniają obecnie stowarzyszenia Akcji Katolickiej, tylko w oparciu o odmienną cokolwiek organizację i o odrębne statuty. Pracami tymi kierował z ramienia biskupa diecezjalnego prezes p. szambelan Stark oraz sekretarz generalny, którym od 7 lipca 1924 r. był ks. prałat Gawlina. Jesienią tego samego roku dochodzi do skutku III Diecezjalny Zjazd Katolicki w Katowicach (6.—8. IX. 1929 r.), poświęcony takim zagadnieniom jak sekciarstwo, masoneria, nieobyczajność publiczna. W zjeździe wzięło udział kilka-

dziesiąt tysięcy osób. Uchwalono na nim szereg praktycznych rezolucyj, idących wybitnie w duchu Akcji Katolickiej.

Po zjeździe rozpoczyna się w całej pełni praca organizacyjna i wykładowa. Zapal religijny rośnie, odbywają się zjazdy, manifestacje religijne, pielgrzymki itd.

2. Akcja Katolicka przybiera formy organizacyjne.

(Rok 1931—33.)

Tymczasem jednak szukano bezustannie właściwych form dla jednolitego ujęcia organizacyjnego nowego ruchu apostołstwa świeckich, który się wzmałgał w całej Polsce.

Sytuacja dla Akcji Katolickiej na terenie diecezji śląskiej była szczególnie trudna. Struktura diecezji wykazała niespotykane gdzieindziej kontrasty pod względem narodowym, społecznym, administracyjno-prawnym oraz politycznym. Równocześnie różne odłamy polityczne dążyły do tego, aby podsunąć Kościołowi swoje organizacje jako składniki Akcji Katolickiej.

Kiedy po śmierci ks. biskupa Lisieckiego objął diecezję dotychczasowy naczelny dyrektor ruchu Akcji Katolickiej w Polsce, J. E. ks. biskup Adamski, rozpoczął organizację właściwej, choć jeszcze nie oficjalnej Akcji Katolickiej na Śląsku. Nowy Ordynariusz, zorientowawszy się w warunkach i uznawszy, że myśl Akcji Kato-

O ŻYCIE KATOLICKIE NA ŚLĄSKU

„Nie może i nie powinno odrodzonemu katolikowi być obojętne, w jakim duchu prowadzi się np. sprawy gminne. Nie może mu być obojętne, jak tam wygląda obyczajność publiczna. Nie może mu być obojętne, w jakim kierunku religijnym i moralnym idzie jego partia polityczna. Nie może mu być obojętne, jakie u nas prasa szerzy zasady i jakie ma cele. To wszystko powinno go obchodzić: W razie potrzeby musi się umieć oprzeć, prostować, protestować i głos podnieść, aby katolickich praw bronić i domagać się. Z katolika w izbie musi się stać katolikiem w świecie. Spod ambony, gdzie sam jest słuchaczem słowa Bożego, musi iść na rozdroża i tam być braciom żywym, wymownym drogowskazem. Z ucznia musi się stać apostołem!”

(Ks. Administrator Hlond)

lickiej na Śląsku nie jest dostatecznie ideowo przygotowana, rozpoczął właściwy zasiew Akcji Katolickiej. I tak:

1. W marcu 1931 r. urządzono trzydniowy kurs Akcji Katolickiej w Śląskim Seminarium Duchownym w Krakowie dla kleryków diecezji śląskiej, a wzięli w nim udział również klerycy diecezji częstochowskiej. W wykładach omówiono najważniejsze zagadnienia Akcji Katolickiej. Referentami byli: J. E. ks. biskup Adamski, J. E. ks. biskup Kubina, ks. prałat Gawlina, ks. prałat Lewek.

2. W pierwszym półroczu 1931 r. objeżdżał ks. Biskup Ordynariusz poszczególne dekanaty, propagując wśród duchowieństwa Akcję Katolicką. W akcji wykładowej pomagał mu ks. prałat Gawlina.

3. W wielkopostnych naukach rekolekcyjnych dla inteligencji ks. Biskup uświadamiał uczestników o celu, metodach i zasadach Akcji Katolickiej (udział wzięło przeszło 500 pań i 600 panów w 2 osobnych seriach).

4. Rozporządzeniem ks. Biskupa Ordynariusza wszystkie Urzędy Parafialne zaabonowały obowiązkowo „Ruch Katolicki“, urzędowy organ Akcji Katolickiej w Polsce.

5. Wreszcie najważniejszym wydarzeniem było utworzenie z dniem 1 kwietnia 1931 r. **Sekretariatu Akcji Katolickiej w Katowicach** przy ulicy Marsz. Piłsudskiego 20, z dyrektorem ks. Józefem Gawliną (do września 1931 r.). Sekretariat przejął część agend od Ligi Katolickiej.

3. Centrala działa.

Sekretariat Akcji Katolickiej stał się odtąd głównym motorem i centralą dla ruchu katolickiego na Śląsku. Pierwszym jego ważniejszym czynem w r. 1931 było uczczenie 40-tej rocznicy ukazania się encykliki „Rerum Novarum“. Zorganizowano w tym celu cztery diecezjalne kongresy, i to: w Rybniku (14. VI.), w Królewskiej Hucie (23. VI.), w Tarn. Górach (29. VI.), oraz w Cieszynie (2. VIII.). Były to manifestacje masowe, przeważnie robotnicze, z czynnym współudziałem przemysłu i życzliwym poparciem władz. Udział w nich był bardzo liczny, w Królewskiej Hucie obliczono na około 80.000 uczestników, a z przebiegu tej uroczystości sporządzono nawet osobny film. Również poszcze-

„Wziąć najgoręcej do serca interesy ludu, szczególnie zaś klasy robotniczej i rolniczej nie tylko przez wszczepianie w serca wszystkich zasady religijnej, jedynie prawdziwego źródła pociechy w troskach życiowych, lecz przez wysiłki w celu osuszenia ich łez, złagodzenia ich cierpień, polepszenia ich warunków gospodarczych środkami roztroprnymi. W konsekwencji starać się o to, aby prawa publiczne były zgodne ze sprawiedliwością, poprawić je lub znosić te, które nie są sprawiedliwe.“

(Pius X)

gólne parafie zorganizowały u siebie podobne uroczystości parafialne z inicjatywy i przy pomocy Sekretariatu Akcji Katolickiej.

W sierpniu tegoż roku zorganizowano w Piekarach wielkie uroczystości z okazji 1500 rocznicy soboru Efezkiego. W Katowicach uczczono tę rocznicę piękną akademią w gmachu Sejmu Śląskiego w dniu 8 grudnia.

Po objęciu przez ks. prałata Gawlinę parafii św. Barbary w Chorzowie, dyrektorem Sekretariatu Akcji Katolickiej został zamianowany z dniem 1 września 1931 r. ks. dr Bolesław Kominek, kierujący do chwili obecnej Akcją Katolicką na Śląsku.

Stosownie do zleceń Episkopatu Polskiego i Naczelnego Instytutu Akcji Katolickiej, Sekretariat Akcji Katolickiej przeprowadził w całej diecezji akcję protestacyjną przeciw nowemu projektowi prawa małżeńskiego, zarówno przez dostarczenie prasie odpowiednich artykułów o szkodliwości nowego projektu, jak i przez opracowanie rezolucji protestacyjnej, którą 180 parafij (na ogólną liczbę 188) nadesłało do Sekretariatu, zaopatrzoną w podpisy i pieczętki najróżniejszych organizacji tak kościelnych jak i świeckich, przy czym ostatnie liczbą przeważały. Akcja protestacyjna przybrała tym razem znacznie szersze i głębsze rozmiary aniżeli w roku 1926, kiedy Śląsk również domagał się katolickiego ustawodawstwa małżeńskiego.

W miesiącach od września do listopada przeprowadził Sekretariat obliczenia statystyczne wszystkich organizacji kościelnych i katolickich na podstawie obszernych kwestionariuszów, wysłanych do wszystkich parafij. Statystyka stała się podstawą do dalszej pracy organizacyjnej.

Po raz pierwszy wszczęto szerszą propagandę za uroczystym obchodem w parafiach uroczystości Chrystusa Króla, głównego święta Akcji Katolickiej w Polsce, przypadającego w ostatnią niedzielę października.

Rok 1932 przyniósł ważny i zasadniczy moment w ewolucji Akcji Katolickiej, a mianowicie utworzenie dzieła pomocniczego dla Akcji Katolickiej, t. zw. **Misji Wewnętrznej**, luźnego związku wszystkich bractw, sodalicyj, zakonów i innych zrzeszeń pobożnych. Sekretariat Akcji Katolickiej stał się centralą dla rozszerzania tego nowego dzieła i rozszerzył tym samym swoją nazwę na Sekretariat Akcji Katolickiej i Misji Wewnętrznej (kierownikiem ks. dr Kominek, zastępcą kierownika ks. Ryszard Cichy), wylaniając z siebie jeszcze jedną placówkę o celach dla Akcji Katolickiej pomocniczych, **Diecezjalny Sekretariat Rekolekcyjny**, dla organizowania i propagandy rekolekcji zamkniętych. Sekretarzem rekolekcyjnym został zamianowany ks. Józef Czernecki.

Ważnym wydarzeniem było również utworzenie w roku 1932 **tymczasowego Związku Mężów Katolickich** po zjeździe delegatów różnych katolickich organizacji mężczyzn, zwołanym przez Sekretariat Akcji Katolickiej i Misji Wewnętrznej 24 kwietnia 1932 r. Z ogólnej centrali Akcji Katolickiej wyłonił się osobny Sekretariat Mężów Katolickich, przejmując od centrali odpowiednie agendy.

Przez rok 1932 i następny sprawa Misji Wewnętrznej stała na pierwszym planie w działalności Sekretariatu w myśl zamiarów Ordynariusza, by stworzyć jak najmocniejsze podstawy religijne dla Akcji Katolickiej i otoczyć ją odpowiednią atmosferą. Propagandę rozwijano głównie przez kursy, rekolekcje, organ „Głos Misji Wewnętrznej“, ożywienie Sodalityj Mariańskich itd. (porówn. sprawozdanie Misji Wewnętrznej).

Nie zaniedbano jednak przy tym innych prac ściśle z dziedziny Akcji Katolickiej, oraz wykonania wytycznych Naczelnego Instytutu Akcji Katolickiej. Po raz pierwszy opracowano i opublikowano w r. 1932 dla ruchu turystycznego dane, dotyczące nabożeństw w niedziele i święta w miejscowościach wycieczkowych. Umieszczenie odpowiednich afiszy na dworcach kolejowych Śląska, z przypomnieniem wycieczkowiczom obowiązku niedzielnego, niewątpliwie odniosło wiele korzyści.

Ważną pozycję w programie pracy zajęła walka z sekciarstwem. W związku z rozszerzającym się bezrobociem sekty ożywiły i na Śląsku swoją działalność. Sekretariat w ścisłej łączności z diecezjalnym Consilium Vigilantiae rozpoczął kampanię

uświadamiającą katolików za pomocą ulotek, literatury i prasy. Wpływy starokatolików, które stawały się na Śląsku coraz znaczniejsze, zneutralizowano prawie całkowicie.

Nawiązano kontakt z dyrekcją Teatru Polskiego w Katowicach, która odtąd przedkłada Sekretariatowi Akcji Katolickiej do oceny scenariusze religijne.

W czerwcu 1932 r. urządzono przy pomocy Sodalicii Panów i Związku Młodzieży „Dzień dobrej książki“ na terenie całego Śląska. Akcję przeprowadziło 90 parafii, sprzedano około 15.000 książek i broszur.

Propaganda uroczystego obchodu święta Chrystusa Króla dosięgła prawie do wszystkich parafii, zdobywając dlań coraz większe zrozumienie.

W roku 1933 zaszły w Sekretariacie Akcji Katolickiej zmiany personalne. Zmarł mianowicie zastępca kierownika Sekretariatu śp. ks. Ryszard Cichy, a na jego miejsce został zamianowany ks. Franciszek Woźnica, obejmując równocześnie sekretariat młodzieży niemieckiej i redakcję „Der Sonntagsbote“. Wskutek ustąpienia redaktora „Głosu Misji Wewnętrznej“ i sekretarza rekolekcyjnego ks. Józefa Czerneckiego, funkcje jego przeszły na Sekretariat.

4. Oficjalna erekcja i inauguracja Akcji Katolickiej na Śląsku.

Z początkiem roku 1934 oddzielono w centrali sprawy Akcji Katolickiej od spraw Misji Wewnętrznej, przez utworzenie na wzór innych diecezji oraz w myśl statutu konstytucyjnego Akcji Katolickiej w Polsce Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej w Katowicach (dekretom ks. Biskupa Ordynariusza z dnia 12. I. 1934 r.).

Ks. Biskup Ordynariusz zamianował na 3 lata władze Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej jak następuje:

1. Asystent kościelny: *Ks. prałat Teofil Bromboszcz* z Mysłowic
2. Prezes: *P. prezydent Wincenty Spaltenstein* z Królewskiej Huty.
3. Sekretarz i dyrektor D.I.A.K.: *Ks. dr Bolesław Kominek* z Katowic.
4. Zastępca prezesa: *P. dyr. Teodor Glensk* z Katowic, zamianowany później prezesem Katol. Stow. Młodzieży Męskiej.
5. Zastępca sekretarza: *P. prof. Konrad Pillich* z Katowic.

Równocześnie została powołana do życia Diecezjalna Rada Akcji Katolickiej, w skład której weszły osoby wymienione wyżej oraz p. dyr. Franciszek Śniehota z Katowic jako prezes Katol. Stow. Mężów i p. Teresa Niemczykowa z Dziedzic.

W ciągu roku weszły do Rady p. Felicja Chmielewska, prezeska Katol. Stow. Kobiet, i p. Maria Wrazidlanka, prezeska Katol. Stow. Młodzieży Żeńskiej.

Inauguracyjne posiedzenie Instytutu i Rady, połączone z nabożeństwem, odbyło się dnia 29 stycznia 1934 r. u J. E. ks. biskupa Adamskiego.

Rok 1934 zaznacza się innym, bardzo ważnym wydarzeniem w dziejach organizacji Akcji Katolickiej na Śląsku. Episkopat Polski uchwalił w porozumieniu z rządem specjalne statuty dla czterech stowarzyszeń (Katol. Stow. Mężów, Kobiet, Młodzieży Męskiej i Żeńskiej), mające odtąd stanowić zasadnicze organizacje Akcji Katolickiej. W myśl § 5 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 stycznia 1934 r., które stowarzyszenia Akcji Katolickiej wprowadzi nie wyjęło spod mocy ogólnopaństwowej ustawy o stowarzyszeniach z roku 1932, ale dało im pewne przywileje w stosunku do innych stowarzyszeń, J. E. ks. biskup Adamski zaaprobował następujące diecezjalne stowarzyszenia Akcji Katolickiej w Katowicach, donosząc o tym Śląskiemu Urzędowi Wojewódzkiemu: 1. Katolickie Stowarzyszenie Mężów, 2. Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej, 3. Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej. Na tych samych zasadach zaaprobowano Katholischer Jungmännerverein w Katowicach, którego jednak jeszcze nie zaliczono do organizacji Akcji Katolickiej w ścisłym i formalnym tego słowa znaczeniu. Ks. Biskup Ordynariusz zamianował na mocy art. 9 i 17 statutów dla wyżej wymienionych stowarzyszeń władze kierownicze (porówn. sprawozdanie poszczególnych stowarzyszeń).

Brakowało tylko jeszcze czwartej kolumny Akcji Katolickiej w diecezji, Katolickiego Stowarzyszenia Kobiet, z którego założeniem zwlekano z powodu najróżniejszych trudności. Założenie nastąpiło w listopadzie 1934 r. na tych samych warunkach co poprzednie stowarzyszenia.

Po skompletowaniu stowarzyszeń Akcji Katolickiej odbyła się w niedzielę, dnia 9 grudnia 1934 r., uroczystość oficjalnej inauguracji Akcji Katolickiej na Śląsku.

Diecezjalny asystent Akcji Katolickiej, J. E. ks. biskup Bromboszcz, odprawił w kościele katedralnym w Katowicach sumę pontyfikalną w obecności J. E. ks. Biskupa Ordynariusza, Kapituły Katedralnej i liczego duchowieństwa. Podczas sumy został odczytany list pasterski o Akcji Katolickiej, wydany przez Ks. Biskupa Ordynariusza, a który w wielkiej mierze ułatwił dalszy rozwój organizacyjny i ideowy Akcji Katolickiej. W nabożeństwie wzięli udział członkowie Diecezjalnej Rady Akcji Katolickiej, zarządy stowarzyszeń diecezjalnych, delegacje miejscowych i okolicznych oddziałów, oraz goście.

Po nabożeństwie odbyło się w sali Domu Związkowego zebranie inauguracyjne. Sprawozdanie z rozwoju Akcji Katolickiej na Śląsku złożył ks. dr Kominek, diecezjalny sekretarz Akcji Katolickiej. Ks. biskup Adamski w dłuższym przemówieniu określił metody pracy w Akcji Katolickiej. Na zakończenie przemówił ks. biskup Bromboszcz.

Tu zamyka się jakby rozdział historyczny powstawania Akcji Katolickiej na Śląsku, a w drugiej części sprawozdania przedstawiony jest jej stan obecny i jej działalność.

II. ORGANIZACJA.

DIECEZJALNY INSTYTUT AKCJI KATOLICKIEJ W KATOWICACH.

Prezydium (z nominacji ks. Biskupa Ordynariusza dekretem z dnia 7. I. 1937 r. na 3 lata):

Prezes — *p. Wincenty Spaltenstein.*

Sekretarz generalny — *ks. dr Bolesław Kominek.*

Asystent kościelny — *ks. kan. Stefan Sz wajnoch*
(zamianowany dnia 16. VI. 1937 r. na miejsce śp. ks. biskupa Bromboszcza, pierwszego asystenta diecezjalnego).

Sekretariat — ul. Marsz. Piłsudskiego 20.

Kierownictwo ogólne — *ks. dr Bolesław Kominek.*

Sekretarka — *p. Anna Latówna.*

Sila pomocnicza.

Diecezjalna Rada Akcji Katolickiej.

Po upływie pierwszej kadencji Rady (styczeń 1937) ks. Biskup Ordynariusz zreorganizował skład Rady, powiększając liczbę członków z 8 na 32.

Skład Diecezjalny Rady Akcji Katolickiej na okres 1937—39 przedstawia się następująco:

I. Prezydium:

1. Prezes Rady: *p. Wincenty Spaltenstein.*
2. Sekretarz diecezjalny Rady: *ks. dr Bolesław Kominek.*
3. Asystent kościelny Rady: *ks. kan. Stefan Sz wajnoch.*

II. Członkowie:

1. Prezesi Stowarzyszeń Akcji Katolickiej:

- a) *p. dyr. Jan Kędzior*, prezes KSM.
- b) *p. Felicja Chmielewska*, prezeska KSK.

- c) *p. dyr. Teodor Glensk*, prezes KSMM.
- d) *p. Maria Drożniewiczowa*, prezeska KSMŻ.

2. Asystenci kościelni Stowarzyszeń Akcji Katolickiej:

- a) Katol. Stow. Mężów: *ks. dr Bolesław Kominek*, zarazem sekretarz Rady,
- b) Katol. Stow. Kobiet: *ks. prob. Wojciech Szoltysik*, Katowice-Dąb,
- c) Katol. Stow. Młodz. męskiej: *ks. dr Teodor Krzakała*,
- d) Katol. Stow. Młodz. żeńskiej: „ „ „ „

3. Członkowie Zarządów Stowarzyszeń Akcji Katol.:

- a) Katol. Stow. Mężów:
wiceprezes: *p. Brunon Kudera*,
sekretarz generalny: *p. Marian Sławiński*,
zastępca sekretarza generalnego: *p. Piotr Liwowski*;
- b) Katol. Stow. Kobiet:
wiceprezeska: *p. Zofia Wallnerowa*,
sekretarka generalna: *p. Regina Lejtanówna*,
zastępczyni sekretarki generalnej: *p. Felicja Iwańska*;
- c) Katol. Stow. Młodzieży Męskiej:
wiceprezes: *p. Józef Polednia*,
sekretarz generalny: *ks. dr Herbert Bednorz*,
zastępca sekretarza generalnego: *p. Józef Stosz*;
- d) Katol. Stow. Młodzieży Żeńskiej:
wiceprezeska: *p. Elżbieta Malinowska*,
sekretarka generalna: *p. Maria Kożuchówna*,
zastępczyni sekretarki generalnej: *p. Anna Latówna*.

4. Przedstawiciele Parafialnej Akcji Katolickiej:

- a) asystenci kościelni:
ks. dziekan Tomasz Reginek, Rybnik,
ks. proboszcz dr Kwiczala, Cieszyn,
ks. proboszcz Józef Dwucet, Lubliniec;

Siedziba Diecezjalnego Instytutu Akcji Katol. i stowarzyszeń diecezjalnych. Katowice, ul. Marsz. Piłsudskiego nr 20. (Dekoracja z urocz. Bożego Ciała.)

b) prezesi:

- p. dr Walenty Stateczny, Hajduki Wielkie,*
p. inż. Roman Cielenkiewicz, Katowice,
p. dyr. Karol Martinek, Cieszyn,
p. dr Stanisław Adamczyk, sędzia, Bielsko.

5. Z grupy stowarzyszeń pomocniczych Akcji Katol.:

- a) dobroczynnych: *ks. dr Teodor Krzakała, zarazem asystent kościelny KSMM i KSMŻ;*
b) Misji Wewnętrznej: *ks. Hilary Gwóźdź;*
c) organizacji społecznych, oświatowych i kulturalnych:
ks. red. Alojzy Siemienik,
p. dyr. Karol Koźlik,
p. red. Alfons Przewolka.

6. Kierownik sekcji:

Szkoły i Wychowania: *p. not. Tadeusz Stark.*

Członków Rady mianuje ks. Biskup Ordynariusz na przeciąg 3 lat.

Zadania Diecezjalnej Rady Akcji Katolickiej określa osobny regulamin następująco:

- a) badanie potrzeb sprawy katolickiej w diecezji i omawianie zagadnień i zadań Akcji Katolickiej,
- b) omawianie sposobów wykonywania zadań Akcji Katolickiej w diecezji celem osiągnięcia zgodności i jednolitości w wykonywaniu ogólnego i diecezjalnego programu Akcji Katolickiej,
- c) utworzenie sekcji dla poszczególnych działów pracy Akcji Katolickiej w diecezji,
- d) zaopiniowanie sprawozdań oraz preliminarzy rocznych przedłożonych przez prezesa Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej w myśl § 15 regulaminu dla Diecezjalnych Instytutów Akcji Katolickiej.

Posiedzenia Rady odbywają się w miarę potrzeby kilka razy w roku. Dotychczas odbyło się 24 posiedzeń.

Sekcje.

W czerwcu 1937 r. utworzono przy Diecezjalnej Radzie Akcji Katolickiej Sekcję Szkoły i Wychowania, złożoną z 16 osób, która odbywa swe posiedzenia przeciętnie co kwartał. Przedmiotem posiedzeń jest studium encykliki o chrześcijańskim wychowaniu młodzieży, sprawa Rad Rodzicielskich i inne aktualne sprawy związane z wychowaniem i szkołą.

W najbliższym czasie zostanie utworzona Sekcja społeczna.

Stan organizacyjny oddziałów Akcji Katolickiej w parafiach.*)

1 9 3 1 r.					Parafia	1 9 3 8 r.				
K.S.M.	K.S.K.	K.S.M.m.	K.S.M.ż.	P.A.K.		K.S.M.	K.S.K.	K.S.M.m.	K.S.M.ż.	P.A.K.
—	—	+	—		<i>Dekanat Bielski</i>					
—	—	+	—		Bielsko	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Bronów	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Czechowice	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Dziedzice	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Jasienica	+	—	+	+	+
—	—	+	+		Jaworze	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Kamienica	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Ligota	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Mazańcowice	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Międzyrzecze	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Rudzica	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Zabrzeg	+	+	+	+	+
—	—	+	+		<i>Dekanat Cieszyński</i>					
—	—	+	+		Cieszyn	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Goleszów	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Hażlach	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Istebna	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Leszna Górna	+	+	+	—	—
—	—	+	—		Ogrodzona	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Pogwizdów	+	+	—	+	—
—	—	+	+		Puńców	—	—	+	+	—
—	—	+	—		Ustroń	+	+	+	—	—
+	—	+	+		<i>Dekanat Chorzowski</i>					
+	—	+	+		Chorzów I, św. Barbary	+	+	+	+	+
+	—	+	+		Chorzów I, św. Jadwigi	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Chorzów II, św. Józefa	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Chorzów III, św. M. Magdaleny	+	+	+	+	+
+	—	+	—		Chorzów-Klimzowiec	+	+	+	+	—
+	—	+	—		Hajduki Wielkie	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Świętochłowice	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Świętochłowice-Zgoda	+	+	+	+	+
—	—	—	—		Chorzów, św. Antoni	+	+	+	+	+
—	—	+	—		<i>Dekanat Dębieński</i>					
—	—	+	—		Belk	+	+	+	—	—
—	—	+	—		Bujaków	+	+	+	+	—
—	—	—	—		Czerwionka	+	+	+	+	—
—	—	—	—		Czuchów	+	+	+	+	—
—	—	+	—		Dębieńsko	+	—	+	+	—
+	—	+	—		Gierałtowiec	+	+	+	+	+
+	—	+	—		Knurów	+	—	+	—	—
—	—	+	—		Ornontowice	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Paniowy	+	—	+	+	—
—	—	—	—		Przyszwice	+	—	+	—	—
—	—	—	—		Wilcza Górna	+	+	+	+	+

*) Znak + oznacza istnienie danego oddziału A. K. w parafii, znak — oznacza brak danego oddziału A. K. (wzgl. PAK).

1931 r.					Parafia	1938 r.				
K.S.M.	K.S.K.	K.S.M.m.	K.S.M.ż.	P.A.K.		K.S.M.	K.S.K.	K.S.M.m.	K.S.M.ż.	P.A.K.
					<i>Dekanat Katowicki</i>					
+	—	+	+		Katowice P. i P.	+	+	+	+	+
+	—	+	+		Katowice N. M. P.	+	+	+	+	+
+	—	+	—		Bogucice	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Dąb	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Ząbże	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Zawodzie	+	+	+	+	+
+	—	+	—		Dąbrówka Mała	+	+	+	+	+
+	—	+	—		Józefowiec	+	+	+	+	+
+	—	+	—		Murcki	+	+	+	+	—
+	—	+	+		Szopienice	+	+	+	+	—
—	—	+	—		Wielowiec	—	—	—	—	—
+	—	+	—		Panewnik	+	+	+	+	+
					<i>Dekanat Kochłowski</i>					
+	—	+	+		Bielszowice	+	+	+	+	+
+	—	+	—		Bykowina	+	+	+	—	+
+	—	+	—		Halemba	+	—	+	—	—
—	—	+	—		Kochłowiec	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Kończyce	+	+	+	+	+
+	—	+	—		Makoszowy	+	—	+	—	—
—	—	+	—		Pawłów	+	+	+	+	+
					Nowa Wieś	+	+	+	+	+
					<i>Dekanat Lubliniecki</i>					
—	—	—	—		Boronów	+	—	+	+	—
—	—	+	+		Kochanowice	+	+	+	+	+
—	—	—	—		Koszęcin	+	+	+	—	—
—	—	—	—		Lubecko	—	—	+	—	—
+	—	+	+		Lubliniec	+	+	+	+	+
—	—	—	—		Lubsza	+	+	+	—	—
—	—	—	—		Olszyna	+	—	+	+	—
—	—	+	—		Pawonków	—	—	+	+	—
—	—	—	—		Sadów	+	+	+	—	—
					<i>Dekanat Mikołowski</i>					
+	—	+	—		Łaziska Górne	+	+	+	+	+
+	—	+	—		Łaziska Średnie	+	+	+	—	—
+	—	+	—		Gostyń	+	+	+	—	—
+	—	+	—		Mikołów	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Mokre	+	+	+	+	+
—	—	—	—		Ochojec	+	—	+	—	—
+	—	+	—		Orzesze	+	+	+	+	—
+	—	—	—		Piotrowice	+	+	+	—	+
+	—	—	—		Podlesie	+	—	+	—	—
+	—	+	—		Tychy	+	+	+	+	+
+	—	+	—		Wyry	+	—	+	—	—

1 9 3 1 r.					Parafia	1 9 3 8 r.				
K.S.M.	K.S.K.	K.S.M.m.	K.S.M.ż.	P.A.K.		K.S.M.	K.S.K.	K.S.M.m.	K.S.M.ż.	P.A.K.
					<i>Dekanat Myslowicki</i>					
+	+	+	—		Bieruń Nowy	+	+	+	—	—
+	—	—	—		Bieruń Stary	+	+	+	—	—
—	—	+	—		Bojszowy	+	+	+	—	—
+	—	+	—		Brzezinka	+	—	+	+	—
—	—	+	—		Chełm Wielki	+	+	+	—	+
—	—	+	—		Dzieńkowice	+	+	+	—	—
+	—	+	—		Janów-Giszowiec	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Krasowy	+	+	—	—	—
—	—	+	—		Imielin	+	+	+	—	+
—	—	—	—		Lędziny	+	+	+	—	—
+	—	+	+		Myslowice	+	+	+	+	+
					<i>Dekanat Piekarski</i>					
+	—	+	—		Brzeziny Śląskie	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Dąbrowka Wielka	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Kamień	+	+	+	+	+
—	—	—	—		Kozłowa Góra	+	+	+	+	+
+	—	+	—		Michałkowice	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Piekary Śląskie N. M. P.	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Radzionków	+	+	+	+	+
+	—	+	+		Siemianowice św. Krzyża	+	+	+	+	+
+	—	+	—		Siemianowice św. Antoniego	+	+	+	+	+
+	—	+	+		Piekary Śląskie św. Trójcy	+	+	+	+	+
—	—	—	—		Rojca	+	+	+	+	+
					<i>Dekanat Pszczyński</i>					
—	—	—	—		Brzesce	+	+	+	+	—
—	—	—	—		Cwiklice	+	+	+	—	—
—	—	+	—		Goczalkowice	+	+	+	+	+
+	—	+	—		Kobiór	+	+	+	—	—
—	—	+	—		Łąka	—	—	+	—	—
—	—	+	—		Miedźna	+	+	+	—	—
—	—	+	—		Pszczyna	+	—	+	+	—
—	—	+	—		Wisła Mała	+	—	+	+	—
—	—	—	—		Wisła Wielka	+	+	+	+	+
—	—	—	—		Wola	+	+	+	—	—
					<i>Dekanat Pszowski</i>					
—	—	—	—		Brzezine n. O.	+	—	+	—	—
+	—	+	—		Gaszowice	+	+	+	+	+
—	—	—	—		Lubomia	+	+	+	+	—
—	—	+	+		Lyski	+	—	+	+	—
—	—	—	—		Niebochowy	+	+	+	+	—
—	—	—	—		Pogrzebień	—	—	—	—	—
—	—	+	—		Pstrązna	+	—	+	—	—
—	—	+	—		Pszów	+	+	+	+	—
—	—	—	—		Raszczyce	+	+	+	—	—
—	—	—	—		Rogów	+	+	+	+	+
—	—	—	—		Syrynia	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Krzyżkowice	+	+	+	+	+

1931 r.					Parafia	1938 r.				
K.S.M.	K.S.K.	K.S.M.m.	K.S.M.ż.	P.A.K.		K.S.M.	K.S.K.	K.S.M.m.	K.S.M.ż.	P.A.K.
					<i>Dekanat Rudzki</i>					
—	—	+	—		Nowy Bytom	+	+	+	+	+
+	—	+	—		Chropaczów	+	+	+	+	—
+	—	+	—		Godula	+	+	+	—	+
+	—	+	—		Lipiny	+	+	+	+	+
+	—	+	—		Łagiewniki	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Orzęgów	+	+	+	+	—
+	—	+	+		Ruda M. B. R.	+	+	+	+	+
—	—	—	—		Ruda św. Józefa	+	—	+	+	+
					Czarny Las	+	+	+	—	+
					<i>Dekanat Rybnicki</i>					
—	—	+	—		Biertułtowy	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Boguszowice	+	+	+	+	—
+	—	+	—		Chwałowice	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Golejów	+	+	+	+	+
+	—	+	—		Jankowice	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Jejkowice	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Książenice	+	—	+	—	—
—	—	—	—		Leszczyny	+	+	+	—	—
+	—	+	—		Niedobczyce	+	+	+	+	+
+	—	+	—		Radoszów	+	+	+	+	+
+	—	+	+		Rybnik	+	+	+	+	+
—	—	+	—		Rydułtowy	+	+	+	+	+
					<i>Dekanat Skoczowski</i>					
—	—	+	+		Brenna	+	—	+	+	—
—	—	+	—		Dębowiec	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Górki Wielkie	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Grodziec	—	—	+	+	—
—	—	+	+		Lipowiec	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Pierściec	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Skoczów	+	+	+	+	+
					<i>Dekanat Strumieński</i>					
—	—	+	—		Chybie	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Kończyce Małe	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Kończyce Wielkie	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Ochaby	+	+	+	+	+
—	—	—	+		Pruchna	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Strumień	+	+	+	+	+
—	—	+	+		Zarzecz	+	+	+	+	—
—	—	+	+		Zebrzydowice	+	+	+	+	—

1 9 3 1 r.					Parafia	1 9 3 8 r.				
K.S.M.	K.S.K.	K.S.M.m.	K.S.M.ż.	P.A.K.		K.S.M.	K.S.K.	K.S.M.m.	K.S.M.ż.	P.A.K.
<i>Dekanat Tarnogórski</i>										
—	+	—	—	—	Bobrowniki	+	—	+	—	—
+	—	—	+	—	Jedrysek	+	+	+	+	+
—	—	—	—	—	Lasowice	+	—	+	+	—
+	—	+	—	—	Miasteczko Śl.	+	+	+	+	+
—	—	+	—	—	Nakło	+	+	+	+	+
—	—	—	—	—	Repty Stare	+	+	+	+	+
—	—	+	—	—	Rybna	+	+	+	—	—
—	—	—	—	—	Świerklaniec	+	+	+	+	—
—	—	+	—	—	Tarnowice Stare	+	—	+	—	—
+	—	+	—	—	Woźniki	+	+	+	+	+
—	—	—	—	—	Tarnowskie Góry	+	+	+	+	+
—	—	—	—	—	Zyglin	+	+	+	+	+
<i>Dekanat Wodzisławski</i>										
—	—	—	—	—	Godów	+	+	+	+	+
—	—	—	—	—	Gorzyce	+	+	+	+	+
+	—	+	—	—	Jedłownik	+	+	+	+	+
—	—	+	—	—	Markłowice Dolne	+	+	+	+	+
—	—	—	—	—	Moszczenica	+	+	+	+	—
—	—	+	—	—	Mszana	+	+	+	—	+
—	—	—	—	—	Polomia	—	—	+	—	—
—	—	+	—	—	Radlin	+	+	+	+	+
—	—	+	—	—	Ruptawa	+	+	+	—	+
—	—	+	—	—	Skrzyszów	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	Świerklany	+	+	+	+	+
—	—	+	—	—	Wodzisław	+	+	+	+	+
<i>Dekanat Żorski</i>										
—	—	+	—	—	Bzie	+	+	+	+	—
—	—	—	—	—	Jastrzębie Górne	+	+	+	+	—
—	—	—	—	—	Krzyżowice	+	+	+	—	+
—	—	+	—	—	Pawłowice	+	+	+	—	—
—	—	+	—	—	Pielgrzymowice	+	+	+	+	—
—	—	—	—	—	Studzionka	+	+	+	—	+
—	—	+	+	—	Suszec	+	+	+	+	—
—	—	—	—	—	Szeroka	+	—	+	—	+
—	—	+	—	—	Woszczyce	+	—	+	—	—
+	—	+	—	—	Żory	+	+	+	+	+
—	—	—	—	—	Warszowice	+	+	+	—	—

Objaśnienie: Skróty KSM, KSK, KSMM i KSMŻ oznaczają oddziały Katolickiego Stowarzyszenia Mężów, Kobiet, Młodzieży Męskiej i Młodzieży Żeńskiej; PAK = Parafialna Akcja Katolicka.

Parafialna Akcja Katolicka.

Ustrój Akcji Katolickiej w Polsce przewiduje istnienie w poszczególnych parafiach zespołu wszystkich czterech oddziałów Akcji Katolickiej (mężów, kobiet, młodzieży męskiej i żeńskiej) pod nazwą Parafialna Akcja Katolicka. Zarząd tej Parafialnej Akcji Katolickiej tworzą prezesi i prezeski oddziałów Akcji Katolickiej oraz wybitniejsze na terenie parafii jednostki, zaproponowane przez ks. proboszcza. Pierwszy na Śląsku Zarząd Parafialnej Akcji Katolickiej powstał w Chorzowie przy parafii św. Maryi Magdaleny (9. I. 1936 r.). Prezesów Parafialnej Akcji Katolickiej mianuje na wniosek miejscowego ks. proboszcza Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej na okres 3 lat.

Zadania Parafialnej Akcji Katolickiej określa art. 18 statutu konstytucyjnego Akcji Katolickiej w Polsce następująco:

Parafialna Akcja Katolicka

- a) spełnia zadania zlecone jej przez Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej,
- b) popiera rozwój organizacyj katolickich na swym terenie,
- c) budzi ducha apostołskiego i świadomość obowiązku współpracy świeckich z hierarchią dla Królestwa Chrystusowego,
- d) wyrabia opinię katolicką,
- e) szerzy wydawnictwa z dziedziny Akcji Katolickiej.

„Dzień Akcji Katolickiej.”

Celem poinformowania kierownictw oddziałów o metodach pracy w parafii i pogłębienia dotychczasowych wiadomości z dziedziny Akcji Katolickiej, urządzono w Katowicach w niedzielę, dnia 10 marca 1935 r. t. zw. „Dzień Akcji Katolickiej“, który skupił około 1.000 osób kierowniczych.

Regionalne kursy Akcji Katolickiej.

Dalsze doszkolenie i przygotowanie terenu pod mającą powstać Parafialną Akcję Katolicką odbyło się podczas regionalnych kursów Akcji Katolickiej, które urządzono w miesiącach maju i czerwcu 1935 r. w 9 ośrodkach diecezji, i to: w Piekarach, Tarnowskich Górach, Lublińcu, Wodzisławiu, Żorach, Cieszyńie, Knurowie, Lubomi i Bielsku.

Drugą serię tych kursów urządzono w marcu 1936 r. w następujących ośrodkach: Chorzów, Rybnik, Mikołów, Katowice, Kochłowice. Razem kursy objęły prawie wszystkie parafie i blisko 3.000 osób kierowniczych.

Stopniowo, w miarę kompletowania się oddziałów Akcji Katolickiej w parafiach i dzięki troskliwości księży proboszczów, zaczęły powstawać Zarządy Parafialnej Akcji Katolickiej. Program ich pracy określa Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej w osobnych okólnikach oraz na kursach wzgl. zjazdach.

Zorganizowano w dalszym ciągu:

Dnia 24 stycznia 1937 r. I Zjazd prezesów Parafialnej Akcji Katolickiej w Katowicach z udziałem 70 delegatów. Wykład zasadniczy o apostołstwie w parafii wygłosił ks. biskup Adamski.

W 1938 r. 4 regionalne zjazdy prezesów Parafialnej Akcji Katolickiej:

10. IV. w Katowicach	70 delegatów
8. V. w Skoczowie	36 „
15. V. w Rybniku	50 „
22. V. w Tarnowskich Górach . . .	33 „

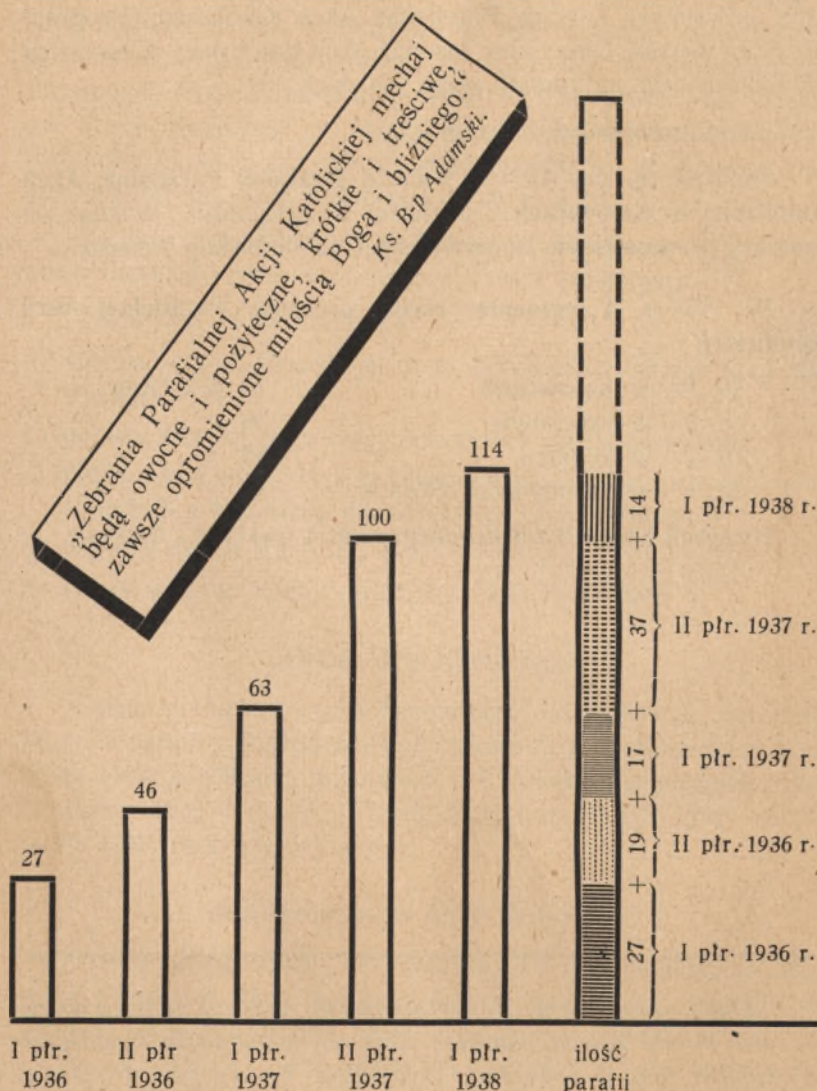
Program każdego zjazdu obejmował 4 wykłady i dyskusję.

„Dziś, kiedy wicherzą się serca i umysły, Akcja Katolicka wnosi w życie Polski zasady moralne, staje się w narodzie i państwie czynnikiem ładu i porządku, czynnikiem moralnego odrodzenia społeczeństwa.“

(Ks. Prymas Hlond)

Rozwój Parafialnej Akcji Katol. (w poszczególnych półroczach).

na ogólną liczbę parafii 198

Zestawienie parafii, w których istnieje erygowana Parafialna Akcja Katolicka

(w kolejności, w jakiej powstawały — stan z dnia 1. IX. 1938 r.).

L. p.	Parafia	Data erekcji	Prezes P. A. K.
1	Chorzów III, św. M. Magdaleny	9. I. 1936	Herman Krzonkała
2	Brzozowice-Kamień	23. I.	vacat
3	Ochaby	6. II.	Leon Gawłowski
4	Ogrodzona	7. II.	Franciszek Staniek
5	Rybnik	7. II.	Jan Lorenc
6	Wisła Wielka	7. II.	Michał Grygier
7	Piekary Śląskie, N. M. P.	14. II.	Jan Wallner
8	Chwałowice	14. II.	Franciszek Stania
9	Bielszowice	14. II.	Franciszek Teszler
10	Międzyrzecze	14. II.	Alojzy Jurczyk
11	Hajduki Wielkie	27. II.	dyr. Walenty Stateczny
12	Hażlach	3. III.	Jan Jeżowicz
13	Cieszyn	3. III.	dyr. Karol Martinek
14	Dąbrówka Mała	7. III.	Paweł Kopyciok
15	Rudzica	13. III.	Ignacy Dzida
16	Jedłownik	22. IV.	Adolf Kałuża
17	Zabrzeg	23. IV.	Ferdynand Fuzoń
18	Świerklany Górne	30. IV.	Józef Sobik
19	Radoszowy	6. V.	Józef Smółka
20	Nakło Śl.	15. V.	Piotr Pilariski
21	Kamienica	15. V.	Adam Gazur
22	Michałkowice	15. V.	Wincenty Kowalski
23	Goczalkowice-Zdrój	15. V.	Wojciech Stephan
24	Jaworze	15. V.	Antoni Zontek
25	Szopienice	6. VI.	Jan Kauczor
26	Czechowice	12. VI.	Czesław Wojciechowski
27	Tarnowskie Góry	22. VI.	inż. Józef Jasiulek
28	Lubliniec	22. VII.	Teodor Knabel
29	Bronów	19. VIII.	Józef Kuboszek
30	Markłowice	25. VIII.	kier. Paweł Michalski
31	Rogów n. O.	8. IX.	kier. Paweł Bujok
32	Siemianowice, św. Antoniego	16. IX.	Paweł Zdralek
33	Katowice, św. Piotra i Pawła	17. IX.	p. o. dyr. Karol Koźlik
34	Chorzów, św. Antoniego	25. IX.	dr Gondzik
35	Brzeziny Śl.	1. X.	Wincenty Toma
36	Rydułtowy	2. X.	Wiktor Zajac
37	Panewnik	16. X.	inż. Janusz Jasiński
38	Skoczów	23. X.	vacat

L. p.	Parafia	Data erekcji	Prezes P. A. K.
39	Katowice-Dąb	23. X.	Jan Olszówka
40	Katowice, N. M. P.	28. X.	dr Stanisław Koneczny
41	Kochłowice	28. X.	Jan Fryc
42	Nowy Bytom	5. XI.	Paweł Twardawa
43	Józefowiec	30. XI.	Jerzy Szoltysik
44	Niedobczyce	30. XI.	Wiktor Owczary
45	Zyglin	30. XI.	Ludwik Kaczmarek
46	Pawłów	30. XI.	Józef Noszka
47	Katowice-Zalęże	5. I. 1937	Wilhelm Gajdzik
48	Chorzów I, św. Jadwigi	18. I.	insp. Tomasz Skowronek
49	Chorzów II, św. Józefa	20. I.	Emanuel Machinia
50	Łaziska Górne	29. I.	Franciszek Koszyk
51	Bykowina	29. I.	Antoni Świtała
52	Kochanowice	29. I.	Konrad Szczurek
53	Dziedzice	16. II.	Jan Gaj
54	Mikołów	13. II.	Jan Gienza
55	Gierałtowice	16. II.	Antoni Kopernik
56	Czarny Las	19. II.	Jan Kocyba
57	Łagiewniki	5. III.	Franciszek Musiol
58	Imielin	5. III.	vacat
59	Ornontowice	12. III.	Wilhelm Kania
60	Szeroka	25. III.	Teodor Guzy
61	Rojca	9. IV.	Jan Rosenberger
62	Istebna	9. VI.	Jerzy Probosz
63	Chełm Wielki	22. VI.	Józef Faflok
64	Wodzisław	2. VII.	Jerzy Mazurek
65	Mysłowice	26. VII.	Brunon Kudera
66	Janów-Giszowiec	14. IX.	Franciszek Misz
67	Biertułtowy	22. IX.	Jan Brachman
68	Pielgrzymowice	30. IX.	Engelbert Kocolt
69	Repty Stare	30. IX.	Wojciech Król
70	Krzyżkowice	13. X.	Jan Rother
71	Kończyce	13. X.	Franciszek Foltin
72	Strumień	18. X.	Franciszek Posch
73	Chorzów, św. Barbary	18. X.	Karol Pyka
74	Gorzyce	19. X.	Ryszard Adamczyk
75	Pruchna	19. X.	Walerian Wiśniewski
76	Kończyce Małe	24. X.	Andrzej Pała
77	Siemianowice, św. Krzyża	28. X.	Alojzy Szczyrba
78	Godów	5. XI.	Franciszek Borek
79	Krzyżowice	5. XI.	Piotr Wójtek
80	Wilcza Górna	5. XI.	Karol Reginek

№	Parafia	Data erekcji	Prezes P. A. K.
81	Katowice-Bogucice	8. XI.	dyr. Jan Kędzior
82	Syrynia	8. XI.	Alojzy Tengler
83	Wielkie Góry	8. XI.	Jan Kukuczka
84	Woźniki Śl.	9. XI.	Augustyn Czuchaj
85	Mszana	10. XI.	Ignacy Oślizło
86	Radzionków	10. XI.	Tomasz Musialik
87	Studzionka	12. XI.	Ludwik Kuś
88	Golejów	13. XI.	Wilhelm Korus
89	Świątchłowice-Zgoda	15. XI.	Wincenty Labus
90	Ligota B.	16. XI.	Teofil Krzempek
91	Miasteczko Śl.	17. XI.	kier. Wilhelm Kluge
92	Tychy	18. XI.	Jan Skocza
93	Pierściec	23. XI.	Rudolf Tomanek
94	Mazańcowice	30. XI.	Andrzej Łaszczok
95	Nowa Wieś	30. XI.	Rudolf Besler
96	Chybie	30. XI.	Paweł Kanafek
97	Lipowiec	3. XII.	Paweł Krysta
98	Goleszów	11. XII.	Jan Małysz
99	Ruda Śl., M. B. R.	6. XII.	Józef Rocznio
100	Dąbrowka Wielka	16. XII.	Józef Zorychta
101	Zory	30. XII.	Józef Kasprowski
102	Godula	27. I. 1938	Jan Sklarek
103	Piekary Śl., św. Trójcy	29. I.	Piotr Zelawski
104	Ruda Śl., św. Józefa	3. II.	Paweł Rocznio
105	Bielsko	11. II.	dr Stanisław Adamczyk
106	Jędrysek	17. II.	Ryszard Blokisz
107	Gaszowice	17. II.	Franciszek Kaszta
108	Ruptawa	5. III.	Ludwik Penkala
109	Piotrowice Śl.	7. IV.	Józef Lubojański
110	Dębowiec	13. IV.	Franciszek Hałgas
111	Świątchłowice	21. IV.	dr. Stanisław Lach
112	Mokre Śl.	29. IV.	Józef Foltys
113	Radlin	29. IV.	Karol Wolny
114	Jejkowice	11. V.	Emanuel Szymroszczyk
115	Jankowice	15. VI.	Józef Maroszek
116	Pszów	8. VIII.	Józef Segiet
117	Boguszowice	8. VIII.	Franciszek Miera
118	Kończyce Wielkie	29. VIII.	Franciszek Foltyn
119	Katowice-Zawodzie	29. VIII.	Artur Matysik
120	Lipiny	30. VIII.	nacz. Teofil Grzywa

U w a g a: Asystentem Kościelnym PAK jest miejscowy Ks. Proboszcz.

Pielęgnowanie życia wewnętrznego.

Jedną z głównych zasad Akcji Katolickiej, bodaj czy nie najważniejszą, ujmuje trafnie autor dziełka „Życie wewnętrzne a duch apostołstwa“, Chautard, w następujące słowa: „Życie czynne powinno wypływać z życia kontemplacyjnego, być wyrazem i zewnętrznym objawem życia wewnętrznego i jak najmniej się od niego oddzielać“ (str. 63). Członkowie naszych stowarzyszeń, czyli apostołowie Akcji Katolickiej, powinni znać ważne prawo życia duchowego, które głosi, że „obowiązki zewnętrzne zwiększają a nie zmniejszają potrzebę kontemplacji“ (Chautard, str. 70).

Bez odpowiedniej podstawy wewnętrznej cała Akcja Katolicka sprzeniewierzyłaby się swym najszczytniejszym zadaniom, stałaby się zwykłym „społecznikowaniem“, idącym na doraźne efekty zewnętrzne, a nie sięgającym do głębi. To też pogłębienie życia wewnętrznego u swych członków uważano i uważa się po dziś dzień za jedno z głównych zadań — a w porządku wykonania postawiono je na pierwszym miejscu. Trudno oczywiście ująć rzecz tak duchową, jak życie wewnętrzne, w ścisłe liczby, wykresy i tabele. Wolno wszakże zwrócić uwagę na te fakty i objawy zewnętrzne, które dowodzą, że życie wewnętrzne pielęgnowano bardzo troskliwie.

1. Przed rozpoczęciem organizowania Akcji Katolickiej ożywiono nasamprzód w diecezji ruch rekolekcyj zamkniętych. Obok dawnej zasłużonej placówki domu rekolekcyjnego OO. Jezuitów w Dziedzicach urządzono kilka nowych placówek rekolekcyjnych, gdzie się kursa rekolekcyjne odbywały albo przez cały rok, albo też w pewnych okresach czasowo (Kokoszyce, Tarnowskie Góry, Lyski, Brzeziny Śl., Cieszyn i inne). Udział w rekolekcjach zamkniętych, dawniej niemal zupełnie nieznanych wśród ludzi świeckich, wynosi kilka tysięcy rocznie. (Porówn. statystykę na str. 159—160.) Bardzo znaczny odsetek tych uczestników wynoszą członkowie stowarzyszeń Akcji Katolickiej, które także rokrocznie urządzają szereg własnych kursów rekolekcyjnych.

2. Przed rozpoczęciem organizowania Akcji Katolickiej utworzono dzieło Misji Wewnętrznej (str. 151), przy pomocy którego ożywiono bardzo znacznie kościelne zrzeszenia religijne, których głównym zadaniem jest pielęgnowanie życia wewnętrznego

w rozmaitych formach. Sporo członków Akcji Katolickiej należy równocześnie do bractw, sodalicyj, zakonów.

3. Liczba Komunii św. podnosi się w diecezji z roku na rok, w czym mają także walną zasługę organizacje Akcji Katolickiej, urządzające kilka razy w roku wspólne Komunie święte.

4. W szeregach Akcji Katolickiej propaguje się częstą Komunię św. Liczba członków Akcji Katolickiej, komunikujących codziennie, wzrasta również.

5. Wszystkie zamknięte kursy, tygodnie społeczne itd. połączone są z praktykami religijnymi, codzienną Mszą św., Komunią św. itd, oraz odpowiednimi wykładami z dziedziny życia wewnętrznego.

6. W związku z postępującym pogłębianiem życia wewnętrznego zmienił się także charakter zebrań i posiedzeń wśród organizacyj Akcji Katolickiej. Rozpoczynają się one zwykle modlitwą, a często zawsze specjalnym kwadransiem religijnym wzgl. ewangelicznym (rodzaj małej medytacji), wygłoszonej zwykle przez odośnego ks. asystenta.

7. W adoracjach Przenajświętszego Sakramentu pojedynczy członkowie Akcji Katolickiej, a często także jej poszczególne oddziały biorą żywy udział.

8. Wszędzie tam, gdzie Akcja Katolicka pracuje sprawnie, ożywia się także życie liturgiczne — wspólne Msze św. recytowane, współudział we Mszy św. przez modlitwy ze mszału rzymskiego. Znaczna część członków Akcji Katolickiej posiada już mszaliki.

~~~~~
„Wielkim i szerokim jest zadanie Akcji Katolickiej — udział w duszpasterskiej pracy, do której Kościół tak starannie przygotowuje i kształci swych kapłanów. Powierzając świeckim część nauczania, Kościół przez organizacje Akcji Katolickiej dbać będzie o to, by swoich świeckich pomocników podobnie jak kapłanówprzypgotować do zadań apostolskich. A więc urządzać się będzie kursy dokształcające, wykłady i dyskusje, wskazywać pisma, książki, programy, czuwać nad jednolitością, zgodnością i zwartością wspólnych prac.

Ale podstawą i pierwszym warunkiem apostola świeckiego zawsze będzie i pozostanie jego życie nadprzyrodzone, pielęgnowanie trwałego, wewnętrznego złączenia z Chrystusem Panem.“

(Ks. b-p Adamski — List past. o A. K.)

9. W ostatnich kilku latach wzmogło się również czytanie Pisma św. u osób świeckich, członków Akcji Katolickiej. Szczególnym popytem cieszą się tanie wydania Nowego Testamentu.

10. O ruchu pielgrzymkowym do miejsc łaskami słynących mowa jest na innym miejscu, w sprawozdaniu Ligi Katolickiej.

Kursy.

Dla kapłanów

urządzał J. E. ks. Biskup Ordynariusz przy pomocy Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej prawie co roku jedno- wzgl. dwudniowe kursy Akcji Katolickiej, z szczególnym uwzględnieniem roli asystenta kościelnego w rozwoju Akcji Katolickiej w parafiach.

Kursy duszpasterskie.

1934 r.	Cztery dwudniowe kursy duszpasterskie o Akcji Katolickiej dla duchowieństwa całej diecezji. Udział wzięło 90 % ogólnej liczby księży diecezji katowickiej.
1935 r.	Trzy kursy jednodniowe w listopadzie — w Tarn. Górach, Rybniku i Dziedzicach.
1937 r.	Dwa kursy A. K. w ramach serii rekolekcji dla kapłanów śląskich w Krakowie (sierpień i wrzesień).
1938 r.	Kurs A. K. połączony z rekolekcjami dla kapłanów w Śląskim Seminarium Duchownym w Krakowie (sierpień).

Dla kleryków.

Od r. 1932, czyli od pierwszych kroków ku przygotowaniu podłoża dla zorganizowanej Akcji Katolickiej na Śląsku, organizuje się co roku w Śląskim Seminarium Duchownym w Krakowie dla alumnów wszystkich roczników kursy przeszkoleniowe i praktycznego przygotowania do przyszłej pracy w parafialnej Akcji Katolickiej.

Kursy dla kleryków.

		wykładów
1932 r. 2—6 X	Kurs o Akcji Katolickiej, Misji Wewnętrznej i rekolekcjach oraz zadaniach duszpasterstwa nowoczesnego	12
1933 r. 3—7 X	Kurs pracy diecezjalnej	14
1934 r. 4—5 X	Dwudniowy kurs A. K.	7
1936 r. 28 IX—4 X	Kurs A. K., połączony z szeregiem ćwiczeń praktycznych z zakresu prowadzenia organizacji katolickich oraz z wystawą wydawnictw katolickich i sprzętu liturgicznego	20
1937 r. 20—25 IX	Kurs przeszkoleniowy na tematy A. K.	18

Dla zakonnic.

W dniach 7 i 8 marca 1935 r. zorganizował w Katowicach Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej razem z władzami duchownymi kurs Akcji Katolickiej dla sióstr wszystkich zgromadzeń zakonnych pracujących na Śląsku. Udział brało 300 zakonnic. W referatach omawiano między innymi możliwość i sposoby współpracy sióstr ze stowarzyszeniami katolickimi, zwłaszcza żeńskimi.

Dla akademików.

Na kilkakrotne życzenie ze strony akademików, by w okresie wakacyj urządzać od czasu do czasu wspólne spotkanie celem podyskutowania o aktualnych zagadnieniach katolickich, Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej urządził we wrześniu 1935 r. pierwszy t. zw. „Tydzień społeczny akademików śląskich“ w pięknie położonym Domu Rekolekcyjnym w Kokoszykach. „Tydzień“ spotkał się z żywym zainteresowaniem. Program obejmował kilkanaście wykładów na tematy aktualne z katolickiego punktu widzenia ujęte, dyskusje, wspólne Msze św., przystąpienie do Sakramentów św. Dotychczas zorganizowano 3 takie „Tygodnie“.

Tygodnie społeczne dla akademików.

			uczes- ników	wykła- dów
I „Tydzień“	31/VIII—7/IX 1935 r.	Zagadnienia aktualne	33	18
II „Tydzień“	3—11/IX 1936 r.	Teologia oraz katolicka nauka społeczna	24	19
III „Tydzień“	4—9/IX 1937 r.	Etyka katolicka i zagad- nienia społeczne	44	19
Razem:			101	56

Dla nauczycieli

urządzono w czasie od 23—28 czerwca 1938 r. w Przyszowicach po raz pierwszy na Śląsku t. zw. „Dni katolickie“. Był to kurs zamknięty z udziałem 27 uczestników, na temat „O katolicki pogląd na świat“.

Dla prelegentów Akcji Katolickiej.

Najlepszym środkiem popularyzacji idei Akcji Katolickiej to żywe słowo: wykłady, referaty, zagajenia, dyskusje itd. Celem przeszkolenia prelegentów Akcji Katolickiej urządzono:

1. 27—28 maja 1933 r. kurs dydaktyczno-metodyczny dla prelegentów, głównie spośród członków Katol. Stow. Mężów. Udział wzięło 90 osób.
2. 5—10 października 1936 r. tygodniowy kurs praktyczny dla prelegentów pod hasłem: „Uczymy się przemawiać“, z próbnymi przemówieniami uczestników, których liczba wynosiła 80. Byli to przedstawiciele wszystkich czterech stowarzyszeń Akcji Katolickiej.

Dłuższe kursy teologiczno-społeczne.

1. W czasie od 15 stycznia do 15 marca 1937 r. zorganizował Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej męski kurs teologiczno-społeczny w Katowicach. Wykłady z dziedziny dogmatyki, apologetyki, teologii moralnej i nauki społecznej odbywały się dwa razy w tygodniu w godzinach wieczornych. Razem wygłoszono 50 wykładów. Uczestników było 60.

2. Podobne studium odbyło się w czasie od 24 stycznia do 10 marca 1938 r. w Chorzowie dla członkiń KSK i KSMŻ. Program obejmował 40 wykładów. Udział brało 200 stałych uczestniczek.

Tego rodzaju kursy, o rozszerzonym programie, przewiduje się corocznie w sezonie zimowym. Diecezjalny Instytut spełnia w tym wypadku funkcje Instytutu Wiedzy Religijnej, który w przyszłości powstanie w Katowicach.

Cykle wykładów.

Wieczory dyskusyjne dla pracowników Akcji Katolickiej.

Termin	Temat
III, IV, XI, XII 1934 r I, II 1935	Studium Civardi'ego „Podręcznik Akcji Katolickiej“, tom I, zasady
X, XI, XII 1935 r.	Civardi tom II, praktyka
II, III 1936	Tematy związane z Akcją Katolicką.

Wykłady odbywały się raz w tygodniu w godzinach wieczornych. Udział brało przeciętnie 60 osób — pracowników i współpracowników central diecezjalnych. Razem odbyło się około 60 wieczorów dyskusyjnych.

Wykłady liturgiczne.

W czasie od 6—10 kwietnia 1936 r. urządzono w Katowicach cykl wykładów liturgicznych, połączonych z pokazem paramentów, objaśnieniem mszału i przeżroczami. Uczestników około 150. Wykładów ogłoszono 8.

Dla inteligencji katolickiej

zorganizował Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej następujące cykle wykładów:

	kiedy?	gdzie?	tematy
1	XII/34—III/35	w Katowicach	aktualne zagadnienia katolickie
2	III/35	w Rybniku	tematy aktualne
3	XI—XII/35	w Katowicach	zagadnienia rodziny i małżeń-
4	XI—XII/35	w Cieszynie	religijno-społeczne [stwa
5	XI—XII/36	w Chorzowie	tematy aktualne
6	14—15/XII 36	w Katowicach	o wychowaniu
7	zimą 1936/37	w Piekarach	religijno-społeczne
8	zimą 1936/37	w Tarn. Górach	o wychowaniu
9	zimą 1936/37	w Piekarach	o wychowaniu

Każdy cykl obejmował przeciętnie 6 wykładów, razem było ich około 60. Udział w wykładach brało przeciętnie po 200 osób z inteligencji. Referentami byli wybitni znawcy danych zagadnień, tak świeccy jak i księża. Cenną pomoc w wykładach w Katowicach oddali profesorowie i docenci Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Popularne wykłady o wychowaniu.

W związku z hasłem Akcji Katolickiej na rok 1936/37 zorganizowano cykle popularnych wykładów na temat katolickiego wychowania w następujących parafiach (I półrocze 1937 r.): Kochłowice, Żyglin, Giszowiec, Nikiszowiec, Świętochłowice, Godula, Zawodzie, Bogucice, Szopienice.

„Tygodnie katolickiej myśli społecznej.“

Po ogłoszeniu nowego hasła dla Akcji Katolickiej w Polsce na rok 1937/38: „Katolickie zasady społeczne podstawą socjalnej przebudowy świata“ — realizacja jego w wielkiej mierze odbywała się przez cykle wykładów. W Katowicach odbył się taki cykl wykładów pod nazwą „Tydzień katolickiej myśli społecznej“ w czasie od 15—19 listopada 1937 r. Udział brało 250 osób. Podobne wykłady zorganizowały u siebie w I-szym półroczu 1938 r. przy pomocy Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej parafie: Żory, Piekary, Radzionków, Katowice N. M. P., Cieszyn, Bielsko, Rybnik, Nowy Bytom, Mysłowice, Mała Dąbrówka, Lubliniec, Tychy, Katowice-Dąb, Hajduki, Tarnowskie Góry, Kostuchna koł. Boera, Katowice-Zalęże.

Razem ogłoszono przeszło 100 wykładów na tematy społeczne związane z hasłem Akcji Katolickiej. Udział w wykładach brało przeciętnie 250 osób.

Wobec tego, że Parafialna Akcja Katolicka znajduje się jeszcze w stadium organizowania, trudno stwierdzić dokładną liczbę pojedynczych wykładów na tematy Akcji Katolickiej na terenie całej diecezji.

Słowo drukowane.

Biuletyn Akcji Katolickiej.

Od stycznia 1935 r. zaczęto drukować wspólny urzędowy organ Diecezjalnego Instytutu A. K. i czterech stowarzyszeń dla placówek parafialnych w formie tygodniowego 4-stronnego dodatku w „Gościu Niedzielnym” pod nazwą „Front Katolicki”. Redakcją kierował Diecezjalny Instytut A. K. przez 2 lata.

Wobec coraz większego rozrostu organizacyjnego Akcji Katolickiej zaniechano dotychczasowy sposób redagowania biuletynu i stworzono w styczniu 1937 r. osobny, miesięczny biuletyn, pod nazwą „Akcja Katolicka na Śląsku”. Mają w nim swoje działy Diecezjalny Instytut A. K. i 4 Stowarzyszenia. (Objętość 16—20 stron, nakład 1500 egzempl., prenumerata roczna 3,50 zł.) Organ ten abonują obowiązkowo: Zarządy Parafialnej Akcji Katolickiej, kierownictwa oddziałów oraz Urzędy Parafialne.

W słowie wstępnym pierwszego numeru ks. Biskup Ordynariusz tak określa cel tego miesięcznika: „...»Akcja Katolicka na Śląsku« będzie wyrazem całości Akcji Katolickiej diecezji katowickiej, będzie łącznikiem, ogniskiem zorganizowanej myśli katolickiej, stać się ma wyrazem woli władz diecezjalnych Akcji Katolickiej, wskazywać program szczegółowej jej pracy.” Sposób redagowania idzie ściśle po linii tych wytycznych.

Wydawnictwa własne (r. 1934—37).

1. „Ile kosztuje grzech” — ilustrowana broszurka sensacyjna, str. 16 (2 nakłady).
2. „Dobrodziejstwo rozwodów” — ilustrowana broszurka sensacyjna, str. 16.
3. „W hołdzie Chrystusowi Królowi” — recytacja chóralna, str. 30.

4. 2 hymny ku czci Chrystusa Króla“ — partytury, głosy pojedyncze (wyczerpane).
5. List pasterski ks. biskupa Adamskiego w sprawie Akcji Katolickiej.
6. Instrukcja w sprawie ustanowienia i wprowadzenia Zarządu Parafialnej Akcji Katolickiej — nakład 1.000 egz. (wyczerpane).
7. Serii ulotek na tematy społeczne — łączny nakład 175.000 sztuk:

„Własność prywatna kradzież?“

„Komunizm czy kapitalizm?“

„Obudzić sumienie społeczne!“

„Państwo czy anarchia?“

„Walka czy współpraca klas?“

„Apel do sumienia!“

Ulotki te kolportowano głównie w okresie hasła AK o kwestii społecznej.

Składnica.

Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej prowadzi od początku swego istnienia stałą składnicę wydawnictw Naczelnego Instytutu Akcji Katolickiej i własnych. Broszury i książki kolportuje się na wszystkich kursach, zjazdach, wykładach itd. Rozkolportowano kilka tysięcy broszur i książek.

Komunikaty.

Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej wysyła w miarę potrzeby osobne komunikaty do Zarządów Parafialnej Akcji Katolickiej i stowarzyszeń Akcji Katolickiej.

Regularnie zasila komunikatami i sprawozdaniami prasę śląską, „Wiadomości Diecezjalne“, „Ruch Katolicki“ i „Katolicką Agencję Prasową“. Otrzymuje zaś komunikaty z Naczelnego Instytutu Akcji Katolickiej w Poznaniu z ważniejszymi wskazaniem z dziedziny Akcji Katolickiej.

Tygodnie dobrej książki.

Rok rocznie prawie urządza na terenie diecezji t. zw. „Tygodnie dobrej książki“, których technicznym przeprowadzeniem zajmowała się Liga Katolicka, przy współudziale diecezjalnych stowarzyszeń Akcji Katolickiej.

Manifestacje.

Święto Chrystusa Króla.

Punktem kulminacyjnym propagandy Akcji Katolickiej na zewnątrz jest doroczne święto Akcji Katolickiej w Polsce, uroczystość Chrystusa Króla, przypadająca na ostatnią niedzielę października. We wszystkich parafiach urządza się w tym dniu uroczyste nabożeństwa ze wspólną Komunią św. członków Akcji Katolickiej, akademie, pochody itp. Domy prywatne i gmachy publiczne przybierają odświętny wygląd przez flagowanie, wywieszanie w oknach specjalnych nalepek, iluminację.

Propagandą świętą kieruje Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej, który co roku dostarcza parafialnym komitetom materiału pomocniczego na urządzenie akademii, a w Katowicach organizuje doroczną wielką akademię w Teatrze im. Stanisława Wyspiańskiego. Kolportaż nalepek i innych wydawnictw propagandowych daje coraz lepsze wyniki. Od r. 1935 urządza się z okazji święta Akcji Katolickiej publiczną zbiórkę ofiar na cele Akcji Katolickiej na terenie całej diecezji. Zbiórkę przeprowadzają w parafiach oddziały Akcji Katolickiej, zatrzymując na cele lokalne 20% z zebranych ofiar.

Święto Chrystusa Króla w cyfrach.

Rok	kolportaż		wyniki zbiórki ofiar
	nalepek	ulotek	
1933	10.000 sztuk	10 000 sztuk	—
1934	20.000 „	15.000 „	—
1935	35.000 „	15.000 „	2.080,77 zł
1936	65.000 „	30.000 „	7 628,94 zł
1937	110 000 „	50.000 „	11.669,29 zł
			(kwoty nadesłane do centrali)

Święto papieskie

przypada w niedzielę po 11 lutym. Obchodzą je uroczyście oddziały Akcji Katolickiej w parafiach wspólnym nabożeństwem i akademią ku czci Ojca św. Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej służy materiałem pomocniczym, w niektórych wypadkach i referentami.

Święto rodziny.

Obchodzi je Kościół corocznie w I-szą niedzielę po Trzech Królach, czcząc w tym dniu w szczególny sposób Rodzinę Świętą jako wzór rodziny chrześcijańskiej. W niektórych parafiach urządzają oddziały Akcji Katolickiej w tym dniu nabożeństwa, akademie wzgl. uroczyste zebrania z odpowiednim programem.

Różne.

Termin	Rodzaj imprezy
22 XII 1935 r.	Akademia w Teatrze Polskim w Katowicach ku czci wielkiego kapłana-społecznika ks. Wawrzyniaka z okazji 25-lecia jego śmierci.
25—27 IV 1936 r.	Wspólnie z Ligą Katolicką zorganizował D. I. A. K. pielgrzymkę śląskiej Akcji Katolickiej do Gniezna i Poznania.
27—30 VI 1937 r.	Pielgrzymka do Poznania na Międzynarodowy Kongres ku czci Chrystusa Króla (500 uczestników).
23—30 V 1938 r.	Pielgrzymka śląska w ramach ogólnopolskiej do Budapesztu na Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny. 400 osób ze Śląska.
18—24 IV 1938 r.	Wielka akcja zbiórkowa na budowę katedry. Zebrano 150.000 zł.
13 VI 1938 r.	Uroczyste przywitanie zwłok św. Andrzeja Boboli.
5—10 IX 1938 r.	Przygotowanie techniczne IV Ogólnopolskiego Studium Katolickiego w Katowicach.

~~~~~
„Tylko wspólne działania, tylko zbiorowe jedności mają moc tworzenia; dzieło pojedynczego człowieka nic nie tworzy, załedwo myśl wyrobić może i tę, jak ziarno rzucić. Ale do uprawy tego ziarna, do zbioru, potrzeba więcej niż jednego.“
(Myśli jen. W. Zamoyskiego.)

Doroczne hasła Akcji Katolickiej.

Episkopat polski rok rocznie wyznacza dla Akcji Katolickiej nowe hasło. Inauguracja nowego hasła odbywa się w święto Chrystusa Króla (ostatnia niedziela października), a realizacja jego dokonuje się przez cały rok do następnego święta.

Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej realizował poszczególne hasła przez wykłady, kursy, tygodnie społeczne, komunikaty i referaty dostarczane Stowarzyszeniom i Zarządom Parafialnej Akcji Katolickiej, przez kolportaż odpowiedniej literatury, propagandę w prasie, radio itd.

Przed oficjalnym ogłoszeniem nowego hasła organizuje Naczelny Instytut Akcji Katolickiej co roku we wrześniu tygodniowe ogólnopolskie Studium Katolickie w większych miastach Polski. Diecezjalny Instytut zorganizował na te studia grupowe wyjazdy osób, pracujących w zarządach central diecezjalnych — tak świeckich jak i księży.

Hasła Akcji Katolickiej w poszczególnych latach były następujące:

1932/33 „*Walka z bewstydem i z pornografią w druku i obrazku*“.

1933/34 „*Walka z nowoczesnym pogaństwem*“.

1934/35 „*W Chrystusie Odkupienie, w Chrystusie Odrodzenie*“.

1935/36 „*Rodzina w świetle prawa przyrodzonego, objawienia i nauki Kościoła*“.

(I Ogólnopolskie Studium Katolickie w Poznaniu.)

1936/37 „*Duch Chrystusowy w szkole i wychowaniu podstawą odbudowy narodów*“.

(II Ogólnopolskie Studium Katolickie w Wilnie.)

1937/38 „*Katolickie zasady społeczne podstawą socjalnej przebudowy świata*“.

(III Ogólnopolskie Studium Katolickie w Warszawie.)

1938/39 „*Poznanie i wykonanie uchwał Synodu Plenarnego szczytnym posłannictwem polskiego katolicyzmu*“.

(IV Ogólnopolskie Studium Katolickie w Katowicach.)

Program diecezjalny.

Oprócz programu krajowego Akcji Katol. stara się uwzględnić Diecezjalny Instytut również specjalne potrzeby diecezjalne w swej działalności; jedno i drugie razem ujęte w doroczny plan pracy, stanowią wytyczne dla jego kierunków pracy.

Takie ściśle diecezjalne odcinki pracy np. wyznaczył Akcji Katolickiej w r. 1937 ks. Biskup Ordynariusz osobnym programem diecezjalnym, zawierającym następujące zadania:

1. Gorliwsze jeszcze pielęgnowanie życia nadprzyrodzonego wśród członków Akcji Katolickiej.

2. Pomoc duszpasterska Parafialnej Akcji Katolickiej.

3. Propaganda tygodników diecezjalnych.

Zorganizowano w tym celu specjalną intensywną akcję propagandową, która od kwietnia do końca grudnia 1937 r. objęła 62 parafie, głównie te, gdzie istnieje Parafialna Akcja Katolicka — a w wyniku podniosła liczbę abonentów „Gościa Niedzielnego“ o 6.000 egzemplarzy.

4. Walka z komunizmem za pomocą „Frontu Katolickiego“.

Jest to 4-stronna gazetka-ulotka, dodatek w „Gościu Niedzielnym“, poświęcony walce z komunizmem, kolportowany również osobno, zwłaszcza w środowiskach przemysłowych. (Cena egz. 2 gr, prenumerata roczna 1,— zł.) Propagandą zajmuje się głównie Akcja Katolicka.

5. Szerzenie kultu błog. Bronisławy, sługaczki.

To zadanie realizowały głównie KSK, KSMŻ i Sodalicje Marińskie.

Realizacją tego programu diecezjalnego kierował Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej.

Ostatnią większą akcją diecezjalną, pokierowaną i wykonaną głównie przez Akcję Katolicką — była wielka zbiórka na katedrę w czasie od 18—24 kwietnia 1938 r., która w wyniku przyniosła 150.000 zł.

Ci, którzy z nami współpracują.

Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej jest instytucją czysto kościelną, ustanowioną centralnie pomiędzy organizacjami i stowarzyszeniami, które więcej lub mniej ściśle z nim związane względnie od niego zależne pracują w duchu Akcji Katolickiej.

W właściwej i bezpośredniej zależności od niego znajdują się tylko Zarządy Parafialnej Akcji Katolickiej, czyli pewnego rodzaju zespoły katolickich organizacji w parafii, należących do A. K., które Diecezjalny Instytut zakłada i znosi, którymi kieruje według potrzeb diecezjalnych. W stosunku do innych organizacji spełnia on nie tyle rolę władzy, ile raczej kierownika, jest czynnikiem doradczym, i koordynującym pracę wszystkich organizacji katolickich.

Statut Konstytucyjny A. K. w Polsce stawia mu między innymi następujące zadania:

*rozbudowywać Akcję Katolicką w diecezji i kierować nią;
pomagać w organizowaniu stowarzyszeń katolickich mających
wejść w Akcję Katolicką;*

*krzewić ducha apostołskiego w zrzeszonych w Akcji Katolickiej
organizacjach i koordynować ich działalność dla celów i w
ramach Akcji Katolickiej;*

*badać potrzeby sprawy katolickiej i zadania Akcji Katolickiej
w diecezji;*

*badać sposoby skutecznego realizowania inicjatywy i wnio-
sków płynących z Naczelnego Instytutu Akcji Katolickiej;*

a regulamin Diecezjalnego Instytutu, który nawiązuje do § 12 Statutu Konstytucyjnego, który go nazywa „władzą kierowniczą i organizacyjną A. K. w diecezji“ i daje mu prawo wydawać „zarządzenia obowiązujące całą Diecezjalną Akcją Katolicką“ (§ 4) przepisuje mu wyraźnie jako specjalne zadania:

*uzgadniać prace organizacji, przyjętych do Akcji Katolickiej,
usuwać zatargi pomiędzy nimi i bronić ich samorządu w ra-
mach ustaw przyjętych przez Episkopat i Biskupa Ordy-
nariusza;*

*inicjować i przeprowadzać wspólne zewnętrzne czyny organi-
zacji katolickich w diecezji jak np. wspólne obchody, pu-
bliczne manifestacje katolickie, jednolita obrona moralności
i t. d.*

Nateżenie oddziaływania Diecezjalnego Instytutu A. K. na różne organizacje katolickie jest niejednakowe. Można tu postawić taką zasadę: Im bardziej dana organizacja w statucie i programie swoim uwzględnia zasady i potrzeby Akcji Katolickiej, tym bliższa i intensywniejsza jest jej współpraca z Diec. Instytutem A. K. Według nateżenia tej współpracy dzielimy nasze organizacje na: 1. Stowarzyszenia A. K. w ścisłym i formalnym tego słowa znaczeniu; 2. Organizacje pomocnicze; 3. Organizacje i instytucje w jakikolwiek sposób współpracujące z Akcją Katolicką.

ad 1) Stowarzyszeniami AK w ścisłym i formalnym tego słowa znaczeniu są tak zwane **cztery kolumny** czyli: Katolickie Stowarzyszenie Mężów, Katolickie Stowarzyszenie Kobiet, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej i Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej.

Dlatego „kolumny“, ponieważ na nich i na ich licznych członkach głównie opiera się praca Akcji Katolickiej. Każde z nich ma w swoim statucie ten sam cel podstawowy identyczny z programem AK. „Celem podstawowym Stowarzyszenia jest wyrabianie członków na światłych i czynnych członków Kościoła katolickiego, przygotowanie ich do indywidualnego i zbiorowego apostołstwa Chrystusowego oraz szerzenie zasad katolickich poprzez wszystkie dziedziny życia i kultury“. Zadania specjalne, które z tego celu wynikają, są niczym innym jak właśnie zadaniami Akcji Katolickiej. Ich praca jest też omówiona w niniejszej książce najszerzej w osobnych sprawozdaniach każdego ze stowarzyszeń. (Porównaj stronę 50 i nast.

ad 2) **Organizacje pomocnicze.** Stowarzyszenia o charakterze ściśle religijnym, charytatywnym lub kulturalno-społecznym może Diecezjalny Instytut A. K. za zgodą Biskupa Ordynariusza i na podstawie specjalnego regulaminu przyjąć do współpracy w A. K. w specjalnym charakterze organizacji pomocniczych, o ile spełnią warunki tegoż regulaminu. Najważniejszym bodaj z tych warunków, to dostosowanie swej działalności religijnej i apostołskiej do programu Akcji Katolickiej diecezjalnej i ścisła z nią w tej dziedzinie współpraca. Niżej umieszczamy sprawozdania tych organizacji pomocniczych, które już dłuższy czas z nami harmonijnie współpracują. (Str. 151 i nast.)

ad 3) **Organizacje i instytucje współpracujące z A. K.** Ponieważ celem zasadniczym A. K. jest wszczepianie zasad Chrystuso-

wych w ześwieczzone i spoganizowane życie współczesne, usiłuje ona nawiązać kontakt celem stałej współpracy z organizacjami i instytucjami, które tym życiem kierują. Kontakty nawiązuje bądź to sam Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej, bądź też poszczególne 4 stowarzyszenia A. K., którym nieraz łatwiej jest wejść w porozumienie z organizacjami świeckimi, do których ich członkowie w znacznej części należą. Z jednymi istnieje współpraca stała i systematyczna, z innymi zaś dorywcza według wzajemnych potrzeb.

Katolicki Związek Abstynentów.

Jedną z organizacji najściślej współpracujących z Akcją Katolicką jest Śląski Okręg Katolickiego Związku Abstynentów. Znaczna większość jego członków należy równocześnie do stowarzyszeń Akcji Katolickiej, a wielu z nich zajmuje w oddziałach miejscowych stanowiska kierownicze. Związek Abstynentów ujął współpracę z Akcją Katolicką w swoich statutach, a w praktyce przez oddziaływanie indywidualne swoich członków, przez kursy, wystawy i inne imprezy antyalkoholowe działa zupełnie po linii i w duchu Akcji Katolickiej, która istotnie musi być „trzeźwą“, jeżeli jej działalność ma przynosić skuteczne owoce. W chwili obecnej okręg śląski Katolickiego Związku Abstynentów liczy 18 kół miejscowych i około 1.000 członków płacących i niepłacących.

Prezesem okręgu jest Ks. Radca Józef Czempiel.

Sekretarzem okręgu — Ks. Leopold Wolff.

Sekretariat okręgowy na diecezję śląską mieści się w Katowicach przy ul. Brata Alberta 3 (Dom „Caritas“).

Towarzystwo Czytelni Ludowych.

a) Najważniejszą organizacją kulturalno-oświatową, z którą zawarto specjalny układ współpracy (16. I. 1938), jest ogromnie zasłużone na niwie zdrowej i chrześcijańskiej oświaty Towarzystwo Czytelni Ludowych w Katowicach, które w ostatnich latach wykazuje szczególnie intensywną działalność i niebywały rozwój. Umowa Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej z Towarzystwem Czytelni Ludowych nie znosi bynajmniej autonomii tegoż ostatniego, ani też nie zmienia jego statutu, ale stawia sprawę światopoglądu T. C. L. zupełnie wyraźnie i dąży do skoordynowania szlachetnych wysiłków jednej i drugiej strony. Dla Akcji Katolickiej ta współpraca jest o tyle ważną, że T. C. L., pracujące

na niwie narodowej, pokrzepia i wzmacnia Akcję Katolicką zdrowym patriotyzmem. W obchodach 3 Maja np. i innych podobnych Akcja Katolicka współpracuje razem z T. C. L. Jeżeli gdzie, to właśnie w tym wypadku zgodne współdziałanie dwóch poważnych instytucji powinno przynieść jak najwięcej owoców.

Organizacje zawodowe.

Śląsk, jako teren bardzo uprzemysłowiony, posiada liczne organizacje zawodowe, wśród których największe bodaj znaczenie posiadają związki zawodowe robotników różnych odcieni. Większość robotników należy do organizacji zawodowych o światopoglądzie chrześcijańskim, a więc do Zjednoczenia Zawodowego Polskiego, najliczniejszej organizacji zawodowej na Śląsku, i do Chrześcijańskich Związków Zawodowych na terenie Śląska liczebnie o wiele słabszych od Z. Z. P. Bardzo znaczna część robotników, praktykujących religijnie, należy do organizacji zawodowych, które można by nazwać neutralnymi na punkcie światopoglądu. Balansują one pomiędzy ideami socjalistycznymi a katolickim poglądem na świat. Kilka tysięcy członków liczy także narodowa organizacja zawodowa „Praca Polska” — a resztę stanowią klasowe związki socjalistyczne.

Akcja Katolicka miała możliwość — za wyjątkiem tej ostatniej organizacji — nawiązać kontakt ze wszystkimi organizacjami zawodowymi i spotyka się na ogół zawsze z życzliwym ustosunkowaniem się do swych planów i zamierzeń. Lokalne grupy danych organizacji biorą często czynny i oficjalny udział bądź to w zebraniach i uroczystościach katolickich, bądź też akcjach, przeprowadzanych przez Akcję Katolicką na szeroką skalę na terenie Śląska.

Ścisłą i stałą współpracę nawiązano ze Zjednoczeniem Zawodowym Polskim, które objawia w chwili obecnej największą żywotność na Śląsku.

Koło Inżynierów Katolików.

Z pracodawcami natomiast kontakt stały nawiązał się niedawno, mianowicie za pomocą ruchliwego Koła Inżynierów Katolików, które powstało w roku 1937 w Katowicach i w krótkim czasie swego istnienia wykazało niezwykłą sprężystość działania. Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej stawiał Kołu do dyspozycji swe lokale na posiedzenia.

Organizacje rolnicze.

Wielką przychyłność okazują nam również Kółka Rolnicze, rozpowszechnione na całym Śląsku. Członkowie ich zasilają również bardzo obficie szeregi naszego Katolickiego Stowarzyszenia Mężów, a z oficjalną reprezentacją rolnictwa, „Śląską Izbą Rolniczą“, utrzymuje się kontakt przez Przysposobienie Rolnicze, działające bardzo skutecznie przy Katolickim Stowarzyszeniu Młodzieży.

Kupcy i Rzemieślnicy.

Kontakt z organizacjami kupieckimi i rzemieślniczymi istnieje również. Współpraca dotąd była wprawdzie dorywcza, nie mniej jednak przyjęta z wielką życzliwością. W najbliższych miesiącach planuje się urządzenie wykładów i pogadanek praktycznych o etyce zawodowej, o które się już te koła w ostatnim roku dopominały.

Prasa, Radio, Teatr.

Prasa wszystkich kierunków politycznych za wyjątkiem socjalistycznej nie odmawia nam swej współpracy. Polega ona przede wszystkim na umieszczaniu naszych komunikatów, opisów, ważniejszych wydarzeń katolickich itd. Niektóre pisma, jak „Polonia“, „Katolik“ i „Gwiazdka Cieszyńska“ odnoszą się do wszelkich poczynañ naszych ze szczególną życzliwością.

Dobre stosunki panują na odcinku śląskim także z Polskim Radiem i Teatrem im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach. Pierwsze chętnie podaje wiadomości nasze na falach eteru i transmituje często nasze imprezy — a drugi rokrocznie daje kilkanaście, a bywało czasem i kilkadziesiąt, przedstawień jednej lub kilku sztuk religijnych, przy czym Akcja Katolicka z Dyрекcją Teatru czynnie współpracuje.

Inne organizacje.

Na Śląsku istnieje ogromna mnogość innych organizacji wszelkiego typu. Odzywają się nawet głosy, że „Śląsk jest przeorganizowany“. Ze wszystkimi stara się Akcja Katolicka o dobre współzycie. Wprawdzie nie wszystkie stawiają sprawę chrześcijańskiego i zdrowego narodowego poglądu na świat wyraźnie, jak ją stawia n. p. „Sokół“, niektóre ją nawet umyślnie wymijają, ale z nielicznymi wyjątkami, gdy chodzi o sprawę o doniosłym znaczeniu, wszystkie na ogół stanęły po stronie katolickiej — nie

zawsze ma się rozumieć z pobudek religijnych, ale ponieważ sprawy religijne pokrywały się niemal całkowicie z interesem natury narodowej czy społecznej. Tak było z niekatolickim projektem ustawy małżeńskiej, tak też było w sprawach szkolnych i w wielu innych.

Wyraźnie wrogie nastawienie do Akcji Katolickiej i wszelkich jej poczynañ okazywały oprócz organizacji socjalistycznej kierownicze władze Związku Nauczycielstwa Polskiego (nie tyle członkowie ile te instytucje, w których zajęli posady absolwenci Wolnej Wszechnicy Warszawskiej — tendencje socjalistyczne) bądź to na terenie oświatowym, bądź też na innych odcinkach społecznych.

Władze Państwowe.

Współpraca z Śląskimi Władzami Państwowymi nie bywała na ogół zamącona żadnymi poważniejszymi zgrzytami. Śląski Urząd Wojewódzki udzielał nam pozwoleń na zbiórki publiczne a nawet gmachu wojewódzkiego na uroczystości Akcji Katolickiej. Z zapomóg państwowych ani Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej ani K. S. Mężów i Kobiet nie korzystały, wychodząc z założenia, że najbardziej wartościową i pożyteczną pracą społeczną jest wówczas, gdy postawiona jest na własnych siłach i własnymi aczkolwiek skromnymi środkami prowadzona. Z pewnych funduszy urzędowych raz po raz korzystały natomiast Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej i Żeńskiej z tego tytułu, iż one bezpośrednio przeprowadzają w swoim zakresie różne zamierzenia państwowo-wychowawcze (np. w dziedzinie Przysposobienia Wojskowego, Przysposobienia Rolniczego, Wychowania Fizycznego itd.). Na tej podstawie też uzyskiwały te stowarzyszenia raz poraz specjalne ulgi kolejowe itd.

Władze Samorządowe.

Specjalną życzliwością w stosunku do ruchu Akcji Katolickiej odznaczyły się magistraty, rady miejskie i gminne, prezydenci miast, burmistrzowie i naczelnicy gmin, którzy popierają wszelkie poczynania katolickie w ramach, które im zakreśla ustawa. Wypadki nieporozumień były nader rzadkie, a tam gdzie zachodziły, miały charakter wyłącznie lokalny i krótkotrwały.

Słowem, Akcja Katolicka, usiłując „być zawsze dobrej woli“ wszędzie tam, gdzie napotykała również na dobrą wolę, nie szerzyła walki, lecz współpracę. Walkę wszczyna tylko tam, gdzie chodzi o istotne zasady.

Bilans zamknięcia Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej w Katowicach
za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1937 roku

AKTYWA:		zł	PASywa:		zł
Kasa	.	169 54	Wierzyciele	.	462 19
Banki	.	12 742 51	Sumy przechodnie	.	86 --
Składnica	.	5 535 --	Kapitał p. 31. XII. 1936	.	15.277,91
Ruchomości	.	4 551 80		+	8.425,02
Biblioteka	.	1 155 53	Majątek na 1. I. 1938 r.	.	23 702 93
Sumy przechodnie	.	96 74		.	
		<u>24 251 12</u>			<u>24 251 12</u>

Rachunek strat i zysków

WINIEN:		zł	MA:		zł
Administracja Sekretariatu	.	13 432 16	Składnica	.	257 05
Biuletyn „A. K. na Śląsku“	.	418 74	Subwencje Kurii Diecezjalnej	.	8 538 51
Organizacja i propaganda	.	1 848 47	Kolportaż nalepek na święto A. K.	.	1 844 14
Przyrost majątku	.	8 425 02	Zbiórka publiczna (1937 r.)	.	11 669 26
			Kolekta A. K. (1936 r.)	.	1 634 48
			Zysk z pielgrzymki	.	180 95
		<u>24 124 39</u>			<u>24 124 39</u>

POWSTANIE, ROZWÓJ I DOROBKI KATOLICKIEGO STOWARZYSZENIA MĘŻÓW DIECEZJI ŚLĄSKIEJ.

(Szkic sprawozdawczy za czas od 24. IV. 1932 do 1. VIII. 1938 r.)

Stare i chlubne tradycje organizacyjne mężów katolickich na Śląsku.

Działalność katolicko-społeczna organizacyj męskich na Śląsku nie jest tu nowością. Już w końcu XIX w., ściślej mówiąc, około 1860—70 roku, istniały na Śląsku polsko-katolickie organizacje robotnicze pod opieką głównie przemożnego Patrona, św. Józefa, św. Augustyna, św. Ludwika i innych świętych, oraz dość liczne towarzystwa mężów katolickich, kasyna katolickie i katolickie kółka obywatelskie.

Dzisiejsze Katolickie Stowarzyszenie Mężów na Śląsku posiada oddziały, liczące 40—60 lat swego chlubnego żywota organizacyjnego i stanowiące dziś, pomimo swego „wieku“, żywotne i ruchliwe komórki organizacyjne męskiej Akcji Katolickiej diecezji katowickiej.

Godzi się zaznaczyć z najwyższym uznaniem i z głęboką wdzięcznością, że prawie wszystkie te organizacje były, w czasach bardzo ciężkich dla Kościoła katolickiego i polskości na Górnym Śląsku, ostoją i kuźnią wiary, tradycji i kultury rdzenie polskiej.

Pełne pietyzmu pielęgnowanie skarbów religijno-narodowych, wierne trwanie na straży ideałów katolickich i polskich na Śląsku sprawiły w dużej mierze, że Śląsk, pomimo prześladowań religijno-narodowych, pomimo haniebnych metod i gwałtów „Kulturkampf“, katolickim i polskim w doskonałej syntezie pozostał i doczekał się szczęśliwego wyzwolenia — powrotu na łono katolickiej Macierzy — Polski!

Jeszcze dziś można spotkać w wielu oddziałach Katolickiego Stowarzyszenia Mężów, powstałych z tych dawnych, małych, ale niezłomnych twierdz katolicyzmu i polskości na Śląsku, przemile i czcigodne typy sędziwych działaczy, ze wzruszeniem opowia-

dających młodszej generacji mężów katolickich, jak to dawniej żyło się i pracowało w organizacjach polskich katolickich na Śląsku; jak to sprytnie wywodziło się w pole czujnych i przebiegłych, a mściwych żandarmów pruskich; jak odbywały się polskie zebrania zakazane — po lasach i piwnicach, lub w zamaskowanych mieszkaniach twardych i odważnych „poloków“; jak na wytartych nieraz i podartych książkach polskich, śpiewnikach kościelnych i in. uczyło się młodzież śląską wiary, języka i kultury polskiej.

Nieraz władze zaborcze wykrywały podziemną pracę katolicko-patriotyczną gorliwych działaczy śląskich, a wówczas kary więzienne i pieniężne, prześladowania i wysiedlenia sypały się obficie!

Wzruszone głębokie ogarnia młode serca katolickie, gdy słyszą te opowiadania żyjących jeszcze świadków i nieraz głównych aktorów tej dawno już minionej przeszłości i wdzięczność gorąca jest nagrodą dla tych, którzy własną pracą, cierpieniem i poniewierką katolicyzm i polskość ofiarami wielkimi nam i Polsce na Górnym Śląsku utrzymali.

Głęboka cześć im za to!

Niestety, z prawdziwą przykrością trzeba stwierdzić, że ludzie ci są dziś przeważnie zapomniani i opuszczeni — poprostu są dziś już niepotrzebni! Piersi ich, w których biją jeszcze gorące i wysoce dla Polski zasłużone serca polskie, nie zdobią żadne odznaczenia, o które wcale nie ubiegają się, rozumiejąc, że spełnili dobrze swój obowiązek katolicki i polski! Wdzięczność potomnych, nawet wdzięczność Macierzy zawiodła!

Ot, najzwyczajniejsza kolej rzeczy — zapomniana przeszłość, zapomniani ludzie, zapomniane zasługi! Tylko serca żyją wspomnieniami bezpowrotnej przeszłości, błogim poczuciem spełnionej ofiary, a sumienia — poczuciem dobrze spełnionego obowiązku! A to zawsze będzie największą i najcenniejszą nagrodą!

Choć liczne i ruchliwe, nie stanowiły te polsko-katolickie organizacje męskie na Śląsku zespolonej, skoordynowanej siły społecznej. Żyły i działały każda na swoją rękę i dla siebie, przeważnie nie znając się wzajemnie, nie współpracując z sobą, chyba tylko bardzo rzadko, dorywczo. Wielka rzesza mężów katolickich nie była jednak wielką siłą katolicko-społeczną,

która by wpływem swym mogła decydować o charakterze stosunków społecznych wśród ludu nawskroś polskiego i katolickiego..

Nie można dziwić się temu! Warunki dawne, przemoc zaborcza, zorganizowana akcja polakożercza i wynaradawiająca — wszystko to nie tylko nie sprzyjało organizowaniu się polaków-katolików na Śląsku na najszerszej podstawie społecznej, ale w ogóle stanowiło wielkie przeszkody do rozwoju życia organizacyjnego nawet w ciasnych granicach poszczególnych parafii i gmin. Nie były to czasy powstawania i rozwoju wielkich organizacji polsko-katolickich o szerokim, jak dziś, zasięgu działania, o wielkiej strukturze i o rozległej sieci organizacyjnej.

Przyszłedl jednak czas gruntownej zmiany stosunków na Śląsku! Ze znacznej części ziemi śląskiej opadły kajdany niewoli, stargane rękami Ślązaków w trzech bohaterskich, krwawych zrywach powstańczych, uwieńczonych zwycięstwem sprawiedliwości dziejowej i wypędzeniem zaborcy! Życie polskie i katolickie, niekrępowane niczym, owszem spotykające wszystkie warunki do swego rozwoju niezbędne, rozwinęło się szybko i bujnie! I wówczas sama przez się, jako wykwit i postulat nowej na Śląsku rzeczywistości, przyszła potrzeba ujęcia męskich mas katolicko-społecznych w jedną, sprawną, żywotną organizację diecezjalną, opartą na jednym statucie i planie działania i kierowaną jedną wolą w działaniu swoim. Znakomitą pomocą do zadośćuczynienia tej potrzebie stała się Akcja Katolicka, pięknie i szybko rozwijająca się w całym świecie, w Polsce i na Śląsku.

Na drodze do wielkiej organizacji mężów katolickich na Śląsku.

Szczęśliwą myśl ujęcia luźno dotychczas istniejących towarzystw, kółek, kasyn mężów katolickich w jedną diecezjalną organizację, opartą na podstawach Akcji Katolickiej, powziął i zrealizował Najdostojniejszy Arcypasterz diecezji katowickiej J. E. ks. biskup Stanisław Adamski.

Nowa diecezjalna organizacja mężów katolickich na Śląsku miała stanowić z czasem pierwszy i najważniejszy człon Akcji Katolickiej w diecezji. Z chwalebnej inicjatywy J. E. Najdostojniejszego ks. biskupa ordynariusza Stanisława Adam-

skiego odbył się w pamiętnym dla mężów katolickich na Śląsku dniu 24 kwietnia 1932 roku

pierwszy na Śląsku ogólny zjazd informacyjno- porozumiewawczy

delegatów i przedstawicieli istniejących po parafiach organizacji mężów katolickich.

Zjazd odbył się w wielkiej sali domu związkowego przy parafii śś. Piotra i Pawła, poprzedzony uroczystym nabożeństwem w kościele katedralnym tejże parafii, odprawionym przez ks. infułata Wilhelma Kasperlika na intencję pomyślnego zapoczątkowania i szczęśliwego rozwoju przyszłego diecezjalnego Związku Towarzystw Mężów Katolickich, a następnie Katolickiego Stowarzyszenia Mężów diecezji katowickiej.

Na zjazd przybyło około 300 ludzi, reprezentujących 63 towarzystwa mężów katolickich i organizacje pokrewne.

Nastrój zjazdu był pełen zapału dla nowej wielkiej sprawy i zrozumienia potrzeby zjednoczenia w ramach diecezji całego ruchu ideowo-organizacyjnego mężczyzn katolickich na Śląsku.

Po referatach, wygłoszonych kolejno przez p. Mariana Sławińskiego, ks. dyr. dra Bolesława Kominka, kierownika Akcji Katolickiej diecezji śląskiej, ks. prob. prałata Józefa Gawlinę, dzisiejszego Biskupa Wojsk Polskich, i po wspaniałej przemowie J. E. ks. biskupa Adamskiego, który przedstawił zebrany wielkie cele i zbożne zadania Akcji Katolickiej i rolę męża katolickiego w ich realizowaniu — wszyscy obecni zgodnie i entuzjastycznie wypowiedzieli się za powołaniem do życia diecezjalnego Związku Towarzystw Mężów Katolickich z siedzibą w Katowicach. W ten sposób grunt w umysłach i sercach mężów katolickich na Śląsku dla powstania i rozwoju diecezjalnej ich organizacji został szczególnie i płodnie użyźniony!

Następstwem tego, naprawdę, niezapomnianego i owocnego zjazdu informacyjno-porozumiewawczego i dalszym etapem realizacji myśli Arcypasterza było

powołanie do życia sekretariatu generalnego dla spraw ideowo-organizacyjnych mężów katolickich.

Sekretariat zaczął działać dnia 1 maja 1932 roku, pod kierownictwem mianowanego przez J. E. ks. Biskupa Ordynariusza

sekretarza generalnego, p. Mariana Sławińskiego, byłego nauczyciela gimnazjum państwowego w Mysłowicach, do dziś pozostającego bez przerwy na swym stanowisku.

Pierwszym i najważniejszym zadaniem Sekretariatu generalnego mężów katolickich, mającym swą siedzibę od początku istnienia do dnia dzisiejszego w Katowicach, przy ul. Marsz. Piłsudskiego nr 20 (siedziba Akcji Katolickiej i innych sekretariatów diecezjalnych) — było:

nawiązanie łączności ze wszystkimi istniejącymi w diecezji parafialnymi organizacjami mężów katolickich,

zebranie ich formalnych zgłoszeń przystąpienia do powstającego Związku diecezjalnego,

pobudzenie innych parafii do założenia placówek mężów katolickich u siebie, a wreszcie

dalsze przygotowywanie gruntu dla rozwoju Akcji Katolickiej mężczyzn w całej diecezji.

Pierwszy paroletni okres pracy Sekretariatu ma charakter prawie wyłącznie organizacyjny, gdyż tak wielka praca ideowa, religijna, apostołska, o najwyższych celach i wartościach moralnych, jaką jest Akcja Katolicka, wymaga jak najsolidniejszej podbudowy organizacyjnej, będącej prawie zawsze jednym z nieodzownych warunków powodzenia i skuteczności wszelkiej pracy ideowej i obrony naszych świętości i zasad!

Katolickie Stowarzyszenie Mężów diecezji katowickiej o dzisiejszej swej strukturze organizacyjno prawnej powstało faktycznie dopiero w roku 1934, jako pierwszy człon Akcji Katolickiej, powołany do indywidualnego i zbiorowego realizowania zadań apostołstwa świeckiego.

Opóźnione nieco powstanie KSMężów na Śląsku tłumaczy się dość przewlekłymi i skomplikowanymi pertraktacjami Najdosłojniejszego Episkopatu Polskiego z Rządem Polskim w sprawie odmiennego prawa stowarzyszeniowego dla Stowarzyszeń Akcji Katolickiej. Pertraktacje te zostały uwieńczone w pełni pomyślnym skutkiem, świadczącym o dużej przychylności Rządu polskiego dla Akcji Katolickiej w Polsce.

Wydane, odmienne nieco od ogólnego, prawo stowarzyszeniowe dla organizacyj, wchodzących w skład Akcji Katolickiej, z dnia 28 stycznia 1934 r., pozwoliło przystąpić do erygowania Katolickiego Stowarzyszenia Mężów diecezji katowickiej.

Pierwszy (konstytucyjny) Zjazd Delegowanych nowego Stowarzyszenia,

a trzeci z kolei zjazd diecezjalny mężów katolickich na Śląsku, odbył się dnia 22 lipca 1934 r. w Katowicach, w wielkiej sali domu związkowego przy kościele katedralnym śś. Piotra i Pawła.

Dzień zjazdu jest datą powstania właściwego KS Mężów diecezji katowickiej i powołania jego pierwszego Zarządu diecezjalnego.

Uroczyste nabożeństwo zjazdowe celebrował ks. infułat Wilhelm Kasperlik. Płomienne kazanie wygłosił pierwszy Sufragan diecezji katowickiej, nieżyjący już, nieodżałowany J. E. ks. biskup Dr Teofil Bromboszcz.

Na zjazd przybyło 270 delegatów i prezesów, reprezentujących 104 parafie, posiadające już zorganizowane placówki mężów katolickich.

Z nowym wzorowym statutem KS Mężów, opartym na postanowieniach nowego prawa stowarzyszeniowego, zaznajomił zebranych gruntownie ks. dyr. dr Bolesław Kominek. Zebrani na zjeździe pełnomocni delegaci **jednogłośnie przyjęli nowy statut, uchwalili przemianowanie Towarzystw Mężów Katolickich i innych podobnych organizacji parafialnych męskich na parafialne oddziały Katolickiego Stowarzyszenia Mężów, którego formalne, prawne powstanie przyjęto też zatwierdzająco do wiadomości.**

W imieniu Komisji Matki p. dyr. Szaflik zaproponował zebranym skład pierwszego pełnego Zarządu diecezjalnego nowego Stowarzyszenia, a zjazd wybrał zaproponowanych **jednogłośnie.**

Oto skład osobowy pierwszego Zarządu i Komisji rewizyjnej KSM:

PP: notariusz Brunon Kudera (Mysłowice), inż. dyr. Janusz Jasiński (Panewnik), Ryszard Wiechuła (Katowice — śś. Piotra i Pawła), Piotr Zogórnik (Zalęże), inż. Józef Jasiulek (Tarnowskie Góry), Alojzy Szczyrba (Siemianowice — św. Krzyż), Piotr Liwowski (Kamień — Brzozowice), Zygfryd Paszenda (Katowice-Dąb), Wincenty Mańka (Kochłowice), Antoni Seweryn (Michałkowice), Karol Martinek (Cieszyn), Stanisław Golc (Chorzów — św. Jadwigi), Wiktor Klepek (Knurów), Jan Polak (Piekary Śl.), Józef Kasprowski (Żory), Szymon Kowalik (Rybnik), Jerzy Mazurek (Wodzisław).

Do Komisji rewizyjnej wybrano pp.: Henryka Nawrata (Nowa Wieś), Józefa Barona (Bogucice) i Pawła Pietrka (Wielkie Hajduki).

Do czasu powołania tego pierwszego normalnego Zarządu funkcje jego pełnili mianowani przez J. E. ks. biskupa Adamskiego: prezes tymczasowy p. dyr. Franciszek Śniehota, dyrektor męskiej szkoły wydziałowej w Katowicach, asystent kościelny ks. dyr. dr Bolesław Kominek, dyrektor DIAK w Katowicach, tymczasowy sekretarz generalny, p. Marian Sławiński.

Obecny na zjeździe J. E. ks. biskup Adamski oświadczył, że założone KSMężów i jego statut aprobuje i na przeciąg 3 lat mianuje nadal tego samego diecezjalnego asystenta kościelnego, prezesa i sekretarza generalnego. Nominacje te zebrani przyjęli hucznymi oklaskami.

Wspaniały wykład o aktualnych sprawach katolickich wielkiego znaczenia i dużej doniosłości moralnej i społecznej wygłosił Najdostojniejszy Arcypasterz, po czym uchwalono pierwsze rezolucje zjazdowe dotyczące charakteru wychowania w szkołach na Śląsku, liczby godzin nauki religii oraz składające wyrazy szacunku pod adresem władz kościelnych i świeckich.

Narodziny KSMężów i rozpoczęcie statutowe jego prac raczył uczcić J. Em. Najdostojniejszy Ks. Kardynał-Prymas Polski, dr August Hlond pismem, przesłanym do Sekretariatu Generalnego:

„Za przesłanie mi rezolucyj Walnego Zjazdu Konstytucyjnego Katolickiego Stowarzyszenia Mężów, odbytego w Katowicach, dnia 22 lipca 1934 r., serdecznie dziękuję i czule błogosławię zarządom oraz członkom stowarzyszenia na dalszą wytrwałą, owocną pracę organizacyjną pod niezawodnym i najszczytniejszym hasłem: „Odnowić i urządzić wszystko w Chrystusie!”

Od zjazdu konstytucyjno-wyborczego, który dał stowarzyszeniu normalny Zarząd, prace KSMężów potoczyły się równo i rażno naprzód! — Do roku 1938 włącznie odbyło się 7 zjazdów do rocznych walnych (3 w Katowicach, 1 w Rybniku, 2 w Panewniku, 1 w Piekarach Śl.).

Wymownym świadectwem szybkiego rozwoju stowarzyszenia są liczby nowo powstałych oddziałów w latach 1932-38.

Rozwój ten ilustruje następujące zestawienie statystyczne:
Przyrost oddziałów i stan liczebny K. S. Mężów Diecezji Śląskiej.

1932				1933				1934				1935				1936				1937				1938			
Było na I. Zjeździe zgłos. się w ciągu r. przychyło oddziałów ogółem oddziałów członków				przychyło oddziałów ogółem członków				przychyło oddziałów ogółem członków				przychyło oddziałów ogółem członków				przychyło oddziałów ogółem członków				przychyło oddziałów ogółem członków				przychyło oddziałów ogółem członków			
63	15	684	5500	11	95	10000	44	139	19000	43	182	21000	15	197	22000	15	212	23000	3	215	24000						

Wykaz oddziałów, założonych w latach 1932—38.

W roku 1932 założono oddziały w:

1. Łaziskach Górnych
2. Świerzyńcu (par. Bieruń St.)
3. Bieruniu Nowym
4. Miasteczku Śl.
5. Jajostach (par. Bieruń Stary)
6. Świerklanach

10. Ligocie bielskiej
11. Przyszowicach
12. Gorzycach Śl.
13. Brynicy
14. Tarnowicach Starych
15. Bronowie
16. Nakle
17. Golejowie

W roku 1933 założono oddziały w:

1. Wodzisławiu
2. Podlesiu
3. Rojcy
4. Bziu
5. Cieszynie
6. Markłowicach
7. Łesźnie Górnej
8. Dębowcu
9. Hażlachu
10. Kamienicy
11. Pogórzu (par. Skoczów)

18. Wiśle Wielkiej
19. Popielowie
20. Kończycach Małych
21. Pszczynie
22. Janowie
23. Mazańcowicach
24. Czechowicach
25. Kryrach
26. Strzebini
27. Lasowicach
28. Skoczowie
29. Górkach Wielkich
30. Goczalkowicach
31. Ogrodzonej
32. Rudzicy

W roku 1934 założono oddziały w:

1. Ornontowicach
2. Lubszy
3. Nowej Wsi
4. Łędzinach
5. Istebnej
6. Raszczycach
7. Bojszowach
8. Woźnikach
9. Czuchowie

33. Jaworzu
34. Gaszowicach
35. Radzionkowie
36. Szerokiej
37. Międzyrzeczu
38. Woszczycach
39. Olszynie
40. Strumieniu
41. Jastrzębiu Zdroju

42. Rydułtowach
43. Miedznej
44. Katowicach (niem.)

W roku 1935 założono oddziały w:

1. Bielsku
2. Zabrzegu
3. Rybnej
4. Pszowie
5. Załęskiej Haldzie
6. Dziedzicach
7. Zarzeczu
8. Leszczynach
9. Jankowicach rybnickich
10. Ochabach
11. Chybiu
12. Brześcach
13. Mszanie
14. Woli
15. Ruptawie
16. Bykowinie
17. Popielowie
18. Pruchnej
19. Dzieckowicach
20. Pawłowicach
21. Kamieniu
22. Koszęcinie
23. Nieboczowach
24. Reptach Starych
25. Dębieńsku
26. Belku
27. Górze
28. Paniowach
29. Paniówkach
30. Pstrążnej
31. Krzyżkowicach
32. Wiśle (Śl. Cieszyńskim)
33. Imielinie
34. Zawodziu
35. Krasowach
36. Studzionce
37. Wiśle Małej
38. Pielgrzymowicach
39. Bujakowie

40. Zebrzydowicach
41. Warszawicach
42. Wesołej
43. Wilczy Górnjej

W roku 1936 założono oddziały w:

1. Sadowie
2. Golasowicach
3. Klimzowcu
4. Ustroniu
5. Mokrem
6. Goleiszowie
7. Chorzowie (św. Antoniego)
8. Brzeziu n. O.
9. Kochanowicach
10. Rogowie
11. Ćwiklicach
12. Godowie
13. Suszcu
14. Jasienicy
15. Czarnym Lesie

W roku 1937 założono oddziały w:

1. Jaśkowicach
2. Łaziskach (par. Godów)
3. Syryni
4. Suchej Górze (par. Radzion-
[ków])
5. Ochojcu
6. Lipowcu
7. Pierścu
8. Kończycach Wielkich
9. Brennej
10. Nowej Wsi (św. Andrzeja Bo-
boli)
11. Lyskach
12. Kozłowej Górze
13. Moszczenicy
14. Gosytniu
15. Szarlocińcu Piaśnikach

W roku 1938 założono oddziały w:

1. Kostuchnie (Kolonja Boera —
par. Murcki)
2. Kostuchnie (par. Piotrowice)
3. Boronowie.

W lipcu 1938 r. K. S. Mężów diecezji katowickiej liczyło 215 oddziałów i około 24 tysiące członków. Od założenia Sekretariatu generalnego powstało ogółem 137 nowych oddziałów.

Nie posiadały oddziału KSMężów do 31 lipca 1938 r. tylko parafie: Lubecko, Pawonków, Welnowiec, Pogrzebień, Połomia, Skrzyszów, Łąka, Grodziec, Puńców (9 parafij).

Stowarzyszenie katowickie jest największym w Polsce członem Katolickiego Związku Mężów (ogólno-polskiego) w Warszawie, założonego dnia 1. VIII. 1934 r. Prezesem Związku jest p. mecenas Ludwik Domański, prezes Naczelnej Rady Adwokackiej w Polsce, a dyrektorem p. inżynier Stefan Piechocki, obaj mianowani przez Najdostojniejszy Episkopat Polski, którego Najdostojniejszy Przedstawiciel J. Em. Ks. Kardynał Aleksander Kakowski, Arcybiskup Metropolita Warszawski, jest też najwyższym protektorem całego Związku. Patronem Związku i wszystkich mężów w Polsce, zorganizowanych w jego stowarzyszeniach diecezjalnych, jest **Najświętsze Serce Jezusowe**.

W skład Zarządu związkowego wchodzi ze stowarzyszenia katowickiego pp. prezes dyr. Jan Kędzior, sekr. gener. Marian Sławiński i Piotr Liwowski (członek związkowej komisji rewizyjnej).

Zjazdy delegowanych Katol. Stow. Mężów.

	Data	Miejscowość	Ogólna ilość oddziałów Stow.	Było na Zjeździe oddziałów	Uczestników		Razem	Uwagi
					Z zarządu	Delegatów, gości		
I.	24. IV. 1932	Katowice	—	63	—	300	300	Zjazd inform.-porozumiewawczy T. Męż. Kat. W ramach uroczystości katol. w Rybniku
II.	18. VI. 1933	Rybnik	90	75	—	684	684	
III.	22. VII. 1934	Katowice	116	100	90	296	386	
IV.	7. VIII. 1935	Katowice	166	123	115	230	345	
V.	19. IV. 1936	Panewnik	189	149	110	400	510	
VI.	14. IV. 1937	Panewnik	201	171	139	412	551	
VII.	24. IV. 1938	Piekary Śl.	212	180	150	450	600	

Ważniejsze wydarzenia w życiu stowarzyszeniowym.

I diecezjalny zlot mężów katolickich w Katowicach.

Zlot odbył się 12 sierpnia 1934 r. i był pierwszą wielką imprezą organizacyjno-propagandową młodego stowarzyszenia, a jednym z największych wydarzeń katolickich na Śląsku.

Po zbiórce na placach nad Rawą u wylotu ul. Bankowej uformował się olbrzymi pochód ulicami miasta do Parku Kościuszki.

W pochodzie wzięło udział około 12 tysięcy mężów katolickich z całego Śląska. Niesiono około 80 sztandarów, 20 transparentów, szło blisko 20 orkiestr. Na czele pochodu 16 mężów z Piekar Śląskich w pięknych strojach ludowych niosło 5-metrowy krzyż z Piekar Śl., na którym widniały słowa: „On naszym Królem, On nasz Pan“.

Takiej manifestacji ulicznej pod znakiem krzyża Chrystusowego Katowice dotychczas jeszcze nie widziały!

Przed parkiem Kościuszki grono wysokich osobistości duchownych i świeckich z J. E. ks. biskupem Adamskim i panem wojewodą śląskim drem Michałem Grażyńskim na czele przyjęło pierwszą w Katowicach, blisko godzinę trwającą defiladę mężów katolickich.

Nabożeństwo i obrady odbyły się w wielkiej hali wystawowej w parku Kościuszki. Sumę pontyfikalną celebrował J. E. ksiądz biskup Adamski, kazanie wygłosił J. E. ks. bisk. Bromboszcz. Referaty wygłosili pp.: dyr. Mgr Teodor Glensk (stosunek KSM do Kościoła), sekr. gener. Marian Sławiński (stosunek do rodziny i wychowania), J. E. ks. biskup Adamski (stosunek do państwa).

Cały przebieg nabożeństwa i obrad był podawany przez głośniki, wypożyczone łaskawie przez Magistrat m. Chorzowa; urządzenie hali na zlot i inne przygotowania dał łaskawie Magistrat m. Katowic.

Uchwalono 4 obszerne rezolucje określające jasno i dobitnie stosunek mężów katolickich do Kościoła, rodziny i państwa.

Wykład zlotowy J. E. ks. biskupa Adamskiego został wydany nakładem stowarzyszenia w osobnej broszurze p.t. „Nasz stosunek do Państwa“ (stron 46). — Ojciec Św. Pius XI raczył nadesłać na Zlot swe czule życzenia i błogosławieństwo apostolskie.

Druga manifestacja katolicka mężów w Katowicach i początek zbiórki na budowę Katedry śląskiej.

Druga z kolei wielka manifestacja katolicka mężów o charakterze bardziej religijnym, odbyła się dnia 6 lipca 1935 roku na Rynku w Katowicach. Od godziny 18—20,30 odbyła się grupowa adoracja dla mężów katolickich w kościele katedralnym

śśw. Piotra i Pawła, zakończona uroczystym przeblaganiem i błogosławieństwem sakramentalnym, którego udzielił J. E. ks. biskup Adamski.

Po adoracji o godzinie 21 wyruszył kilkutysięczny pochód mężów katolickich na Rynek, przed wspaniale udekorowany — dzięki uprzejmości i pomocy Magistratu katowickiego (arch. p. Pakuła) i rzeźbiście oświetlony reflektorami fronton teatru polskiego.

Przemówienia do mężów wygłosili J. E. ks. biskup Bromboszcz i p. o. prezesa KSM p. notariusz Brunon Kudara. Pod olbrzymim krzyżem, widniejącym na tle teatru, rzesza mężów katolickich złożyła uroczyste ślubowanie. Padające z tysięcy ust męskich wśród wielkomiejskiego wieczoru słowa mocnego ślubowania wywarły na wszystkich niezapomniane wrażenie. Cały przebieg uroczystości wieczornej, religijnej na Rynku był nadawany przez rozgłośnię katowicką „Polskiego Radia“ (sprawozdawcami byli pp. sekr. gener. Sławiński i speaker Kuczyński Zygmunt).

Manifestacja ta poprzedziła II Zjazd walny delegowanych Stowarzyszenia, który odbył się dnia 7 lipca 1935 r. w sali reprezentacyjnej Domu Oświatowego TCL przy ulicy Francuskiej w Katowicach.

Zjazd ten jest pamiętny w życiu naszego Stowarzyszenia, gdyż na nim nastąpiło uroczyste oddanie przez J. E. ks. biskupa Bromboszcza, całego Stowarzyszenia, jego oddziałów, członków i ich rodzin pod opiekę Najświętszego Serca Jezusowego, Najwyższego Patrona mężów Akcji Katolickiej w Polsce — i zapoczątkowanie wielkiej akcji pomocy mężów katolickich diecezji katowickiej na budowę Katedry śląskiej ku czci Chrystusa Króla w Katowicach.

Bodźcem do tej zbożnej akcji stał się gorący apel o pomoc do zbudowania w Katowicach katedralnego przybytku Chrystusa Króla, skierowany przez J. E. ks. biskupa Bromboszcza — za pośrednictwem II Zjazdu delegowanych — do wszystkich mężczyzn-katolików, mieszkających na obszarze diecezji katowickiej.

Apel ten podjął niezwłocznie sekretariat generalny Stowarzyszenia i zorganizował wśród wszystkich jego oddziałów wielką, bez przerwy przeszło 15 miesięcy trwającą akcję zbiórkową. Godzi się podkreślić z uznaniem, że, pomimo oficjalnego zamknię-

cia akcji zbiórkowej, ofiary mężów katolickich i oddziałów na Katedrę śląską wciąż jeszcze napływają, wystawiając wszystkim ofiarodawcom chlubne zaiste świadectwo głębszego zrozumienia sprawy Bożej i pożytku moralnego dusz nieśmiertelnych!

Wyniki liczbowe akcji od jej początku aż do połowy lipca 1938 r. są następujące:

Wzięło udział oddziałów	Suma ofiar		Wpływy ze sprzedaży		Ogólny wynik akcji zbiórkowej
	Centrali	oddziałów	mater. Komit. Bud. Katedry	portr. J. E. ks. biskupa Adamskiego	
136	200,— zł	4 433,39 zł	1.661,55 zł	99,— zł	6,393,94 zł

Akcja pomocy do ukończenia Katedry śląskiej na większą chwałę Bożą i na dusz diecezjan śląskich zbawienny pożytek trwa jeszcze i nie może ustać, aż do zupełnego, chlubnego ukończenia wielkiego dzieła.

Niech przeto szeroką falą płyną dalej ofiary nasze, drodzy Bracia, mężowie katoliccy, a Bóg, w laskach swych hojny, policzy je nam i kiedyś sowicie opłaci!

Imponujący udział śląskich mężów katolickich w pielgrzymce związkowej na Jasną Górę.

Wielce chwalebną inicjatywę podjął Katolicki Związek Mężów w Warszawie, przystępując do zorganizowania wielkiej, pierwszej w kraju naszym ogólnopolskiej pielgrzymki związkowej mężów katolickich do Częstochowy na Jasną Górę z holdem i ślubowaniem dla Bogarodzicy.

Celem pielgrzymki było zebranie mężczyzn, zorganizowanych w Akcji Katolickiej, w wielkiej manifestacji katolickiej przed obliczem Majestatu Boskiego, publiczne wyznanie wiary naszej, pokrzepienie i podniesienie serc męskich ku Bogu w świętym miejscu kultu Najświętszej Matki Zbawiciela, złożenie Jej holdu i ślubowania postanowień, mających stać się zbiorem wskazań i nauk dla codziennego życia praktycznego mężów Akcji Katolickiej.

Cele te pielgrzymka osiągnęła w zupełności!

Około 100 tysięcy mężczyzn katolickich z całej Polski, przybyłych przed tron cudownej Matki Boskiej Częstochowskiej wśród

wielkich trudności i ze znacznej oddali — było to zjawisko dotychczas w Polsce niewidziane, najszlachetniej zadziwiające!

Kto widział te tysiące mężów, znużonych straszliwie, a jednak tłumnie, na każdym niemal posterunku świętego miejsca oblegających konfesjonały i żebrzących zmiłowania Bożego przez całą noc, pod gołym chłodnym już niebem, lub w murach majestatycznej świątyni jasnogórskiej — kto widział rozkołysane pod szczytem morze głów męskich, oświetlone wśród największego rozmodlenia dziesiątkami tysięcy lampionów podczas uroczystości i procesji wieczornej na wałach — ten dopiero zrozumie, co to jest wiara i cudotwórczy zapal religijny serca ludzkiego.

Podczas pielgrzymki poświęcono uroczyście wspaniały sztandar KZM, złożono Matce Boskiej jasnogórskiej śluby i piękne votum ze srebra, w formie dużej oznaki członkowskiej mężów katolickich.

Zaszczytem dla pielgrzymki były błogosławieństwo od Jego Świątobliwości Ojca Św. Piusa XI, obecność Nuncjusza Cortesiego, J. Em. ks. Kardynała Prymasa Hlonda i wielu Ich Ekscelencyj biskupów polskich.

W blisko 100-tysięcznej rzeszy męskich pątników drugą co do wielkości grupę stanowili mężowie z diecezji katowickiej, przybyli na Jasną Górę w liczbie około 6 tysięcy 8 pociągami — (2 z Katowic i po 1 z Bielska, Rybnika, Pszczyny, Goczałkowic, Orzegowa, Piekar Śl. i wagony specjalne z Lublińca). Najliczniejszą grupę stanowiła diecezja tarnowska (około 10 tysięcy mężów). W defiladzie grupa śląska kroczyła na drugim miejscu za częstochowską; na czele grupy niesiono wielkie flagi, transparent i 60 sztandarów razem w kolumnie czwórkowej.

Liczenie zebrana na ulicach publiczność serdecznie witała śląskich mężów katolickich, których olbrzymi pochód i jego wspaniały wygląd wywarły w Częstochowie najlepsze wrażenie.

Przyjmujący w gronie dostojników defiladę mężów, która trwała około 3 godzin, J. Em. ks. kardynał Prymas Hlond, wielki Syn ziemi śląskiej, z widoczną radością i zadowoleniem witał ziomków swoich w defiladzie. Związek wydał kopie votum jasnogórskiego i tekst ślubowania mężów. Kopia (są w różnych cenach) i tekst winne znajdować się bezwarunkowo we wszystkich oddziałach (kopia w sali zebrania i posiedzeń).

Statystyka udziału diecezji śląskiej w I-szej ogólnopolskiej pielgrzymce związkowej mężów do Częstochowy.

Pociąg z:	uczestników	kolejarzy	kobiet	U w a g i
Rybnika	699	—	—	specj. wagony; nie cały pociąg
Piekar Śl.	907	—	—	
Goczałkowic	469	12	—	
Chebzia	621	—	—	
Lublińca	165	—	—	
Dziedzic	534	—	137	
Katowic I	800	—	—	
Katowic II	1300	—	—	
Razem:	5495	12	137	Nad to przybyło do Częstochowy około 300 osób normalnymi pociągami

Odnowienie ślubowania na Zjeździe walnym w Piekarach Śl.

Odbyty w Piekarach Śl. w dniu 24 kwietnia 1938 r. VII Zjazd Delegowanych był poprzedzony odnowieniem ślubowania mężów, ujętego pięknie w formę poetycką przez ks. prof. Jana Bujarę z Chorzowa.

Zjazd w Piekarach powziął szereg bardzo ważnych i doniosłych dla życia i prac Stowarzyszenia naszego postanowień, które każdy oddział winien znać i posiadać. Tekst postanowień otrzymał każdy oddział KSM.

Postanowienia dotyczą m. in. zwalczania komunizmu i wszelkich prądów antychrześcijańskich, walki o sprawiedliwość społeczną, akcji apostołskiej mężów wśród społeczeństwa, tworzenia zorganizowanej siły i opinii polskiej, wychowania chrześcijańskiego.

Inne strony i cyfry działalności KSM.

Tydzień dobrej książki w r. 1933 zorganizował w diecezji sekretariat generalny z upoważnienia Ligi Katolickiej. Przeszło 160 parafiom rozesłano około 25 tysięcy książek i broszur katolickich.

I kurs katolicko-społeczny dla kierownictw i działaczy oddziałowych zorganizowano w dniach 20—24 maja 1936 roku w pięknie położonym diec. domu rekolekcyjnym w Kokoszycach (stacja kol. Wodzisław).

W kursie wzięło udział około 100 stałych i dochodzących uczestników. Kurs zaszczylił obecnością i cennym wykładem J. E. ks. biskup Adamski.

Kierownikiem kursu był sekr. gener. p. Sławiński.

Sztandary oddziałowe. Od założenia Sekretariatu generalnego poświęciło swe sztandary około 30 oddziałów.

Istnieje wydany przez KSM i zatwierdzony przez Min. Spr. Wewn. wzór sztandaru oddziałowego. Związek posiada w Warszawie własną wytwórnię sztandarów. (Adres Związku — Warszawa, Nowogrodzka 49, pięć minut od dworca głównego; — adres składnicy Związku — Warszawa, Podwale 4 „Kronika Rodzinna“.)

Akcja kursowa dla kierownictw i członków oddziałowych objęła w roku 1937 15 kursów, urządzonych w Bielsku, Mysłowicach, Żorach, Lublińcu, Rudzie, Strumieniu, Rybniku, Pszczynie, Tarnowskich Górach, Wodzisławiu, Skoczowie, Chorzowie, Siemianowicach, Cieszynie i Katowicach, a w roku 1938 — 2 kursy w Mikołowie i Piękarach.

Razem odbyto 17 kursów jednodniowych o zasięgu dekalnym. — Kursy te trwały na przestrzeni przeszło 11 miesięcy.

Statystyka kursów.

Rok	Ilość kursów	Ilość oddział. zaproszonych	Ilość oddział. przybyłych	Nie przybyło oddziałów	Ilość oddział. przybyłych niezaproszon.	Ilość parafii zaprosz. nie posiad. oddz.	Parafii reprezentowanych na kursie bez zaproszenia	Ilość uczestn. z kierown.	Ilość uczestn. spośr. członk.	Innych	Razem	Ilość wygl. wykładów
1937	15	209	159	50	7	6	19	503	926	5	1 431	61
1938	2	34	21	13	—	—	—	48	70	—	118	10
Razem	17	243	180	63	7	6	19	551	996	5	1 549	74

Niektóre oddziały były zapraszane na dwa kursy.

27 września 1936 roku w Warszawie.

Jest to data zjazdu związkowego, w którego ramach odbyła się we wspólnym domu katolickim im. Piusa XI ufundowanym przez J. Em. ks. kardynała Kakowskiego, akademii ku czci ks. Kardynała, Najdostojniejszego Protektora naszego Związku, z okazji Jego złotego Jubileuszu kapłańskiego. Wykład na tej akademii p.t. „Co wnosi w życie polskie Akcja Katolicka mężczyzn?“ wygłosił sekr. gener. KSM w Katowicach, p. Sławiński.

Wykład ten został wydany w r. 1937 w osobnej broszurze przez Księgarnię i Drukarnię Katolicką S. A. w Katowicach.

Finanse Stowarzyszenia

powstają ze składek oddziałów i z **dochodów własnych**. Oddziały płaciły pierwotnie do centrali w Katowicach po 2 gr miesięcznie, teoretycznie od każdego członka, a od r. 1935 po 3 gr miesięcznie, co kwartał z dołu.

Około 75% oddziałów regularnie wywiązuje się z **płacenia składek**. Mamy nadzieję, że wszystkie oddziały zrozumieją powoli, że **płacenie od każdego członka do centrali jest obowiązkiem i nieodzownym warunkiem utrzymania pracy centrali na odpowiednim poziomie wartości i skuteczności**.

Budżety Stowarzyszenia są ściśle zrównoważone. Najniższy budżet z roku 1933 wyrażał się globalną cyfrą dochodów i rozchodów 3.459,38 zł, najwyższy zaś z roku 1938 — cyfrą 13.500 zł. Znaczną część kosztów utrzymania Sekretariatu generalnego ponosi od jego powstania Kuria Diecezjalna w Katowicach, **za co należą się jej od Stowarzyszenia naszego głęboka wdzięczność i serdeczna podzięką**.

Ś. p. ks. biskup Bromboszcz, zawsze za życia odnoszący się do KSM z wielką życzliwością, **darował mu dwie duże parcele w Jaworzu na Śląsku Cieszyńskim**.

Działalność oddziałów K. S. Mężów według ich sprawozdań rocznych.

Rok	Nadesłało sprawozdań oddział.	Nie nadesłało sprawozdań oddziałów	Ogólna ilość oddziałów	Liczba członk. oddział., które nadesłały sprawozdania	Odbyto zebrań	Wygłoszono referatów	Wspólnych Mszy świętych	Wspólnych Komunii św.	rekol. zamkn. i półzamknięte	pielgrzymki
1933	71	24	95	12 160	752	767	454	200	60	79
1934	115	24	139	17 641	1 051	924	320	269	80	106
1935	146	36	182	20 672	1 390	1 297	467	367	80	106
1936	180	17	197	21 015	1 733	2 176	541	580	87	126
1937	174	38	212	20 963	1 841	1 802	585	624	93	211
Razem:					6 767	6 966	2 367	2 040	400	628

Zestawienie budżetowe KSMeżów diec. śląskiej.

wrzesień 1933 do 31. XII. 1934			1935			1936			1937		
	Budżet	Dochody	Wydatki	Budżet	Dochody	Wydatki	Budżet	Dochody	Wydatki	Budżet	Dochody
Składki	5 985 28	3 825 97	—	4 669 90	4 150 35	—	5 951 88	5 550 46	—	7 407 62	6 102 96
Wydatki	—	—	1 371 48	—	—	2 865 66	—	—	4 536 60	—	6 704 32
Różne	—	1 004 89	—	—	519 55	399 70	—	401 42	—	—	1 304 66
Wydawnictwa	—	1 154 42	1 539 62	—	—	—	—	—	—	—	—
Nadwyżka	—	—	3 074 18	—	—	1 404 54	—	—	1 415 28	—	703 20
Razem . .	5 985 28	5 985 28	5 985 28	4 669 90	4 669 90	4 669 90	5 951 88	5 951 88	5 951 88	7 407 62	7 407 62

Drobiazgi organizacyjne.

W okresie sprawozdawczym (1. V. 1932 — 1. VIII. 1938) odbyto 14 posiedzeń pełnego Zarządu i 20 posiedzeń Wydziału Wykonawczego.

Na posiedzeniach tych omówiono i załatwiono ogółem przeszło 300 spraw. Większych komunikatów dla oddziałów wydano 30, nie licząc tygodniowych okólników, drukowanych czas jakiś (w latach 1932—1936) w dodatku „Front Katolicki“ w „Gościu Niedzielnym“ — i drukowanych obecnie w organie miesięcznym „Akcja Katolicka na Śląsku“.

Własnych referatów dla oddziałów wydano 15.

Wizytacje oddziałów rozpoczęły się dopiero w r. 1937, w którym odwiedziono z Centrali przeszło 30 oddziałów.

Listów otrzymano ogółem 5125, wysłano 4957 — razem 10.082.

Najbliższe prace KSMężów.

II wielki diecezjalny zlot mężów katolickich na stadionie miejskim w Chorzowie (11. IX. 1938 r.);

II kurs dla instruktorów i kierownictw oddziałowych w Przyszowicach (13.—16. X. 1938 r.);

I Tydzień Męża Katolickiego na Śląsku (24.—30. X. 1938 r.);
propaganda i rozwój ruchu rekolekcyjnego;
podział Stowarzyszenia na 8—10 okręgów;

wielka ogólno-śląska pielgrzymka mężów katolickich do Piekar Śl. (w r. 1939).

Tak w krótkim zarysie przedstawiają się powstanie, rozwój, ważniejsze wydarzenia i dorobki Katolickiego Stowarzyszenia Mężów Katolickich diecezji katowickiej. Widać, że łaska Boska była z nami w wielu poczynaniach i trudach naszych. Módlmy się, Bracia, żeby łaska Chrystusa Króla, pomoc Boska i opieka Najświętszej Bogarodzicy były zawsze z nami i żebyśmy potęgą zapалу apostołskiego, dobrej woli i miłości chrześcijańskiej, oraz dobrego przykładu katolickiego jeszcze większych czynów dokonać i obfitsze owoce zebrać mogli Bogu Wszechmocnemu na chwałę i duszom nieśmiertelnym na zbawienny pożytek!

A we wszystkich dalszych trudach i poczynaniach naszych chwała bądź i dziękczynienie Najświętszemu Sercu Jezusowemu!

**Skład II pełnego Zarządu Katol. Stow. Mężów diecezji śląskiej,
wybranego na V Zjeździe delegatów K. S. Mężów w dniu 19. IV.
1938 r. w Panewniku:**

1. Ks. dr Bolesław Kominek,
asystent kościelny, Katowice	10. Kubsz Karol, Wodzisław
2. Dyr. Jan Kędzior, prezes,
Katowice	11. Zogórnik Piotr, Katowice IV
3. Sławiński Marian, sekr. gen.,
Mysłowice
wszyscy trzej mianowani przez
J. E. Ks. Biskupa Ordynariusza	12. Inż. Józef Jasiulek, Tarn. Góry.
4. Not. Brunon Kudera, I wice-
prezes, Mysłowice	13. Mańka Wincenty (zmarł) Koch-
łowice
5. Inż. Janusz Jasiński, II wice-
prezes, Panewnik	14. Klepek Wiktor, Knurów
6. Inż. R. Cielenkiewicz, III wice-
prezes, Katowice	15. Wiechula Ryszard, Katowice
7. Liwowski Piotr, zast. sekr. gen.,
Brzozowice-Kamień	16. Szczyrba Alojzy, Siemianowice
8. Baron Józef, skarbnik, Bogucice	17. Dyr. Czesław Wojciechowski,
Czechowice
9. Dr Stan. Adamczyk, Bielsko	18. Roczniok Paweł, Ruda Śl.
	19. Pietrek Paweł, Hajduki Wielkie
	20. Polak Jan, Piekary Śląskie
	21. Paszenda Zygf., Katowice-Dąb
	22. Dyr. Teodor Jonik, Chorzów
	23. Martinek Karol, Cieszyn
	24. Kasprowski Józef, Żory
	25. Gaj Jan, Dziedzice
	26. Sitko Karol, Rybnik

Skład I Wydziału Wykonawczego Zarządu K. S. Mężów:

1. Ks. dyr. dr Bolesław Kominek,
asystent kościelny, Katowice	6. Mar. Sławiński, sekretarz gen.,
Mysłowice
2. Dyr. Jan Kędzior, prezes,
Katowice	7. Liwowski Piotr, zast. sekr. gen.,
Brzozowice-Kamień
3. Not. Brunon Kudera, I wice-
prezes, Mysłowice	8. Baron Józef, skarbnik, Katowice-
Bogucice
4. Inż. Janusz Jasiński, II wice-
prezes, Katowice-Ligota	9. Wiechula Ryszard, Katowice
5. Inż. R. Cielenkiewicz, III wice-
prezes, Katowice	10. Szczyrba Alojzy, Siemianowice
	11. Zogórnik Piotr, Katowice-Załęże

**Skład III pełnego Zarządu Katol. Stow. Mężów diecezji śląskiej,
wybranego na VII Zjeździe delegatów w dniu 24. IV. 1938 roku
w Piekarach Śl.**

Wybrani do Zarządu diecezjalnego (na 2 lata):

ponownie:

1. Not. Brunon Kudera, I wice-
prezes, Mysłowice	4. Zogórnik Piotr, Załęże
2. Inż. Janusz Jasiński, II wice-
prezes, Panewnik	5. Klepek Wiktor, Knurów
3. Sędzia dr Stanisław Adamczyk,
Bielsko	6. Szczyrba Alojzy, Siemianowice Śl.
	7. Dyr. Czesław Wojciechowski, Cze-
chowice
	8. Liwowski Piotr, zast. sekr. gen.,
Katowice-Bogucice

9. Pietrek Paweł, Hajduki Wielkie
10. Polak Jan, Piekary Śl.
11. Baron Józef, skarbnik, Katowice-Bogucice
12. Dyr. Karol Martinek, Cieszyn
13. Kasprowski Józef, Żory
14. Gaj Jan, Dziedzice
15. Sitko Karol, Rybnik
16. Wiechula Ryszard, Katowice
17. Kubsz Karol, Wodzisław

nowo:

1. Dyr. Karol Koźlik, III wiceprezes, Katowice
2. Swoboda Izydor, Tarn. Góry
3. Byrtus Paweł, Skoczów

4. Pielok Jan (sekr.), Ruda Śl.
5. Kolek Benedykt, Mysłowice
6. Dyr. Otton Bülow, Kostuchna
7. Insp. Wawrz. Jańczak, Chorzów
8. Kufluk Walerian, Chorzów
9. Misz Franciszek, Janów
10. Kania Augustyn, Załęska Halda
11. Wysocki Konst., Lipiny Śl. (zmarł)
12. Kostrzewski Eryk, Panewnik
13. Mecenas dr Stanisław Koneczny, Katowice
14. Bulowski Jan, Jasienica
15. Patalong Jan, Katowice-Zawodzie
16. Krabel Teodor, Lubliniec
17. Radca Józef Tulaja, Pszczyna

Zastępcy:

1. Wąsik Jan, Dąb	5. Elsner Karol, Przyszowice
2. Gienza Jan, Mikołów	6. Rocznik Józef, Ruda Śl.
3. Nawrat Henryk, Nowa Wieś	7. Szlachetka Stanisław, Świętochłowice
4. Szczyrbowski Karol, Chybie	

Komisja rewizyjna (na 2 lata):

1. Skupin Emil, przewodniczący, Pszczyna	2. Szromek Paweł, Katowice-Bogucice
	3. Bacia Wojciech, Katowice

Zastępcy:

1. Bulawa Edward, Józefowiec	2. Teszler Franciszek, Bielszowice

Asystent kościelny ks. dyr. dr Bolesław Kominek, prezes dyr. Jan Kędzior, sekretarz gen. Marian Sławiński — pozostają nadal z mianowania na 3 lata na swych stanowiskach.

Skład II Wydziału Wykonawczego Zarządu K. S. Mężów:

weszli:

ponownie:

1. Ks. dyr. dr Bolesław Kominek, asystent kościelny, Katowice
2. Dyr. Jan Kędzior, prezes, Katowice
3. Not. Brunon Kudera, I wiceprezes, Katowice
4. Inż. Janusz Jasiński, II wiceprezes, Katowice-Ligota
5. Marian Sławiński, sekr. gen., Mysłowice
6. Liwowski Piotr, zast. sekr., Katowice-Bogucice

7. Baron Józef, skarbnik, Katowice-Bogucice
8. Wiechula Ryszard, Katowice
9. Szczyrba Alojzy, Siemianowice Śl.
10. Zogórnik Piotr, Katowice-Załęże

nowo:

1. Dyr. Karol Koźlik, III wiceprezes, Katowice
2. Mecenas dr Stan. Koneczny, Katowice
3. Insp. Wawrz. Jańczak, Chorzów
4. Patalong Jan, Katowice-Zawodzie
5. Kufluk Walerian, Chorzów

KATOLICKIE STOWARZYSZENIE KOBIET

Sprawozdanie z pracy za 1934 — 1938 rok.

Wezwał nas Bóg!

21 listopada 1934 roku, z woli Najdostojniejszego Księdza Biskupa Stanisława Adamskiego, powstało na Śląsku Katolickie Stowarzyszenie Kobiet.

Z dobrą wolą, ofiarnością i poświęceniem stanęliśmy do pracy w dziele świeckiego apostołstwa, Akcji Katolickiej, do której powołują Ojcowie święci wszystkich wiernych katolików.

Praca nasza, skoncentrowana w ramach Katolickiego Stowarzyszenia Kobiet, rosła, zyskiwała nowych zwolenników, obejmowała coraz to szerszy teren i — cieszyć się możemy już wynikami wspólnych wysiłków naszych.

Idziemy do celu.

Kierunki pracy — Pierwsze kroki — Wodzowie — Stan obecny —
Tabela pracy KSK.

Kierunki pracy.

Katolickie Stowarzyszenie Kobiet na Śląsku powstało w czasie, kiedy już formy organizacyjne dla Stow. AK w Polsce były dokładnie ustalone. Zostały wydane osobne statuty i regulaminy dla czterech Stow. AK. Byliśmy zatem w szczęśliwym położeniu, bo nie traciłyśmy czasu na szukanie dróg i form pracy. Otrzymałyśmy je gotowe. Od nas wymagano tylko rzucić hasło, zwołać zbiórkę na drodze hierarchicznego apostołstwa Kościoła, wybrać wodzów, przygotować ich do prowadzenia grupy, naładować ekwipunek i — ruszyć naprzód.

Cel podróży jest jasny.

Idziemy, by odnowić wszystko w Chrystusie! Oto naczelną dewiza Akcji Katolickiej.

Idziemy, służyć „Pro Christo et Patria“! Oto hasło naszego KSK.

Idziemy budzić i ratować od śmierci usypiające i zagrożone dusze naszych współbraci, współsióstr!

Na drogę tych zadań weszło już wiele kobiet w Polsce.

W całej Polsce do KSK należy ¹⁾	171.980
Na Śląsku ²⁾	15.753
Oddziałów w całej Polsce jest	3.153
Na Śląsku	172

Na podstawie celów i zadań, zakreślonych w statucie KSK, Stowarzyszenie wytyczyło sobie **kierunki pracy** (patrz na wykresie), aby dojść do celu.

Pierwsze kroki.

Początki każdej pracy są trudne. Trzeba było przełamywać różne uprzedzenia: na co nowa organizacja... na co Akcja Katolicka... co kobiety będą robić, niech pilnują męża i dzieci... zła i tak się nie naprawi itd. itd.

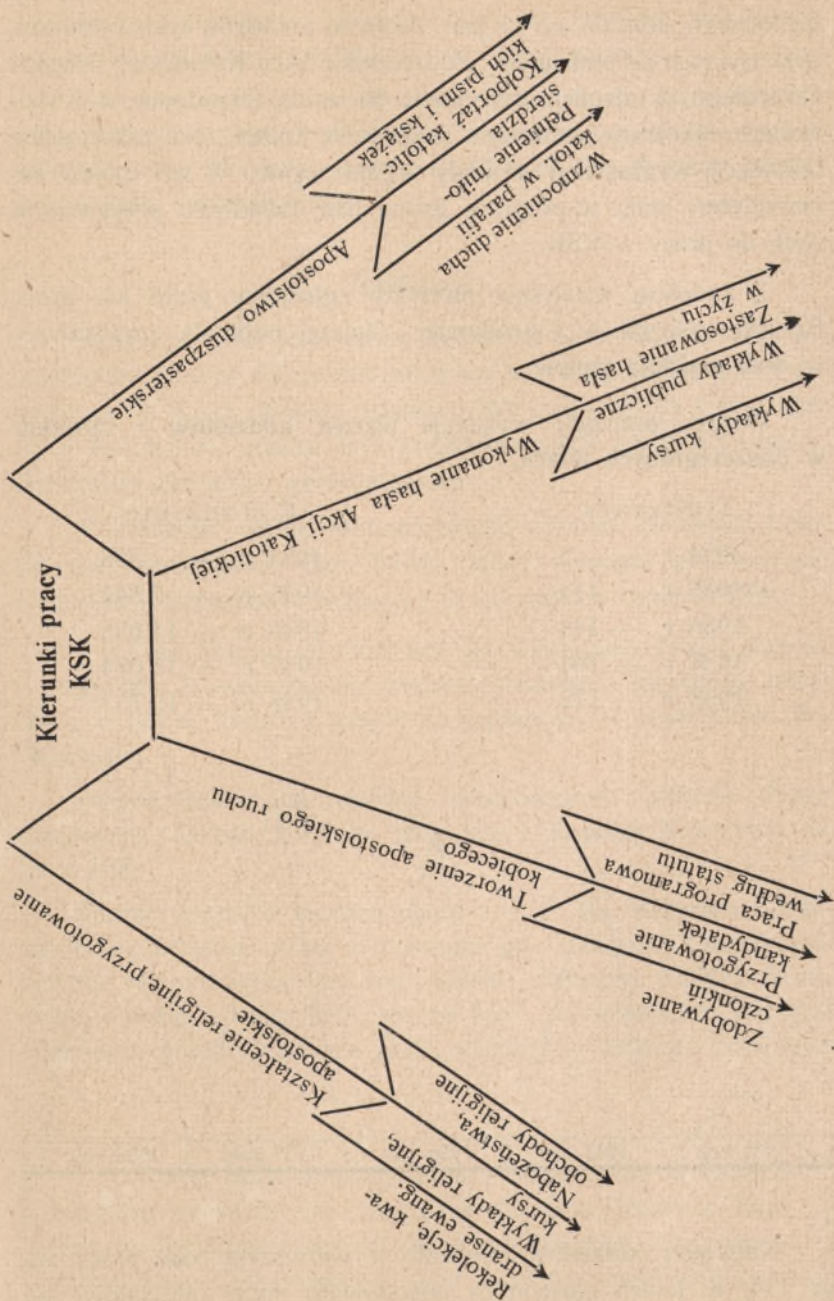
Na Śląsku istniało w parafiach rzeczywiście nadmiar organizacji najróżniejszych. Trudno zatem było wstawić jeszcze jedno Stowarzyszenie. Nie było ludzi, przygotowanych do pracy. Ogół społeczeństwa nie pojmował Akcji Katolickiej.

Lecz wtedy nie zastanawialiśmy się nad trudnościami, tylko poszliśmy ze starą, lecz w nowe szaty przybraną wielką ideą — przyprowadzić katolików z powrotem do Kościoła, do Chrystusa, gdyż tego żąda od nas Ojciec święty — Bóg.

Pracę w KSK rozpoczęto od zakładania oddziałów. Tej akcji poświęcono pierwszy rok pracy. W tym celu od razu na początku urządzony został w Katowicach jednodniowy **kurs przygotowawczy** do założenia oddziałów. Wzięło w nim udział około 200 pań z okolicznych parafii. Wygłoszono 3 referaty i udzielono praktycznych wskazań, jak założyć w parafii oddział KSK.

¹⁾ Według statystyki z 31. XII. 1937 r.

²⁾ Co do ilości członkiń KSK diecezji Śląskiej zajmuje czwarte miejsce w Polsce.

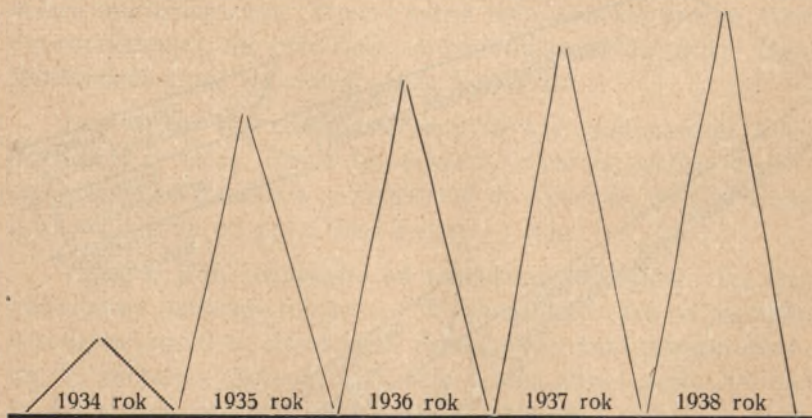

Na kursie założono **Koło współpracowniczek Stowarzyszenia**, do którego zapisało się 45 pań. Koło to urządziło cykl wykładów dyskusyjnych na podstawie „Podręcznika Akcji Katolickiej“ księdza Civardiego, z udziałem przeciętnie 50 osób. Urządzone w Koko-szycach rekolekcje zamknięte skupiły 50 kobiet. Na zakończenie rekolekcji wygłoszono wykłady organizacyjne. W ten sposób za-pewniłyśmy stałą współpracę grona pań, częściowo przygotowa-nych do pracy w KSK.

Z radością witalyśmy pierwszy zgłoszony przez ks. prob. Brzuskę oddział w Ogrodzonej. Dalsze oddziały powstawały w dość szybkim tempie.

Wykres poniższy wykazuje **wzrost oddziałów i członkiń w poszczególnych latach.**

Oddziały	Członkinie
1934 r. — 4	1934 r. — 328
1935 r. — 114	1935 r. — 7.541
1936 r. — 145	1936 r. — 11.035
1937 r. — 164	1937 r. — 15.084
1938 r. — 172	1938 r. — 15.753

Najwięcej oddziałów powstało w pierwszym roku pracy, bo aż 114, w latach następnych powstawało mniej oddziałów, ale dość równomiernie z roku na rok oddziały wzrastały.

Oddziały zakładali księża proboszczowie i członkinie Zarządu. Na Śląsku Cieszyńskim istniejące Związki Niewiast Katolickich przyjęły statut KSK i przystąpiły do Stowarzyszenia.

Zakładając oddziały równocześnie starano się, aby wzmocnić węzły organizacyjne, wprowadzić kierownictwa w tok pracy systematycznej, planowej, oprzeć działalność na głębokim zrozumieniu życia wewnętrznego.

Wodzowie.

Akcja Katolicka jest częścią urzędową Kościoła. To też kierownictwo główne AK w diecezji spoczywa w ręku Biskupa Ordynariusza, J. E. ks. biskup Adamski, który zna, kocha i żyje ideą Akcji Katolickiej, otaczał Stowarzyszenie nasze troskliwą opieką. Był stałym doradcą i przewodnikiem.

Wdzięczność winno Stowarzyszenie również ks. drowi Bolesławowi Kominkowi, dyr. DIAK, który pomagał przełamywać trudności i przeszkody, zwłaszcza w początkach istnienia KSK.

J. E. Ks. Biskup Ordynariusz dla wykonania swych planów i programu Stowarzyszenia mianuje prezeskę i sekretarkę generalną, a pieczę duchową powierza kapłanowi — asystentowi duchownemu.

Stowarzyszenie na zjeździe delegowanych wybiera drogą głosowania Zarząd KSK na dwa lata i Komisję Rewizyjną na jeden rok.

Zarząd ustala w porozumieniu z J. E. Ks. Biskupem Ordynariuszem program pracy i wykonuje go. Zebrania Zarządu odbywały się przeciętnie raz na kwartał. Zebrania Komisji Rewizyjnej i badanie ksiąg KSK raz na rok. Na zebraniach Zarządu omawiano przeprowadzone akcje, wykonanie dalszego programu

... Celem podstawowym Stowarzyszenia jest wyrabianie członkiń na światłych i czynnych członków Kościoła Katolickiego, przygotowanie ich do indywidualnego i zbiorowego apostołstwa Chrystusowego oraz szerzenie zasad katolickich poprzez wszystkie dziedziny życia i kultury...

i dzielono pracę. Szereg zebrań zaszczylił swą obecnością J. E. Ks. Biskup Adamski.

Dla ułatwienia częstszego porozumienia z Zarząd wyłonił się t. zw. Wydział Wykonawczy KSK, do którego należą ks. asystent, prezeska, zast. prezeski, sekretarka generalna, zast. sekretarki gen. Wydział Wykonawczy odbywa swe zebrania przeciętnie co miesiąc.

Członkinie Zarządu były istotnie gorliwymi szerzycielkami idei KSK, brały czynny udział w pracach Stowarzyszenia, starały się w miarę swych sił i zdolności o rozwój Stowarzyszenia i cieszyły się każdą pomyślnie odbytą akcją.

Pierwszy tymczasowy Zarząd KSK, zamianowany przez J. E. Księdza Biskupa Ordynariusza w dniu 21. XI. 1934 r., stanowiły:

Chmielewska Felicja — prezeska; Poradowska Maria — zastępczyni prezeski; Droźniewiczowa Maria — sekretarka generalna; Lejtanówna Regina — zast. sekretarki gen. i kierowniczką biura. Asystentem kościelnym był ks. prob. Wojciech Szoltysik.

Na I Zejeździe Delegowanych w Panewniku w dniu 15. IX. 1935 r. do Zarządu weszły:

Hanuskowa Wiktoria, Iwańska Felicja, Kuczerowa Wiktoria, Lejtanówna Regina, Liszkowa Elżbieta, Niemczykowa Teresa, Poradowska Maria, Schaeferowa Elżbieta, hr. Thunowa Gabriela, Wilkowa Wiktoria, Wallnerowa Zofia.

Do Komisji Rewizyjnej weszły: Widuchowa Antonina, Wielebska Maria, Zdziebkowska Pelagia.

Obecny Zarząd KSK stanowią:

Z nominacji: Chmielewska Felicja — prezeska; Lejtanówna Regina — sekretarka generalna¹⁾; ks. proboszcz Szoltysik Wojciech — asystent kościelny.

Z wyboru na Zejeździe Delegowanych: Droźniewiczowa Maria, Gazurowa Maria, Iwańska Felicja, Juraszkowa Stefania, Liszkowa Elżbieta, Kasprowska Małgorzata, Łopatkowa Zofia, Niemczykowa Teresa, Piechowa Agnieszka, Rybokowa Helena, Tomaszewska Natalia, hr. Thunowa Gabriela, Wallnerowa Zofia, Widuchowa Antonina, Zdziebkowska Pelagia.

Komisja Rewizyjna: Frymlowa Klara, Lejowa Stefania, Strzebakowa Irma, Schaeferowa Gertruda.

¹⁾ Pierwsza sekretarka generalna, p. Maria Droźniewiczowa, po przeszło dwuletniej ofiarnej pracy w KSK objęła stanowisko prezeski KSMŻ.

Stan obecny — lipiec 1938 r.

Dziś KSK liczy 172 oddziały i około 16 tysięcy członków. Oddziały istnieją w następujących miejscowościach:

Miejscowość	Rok założenia	Ilość członków	Miejscowość	Rok założenia	Ilość członków
Bełk	1935	30	Grabowice-Zebracz	1935	130
Bielsko	1935	47	Hajduki Wielkie	1935	210
Bielszowice	1935	270	Hażlach	1935	104
Biertułtowy	1935	68	Imielin	1935	158
Bieruń Nowy	1935	92	Istebna	1936	180
Bieruń Stary	1936	170	Jankowice	1935	60
Kolonia Boera	1938	38	Janów	1935	110
Boguszowice	1935	73	Jastrzębie Górne	1935	46
Bojszowy	1935	287	Jaśkowice	1938	47
Bronów	1935	46	Jaworze	1934	60
Brzeźce	1935	54	Jedłownik	1935	67
Brzeziny Śl.	1936	43	Jejkowice	1935	47
Bujaków	1935	27	Jędrysek	1937	104
Bykowina	1935	114	Józefowiec	1935	70
Bytom Nowy	1935	228	Kamień	1935	86
Bzie	1935	84	Kamienica	1935	66
Chelm Wielki	1937	50	Katowice N. M. P.	1935	80
Chorzów, św. Antoni	1936	160	Katowice ś. Piotra i Pawła	1935	99
Chorzów, św. Barbara	1937	104	Katowice-Bogucice	1936	90
Chorzów, św. Jadwiga	1935	100	Katowice-Zawodzie	1935	105
Chorzów, św. Józef	1936	118	Katowice-Załęże	1935	143
Chorzów III	1935	137	Katowice-Dąb	1935	312
Chropaczów	1936	217	Klimzowice	1936	218
Chwałowice	1935	104	Kochanowice	1936	67
Chybie	1935	82	Kochłowice	1935	78
Cieszyn	1935	400	Kończyce	1937	27
Czarny Las	1936	198	Kończyce Małe	1935	149
Czechowice	1935	181	Kończyce Wielkie	1935	49
Czerwionka	1937	125	Koszęcin	1935	114
Czuchów	1935	28	Krasowy	1935	60
Cwiklice	1937	60	Krywałd	1935	38
Dąbrówka Mała	1935	40	Krzyżkowice	1935	328
Dąbrówka Wielka	1937	169	Krzyżowice	1935	20
Dębowiec	1935	40	Leszczyny	1936	43
Dzieńkowice	1935	44	Leszna Górna	1935	30
Dziedzice	1935	113	Lędziny	1935	54
Gaszowice	1935	23	Ligota Bielska	1935	32
Gieraltowice	1935	50	Lipiny Śl.	1935	144
Goczalkowice Zdrój	1936	100	Lipowice	1937	25
Godów	1936	33	Lubliniec	1936	141
Godula	1936	242	Lubomia	1935	36
Golasowice	1936	35	Lubsza	1937	15
Golejów	1936	27	Łagiewniki	1935	300
Goleszów	1935	82	Łaziska Górne	1936	59
Gorzyce	1935	32	Łaziska Średnie	1934	125
Gostyń	1937	130	Markłowice	1936	60
Góra	1935	49	Mazańcowice	1935	30
Górki Wielkie	1935	63	Miasteczko	1937	107

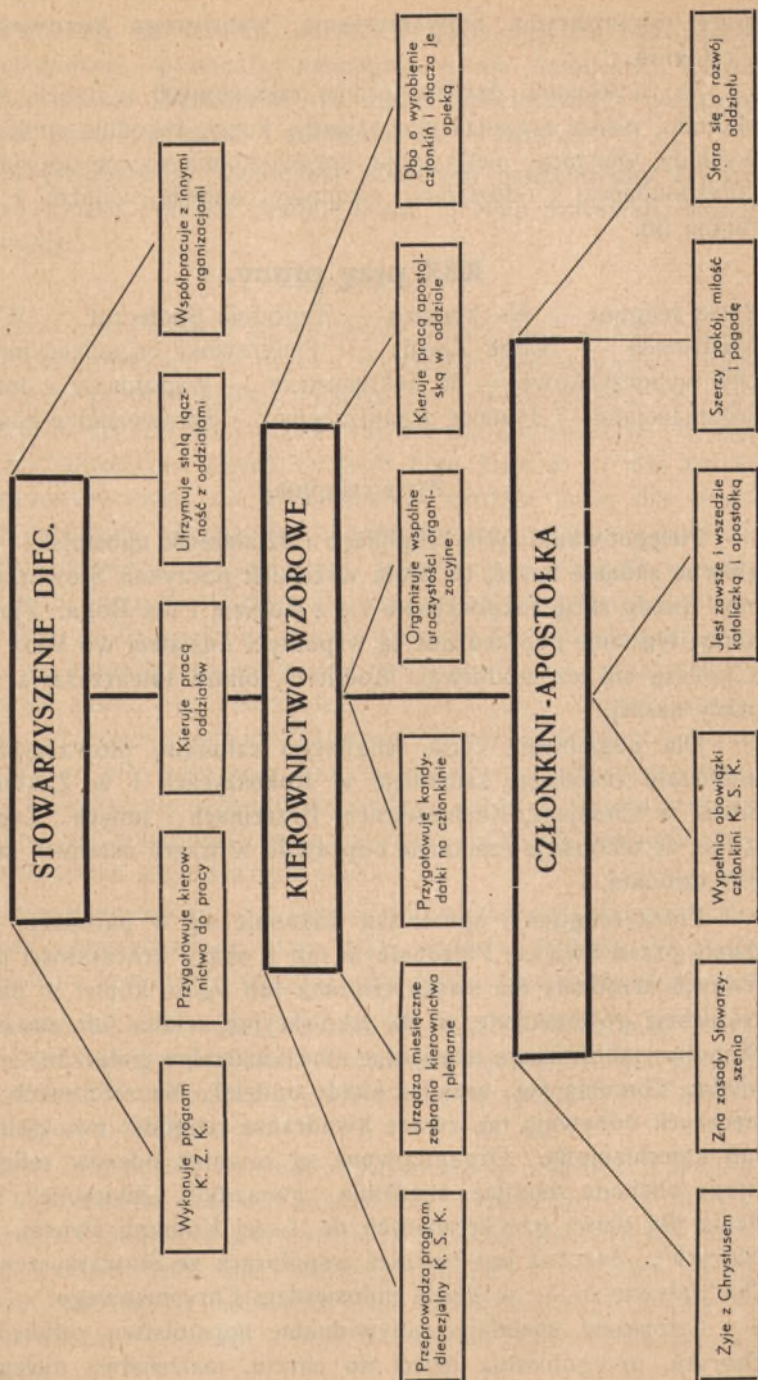
Miejscowość	Rok założenia	Ilość członków	Miejscowość	Rok założenia	Ilość członków
Michałkowice	1935	130	Rudzica	1935	30
Miedźna	1935	71	Ruptawa	1935	17
Międzyrzecze	1935	45	Rybna	1935	116
Mikołów	1936	54	Rybnik	1935	200
Mokre Śl.	1936	80	Rydułtowy	1935	150
Moszczenica	1938	75	Sadów	1935	80
Kolonia Mościckiego	1938	95	Siemianowice, św. Antoni	1936	60
Mszana	1935	113	Siemianowice, św. Krzyż	1935	160
Murcki	1936	120	Skoczów	1935	78
Mysłowice	1935	63	Strumień	1935	156
Nakło Śl.	1935	50	Suszec	1938	28
Niebochowy	1936	18	Studzionka	1937	60
Niedobczyce	1935	92	Syrynia	1936	57
Nowa Wieś	1935	260	Szarlej	1937	42
Ochaby	1935	45	Szarlociniec	1938	90
Ogrodzona	1934	36	Szopienice	1935	123
Olza	1936	64	Świerklaniec	1937	32
Ornontowice	1936	50	Świerklany	1935	79
Orzegów	1937	231	Świętochłowice	1935	56
Orzesze	1937	120	Świętochłowice-Zgoda	1935	129
Panewnik	1935	43	Tarnowskie Góry	1935	50
Pawłów	1936	80	Tychy	1936	79
Pawłowice	1935	52	Ustron	1935	68
Piekary	1935	66	Warszowice	1936	50
Pielgrzymowice	1936	24	Wesola	1935	52
Pierściec	1937	80	Wilcza Górna	1935	22
Piotrowice	1935	42	Wisła (Cieszyńskie)	1935	37
Pogwizdów	1935	48	Wisła Wielka	1935	60
Popielów	1935	77	Wodzisław	1935	239
Pruchna	1935	76	Wola	1937	—
Pszów	1938	20	Woźniki	1935	60
Radlin	1935	110	Zabrzeg	1935	96
Radoszowy	1835	52	Zalęska Halda	1935	120
Radzionków	1937	95	Zarzecze	1937	41
Raszczyce	1937	29	Zebrzydowice	1935	175
Repty	1937	33	Żory	1935	48
Rogów	1936	81	Żyglin	1935	45
Rojca	1935	40			
Ruda Śl., M. B. R.	1934	244			
			Razem:		15 753

Jeszcze 35 parafij nie posiada oddziałów KSK. Z utęsknieniem czekamy tej chwili, kiedy wszystkie parafie na Śląsku założą KSK. Im więcej nas będzie, im bardziej złączy nas zrozumienie i umiłowanie sprawy, tym raźniej zdążać będziemy do celu.

Tabela pracy.

Wytyczne do pracy ideowej i organizacyjnej ustala Stowarzyszenie, uwzględniając program krajowy KSK, program diecezjalny i hasła Akcji Katolickiej. Zamieszczona tabela pracy określa

Tabela pracy Katolickiego Stowarzyszenia Kobiet.

pracę organizacyjną Stowarzyszenia, wzorowego kierownictwa i członkiń.

Do wykonania działów pracy, zakreślonych w tabeli, służą okólniki, pisma organizacyjne, zjazdy, kursy, tygodnie społeczne, wykłady, wizytacje, pielgrzymki, sprawozdania roczne oddziałów, korespondencja z oddziałami, rozmowy osobiste, wyjazdy z referatami itd.

KSK przy pracy.

Życie religijne — Na kursach — Tygodnie Społeczne — W odwiedzinach — Nasze Zjazdy — Pielgrzymki organizacyjne — Dni wypoczynkowe — W Sekretariacie — Współpraca z innymi organizacjami — Pomoce organizacyjne — Sprawozdanie kasowe.

Życie religijne.

Pielęgnowanie życia religijnego i działalność apostołska — to główne zadanie nasze, to istota wszelkich poczynąń Stowarzyszenia. Każdą akcję rozpoczynało się z Bogiem i dla Boga. Zjazdy, kursy, tygodnie poprzedzane są wspólnym udziałem we Mszy św., a kończą się też modlitwą. Modlitwa, ofiara towarzyszyła stale pracy naszej.

Dla pogłębienia życia religijnego członkiń, Stowarzyszenie urządzało rekolekcje zamknięte w Kokoszycach i w Zakładach Sióstr w Cieszynie, Kochłowicach, Brzezinach i innych. Zanotowano, że rekolekcje zamknięte odprawiło w trzech ostatnich latach 959 członkiń.

Praca religijna i apostołska dokonuje się w parafiach. Oddziały przed Świętem Patronalnym lub z okazji uroczystości parafialnych urządzały dla swych członkiń lub ogółu kobiet w parafii rekolekcje półzamknięte, nauki rekolekcyjne, tridua lub nowenny. Wspólne nabożeństwa miesięczne albo kwartalne, połączone z gremialną Komunią św., urządza każdy oddział. Na zebraniach miesięcznych odbywają tak zwane kwadransy religijne: ewangeliczne lub katechizmowe. Organizowane są również odczyty religijne, liczne obchody religijne, akademie, „gwiazdki“, „święcone“, śniadania dla dzieci przystępujących do 1-szej Komunii świętej, „dni chorych“. Znaczna jest również współpraca ze Stowarzyszeniami charytatywnymi — w dziele miłosierdzia Chrystusowego.

Członkinie, spełniając indywidualne apostołstwo, odwiedzają chorych, przygotowują dzieci do chrztu, małżeństwa nielegalne

doprowadzają do ołtarza, oziębłych nakłaniają do pobożności i wielkanocnej spowiedzi, propagują pisma katolickie. Wśród członkiń rośnie zrozumienie dla zadań apostolskich i wykazały one już dużo gorliwości i ofiarności na tej drodze.

Przystępując do wykonania zamierzeń pamiętałyśmy zawsze o tym: „Jeżeli Pan nie zbuduje domu, próżno pracowali, którzy go budują“.

Na kursach.

Żeby praca dobrze się rozwijała trzeba mieć w każdym oddziale przygotowane do pracy i wyrobione pod względem organizacyjnym przodowniczki. Dlatego też Stowarzyszenie od razu przystąpiło do szkolenia przodowniczek dla kierownictw. W tym celu zorganizowało szereg różnego typu kursów — dla kobiet niezorganizowanych, dla kierownictw i dłuższe kursy dla wyrobienia elity KSK. Były to kursy jednodniowe, parafialne, wspólne z innymi Stowarzyszeniami, kursy jednodniowe tylko dla kierownictw KSK, kursy trzydniowe dla więcej zaawansowanych w pracy i tygodnie społeczne, które można nazwać prawdziwą szkołą elity KSK. Na kursach tych uczono się drogą wykładów i praktycznych pokazów zasad Akcji Katolickiej i Katolickiego Stowarzyszenia Kobiet, wzorowej pracy kierownictwa i obowiązków dobrej członkini. Kursy odbywały się z dobrymi wynikami i przy licznej frekwencji. Cieszyć się było można, widząc, jak myśl Stowarzyszenia rozwijała się, znajdowała coraz to więcej gorliwych naśladowców, a usprawnienie organizacyjne rosło.

Jakie były kursy — wykazuje to zestawienie; obejmuje ono również zorganizowane przez KSK cykle wykładów. Wykłady obejmowały kształcenie religijne oraz hasło Akcji Katolickiej.

Absolwentki kursów — a było ich 1548 — to podpory pracy w KSK. Z kursów i wykładów wynoszą one nie tylko umiejętność kierowania oddziałem, ale głębsze poznanie apostołstwa i umiłowanie życia z Chrystusem.

I w działalności oddziałów zaznacza się skutek przeszkolenia kierownictw większe zrozumienie właściwego celu Stowarzyszenia. Coraz to więcej oddziałów urządza po parafiach rekolacje, wykłady publiczne, obchody religijne z udziałem ogółu parafian; wzmógł się kolportaż pism, ulotek, wzrasta również — choć to trudno wykazać — ilość świątłych i czynnych katoliczek-apostołek.

Kursy — Wykłady

1935 rok

Nazwa kursu	Miejsce	Czas trwania	Ilość referatów	Ilość uczestn.	Zastęp. parafii
Przygotowawczy do założenia oddziałów	Katowice	1 dzień	3	180	34
Rekolekcje połączone z wykładami o A. K.	Kokoszyce	3 dni	2	48	13
Wspólne dekanalne wykłady A. K.	Piekary Tarn. Góry Lubliniec	1 dzień	9	43	12
Wykłady dyskusyjne o A. K.	Katowice	3 tyg.	6	60	okoliczne oddziały

1936 rok

Wspólne dekanalne wykłady A. K.	Chorzów Mikołów Rybnik Katowice Kochłowice	1 dzień	9	182	48
Wykłady o wychowaniu	Katowice	4 tyg.	8	60	20

1937 rok

Kursy organizacyjne KSK	Chel'm Wielki Cieszyn	3 dni	8 konferencyj 12 referatów 3 Ćwicz. prakt.	111	31
Kursy dla Kierowników KSK	Bielsko Rybnik Tarn. Góry Chorzów III	1 dzień	3 referaty 4 Ćwiczenia praktyczne	123	541

1938 rok

Kurs Teolog.-społeczny	Chorzów	7 tyg.	40	200	20
Kursy dla Kierowników KSK	Mysłowice Mikołów Żory	1 dzień	3 referaty 4 Ćwiczenia praktyczne	253	42

Tygodnie Katolicko-Społeczne.

Organizowanie Tygodni Społecznych KSK przechodzi w tradycję. Każdego roku od początku istnienia Stowarzyszenia odbywają się Tygodnie, a uczestniczki po skończeniu jednego Tygodnia zapisują się nieraz już na następny. Stałą siedzibą Tygodni jest t. zw. „Księżówka“ w Kokoścach koło Wodzisławia (obecnie Diec. Dom Rekolekcyjny). Na Tygodniach panuje zwykle miła atmosfera, radosna, pogodna, przenika wszystkie uczestniczki duch modlitwy i pracy. Program Tygodni stoi na wyższym poziomie niż kursy parafialne. To też jadają osoby z pracą ideowo-organizacyjną już zaznajomione.

Tygodnie Katolicko-Społeczne KSK szkolą wyższego wyrobienia religijnego, społecznego, organizacyjnego!

Każdy Tydzień odbywa się według myśli przewodniej — hasła Tygodnia, do którego dostosowana jest praca całego Tygodnia.

Dotychczasowe Tygodnie w swoim założeniu szły w trzech zasadniczych kierunkach: 1. wyrobienie religijne — zamilowanie do liturgii, 2. poznanie zagadnień hasła Tygodnia, 3. poznanie nowoczesnych metod i form pracy organizacyjnej.

Do tego służyły:

Zycie religijne: Homilie, konferencje religijne, wspólne pacierze (liturgiczne) rano, w południe, wieczorem. Msze św. recytowane i z śpiewem liturgicznym. Wspólna Komunia św. uczestniczek. Procesje wieczorne ze świecami. Stała opieka duchowna, którą na wszystkich Tygodniach sprawował asystent diecezjalny KSK, ks. prob. Szoltyśik.

Wykonanie hasła: Dopołudnia każdego dnia odbywają się referaty, omawiające zagadnienia myśli przewodniej Tygodnia. Tę samą myśl, w sposób bardziej praktyczny, omawiały pogadanki popołudniowe. Po referatach odbywała się dyskusja. Referaty wygłaszali zaproszeni prelegenci, przeważnie księża i panie z Zarządu. J. E. ks. biskup Stanisław Adamski odwiedził nas na każdym Tygodniu i wygłaszał referaty.

Poznanie metod pracy: Do poznania metod nowoczesnych pracy organizacyjnej dochodziłyśmy drogą praktycznych ćwiczeń i pokazów, które były poprzedzone krótką pogadanką wyjaśniającą. Ćwiczenia przygotowywały i przeprowadzały uczest-

niczki. Obejmowały one pokazy zebrań: konstytucyjne, walne, plenarne, kierownictwa, pokazy obchodu święta patronalnego, akademie Chrystusa Króla. Na III Tygodniu uczono się sekretarstwa, księgowości, wygłaszania pogadanek, przedstawione były trudności statutowe. IV Tydzień obejmował metody pracy sekcji.

Myśl przewodnią na Tygodniu obierano zależnie od hasła Akcji Katolickiej lub programu pracy Stowarzyszenia. Liczono się z potrzebami i brakami naszych kierownictw.

Tydzień	Termin	Hasło Tygodnia	Konferencyj	Wykonanie hasła	Frekwencja	
					ucześć.	z oddz.
I	17—24. VIII. 1935	Poznajemy Akcję Katolicką	13	referatów 12 pogadanek 5 ćwicz. prakt. 5 wycieczek 2	52	30
II	4—9. V. 1936	Chrystus uświęca rodzinę	10	referatów 11 pogadanek 3 ćwicz. prakt. 4	70	53
III	16—22. VIII. 1936	Kościół Chrystusowy	11	referatów 10 pogadanek 4 ćwicz. prakt. 4 procesja z ćwiczeniami	75	43
IV	23—28. VIII. 1937	Szkoła i wychowanie	9	referatów 12 pogadanek 4 ćwicz. prakt. 4 pokazów uczestn. 2	91	52
V	22—27. VIII. 1938	Apostolstwo kobiety katolickiej	10	referatów 13 pogadanek 10 ćwiczeń prakt. 5 pokazów 5	103	52

W odwiedzinach.

Po założeniu oddziałów jechały panie z Zarządu i ks. asystent do kierownictwa z wizytą. Nazywano to **odwiedzinami lub wizytacją**.

Wizytacje miały na celu zapoznanie się, jak oddział dany pracuje i w jakim kierunku rozwija się praca. Badano księgi kasowe,

przeglądano protokoły, panie, wzytujące oddział, starały się poznać warunki pracy i poziom wyrobienia organizacyjnego członkiń.

Wizytacje rozpoczęto przeprowadzać w 1936 r., po roku istnienia Stowarzyszenia. Jako zasadę przyjęto: raz na dwa lata odwiedzić każdy oddział, zwizytować.

W 1936 roku zwizytowano **80 oddziałów**, w 1937 roku **56**.

Odwiedzano oddziały również podczas obchodów z okazji święta patronalnego, poświęcenia sztandaru, opłatka, święconego. Wyjeżdżały panie również na zebrania z wykładami okolicznościowymi i z wykładami na zebrania walne. Wykłady omawiały przeważnie sprawy organizacyjne KSK lub aktualne zagadnienia hasła.

Nasze Zjazdy.

Każdego roku odbywa się Zjazd Delegowanych. Jest to Zjazd przedstawielek oddziałów całej diecezji. Na Zjeździe zatwierdza się sprawozdanie Zarządu Stowarzyszenia i oddziałów, uchwała się wnioski, program pracy i budżet, przeprowadza się (co 2 lata) wybory do Zarządu i wybiera się komisję rewizyjną.

Pierwszy Zjazd Delegowanych odbył się w Panewnikach w dniach 14 i 15 września 1935 r. Delegates było około 300, reprezentujących 74 oddziały. Związek reprezentowała p. dyr. Strawińska Janina. Na Zjeździe ogłoszono 2 referaty.

Drugi Zjazd Delegowanych odbył się w Katowicach, 7 czerwca 1936 r. Na Zjeździe były obecne około 250 delegatek, które reprezentowały 102 parafie. Na Zjazd przyjechała p. Zofia Rzepecka, prezeska Katolickiego Związku Kobiet, i wygłosiła referat. Ogółem ogłoszono 3 referaty.

Trzeci Zjazd Delegowanych odbył się w Katowicach 18 kwietnia 1937 r. Na Zjeździe było zastąpionych 122 oddziały w liczbie 284 uczestniczek. Wygłoszono 2 referaty.

Czwarty Zjazd Delegowanych odbył się w Katowicach 15 maja 1938 r. Na Zjeździe było 420 delegatek, reprezentujących 144 oddziały. P. Zofia Sicińska, redaktorka „Gazety dla Kobiet“, reprezentowała Związek i wygłosiła referat.

J. E. ks. biskup Stanisław Adamski zaszczylił swą obecnością każdy Zjazd i wygłosił referat lub przemówienie. Na Zjazdach witano także licznych przedstawicieli władz, duchowieństwa i organizacyj.

Stowarzyszenie miało również możność gościć u siebie panie z centrali krajowej i delegatki KSK całej Polski — na Zjeździe Katolickiego Związku Kobiet w Piekarach Śl. w maju 1936 r.

Pielgrzymki organizacyjne.

Częstochowa 26 — 27 IX 1936 r.	2 500 uczestniczek
Wilno 1 — 5 V 1937 r.	850 uczestniczek
Kraków 12 i 13 VI 1938 r.	1 300 uczestniczek

Sekretariat KSK urządza również doroczne pielgrzymki organizacyjne. Pielgrzymki te mają na celu uproszenia łask dla siebie, rodzin, parafii i Ojczyzny naszej u grobów świętych Pańskich lub w miejscach słynących szczególniejszymi łaskami Matki Najświętszej i Jej Syna. Pielgrzymki łączymy ze zwiedzaniem ważniejszych miast i cennych zabytków kraju. Dotychczas Stowarzyszenie zorganizowało w 1936 r. oficjalną pielgrzymkę organizacyjną do Częstochowy na ogólnopolski Zjazd Katol. Związku Kobiet*), w 1937 r. odbyła się pielgrzymka do Wilna. Była ona uroczystie przyjęta i powitana przez J. E. ks. arcybiskupa Jalbrzykowskiego. W roku bieżącym jechaliśmy do Krakowa i Wieliczki dla złożenia hołdu błog. Bronisławie na Zwierzyńcu, królowej Jadwidze na Wawelu i dla uczczenia świętych szczątek męczennika św. Andrzeja Boboli. Na mapce widzimy linię przerwana — to projektowana przyszłoroczna pielgrzymka do Lwowa, do Matki Boskiej Łaskawej.

Dni wypoczynkowe.

Najnowszą akcją Stowarzyszenia są dni wypoczynkowe dla członkiń, które odbyły się w trzech 10-dniowych seriach w polskiej szkole w Kamienicy koło Bielska. Kolonie odbywały się w 1938 r. od 30 czerwca do 2 sierpnia. Z dni wypoczynkowych skorzystało **85 osób**. Celem dni wypoczynkowych było umożliwienie członkiniom dobrego i taniego wypoczynku. Kolonie prowadziły panie z Zarządu.

*) Będąc w Częstochowie złożyły członkinie Matce Boskiej wotum — srebrna odznaka organizacyjna KSK. Wotum zostało ufundowane z ofiar groszowych członkiń z całej Polski.

Współpraca z innymi organizacjami.

Obok prac terenowych, Stowarzyszenie współpracuje z innymi organizacjami, przede wszystkim z Diecezjalnym Instytutem Akcji Katolickiej, Katol. Stow. Młodzieży Męskiej i Żeńskiej, Katol. Stow. Mężów, z „Caritasem“ i z Stow. Pań Miłosierdzia t. zw. Wincentkami. Do Rady Akcji Katolickiej należy Wydział Wykonawczy. Do Zarządu KSMŻ wchodzi 2 członkinie Zarządu. Do Sekcji Wychowania przy DIAK należy 1 członkini Zarządu.

Do stałego Komitetu zbiórki na pomoc zimową należy prezeska Stowarzyszenia p. Chmielewska. Stowarzyszenie współpracuje z Ligą Katolicką przy urządzeniu pielgrzymek, popiera również akcje T. C. L. i ogólne akcje kulturalno-oświatowe w ramach przewidzianych i określonych statutem. Współpracuje również z organizacjami kobiet katolickich poza granicami kraju.

Łącznie z akcją na budowę katedry KSK zajęło się zbiórką darów na bufet w dniu poświęcenia prezbiterium, czysty zysk wynosił 732,78 zł. Z dochodu nadzwyczajnego pielgrzymki do Wilna Stowarzyszenie złożyło w darze na budowę katedry 200,— zł.

Stowarzyszenie brało udział w zjazdach Katolickiego Związku Kobiet, Studiach katolicko-społecznych w Poznaniu, Wilnie, Warszawie, było reprezentowane na Kongresie Międzynarodowym w Poznaniu, Kongresie Eucharystycznym w Budapeszcie, pielgrzymce w Rzymie z okazji kanonizacji św. Andrzeja Boboli, i na dorocznych zjazdach lokalnych stowarzyszeń.

...Nie wolno pozostać przez całe życie uczniem. Trzeba raz skończyć swoją naukę, by móc potem nauczać innych. Tak jest we wszystkich zawodach. W szkole dzieje się podobnie. Również w Kościele tak być powinno. Powinności uczyć się ode mnie, a potem nauczać męża i dzieci sąsiadów. Apostołowie wędrowali z miejsca na miejsce, a gdziekolwiek byli, zostawiali uczniów swoich, którzy zdobywali nowych uczniów...

Myśli św. Jana Chryzostoma.

Pomoce organizacyjne.

W pracy naszej nie idziemy luzem, lecz zorganizowane. Uznajemy tylko pracę programową i systematyczną. Spoistość organizacyjną wprowadzają i czynią pracę naszą programową i jednolitą pisma organizacyjne, odznaki, symbole.

„Akcja Katolicka na Śląsku.“

Każdy oddział otrzymuje z Sekretariatu co miesiąc biuletyn „Akcja Katolicka na Śląsku“, w którym są podawane komunikaty i wytyczne pracy dla kierownictwa.

„Zjednoczenie.“

Dążymy do tego, aby każde kierownictwo abonowało miesięcznik „Zjednoczenie“, w którym są gotowe kwadransy ewangeliczne i katechizmowe oraz materiał do referatów łącznie z hasłem A. K. „Zjednoczenie“ abonuje 151 oddziałów. Wydawca: Katolicki Związek Kobiet — Poznań, Al. Marcinkowskiego 22.

„Gazeta dla Kobiet.“

Pismem miesięcznym dla członkiń jest „Gazeta dla Kobiet“. Omawia ona w sposób łatwy i interesujący sprawy, obchodzące każdą kobietę. Abonament roczny wynosi 1,80 zł. „Gazetę dla Kobiet“ abonuje u nas około 1500 członkiń. Wydawca: Katolicki Związek Kobiet — Poznań, Al. Marcinkowskiego 22.

Składnica Sekretariatu posiada druki organizacyjne, które w większych ilościach oddziałom wysyłano. Są to: statuty, deklaracje, legitymacje, afisze, odznaki, księgowość oddziałów, podręcznik dla kandydatek KSK, poradnik prawny dla KSK itd.

Prócz tego Sekretariat wysyłał lampiony, ulotki KSK, ulotki antykomunistyczne, broszury i książki dla podręcznych bibliotek oddziałów.

W Sekretariacie.

Praca Stowarzyszenia koncentruje się w Sekretariacie, który mieści się w Katowicach. Sekretariat czynny codziennie od godz. 8,30—15, w soboty do godz. 13. Personel Sekretariatu stanowią: Lejtanówna Regina, z początku jako kierowniczka biura, później sekretarka generalna; Gotzmanówna Janina, od 3-ich lat pro-

wadzi księgowość i akta Stowarzyszenia. Prócz tego prawie stale przebywa praktykantka. Prezeska Stowarzyszenia, Chmielewska Felicja odwiedza Sekretariat codziennie (z wyjątkiem soboty), omawia sprawy bieżące Stowarzyszenia i przyjmuje delegacje oddziałów.

Sekretariat zajmuje 2 pokoje, w jednym mieści się biuro, drugi służy jako pokój przyjęć.

Z Sekretariatu wychodzą do oddziałów okólniki, referaty, liczna korespondencja, druki organizacyjne, tu przygotowują się kursy, Tygodnie, zjazdy, pielgrzymki, kolonie, obchody organizacyjne itd. W Sekretariacie każda prezeska, członkini kierownictwa znajdzie rozwiązanie swych trudności w pracy i otrzyma odpowiednią radę i pomoc. Łącznikiem Stowarzyszenia z oddziałami jest właśnie Sekretariat. Liczne też są odwiedziny członkiń w Sekretariacie. Przychodzą i z całym zaufaniem opowiadają o powodzeniach i niepowodzeniach swoich, wyrażają swe życzenia, a Sekretariat w miarę możliwości popiera je i spełnia.

Sekretariat posiada składnicę materiałów i druków organizacyjnych, bibliotekę podręczną, która liczy 150 tomów, prenumeruje pisma: „Zjednoczenie“, „Gazetę dla Kobiet“, „Ruch Katolicki“, „Kulturę“, Przewodnik Społeczny“, „Rodzinę Polską“ i około 20 pism przychodzi bezpłatnie.

Apostolstwo to posłannictwa dla szerzenia chwały Bożej i zbawienia dusz!

Sprawozdanie kasowe.

Katolickie Stowarzyszenie Kobiet nie jest instytucją obliczoną na zysk — ma ono za zadanie rozwijanie pracy i udzielanie jak najdalej idącej pomocy oddziałom przez kursy, wizytacje, zjazdy, wyjazdy z referatami do oddziałów, wydawnictwa, okólniki itd.

Podstawą finansową Stowarzyszenia są składki w wysokości 3 gr od każdej członkini miesięcznie. Drobne zyski czerpie Stowarzyszenie ze składnicy Sekretariatu i imprez nadzwyczajnych.

Bilans zamknięcia w dniu 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA		PASYWA	
Kasa	402,78 zł	Wierzyciele	215,51 zł
Składnica	376,20 zł	Kapitał	2.581,63 zł
P. K. O.	187,05 zł		
Bank	722,65 zł		
Dłużnicy	402,80 zł		
Ruchomości	705,66 zł		
	<u>2.797,14 zł</u>		<u>2.797,14 zł</u>

Straty i zyski.

STRATY		ZYSKI	
Ruchomości	78,40 zł	Składki oddziałów	4.337,83 zł
Administracja	2.149,— zł	Składnica	736,88 zł
Kursy i wizytacje	1.101,65 zł	Różne	665,07 zł
Zjazdy i wyjazdy z referatami do oddziałów	953,05 zł		
Składki do Związ- ku	1.017,30 zł		
Różne	273,60 zł		
Kapitał (zysk)	166,78 zł		
	<u>5.739,78 zł</u>		<u>5.739,78 zł</u>

„...Idź i czyń! Choć serce twoje wyschnie w piersiach
twoich, choć zwątpisz o braci twojej... czyń ciągle i bez
wytchnienia, a przeżyjesz marnych...”

Krasiński.

CEL PODRÓŻY DALEKI.

Okres niespełna czteroletniej pracy KSK można nazwać wstępem do pracy właściwej, okresem próby. Czas próby jest zawsze trudniejszy. Dużo trzeba było stoczyć walk z sobą, z otoczeniem, dużo trzeba było argumentów i silnej woli, aby uczyć ludzi myśleć kategoriami Kościoła powszechnego, przełamywać u wielu katolików egocentryzm religijny, urabiać ducha Akcji Katolickiej.

Lata minione można nazwać latami pracy zbożnej, zgodnej, programowej. Wspólnie Zarząd i oddziały pracowały, każdy na swoim odcinku. Współpraca zbliża i daje rękojmię do dobrego wyniku wysiłków i trudów. Wyniki te przed nami nie są zasłonięte. My je widzimy, my w Stowarzyszeniu, my w oddziałach — dostrzegamy zmiany, przemiany, ewolucje, a ideałem naszym jest w Chrystusie odrodzić wszystkich i wszystko...

Więc do celu jeszcze daleko! Idea apostołstwa jest wielka, nieskończona! Dobrze, bo wtedy ma siłę porywania za sobą. Stałyśmy na drodze tej wielkiej myśli apostołstwa Akcji Katolickiej — wytrwale kroczy naprzód, pomne na słowa Zbawiciela: „Niech się nie trwoży serce wasze ani się lęka — ja będę z wami po wszystkie dni aż do skończenia świata.“

KATOLICKIE STOWARZYSZENIE MŁODZIEŻY MĘSKIEJ NA ŚLĄSKU.

Historia organizacji młodzieżowych katolickich na Śląsku
oraz sprawozdanie z działalności KSMM od roku 1934 do 1938.

I. Historia.

Aby pisać o historii i rozwoju Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej na Śląsku trzeba sięgnąć pamięcią w dawne czasy, odgrzebać kroniki stowarzyszeń „Prawa Pacholczego“, „Towarzystwa św. Alojzego“, „Stowarzyszeń Młodzieży Katolickiej na Śląsku Cieszyńskim“, Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej na Śląsku Górnym“. Dzisiejsze oddziały KSMM to twory nie nowe, lecz w większości przekształcone z dawnych, dopiero co wspomnianych organizacji.

Pierwsze zrzeszenie młodzieży śląskiej, powstałe w wioskach nadodrzańskich, należy zawdzięczać zarazie morowego powietrza, które w roku 1318 nawiedziło te okolice. Ofiarą padali przeważnie młodzieńcy i dziewczyny. Grozą śmierci przejęci, ich rówieśnicy, których śmierć jeszcze minęła, w żałobnej procesji obchodzili wioski i przed każdą Bożą Męką błagali o miłosierdzie Boże. Było to pierwsze zrzeszenie młodzieży, do którego dopuszczano chłopców i dziewczyny od 18-go do 28-go roku życia. Zrzeszenie nosiło nazwę „Prawo Pacholcze“. Przepisy, obowiązujące wszystkich członków „Prawa Pacholczego“, były bardzo surowe.

Towarzystwa św. Alojzego to nowoczesne zrzeszenia młodzieży katolickiej, z których wywodzą się nasze oddziały KSM-u. Założycielem pierwszego Towarzystwa Świętego Alojzego w Bytomiu był sławny Polak — poeta ks. Norbert Bończyk. Celem Towarzystwa była oświata narodowa, na gruncie katolickim oparta i uczciwa zabawa. Towarzystwo bytomskie przez długi czas było jakby bezdzietne. Dopiero w roku 1886 zostało założone podobne Towarzystwo w Siemianowicach oraz w Lipinach i w innych miejscowościach Śląska. W 1896 roku z okazji 25-letniego jubileuszu istnienia bytomskiego Towarzystwa św. Alojzego przesłały wszystkie Towarzystwa swoje sprawozdania, z których wynikało, że liczą

razem 2.202 członków. Była to na owe czasy potężna organizacja, która mogła zdziałać dużo dobrego. Niestety władzom pruskim działalność oświatowa Towarzystwa nie była na rękę. Dlatego też w roku 1897 ks. kardynał Kopp wydał rozkaz proboszczom, by wszystkie Towarzystwa św. Alojzego rozwiązały. Świadomość narodowa zrobiła już jednak takie postępy, że niektóre Towarzystwa mimo zakazu wcale się nie rozwiązały, inne ukonstytuowały się pod nową nazwą.

Twórcą polskiego i katolickiego ruchu młodzieży na Śląsku Cieszyńskim był Karol Martinek. W porozumieniu z ks. posłem J. Londzinem, zwołał on w 1906 r. w Cieszynie zebranie polskiej młodzieży, na którym założono pierwsze Stowarzyszenie Młodzieży Katolickiej. Stowarzyszenie to od razu zaczęło bardzo gorliwie pracować tak, że dzięki jego propagandzie w następnych latach powstały podobne Stowarzyszenia w innych miejscowościach Śląska Cieszyńskiego. Stowarzyszenia te jednak nie posiadały centrali. Dlatego Martinek zwołał w 1913 roku przedstawicieli wszystkich stowarzyszeń na konferencję do Bielska, gdzie uchwalono stworzyć centralę pod nazwą „Zjednoczenie“ z siedzibą w Cieszynie. Po wojnie stworzono w Cieszynie sekretariat generalny dla Stowarzyszeń Młodzieży Katolickiej, którego sekretarzem został zamianowany ks. Biłko Leopold. Na pierwszym powojennym posiedzeniu uchwalono przyłączenie się do ogólnopolskiej organizacji młodzieży katolickiej w Poznaniu. Tymczasem na Górnym Śląsku powstał

silny ruch młodzieży katolickiej z centralą w Królewskiej Hucie. Od 1924 roku kończy się samodzielność Związku Cieszyńskiego, a opieka nad młodzieżą przechodzi w ręce Związku Śląskiego w Królewskiej Hucie.

Stowarzyszenia, które skupiały młodzież katolicką na Śląsku Górnym, nie miały żadnej centrali. Pierwsza myśl założenia Związku, który miałby skupić wszystkie Stowarzyszenia Polskiej Młodzieży Katolickiej na Śląsku, powstała podczas plebiscytu, na konferencjach polskich księży. Wykonanie tej myśli powierzono gorliwemu przyjacielowi młodzieży, ks. Wawrzyńcowi Pucherowi, proboszczowi w Małej Dąbrowce. Ostatecznie centralizacja stowarzyszeń nastąpiła w Mysłowicach w 1921 roku podczas wspianego kongresu młodzieży. Od tego kongresu rozpoczyna się szybki wzrost Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej. Pierwszym sekretarzem generalnym Stowarzyszenia był ks. wikary Mańda. W roku 1922 miejsce jego zajął ks. prof. dr Jan Tomala, który pracując na tym stanowisku przez przeszło 6 lat, doprowadził Związek do pełnego rozkwitu. W tym roku Związek Młodzieży Polskiej na Śląsku przystąpił do „Zjednoczenia“ w Poznaniu. W roku 1926 zwrócono dużą uwagę na organizację okręgów, których wtedy było 9. Stworzono dla ułatwienia pracy dwa sekretariaty okręgowe: w Bielsku, prowadzony przez ks. prof. Skudrzyka, i w Katowicach — przez ś.p. ks. prof. Graniecznego; później powstał także sekretariat dla okręgu rybnickiego. Praca w Stowarzyszeniach i Związku w tym czasie szła dobrze, gdyż, jak podaje jedno ze sprawozdań, „znaleźli się księża, nauczyciele i starsi druhowie, którzy wyśmienicie pracowali w Zarządach i bezinteresownie poświęcali swój wolny czas na urządzanie zebrań i wizytacje“. Pod koniec 1928 roku ks. prof. Józef Matuszek objął stanowisko sekretarza generalnego. Z chwilą ustąpienia księdza dra Tomali Związek męski liczył 10.000 członków. W roku 1929 zauważa się dalszy rozwój Związku: ilość stowarzyszeń podniosła się w tym roku o 19, ilość członków o 1.087. W następnym roku Związek uroczyście obchodził 10-lecie swego istnienia. Z tej okazji urządzono w Król. Hucie wielką wystawę prac młodzieży SMP. Sprawozdanie z 10-letniej działalności wykazało, że z małej garstki młodzieży rozrósł się Związek w najpotężniejszą organizację młodzieży na Śląsku, skupiającą 186 stowarzyszeń i 12.889 druhów. Jeśli w ciągu pierwszego 10-lecia główną uwagę zwracano na rzeczy zewnętrzne, n. p. konieczność zakładania nowych Stowarzyszeń,

ustalenia form i metod pracy, to po 10-leciu kładzie się nacisk na pracę idącą w głąb. Rozpoczyna się cały szereg rekolekcji zamkniętych; Związek urządza kilkatygodniowe kursy oświatowe, propaguje t. zw. dni skupienia, przeprowadza lustracje oddziałów itd. Dla tak dużej liczby członków okazała się potrzeba własnego ośrodka wychowawczego, w którym mogłyby odbywać się kursy, zebrania, obozy, zawody. Zrozumiał tę potrzebę doskonale sekretarz generalny ks. Matuszek, który wspólnie z Radą Związkową rozpoczął w roku 1932 czynić starania koło zakupienia 13-hektarowego terenu w Piotrowicach Śląskich pod nazwą Zadole. W roku 1934 zakupiono Zadole od księcia Pszczyńskiego. Wybudowano nieduży coprawda, lecz wielce pożyteczny dom. Czynem tym ks. Matuszek zdobył sobie głęboką wdzięczność młodzieży katolickiej na Śląsku. W roku 1933, w sierpniu, urządzono z okazji 250-letniej rocznicy odsieczy wiedeńskiej na bardzo wielką skalę zlot młodzieży SMP. całej Polski w Piekarach Śl. Na zlot przybyło 15.000 druhów, kilkaset młodzieży katolickiej ze Śląska Opolskiego, 300 druhów Orela czechosłowackiego i wiele innych organizacji. Był to największy zlot, jaki kiedykolwiek Związek urządził. Zlot ten był imprezą, która ukoronowała działalność Związku, gdyż w następnym roku przekształca się SMP. na Stowarzyszenie, wchodzące w skład Akcji Katolickiej, zmienia swą nazwę na Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej oraz otrzymuje nowy statut.

Nowy statut wprowadził jeszcze ściślejszą łączność i zależność naszej organizacji od hierarchii kościelnej. Działalność ideowa i programowa nie doznała żadnych ograniczeń, podkreślono jedynie jeszcze większą wagę wyrobienia duchowego druhów, a jako główny cel Stowarzyszenia nakazano wyrabianie druhów na „światłych i czynnych członków Kościoła katolickiego, przygotowanie ich do indywidualnego i zbiorowego apostołstwa Chrystusowego oraz szerzenie zasad katolickich poprzez wszystkie dziedziny życia i kultury“ (art. 4 statutu). Wyrażono obawę, że tak nagła zmiana może odbić się ujemnie na naszym ruchu młodzieżowym, że praca może ulec zahamowaniu. Tymczasem zmiana okazała się dodatnim, przełomowym momentem w życiu Stowarzyszenia, które teraz jeszcze wyraźniej aniżeli przed tym ma określony charakter i kierunek. Z tego względu rozpoczęto od razu pracę nad jeszcze większym pogłębieniem wychowania religijnego, bo, jak Jego Ekscelencja Ksiądz Biskup Adamski powiedział: „Zasadniczym zadaniem

wychowawczym katolickich stowarzyszeń młodzieży jest w pierwszym rzędzie wychowanie pełnego katolika, czynnego, żyjącego życiem nadprzyrodzonym“. W tym celu urządzono cały szereg kursów dla zelatorów, które miały druhów przygotować do samodzielnego prowadzenia kółek religijnych w oddziałach, rozwinęto jeszcze większą propagandę za udziałem w rekolekcjach zamkniętych, zorganizowano corocznie kilka kursów oświaty religijnej, przede wszystkim kursy światopoglądowe, urządzono kilka konferencji dla księży asystentów, by omówić z nimi, jak należy pracować w oddziałach itd. Wielką pomocą w tym kierunku było zaprowadzenie przez centralę ogólnopolską w Poznaniu wyszkolenia programowego. Program wyszkoleniowy, oparty na najnowszych zasadach pedagogiki, jest trójstopniowy, jednolity dla wszystkich oddziałów oraz zawiera materiał, poruszający całość zagadnień związanych z życiem młodego człowieka. Dotychczas ukazała się „Pierwsza książka K. Z. M. M.“. Odpowiada ona pierwszemu stopniowi programu przeszkoleniowego. Każdy druh kandydat musi z niej zdać egzamin. W ten sposób przeprowadza się zaraz przy przyjęciu do oddziału pewną selekcję druhów.

Do pierwszego Zarządu KSMM weszli mianowani przez Jego Ekszelencję Księdza Biskupa Ordynariusza: ksiądz dr Jan Tomala, jako asystent diecezjalny, dyr. Teodor Glenski, jako prezes, ksiądz Józef Matuszek, jako sekretarz generalny, oraz szereg innych druhów wybranych przez Zjazd Delegowanych. W marcu 1936 roku długoletni i pracy młodzieżowej wielce oddany ksiądz sekretarz generalny Józef Matuszek odszedł na probostwo do Mysłowic, a jego miejsce objął ks. dr Teodor Krzakała. W połowie 1937 roku ks. dr Krzakała stał się asystentem diecezjalnym, a nowym sekretarzem generalnym został ks. dr Herbert Bednorz. Kadencja prezesowska druha dyrektora Glenskiego została przedłużona na dalsze trzy lata.

II. Sprawozdanie szczegółowe.

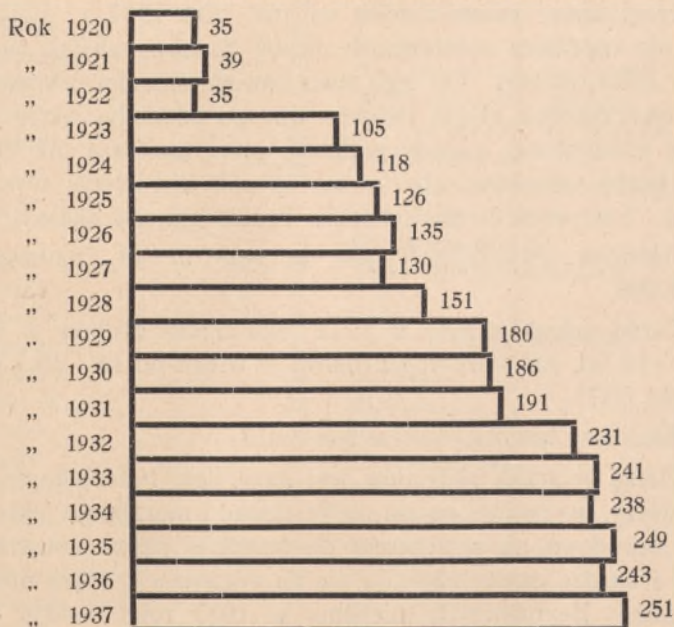
Statystyka oddziałów i członków.

Nie od rzeczy będzie podać rozwój oddziałów oraz stan liczebny druhów naszego Stowarzyszenia w poszczególnych latach. Rzuciwszy okiem w przeszłość zobaczymy, z jak skromnymi siłami Stowarzyszenie przed dwudziestu prawie laty rozpoczęło swą działalność i jak z biegiem lat wzrastało, rozszerzało swój stan posiadania, aż w końcu stało się największą i najliczniejszą organizacją młodzieży na Śląsku.

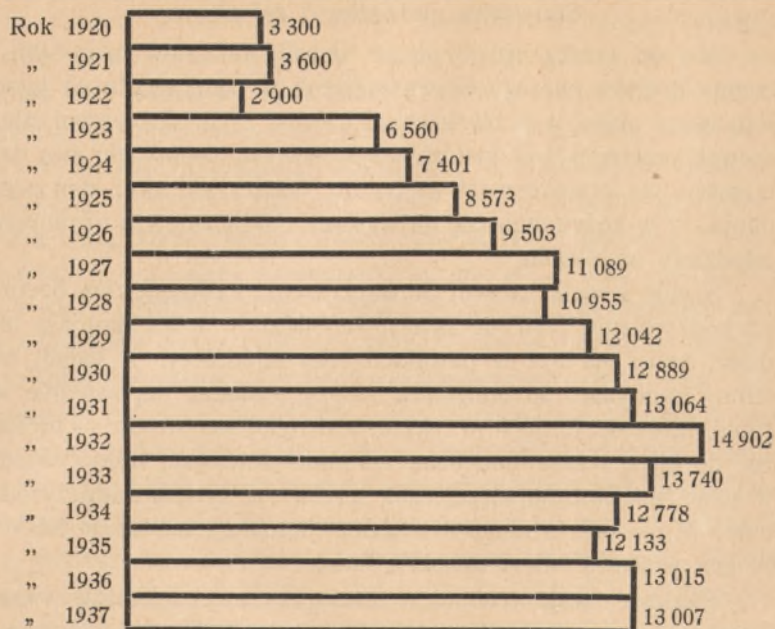
Szybki i wielki rozwój Stowarzyszenia zasługuje tym bardziej na podkreślenie, jeśli się zważy, że oddziały nasze skupiają młodzież, która ma być w parafiach elitą młodzieży. Z jednej więc strony kandydaci do oddziałów muszą posiadać odpowiednie warunki, które decydują o przyjęciu, z drugiej zaś strony — by należeć do elity, trzeba nad sobą rzetelnie pracować, trzeba wyrobić w sobie możliwie najwięcej cnót, trzeba żyć życiem nadprzyrodzonym. Mimo tych trudności młodzież chętnie garnie się do KSMM, by móc pracować dla Kościoła i Polski.

Poniższe zestawienie i wykresy wykażą dokładnie rozwój Stowarzyszenia od chwili powstania aż do 1937 roku włącznie:

Ilość oddziałów w latach od 1920—1937.

Statystyka druhów w latach od 1920—1937.

Badając statystykę oddziałów i członków przekonujemy się, że szeregi nasze rosną z roku na rok. Od 1932 r. statystyka wykazuje co prawda zmniejszenie liczby druhów, ubytek ten jest jednak tylko pozorny. Od tego roku bowiem składka członkowska dla Stowarzyszenia uległa wyższości i dlatego oddziały, jak to kilkakrotnie stwierdzono, zaczęły podawać nieco mniejszą niż rzeczywistą liczbę członków, aby w ten sposób zmniejszyć wysokość składki. Faktycznie liczba członków będzie wynosić około 15.000.

Członków zwyczajnych jest w tym 11.914, nadzwyczajnych 1.093.

Wśród członków było w 1937 roku 5.536 druhów w wieku od 14—18 lat, zaś starszych druhów, w wieku od 18—30 i wyżej lat, było 7.371.

Młodzieży wiejskiej jest w tym 3.018.

Wielką bolączką oddziałów jest duża ilość bezrobotnych druhów, którzy, nie mając oparcia materialnego i moralnego jakie daje praca zawodowa, są zniechęceni do wszelkiej pracy stowarzyszeniowej i bardzo często zapisują się do organizacji, która obiecuje im pracę. Bezrobotnych mieliśmy w 1937 roku bardzo dużo,

bo aż 6.330. Stanowi to 53% ogólnej liczby członków. W 1936 r. było bezrobotnych jeszcze więcej, bo aż 65%. Komisja do Spraw Bezrobocia stara się zmniejszać bezrobocie, jednak wobec tak dużej liczby bezrobotnych trudno jest osiągnąć rzucające się w oczy rezultaty.

Spis oddziałów na końcu 1937 r.

(Cyfry oznaczają liczbę członków)

Okręg bielski:

1. Bielsko	18
2. Biery	15
3. Bronów	33
4. Chybie	30
5. Czechowice	45
6. Dziedzice	33
7. Grodziec	13
8. Jasienica	17
9. Jaworze	26
10. Kamienica	18
11. Ligota	40
12. Łazy	15
13. Mazańcowice	63
14. Międzyrzecze	25
15. Mních	27
16. Rudzica	23
17. Strumień	43
18. Wieszcza	16
19. Zabłocie	25
20. Zabrzeg	39
21. Zarzecze	10
	574

Okręg cieszyński:

22. Brenna	48
23. Cieszyn	67
24. Dębowiec	15
25. Drogomyśl	10
26. Golezów	39
27. Górki Wielkie	24
28. Hażlach	40
29. Istebna	42
30. Jaworzynka	21
31. Kaczyce	11
32. Koniaków	24
33. Kończyce Małe	26
34. Kończyce Wielkie	16
35. Lipowiec	15

36. Marklowice Górne	23
37. Nierodzim	24
38. Ochaby	14
39. Ogrodzona	22
40. Pierściec	20
41. Pogórz	18
42. Pruchna	28
43. Puńców	10
44. Rudnik	21
45. Skoczów	31
46. Ustroń	34
47. Wisła	21
48. Zapasieki	18
49. Zebrzydowice	62
	744

Okręg chorzowski:

50. Chorzów św. Antoni	137
51. Chorzów św. Barbara	219
52. Chorzów św. Franciszek	34
53. Chorzów św. Jadwiga	57
54. Chorzów IV św. Jadwiga	43
55. Chorzów św. Józef	120
56. Chorzów św. Maria Magd.	90
57. Hajduki Wielkie	205
58. Świętochłowice	305
59. Świętochłowice-Zgoda	120
	1330

Okręg dębieński:

60. Belk	30
61. Bujaków	55
62. Chudów	25
63. Czerwionka	92
64. Czuchów	49
65. Dębieńsko W.	25
66. Gierałtowice	50
67. Knurów	100
68. Krywałd	30
69. Ornontowice	68

70. Paniowy	25
71. Paniówki	30
72. Przyszowice	45
73. Wilcza Górna	26

650

Okręg katowicki:

74. Dąbrówka Mała	130
75. Józefowiec	79
76. Katowice-Bogucice	130
77. Katowice-Dąb	127
78. Katowice N. M. P.	73
79. Katowice P. i P.	83
80. Katowice-Zalęże	119
81. Katowice-Zawodzie	76
82. Kolonia Boera	71
83. Murcki	108
84. Panewnik	101
85. Siemianowice św. Antoni	50
86. Siemianowice św. Krzyż	155
87. Szopienice	39
88. Załęska Halda	76

1378

Okręg kochłowski:

89. Bielszowice	164
90. Bykowina	51
91. Halemba	100
92. Kochłowice	146
93. Kończyce	140
94. Makoszowy	43
95. Nowa Wieś św. A. Bobola	125
96. Nowa Wieś św. Wawrz.	40
97. Pawłów	150

959

Okręg lubliniecki:

98. Boronów	81
99. Jawornica	16
100. Kochanowice	40
101. Kochcice	18
102. Kośmidry	12
103. Koszęcin	53
104. Lisowice	16
105. Lubecko	18
106. Lubliniec	119
107. Lubsza	45
108. Olszyna	27
109. Pawonków	20

110. Sadów	35
111. Steblów	19

509

Okręg mikołowski:

112. Czulów	25
113. Gostyń	15
114. Kostuchna	51
115. Łaziska Górne	116
116. Łaziska Dolne	58
117. Łaziska Średnie	40
118. Mikołów	53
119. Mokre	32
120. Ochojec	40
121. Orzesze	89
122. Paprocany	21
123. Piotrowice	73
124. Podlesie	16
125. Tychy	43
126. Wartogłowiec	20
127. Wiry	55
128. Zarzecze	44
129. Żwaków	45

836

Okręg myślowicki:

130. Bieruń Nowy	44
131. Bieruń Stary	30
132. Bojszowy	30
133. Brzezinka	30
134. Chelm Śl.	27
135. Cielmice	30
136. Imielin	50
137. Janów	79
138. Kopciowice	18
139. Kosztowy	33
140. Łędziny	17
141. Myślowice	50
142. Ściernie	14
143. Urbanowice	18

470

Okręg piekarski:

144. Brzeziny	72
145. Brzozowice-Kamień	59
146. Bytków	38
147. Dąbrówka Wielka	80
148. Kozłowa Góra	107
149. Michalkowice	95

150. Piekary N. M. P.	115
151. Piekary Św. Trójca	107
152. Radzionków	120
153. Rojca	40
154. Sucha Góra	30

863

Okręg pszczyński:

155. Brzeźce	25
156. Cwiklice	21
157. Goczałkowice-Zdrój	40
158. Kobiór	25
159. Łąka	44
160. Miedźna	27
161. Piasek	20
162. Poręba	23
163. Pszczyna	117
164. Wisła Mała	39
165. Wisła Wielka	25
166. Wola	26

432

Okręg pszowski:

167. Brzezine	48
168. Gaszowice	37
169. Kokoszyce	18
170. Krzyżkowice	70
171. Lubomia	30
172. Lyski	52
173. Łuków Czernica	47
174. Pstrążna	12
175. Pszów	60
176. Raszczyce	20
177. Rogów	25
178. Sumina	34
179. Syrynia	19
180. Zawada	35
181. Żytka	22

529

Okręg rudzki:

182. Chebzie	61
163. Chropaczów	61
184. Czarny Las	145
185. Godula	280
186. Lipiny	138
187. Łagiewniki	150
188. Nowy Bytom	207

189. Orzegów	100
190. Ruda św. Józef	70
191. Ruda N. M. P.	125

1337

Okręg rybnicki:

192. Biertułtowy	60
193. Boguszowice	28
194. Chwałowice	68
195. Chwałęcice	32
196. Grabownia	28
197. Jankowice	20
198. Jejkowice	35
199. Książenice	24
200. Leszczyny	29
201. Niedobczyce	48
202. Orzepowice	40
203. Popielów	30
204. Przegędza	30
205. Radoszowy	25
206. Rybnik	45
207. Rybnicka Kuźnia	20
208. Rydułtowy	60
209. Zawada	30

652

Okręg Tarnowskie Góry:

210. Bobrowniki	139
211. Chechło Nowe	32
212. Jędrysek	47
213. Lasowice	65
214. Miasteczko	55
215. Nakło	55
216. Repty Nowe	44
217. Repty Stare	31
218. Sowice	58
219. Strzybnica	53
220. Świerklaniec	37
221. Tarnowice Stare	58
222. Tarnowskie Góry	103
223. Woźniki	70
224. Żyglin	48

895

Okręg wodzisławski:

225. Godów	33
226. Gorzyce	35
227. Głogzyny	24

228. Gołkowice	30	240. Jastrzębie Górne	26
229. Jedłownik	42	241. Kleszczów	20
230. Markłowice	36	242. Krzyżowice	10
231. Moszczenica	37	243. Kryry	38
232. Mszana	30	244. Pawłowice	35
233. Radlin	40	245. Pielgrzymowice	13
234. Ruptawa	20	246. Studzionka	30
235. Skrbeńsko	22	247. Suszec	42
236. Świerklany	25	248. Szeroka	35
237. Wodzisław	60	249. Warszawice	20
		250. Woszczyce	28
	434	251. Żory	68
Okręg żorski:			
238. Bzie	35		415
239. Golasowice	15		

Okręgi KSMM.

Wielką trudność sprawia Stowarzyszeniu ogarnięcie pod względem administracyjno-organizacyjnym wszystkich oddziałów, szczególnie odległych. Aby więc usprawnić pracę organizacyjną podzielono Stowarzyszenie na 17 okręgów, które na ogół pokrywają się z dekanatami.

Zadaniem okręgów jest pomagać w pracy Zarządowi Stowarzyszenia, jeśli chodzi o bezpośredni wpływ na oddziały. Kierownictwo okręgowe pośredniczy między oddziałami a Stowarzyszeniem, odwiedzając oddziały i kontrolując ich działalność, urządza zebrania, zloty, dożynki, zawody okręgowe itd. Dzięki pomocy okręgów zdołało Stowarzyszenie przeprowadzić w ostatnich latach cały szereg kursów, konferencji i zebrań.

Okręgi pracują bardzo wydatnie nad podniesieniem i scementowaniem pracy KSMM i to zupełnie bezinteresownie. Można było zauważyć, że tam, gdzie kierownictwo okręgowe jest silne i wywiera wpływ na oddziały, tam praca organizacyjna daje dobre wyniki.

Poniżej podajemy tabelę ze spisem okręgów, ilością oddziałów, liczbą członków oraz nazwiskiem prezesa każdego okręgu w roku bieżącym.

L. p.	Nazwa okręgu	Ilość oddz.	Ilość członków	Prezes Okręgowy
1	Bielski	21	574	Franciszek Krzus, Dziedzice
2	Cieszyński	28	744	Rudolf Kareta, Cieszyn
3	Chorzowski	10	1 330	Alojzy Twardoch, Świętochłowice
4	Dębieński	14	650	Wilhelm Szubert, Gierałtowiec
5	Katowicki	15	1 378	Bronisław Chwila, Katowice
6	Kochłowski	9	959	Inż. Jerzy Copik, Bielszowice
7	Lubliniecki	14	509	Leon Bartos, Lubliniec
8	Mikołowski	18	836	Emil Marekwa, Wry
9	Mysłowski	14	470	Franciszek Dejas, Brzezinka
10	Piekarski	11	863	Józef Mrozek, Piekary Śl.
11	Pszczyński	12	432	Teofil Golus, Pszczyna
12	Pszowski	15	529	Alojzy Jurczyk, Pszów
13	Rudzki	10	1 337	Paweł Stopa, Nowy Bytom
14	Rybnicki	18	652	Waldemar Piontek, Rybnik
15	Tarn. Górski	15	895	Michał Sobański, Miasteczko Śl.
16	Wodzisławski	13	434	Jan Gawlas, Jedłownik
17	Żorski	14	415	Józef Stencel, Żory
Razem:		251	13 007	

Zarząd i sekretariat Stowarzyszenia.

Pracą Stowarzyszenia kieruje Zarząd, częściowo mianowany przez J. E. ks. biskupa Ordynariusza, częściowo wybierany na dwa lata przez Zjazd Delegowanych. Obecnie do Zarządu Stowarzyszenia należą następujący księża i druhowie:

Nominowani przez ks. Biskupa Ordynariusza:

Dh dyr. Glensk Teodor — prezes.

Ks. dr Krząkała Teodor — asystent diecezjalny KSMM.

Ks. dr Bednorz Herbert — sekretarz generalny KSMM.

Wybrani przez Zjazd Delegowanych:

Dh Szkudlarz Stanisław

Dh Chwila Bronisław

„ Polednia Józef

„ Bogocz Konstanty

„ Waletko Jerzy

„ Gembalski Wilhelm

„ Gałązka Ignacy

„ Stosz Józef

Dh Twardoch Alojzy
„ Sobański Michał
„ Bartos Leon

Dh Lorenz Franciszek
„ Krzus Franciszek
„ mgr Szymiczek Franciszek

Komisję Rewizyjną tworzą:

p. dyr. Barakoński Paweł
p. radca Grześ Franciszek
p. poseł Koj Jan

Zastępcy Komisji Rewizyjnej:
Dh Beckier Henryk
„ Śruba Józef

Członkowie honorowi:

Ks. prob. Matuszek Józef
Ks. prob. Mańda Jakub
Ks. prałat Pucher Wawrzyniec

Ks. prob. dr Tomala Jan
Dh Rękosiewicz Władysław
„ Spaltenstein Wincenty

Zarząd Stowarzyszenia ma wielkie i trudne zadanie do spełnienia. Członkowie Zarządu zbierają się kilka razy w roku na posiedzenia, na których ustalają program pracy, zastanawiają się nad sposobem realizacji programu oraz ustalają metody wychowawcze.

Z Zarządem współpracowały następujące komisje: oświatowa, przysposobienia rolniczego, wychowania fizycznego, szachowa, abstynencka, bezrobocia i Zadola.

Członkowie Zarządu biorą również żywy udział w różnych uroczystościach okręgów i oddziałów, wizytują je, wygłaszają wykłady. O żywej łączności Stowarzyszenia z okręgami i oddziałami świadczy liczna wymiana korespondencji. W ostatnim roku sprawozdawczym n. p. wpłynęło do sekretariatu Stowarzyszenia 1.777 korespondencji, wysłano zaś 1.215 listów i kartek oraz 12 powielanych okólników o łącznym nakładzie około 3.600 egzemplarzy. Od wielu lat wydaje Stowarzyszenie osobną gazetkę dla druhów. Do 1934 r. wychodził jako dodatek do „Gościa Niedzielnego“ dwutygodnik p. t. „Młodzież Polska“, który później zmienił nazwę na „Front Katolicki“. Od 1936 roku wychodzi miesięcznik p. t. „Akcja Katolicka na Śląsku“, biuletyn Stowarzyszeń Akcji Katolickiej, który abonują wszystkie oddziały. Miesięcznik ten, choć na razie w szczupłych rozmiarach, jest dla oddziałów „szczerym przyjacielem“, ułatwiającym im pracę.

Dużą wagę przywiązywał Zarząd Stowarzyszenia do dalszego przeszkolenia kierownictw i druhów, którzy kierują pracą organi-

zacyjną w terenie. W związku z tym urządza co roku po kilka kursów religijnych, oświatowych, w. f., p. r., dla zastępowych itd.

Dużym sukcesem Zarządu Stowarzyszenia było nawiązanie współpracy z Rozgłośnią Polskiego Radia w Katowicach. Dzięki uprzejmości Dyrekcji Polskiego Radia druhowie nasi mają możliwość słuchania co miesiąc 5-minutowych komunikatów, co pewien czas zezwala Rozgłośnią na wygłoszenie dłuższych pogadanek, na transmisję akademii itd. W ostatnim roku wygłoszono kilkanaście komunikatów, 8 pogadanek dłuższych na następujące tematy: 1. Co KSMM robi dla młodzieży robotniczej?"; 2. „Święty Stanisław Kostka — Patron Młodzieży“; 3. „O abstynencji“; 4. „Współpraca, czy walka klas?“; 5. „Korporacjonizm — nowy ustrój społeczny“; 6. „Obrazki z życia bezdomnych“; 7. „O spółdzielczości“ itd.

Część wymienionych wykładów dotyczyła hasła Akcji Katolickiej na rok 1937/38 o katolickich zasadach społecznych. Poza tym odbyły się dwie transmisje: 1-sza z zakończenia kursu zela-torskiego i 2-ga z akademii oddziału w Hajdukach Wielkich oraz wspnianie słuchowisko z okazji Święta Patronalnego w 1937 r. o św. Stanisławie Kostce.

Coroczne wspnianie zjazdu i zloty, to również zasługa Zarządu. Jeśli się zważy, że KSMM nie jest specjalnie popierane ani nie otrzymuje dużych subwencji, i do tego więcej niż połowa członków KSMM jest bezrobotna, to trzeba obiektywnie stwierdzić, że Zarząd Stowarzyszenia dokonał ogromnej pracy.

W jakim kierunku wychowuje się młodzież KSMM?

Przechodząc z kolei do szczegółowego omówienia działalności KSMM, należy przede wszystkim zwrócić uwagę na ideę, jaka przyświeca Stowarzyszeniu przy realizowaniu programu pracy. KSMM pragnie wyrobić swych druhów na światłych i czynnych członków Kościoła katolickiego, przygotować ich do indywidualnego i zbiorowego apostołstwa Chrystusowego oraz szerzenia zasad katolickich poprzez wszystkie dziedziny życia i kultury (art. 4 stat.), pragnie więc wychować swych członków na dobrych synów Kościoła i Ojczyzny. Zgodnie z takim programem KSMM dba o społeczne, religijne, kulturalno-oświatowe, fizyczne a nawet zawodowe wychowanie swych druhów.

a) Działalność organizacyjno-społeczna.

Praca organizacyjna odbywa się głównie w ogniskach na zebraniach oddziałów i zastępów. Z ognisk mają możliwość korzystać niektóre tylko oddziały, n. p. w ostatnim roku sprawozdawczym jedynie 112 oddziałów posiadało własne ogniska, reszta oddziałów, t. j. 139, urządzała zebrania w świetlicach międzyzwiązkowych, w restauracjach, w prywatnych mieszkaniach, a nawet pod gołym niebem. Brak ognisk jest po bezrobociu drugą wielką bolączką oddziałów; przekreśla on wszelkie programy szerszej pracy wychowawczej i często zmusza do ograniczania działalności oddziałów do miesięcznych zebrań plenarnych. Sale szkolne są dla naszych oddziałów poza nielicznymi wyjątkami wciąż niedostępne. Mimo tych trudności urządzały oddziały po kilkanaście zebrań w ciągu roku. W roku 1937 odbyły oddziały 2.371 zebrań plenarnych oraz 2.150 posiedzeń kierownictwa. Przeciętnie przypada na każdy oddział po 10 zebrań plenarnych i 9 posiedzeń kierownictwa w ciągu roku. Ilość zebrań w poprzednich latach była mniej więcej taka sama i wynosiła w 1934 r. — 4.501, w 1935 r. — 4.565, w 1936 r. — 4.570 i w 1937 r. — 4.521.

Zapoczątkowany w ostatnich latach system pracy zastępa-mi coraz to więcej się przyjmuje. Dziś prawie każdy liczniejszy oddział posiada zastępy, w których odbywa główną część pracy wychowawczej. System takiej pracy podniósł w oddziałach sprawność organizacyjną, zwiększył liczbę druhow oraz przyczynił się do większego zżycia się młodzieży. W ostatnim roku zastępów mieliśmy 192, urządziły one 1822 zbiórki. Oddziały, zwłaszcza bardziej liczne, jeszcze więcej będą musiały oprzeć się o metodę pracy zastępami.

Na pracy oddziałów daje się zauważyć dobroczynny wpływ PAK-ów, których z każdym rokiem coraz to więcej przybywa. Obecność delegatów KSMM na 555 zebraniach PAK dowodzi, że współpraca była tu bardzo żywa.

b) Wychowanie religijno-moralne.

Najważniejszym odcinkiem naszej pracy to wychowanie religijno-moralne druhow; głównym bowiem celem KSMM jest wychować katolików nie z tradycji, lecz z przekonania, katolików praktykujących, dla których zasady wiary są święte i którzy w najgorszym nawet otoczeniu tej wiary bronić potrafią. Przy-

gotowanie młodych druhów do pracy apostołskiej to rzecz trudna, lecz zasadnicza, dlatego Stowarzyszenie i oddziały wkładały w tę pracę dużo wysiłków.

Kierując się zasadą, że tylko katolik w stanie łaski uświęcającej może skutecznie bronić i szerzyć zasady katolickie, urządziły oddziały wspólne komunie święte, rekolekcje i adoracje, przyczyniając się do głębokiego wyrobienia duchowego swych członków. W ten sposób wychowana, wyrasta młodzież na bojowników i apostołów wiary św. Bardzo uroczyście obchodzą oddziały swoje Święta Patronalne, przypadające w listopadzie. Przed świętem odbywają się zwykle 3-dniowe nauki rekolekcyjne, na które zaprasza się także młodzież nie zrzeszoną w KSMM, w samo święto zaś nabożeństwo z wspólną komunią świętą oraz akademiami. Poza tym oddziały biorą udział w licznych pielgrzymkach, adoracjach, procesjach i uroczystościach religijnych, urządzanych przez parafię.

Na uwagę zasługują również tygodniowe lub 2-tygodniowe kursy religijne dla zelatorów, urządzone przez Stowarzyszenie, które mają przygotować uczestników do samodzielnego prowadzenia kółek religijnych w oddziałach. Kursów takich odbyło się dotąd cztery, z bardzo dużym powodzeniem. Prócz tego w programach kursów oświatowych przewidziane były liczne wykłady na tematy religijne.

Blizszy pogląd na pracę w tym dziale da nam niżej przytoczona tabelka:

Rok	Ilu członków liczą kółka religijne	Ile razy oddziały przy- stąpiły do Komunii św.	Ilu członków brało udział w rekolekcjach zamkniętych	Ile oddziałów obchodziło Święto Patro- nalne
1934	879	625	492	brak danych
1935	838	762	853	200
1936	852	721	995	213
1937	438	895	537	221

Jak z zestawienia widać, podnosi się stale ilość wspólnych przystąpień do Stołu Pańskiego, oraz ilość oddziałów, które urządzają Święto Patronalne. Natomiast zmniejszyła się w ostatnim roku liczba członków kółek religijnych oraz uczestników rekolekcji zamkniętych. Należałoby wobec tego na działy te zwrócić bacz-

niejszą uwagę w latach następnych. Zdajemy sobie bowiem sprawę, że zwłaszcza rekolekcje zamknięte są dla wyrobienia życia wewnętrznego naszych druhowów ogromnie potrzebne.

Wyniki wychowania religijno-apostolskiego obrazuje najlepiej zdecydowana i twarda postawa druhowów, gdy chodzi o obronę praw katolickich. Nieraz nasi młodzi druhowie przez swe śmiałe wystąpienia dokonywali czynów, świadczących chlubnie o ich dużym wyrobieniu apostolskim. Rozpisana na początku bieżącego roku przez Stowarzyszenie ankieta p.t. „Budujmy Polskę Chrystusową“, dostarczyła nam już dużo przykładów wielkiego apostołstwa młodych; niewątpliwie w najbliższych miesiącach otrzyma ich Stowarzyszenie jeszcze więcej.

Podkreślić tu należy wielką i ofiarną pomoc przewielebnych księży asystentów, którzy nie szczędzą czasu i sił dla podniesienia moralnego młodzieży.

c) Wychowanie obywatelskie i oświatowe.

Obok wychowania druhowów na czynnych katolików, wzięło sobie Stowarzyszenie za zadanie przygotować młode pokolenie do przyszłych zadań pełnowartościowego człowieka i przywiązanego do ojczyzny obywatela-Polaka. W wykładach podkreśla się dobitnie, że dobry katolik musi być dobrym Polakiem, gdyż inaczej nie spełnia on swego zadania życiowego. Jak wymagamy od druhowów zdecydowanej postawy katolickiej, tak samo wymagamy od nich zdecydowanego nastawienia w stosunku do obowiązków względem państwa. Stowarzyszenie i oddziały współpracowały z władzami państwowymi i wojskowymi, brały udział w uroczystościach państwowych, propagowały instytucję Obrony Narodowej; na kursach stowarzyszeniowych wygłaszano zwykle wykłady „o miłości ojczyzny“ itp.

Wiele sił poświęca KSMM pracy kulturalno-oświatowej wśród młodzieży. Większość naszej młodzieży ma wykształcenie szkoły powszechnej, które nie może jej dać wszystkich wiadomości, potrzebnych w życiu. KSMM uzupełnia te braki przez liczne kursy, wykłady, pogadanki. Jak bardzo młodzież rozumie potrzebę samokształcenia świadczy duża ilość zebrań i zbiorów, na których druhowie sami lub też inni prelegenci wygłosili mnóstwo ciekawych referatów. Nie tylko przez same wykłady i referaty kształci się nasza młodzież. Nie mniejszą rolę odgrywają tu dyskusje, deklamacje, wieczornice, akademie, czytanie książek itd.

Oświata, szerzona w naszych szeregach, ma zasadniczo charakter katolicki.

Tabelka zorientuje nas jak kształtowała się praca oświatowa w ciągu ostatnich lat:

Rok	Ilość zebrań	Ile wygłoszono wykładów, referatów i pogadanek	Ile z tego wygłosili druhowie sami	Ile było urozmaiceń, akademii, wieczornic, przedstawień teatralnych itd.
1934	4 501	1 644	774	1101
1935	4 565	1 492	689	607
1936	4 570	1 758	903	725
1937	4 521	1 883	842	783

Jak z zestawienia wynika, ilość różnych imprez oświatowych powoli lecz stale wzrasta.

Pracę zebrań plenarnych uzupełniają i pogłębiają kółka, które łączą druhów stosownie do ich zainteresowań. W 1937 r. należało do kółek: oświatowego — 289 członków, muzycznego — 491, śpiewackiego — 787 członków.

Ważną również rolę w dziedzinie wychowania oświatowego odgrywają organizowane przez Stowarzyszenie kursy oświatowe, których odbywa się po kilka każdego roku na Zadolu lub w Kokoszycach. Wychowują one szeregi naszej elity stowarzyszeniowej.

W 1937 roku było czynnych 17 „zespołów dobrego czytania książki“, a w roku bieżącym kilkadziesiąt zespołów samokształceniowych.

Poza tym około 160 oddziałów posiada własne biblioteki, liczące 22.398 książek. Również czasopisma przyczyniły się wybitnie do umysłowego rozwoju druhów.

Omówioną powyżej działalność oświatową zilustrują szczegółowiej następujące dane liczbowe:

Rok	Ile oddziały posiadają książek w bibliot.	Ile było wypożyczeń	Ile egz. „Kierownika“ i „Przyjaciela“ abonują oddziały
1934	18 627	18 131	2 392
1935	22 697	20 570	1 993
1936	20 998	17 962	1 648
1937	22 398	19 383	1 151

Zarządzone w 1936 r. przez Związek wyszkolenie organizacyjne odbywało się we wszystkich prawie oddziałach. Na razie odbywa się wyszkolenie kandydackie według „I-szej książki KZMM“, które zmusza druhów do poznania podstawowych zagadnień organizacyjnych, religijno-moralnych, do przerobienia początków historii polskiej i Polski współczesnej oraz do przyzwajania sobie zaradności w życiu codziennym. Próbę kandydacką, która odbywa się po okresie przeszkoleniowym, odbyło stosunkowo mało druhów, bo tylko 1.755, co stanowi 14% ogólnej liczby druhów. Prawdopodobnie liczba ta w roku bieżącym znacznie wzrosnie. Podkreślić należy, że oddziały nasze zakupiły najwięcej „I książki KZMM“ w całej Polsce, gdyż przeszło 500 egzempli.

Ważną rolę w wychowaniu społecznym druhów odgrywa t. zw. hasło Akcji Katolickiej, które ustala Episkopat na każdy rok. W związku z hasłem odbywają się w oddziałach i na kursach liczne wykłady i pogadanki, mające na celu zapoznanie druhów z zagadnieniami, mającymi styczność z hasłem. Ostatnie hasło p. t. „Katolickie zasady społeczne — podstawą socjalnej przebudowy świata“ wprowadziło naszą młodzież w problemy katolickich zasad społecznych. O dużym zainteresowaniu tym hasłem może świadczyć choćby to, że oddziały zakupiły około 300 egzemplarzy obszernej książki Turnau'a p. t. „Ku lepszej przyszłości“, zawierającej wykłady na tematy zagadnień społecznych oraz kilka set broszurek ks. Lesiaka na te same tematy.

Stowarzyszenie stara się współpracować z wszystkimi instytucjami i organizacjami oświatowymi, często jednak akatolickie lub wręcz antykatolickie nastawienie tych instytucji uniemożliwiało wszelką współpracę. Współpracujemy z Oddziałem Oświaty Pozaszkolnej, z T.C.L. oraz z Polskim Radio itd.

d) Wychowanie fizyczne.

Wychowanie fizyczne w KSMM nie jest celem, ale środkiem, pomagającym w wychowaniu.

Uznając słuszość przysłowia łacińskiego: „Mens sana in corpore sano“ — „W zdrowym ciele — zdrowy duch“, wprowadzono do KSMM wychowanie fizyczne. Sport bowiem oddziałuje nie tylko na ciało ćwiczącego, ale wyrabia również charakter, pogodę ducha i przede wszystkim karność, która w każdej organizacji stanowi ważny czynnik wychowawczy. W naszych oddziałach nie ma miejsca nawet dla najlepszych sportowców, jeśli pod

względem moralnym nie stoją oni na odpowiednim poziomie. Dlatego mniej chodzi nam o dobre wyniki, ile o to, by udostępnić ćwiczenia sportowe jak największej ilości naszych druhów. Pod tym względem osiągnęliśmy w ostatnich latach niezłe wyniki, gdyż w. f. uprawia około 5.000 naszych druhów.

Największym powodzeniem cieszą się gry sportowe i lekkoatletyka. Poza tym druhowie nasi uprawiają narciarstwo, palant, szczypiórniak, piłkę nożną, turystykę itd.

Druhowie nasi zdają sobie sprawę, że w razie wojny będą zmuszeni własną pierśią bronić granic państwa. Dlatego już teraz chętnie przygotowują się do tego obowiązku w kadrach p. w. oraz w oddziałach Obrony Narodowej.

Tabela daje nam obraz pracy w.f. w ciągu ostatnich lat i wykazuje dobitnie, że coraz to więcej druhów uprawia sport.

Rok	Ilu członków liczyło kółko w.f.	Ilu druhów uprawia gry sportowe	Ilu druhów uprawia lekkoatl.	Ilu druhów uprawia sporty zim.	Ilu druhów uprawia sporty wodne	Ilu druhów bierze udział p.w. ON.
1934	602	1 596	853	232	14	173
1935	2 221	b r a k d a n y c h				
1936	2 356	2 384	1 464	682	476	592
1937	2 346	3 319	1 530	1 105	645	682

Dla stale rosnącej liczby ćwiczących trzeba wciąż nowych przodowników w.f., którzy w sposób właściwy mogliby kierować ćwiczeniami sportowymi. Dlatego Stowarzyszenie urządza co roku po kilka kursów w.f., z których wychodzą kadry instruktorów. W ostatnim roku n.p. urządziło Stowarzyszenie 5 dwu- i 3 tygodniowych kursów w.f., a mianowicie: 3 kursy ogólne dla naczelników sportu, 1 kurs narciarski oraz 1 kurs dla przodowników lekkiej atletyki i gier sportowych. Również na 6 koloniach, w których wzięło udział 185 druhów, dużo miejsca poświęcono ćwiczeniom w.f.

Stowarzyszenie przeprowadza co roku cały szereg imprez sportowych. W ostatnim roku przeprowadzono:

- mistrzostwa lekkoatletyczne z udziałem 100 zawodników,
- mistrzostwa koszykówki i siatkówki z udziałem 15 drużyn,

- c) mistrzostwa ping-pongowe,
- d) turniej siatkówki i bieg na przełaj z okazji lotu w Piekarach Śląskich, z udziałem około 200 zawodników,
- e) zawody narciarskie z okazji poświęcenia nowej skoczni KSMM w Brennej,
- f) zawody z reprezentacją okręgu krakowskiego w koszykówce, siatkówce, ping-pongu i wiele innych.

Na podkreślenie zasługuje zdobycie w ogólnych mistrzostwach Śląska w koszykówce trzeciego miejsca przez naszą drużynę z Goduli.

Dużą wagę przywiązywało Stowarzyszenie również do prób o P.O.S. i O.S., które wyrabiają ogólną sprawność fizyczną druhow.

Tabela przedstawia wyniki, uzyskane w ciągu ostatnich lat:

Rok	Ilu druhow brało udział w kursach w.f.	Ilu druhow posiada POS.	Ile własnych boisk posiadają oddziały	Ile wycieczek urządziły oddziały
1934	198	2 551	14	489
1935	259	2 964	25	brak danych
1936	317	2 884	35	440
1937	227	2 418	28	454

Praca nad wychowaniem fizycznym postępuje nie tylko liczbowo naprzód, ale również idzie w głąb. Na zawodach można zauważyć coraz to lepsze zachowanie się zawodników oraz grę fair.

Z uznaniem podkreślić należy wydatną pomoc władz w. f. jak PUWF. i PW.. Okr. Ośr. W. F., Pow. Kom. W. F. itp. przy urządzaniu kursów i imprez w. f.

e) Przysposobienie rolnicze.

Praca w dziale przysposobienia rolniczego może poszczycić się w ciągu ostatnich lat szeregiem nadzwyczaj dobrych wyników. Stowarzyszenie prowadzi akcję rolniczą przede wszystkim w okręgach rolniczych, choć nie omija okręgów przemysłowych, gdzie propaguje szczególnie ogródki działkowe. Druhowie „Peerowcy” pilnie pracują nad podniesieniem stanu rolnictwa i dobrobytu

wsi śląskiej, która na skutek kryzysu gospodarczego mocno ucierpiała.

Stowarzyszenie wyszkoliło specjalnych instruktorów, którzy przeprowadzają lustracje zespołów p. r. i udzielają im fachowych wskazówek.

Co roku druhowie peerowcy biorą udział w kursach przedkonkursowych, urządzanych przez Stowarzyszenie i Pow. Kom. do Spraw Młodzieży Wiejskiej. W roku ubiegłym zgłosiło się do pracy 82 zespoły, ukończyło ją 66 zespołów.

Każdy z zespołów został po kilka razy w roku zlustrowany. Zespoły abonowały 70 egzempl. pisma „Przysposobienie rolnicze“ oraz 35 egzemplarzy „kursów Staszica“.

Zespoły urządzają każdego roku wiele wystaw lokalnych i rejonowych, na których wyhodowane przez druhów owoce i rośliny u zwiedzających wzbudzają zachwyt. Wystawy są zwykle połączone z barwnymi dożynkami. W ubiegłym roku, oprócz tematów uprawnych i hodowlanych, których było 10, cztery zespoły przeobrażały tematy spółdzielcze.

Tabela poniższa zilustruje nam pracę zespołów p. r. w ciągu ostatnich lat:

Rok	Ilość zespołów p. r.	Liczba uczniów p. r.	Ilu druhów ukończyło stopień sprawności rolniczej			Ile pokazów urządziły oddziały
			I	II	III	
1934	73	487	20 zesp.	26 zesp.	27 zesp.	30
1935	83	627	410	152	41	31
1936	73	527	374	103	50	19
1937	66	500	199	132	55	21

W pracy p. r. młodzież nasza napotyka na niemałe trudności, przede wszystkim z powodu braku zrozumienia dla tej idei ze strony starszego społeczeństwa, a szczególnie z powodu nieufności, z jaką lud wiejski odnosi się do każdej nowej rzeczy. Mimo to w akcji tej jesteśmy na pierwszym miejscu tak pod względem ilości, jak pod względem jakości, nie tylko na Śląsku, ale i w całej Polsce.

f) Inne działy pracy.

Ożywioną działalność zanotowano w ubiegłych latach również w dziale szachowym. Stowarzyszenie przeprowadza każdego roku mistrzostwa indywidualne i drużynowe oraz turnieje o nagrody. W 1937 r. Komisja Szachowa opracowała nowy regulamin szachowy dla KSMM. Nasze drużyny szachowe są jedne z najlepszych na Śląsku.

Wspomnieć należy również o propagandzie za abstynencją. Chociaż cyfrowo przedstawia się praca w tym dziale stosunkowo słabo, jednak mogliśmy zanotować w ciągu ubiegłych lat kilkadziesiąt wykładów na kursach i zebraniach, kilka odpowiednich artykułów w czasopiśmie organizacyjnych na ten temat oraz kilka wystaw przeciwalkoholowych.

Ośrodek Wychowawczy Zadole.

Dziś już chyba każdy druh zna, lub przynajmniej słyszał o ośrodku wychowawczym KSMM Zadole. Zadole, to kuźnia pracy wychowawczej i organizacyjnej, z której co roku wychodzą dziesiątki przeszkolonych w dziedzinie religijnej, oświatowej, w. f. lub p. r. druhów, przygotowanych fachowo do pracy społecznej w terenie.

13-hektarowy obszar wymaga jeszcze wielu inwestycji, choć już obecnie prawie z dnia na dzień staje się piękniejszy. W ciągu ostatnich lat, kilka set druhów z różnych oddziałów ofiarowało swe siły na rozbudowę Zadola. W 1935 r. został wykończony jednopiętrowy dom z obszerną werandą, w którym odbywają się kursy i zebrania; w 1937 r. postawiono 650 m bież. parkanu, zasadzono około 1.000 drzewek i krzaków ozdobnych, rozbudowano ogród, a w roku bieżącym wykończono bardzo ładne boisko. Przy pracach tych zatrudniono prawie wyłącznie naszych druhów bezrobotnych, zmniejszając w ten sposób szeregi bezrobotnych w KSMM. Bliskość lasu, obszerne łąki i boiska, kilka stawów z kajakami i łodziami, a szczególnie bezpośrednie sąsiedztwo stolicy Śląska Katowic, stwarzają z Zadola miejsce licznych wycieczek z całego województwa, a dla młodzieży KSMM idealny ośrodek wychowawczy.

Domek K. S. M. M. na Zadolu

Zakończenie.

Przedstawiliśmy w głównych zarysach historię katolickich organizacji młodzieży na Śląsku oraz dokonaliśmy przeglądu naszych wysiłków, zmierzających do wychowania pełnowartościowego Polaka-katolika.

Ostatnie kilka lat działalności jako stowarzyszenie Akcji Katolickiej były pierwszym etapem na drodze, która jest wspólna całej młodzieży katolickiej, na drodze ku budowaniu Wielkiej Polski Chrystusowej. Czeką nas dalsza praca. Podejmujemy ją świadomi, że spełniamy wdzięczne zadanie przygotowania Polsce ludzi, którzy wielkość jej oprzą na najtrwalszym fundamencie dusz, ukształtowanych według niezmiennych prawd wiary Chrystusowej. „Tak nam dopomóż Bóg“!

10 LAT PRACY KATOLICKIEGO STOWARZYSZENIA MŁODZIEŻY ŻEŃSKIEJ NA ŚLĄSKU.

WSTĘP.

W październiku ub. roku upłynęło dziesięć lat od utworzenia centrali diecezjalnej specjalnie dla Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej Żeńskiej (w odłączeniu od centrali dla Stowarzyszeń Młodzieży Męskiej) pod nazwą „Związek Młodzieży Polskiej Żeńskiej“, z siedzibą w Katowicach. Z okazji dziesięcioletniej jego samodzielnej pracy — obecny Zarząd diecezjalny postanowił wydać poniższe sprawozdanie, opisujące w skromnych rysach działalność i dorobek Stowarzyszenia (dawn. Związku) w ciągu ostatnich dziesięciu lat:

dla upamiętnienia pionierskiej pracy jego założycieli i współpracowników,

dla wykazania rzetelnych wysiłków jego pierwszych członkiń i zachęty obecnym,

dla zdobycia nowych rzesz młodzieży dla sprawy Chrystusowej!

Nasze narodziny.

Powstanie Katolickich Stowarzyszeń Młodzieży Żeńskiej i działalność ich do 1927 r.

Istnienie Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej nie datuje się dopiero od 1927 r. Początkami swymi sięgają daleko wstecz do wieku XIX, XVIII, XVII a nawet XIV. O tych najstarszych na śląskiej ziemi Stowarzyszeniach Młodzieży Polskiej pisze historyk śląski o. Drobný: Gdy w roku 1318 w wioskach nad Odrą leżących, a mianowicie: w Rogach, Krzyżanowicach, Tworkowie, Wojnowicach, Bukowie oraz w Syryni wybuchło morowe powietrze, niszcząc wiele młodego życia, zebrała się zatrwożona młodzież i w procesji udała się nad groby wcześniej zmarłych, składając uroczyste ślubowanie, że „rok rocznie, na wieczne czasy, w niedzielę po Wielkiej Nocy aż do Zielonych Świąt obejdzie procesja granice osiedli, błagając Miłosierdzie o litość i zmiłowanie“.

Młodzież spełniała złożone ślubowanie, a ponadto przyobiegała zachować wstrzeźliwość, nie urządzać w okresie wielkanocnym żadnych zabaw ni tańców. Do grona tej młodzieży dopuszczano młodzieńców i dziewczęta od 18—28 roku życia. Rok rocznie, w święto wielkanocne, zwoływano zebrania walne, a na św. Urbana zebranie drugie.

Było to pierwsze zrzeszenie młodzieży śląskiej nosiło nazwę „Prawa Pacholczego“. Temu zrzeszeniu przewodniczył wójt gminy i obrane prezydium. Istniały też przepisy karności i wyznaczano poszczególnym członkom zajęcia i sprawowanie różnych urzędów (noszenie obrazów podczas procesji, pilnowanie porządku w kościele i podczas procesji itp.).

Podobne zrzeszenia mnożyły się i rosły z roku na rok. Młodzież garnęła się do wspólnej modlitwy i chętnie spełniała polecane prace, a „wszydko na cześć Boga w Troycy Świętej Jedinemu, a Chwałę nigdy Niepokalaney Pannie Mariei“ — jak głosi cenny dokument, dotyczący założenia stowarzyszenia w Lubomii w roku 1672, przechowany w archiwum tejże parafii, pisany w narzeczu opawsko-raciborskim i uprawnomożniony pieczęciami i podpisami wszystkich proboszczów lubomskich do r. 1854.

Mniej więcej od drugiej połowy XIX wieku łączyły się dziewczęta w osobnym zrzeszeniu, w powstałej wówczas Kongregacji Mariańskiej, młodzieńcy natomiast zaczęli zrzeszać się w t. zw. Towarzystwach św. Alojzego.

Towarzystwa św. Alojzego, które przemieniły się później w Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej, rozwijając bardzo żywą działalność narodową i kulturalną wywierały wielki wpływ także na kształtowanie się ruchu katolickiej młodzieży żeńskiej. Mianowicie obok dziewcząt skupionych w Kongregacjach Mariańskich była olbrzymia część młodzieży żeńskiej chodząca luzem, niezrzeszona nigdzie. Równocześnie warunki wychowania i życia dziewcząt układały się w ten sposób, że nie spędzały one już całej młodości u boku troskliwej matki, lecz wypchnięte zostały w świat: do biur, fabryk, składów, gdzie na równi z mężczyzną zarabiała na chleb codzienny, Skutkiem tego narażone były na niebezpieczeństwa zarówno pod względem religijnym jak i narodowym. Trzeba było stworzyć i dla nich silną ostoję, zwalczającą wpływy bezbożnicze i germanizatorskie. Doskonały wzór takiej ostoji widziano właśnie w Stowarzyszeniach Młodzieży Polskiej. Dziewczęta początkowo współpraco-

wwały z tymi zrzeszeniami, dzielnie pomagając braciom w pracy narodowej, kulturalno-oświatowej, a niedługo potem powstały oddzielne Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej Żeńskiej.

W roku 1921 notujemy istnienie 3 żeńskich stowarzyszeń na Śląsku Cieszyńskim, a wkrótce 5 na Górnym Śląsku. Stowarzyszenia Żeńskie na Górnym Śląsku należą wspólnie z męskimi do Związku Młodzieży Polskiej na Górnym Śląsku. Stowarzyszenia żeńskie na Śląsku Cieszyńskim do Związku Stowarzyszeń Młodzieży Katolickiej na Śląsku Cieszyńskim.

Miedzy „Związkiem Stowarzyszeń Młodzieży Katolickiej na Śląsku Cieszyńskim“ a „Związkiem Młodzieży Polskiej na Górnym Śląsku“ rozwijała się przyjacielska współpraca, która doprowadziła w 1923 r. do połączenia się Związku cieszyńskiego ze Związkiem górnośląskim.

Dzięki połączeniu liczba stowarzyszeń wzrosła na 105 stowarzyszeń i 6.560 członków, z czego na samą górnośląską część przypadło 5.360 członków.

Praca ideowa młodzieży w tym czasie idzie w kierunku realizowania haseł, które Najprzewiel. administrator apostołski ks. dr Hlond podał na Zjeździe Delegowanych w lutym 1924 r.:

1. *Trzeba być młodzieżą naprawdę katolicką i religijną.*
2. *Należy mieć odwagę i śmiałość w działalności publicznej.*
3. *Trzeba być mężnym.*

Hasła te podchwyciła gorąco młodzież żeńska, która w dniu 4 maja 1924 r. spotkała się na pierwszym ogólnopolskim zjeździe w Częstochowie, zorganizowanym przez centralę krajową w Poznaniu.

Śląskie drużyny na zjeździe były licznie reprezentowane.

Pierwsze lata pracy Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej Żeńskiej to ciągle zmagania się z trudnościami, uwieńczone raz większym, raz mniejszym powodzeniem. I tak:

Rok 1925 odznacza się spotęgowaniem ruchu młodzieżowego. Przyczyniają się do tego częste i planowe wizytacje w poszczególnych stowarzyszeniach, oraz regularne zebrania okręgowe. Czwarty Zjazd Delegowanych w Katowicach, zwołany w dniu 26 kwietnia 1925 r., notuje wzrost Stowarzyszeń Młodzieży Żeńskiej i komunikuje utworzenie osobnego okręgu na Górnym Śląsku dla młodzieży żeńskiej.

Miłość swą do umiłowanej ziemi śląskiej i wielkie ukochanie wszystkiego tego co polskie, wypowiedziała młodzież śląska na IV Zjeździe Delegowanych w Katowicach, dnia 26 kwietnia 1925 r.:

„Polska młodzież katolicka Województwa Śląskiego, zastąpiona przez swych delegatów, reprezentujących 126 stowarzyszeń i przeszło 8.000 członków, solidaryzuje się z starszym społeczeństwem polskim w sprawie obrony granic zachodnich Najjaśniejszej Rzeczypospolitej Polskiej i ślubuje gotowość razem z ojcami i starszymi braćmi służyć jej wiernie do ostatniej kropli krwi!”

W roku 1926 rozwijała się praca młodzieży w trudnych warunkach. Wzrost bezrobocia, kryzys gospodarczy, wypadki mafajowe, fale wywrotowej agitacji niemieckiej i komunistycznej przeszkadzały i utrudniały normalny tryb życia organizacyjnego. Mimo to liczba stowarzyszeń wzrasta, a praca idzie naprzód. Ówczesny stan liczbowy: na Górnym Śląsku — 9 stowarzyszeń i 1077 druhen, na Śląsku Cieszyńskim — 11 stowarzyszeń i 297 druhen.

Staraniem Śląskiego Związku Młodzieży Polskiej było pokrycie całego obwodu przemysłowego od Bierunia aż po Tarnowskie Góry siecią stowarzyszeń. Celem utrzymania stałej łączności „Związku“ ze „Stowarzyszeniami“, utworzono dwa biura, a mianowicie: w Bielsku i Katowicach. Załatwiano korespondencję, wydawano okólniki, odezwy i zachęty, a częste zebrania zarządów okręgowych, wspólne omawianie najaktualniejszych spraw, referaty, odczyty, wykłady i pogadanki nie pozwoliły słabnąć zapałowi i wytrwałości. W roku 1926 zebrań plenarnych było 251, a zebrań zarządów 173. Na terenie żeńskich stowarzyszeń utworzono 60 zastępów.

Częste wspólne Komunie św., rekolekcje, praca w kółkach religijnych, eucharystycznych, apologetycznych wzbogacały druhy w wartości wewnętrzne, wyrabiały poczucie godności i umacniały w zasadach katolickich.

Pięknie rozwijała się również praca kulturalno-oświatowa. Dziewczęta omawiały podczas zebrań aktualne zagadnienia, czytywały dzieła literatury polskiej, abonowały czasopisma organizacyjne, chętnie korzystały z bibliotek stowarzyszeniowych. A bliższe i dalsze wyjazdy, wycieczki, zapoznawały je z pięknem naszego krajobrazu i wyrabiały w nich hart i tężyznę.

Dnia 30 maja 1926 r. zwołano zjazd młodzieży żeńskiej połączony z zlotem druhen w Panewniku. Przybyło 600 druhen.

Idziemy o własnych siłach.

Utworzenie oddzielnego Związku Młodzieży Polskiej Żeńskiej.

W roku 1927 ze szczególną troską zajęto się młodzieżą żeńską. Zrozumiano, że wychowanie dziewcząt wymaga odmiennego i specjalnego kierunku, że trzeba uwzględnić zamięłowania dziewcząt, ich odrębne zdolności i to, że one powołane są do rzeczy wielkiej i wyjątkowej — wychowania przyszłego pokolenia.

I z tych to powodów zwołano dnia 9 października 1927 r. Zjazd Delegowanych w Katowicach, który zadecydował o utworzeniu oddzielnego „Związku“ dla młodzieży żeńskiej z siedzibą w Katowicach.

Kierownictwo powierzono ks. Józefowi Matuszkowi, sekretarzowi generalnemu Związku, i Radzie Związkowej, w skład której weszli: ks. prałat W. Pucher z Piekar Śl. jako prezes, ks. prof. Józef Skudrzyk z Bielska jako wiceprezes, p. Józefa Kantorówna, nauczycielka z Rożdzenia, jako sekretarka, ks. prof. Jan Tomala, sekretarz generalny Związku Młodzieży Męskiej, p. Maria Wrazidłanka z Katowic, p. Maria Polokówna z Dziedzic.

Nowoutworzony Związek liczył 23 stowarzyszeń a 1267 członkiń czynnych.

Założono także dwa okręgi: cieszyński, z oddzielnym sekretariatem w Bielsku, i górnośląski, z siedzibą w Katowicach.

Lecz jeszcze trzeba nam pomocy...

Związek żeński stanął wprawdzie na własnych nogach, lecz jeszcze potrzebował wsparcia, zachęty, rady. To też Zjazd Delegowanych w dniach 27 i 28 maja 1928 r. wystosował prośbę pod adresem ks. Biskupa, duchowieństwa, społeczeństwa, władz państwowych o roztoczenie opieki nad młodzieżą żeńską oraz użyczenie poparcia materialnego dla urządzenia ognisk (świetlic), bibliotek, organizowania kursów itd. Dzięki przychyłności, stowarzyszenia zdołały urządzać kursy praktyczne, wieczory dokształcające, a zachętę i wskazówki czerpały ze specjalnego okólnika p. n. „Młodzież Katolicka“, redagowanego przez Związek, a wychodzącego jako dwutygodniowy dodatek do „Gościa Niedzielnego“, i z miesięcznika organizacyjnego p. n. „Młoda Polka“.

Wzmacniamy duszę...

W roku 1929 kładziono specjalny nacisk na wyrobienie religijne druhen. Podczas Zjazdu Delegowanych, zwołanego w dniach 7—8 września w Mysłowicach, opracowano program pracy, dążącej do wyrobienia młodzieży żeńskiej na dzielne apostołki sprawy katolickiej.

Urządzano manifestacyjne obchody podczas „Święta Druhen“, które umacniały dobre postanowienia, spotęgowały organizacyjną obowiązkowość. Druhny pośpieszyły z czynną pomocą dotkniętym klęską głodu w Związku Wileńskim.

Szczególną troską otoczono dziewczęta opuszczające szkołę. Umiejętnym podejściem starano wzbudzić w nich zainteresowanie się sprawą i zachęcić do wstąpienia w nasze szeregi.

...I ciało.

Nie zaniedbywano równocześnie przysposobienia druhen do praktycznych zadań życiowych: rozwinięto wielką propagandę oszczędnościową, pozakładano kółka robót ręcznych, brano udział w wychowaniu fizycznym, trzymając się powziętej na zjeździe rezolucji:

„...zważywszy, jak wielkie korzyści daje duszy i ciału wychowanie fizyczne, zjazd podkreśla, że w pracy SMPŻ trzeba należytą uwagę poświęcić ćwiczeniom fizycznym, i zwraca się do zarządów, aby starały się o wynajmowanie sal gimnastycznych i boisk do prowadzenia wychowania fizycznego.“

Kształcimy się...

Po dwuletniej wytężonej pracy w przysposobieniu rolniczym urządził Związek pierwszą na Śląsku „Wystawę kukurydzy“ w Skoczowie. Drugą wystawę urządzono dnia 17 listopada 1929 r. w Ornontowicach.

W dniach 3—8 lipca 1929 r. wzięły druhny udział w zlocie „Orla“ w Pradze.

W dniach 15—18 sierpnia 1929 r. zwiedziły Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu.

...I już wykazać się możemy dorobkiem.

W roku 1930 z okazji jubileuszu 10-lecia istnienia „Związku Młodzieży Polskiej“, który w r. 1920 połączył wszystkie na ziemi

śląskiej istniejące „Stowarzyszenia Młodzieży Katolickiej“ w jedną organizację, zwołano „Jubileuszowy Zlot Młodzieży“ do Chorzową (dawn. Królewska Huta).

Zlot trwał od 6—10 września.

Uroczystość ta przeistoczyła się w potężną manifestację. Cała młodzież zorganizowana, żeńska i męska, w dniach zlotu zadokumentowała żywotność, potęgę i siłę organizacyjną wobec władz i całego społeczeństwa.

Barwny pochód idący ulicami miasta, liczny i serdeczny udział młodzieży w strojach ludowych, roboczych, sportowych, mundurach i udział góralów istebniańskich, Polaków z Niemiec (200) i gości z Czechosłowacji („Orzeł“), wywarł na Ślązaków niezapomniane wrażenie.

W ramach Zlotu otwarto I-szą Wystawę Związkową, wykazującą dorobek pracy młodzieży, jej zamięłowania i uzdolnienia. 13.500 zwiedzających wystawę wyrażało szczerze słowa podziwu i zachwyty.

Wspaniała ta i manifestacyjna uroczystość potwierdzała prawdziwość słów: „...pokazaliśmy Śląskowi, że zanim Polska tu przyszła, myśmy już w duchu narodowym dla niej pracowali!“

Młodzież zdala stojąca od życia organizacyjnego, widząc intensywną i skuteczną pracę młodzieży zorganizowanej w SMP, zaczęła garnąć się do jej szeregów i cała praca nabrała nowego szerokiego rozmachu.

Więcej radości!

Dalsza praca idzie pod hasłem: „Więcej radości!“ Wszystko czyniono, by zdobyć dla innych i siebie prawdziwą radość życia. Czasopisma organizacyjne umieszczały cykl nowel Gustawa Morcinka o radości w życiu, w pracy codziennej, w zawodzie itp.

Przez szycie bielizny i robienie pończoch dla bezrobotnych starano się i tych najbiedniejszych obdarzyć radośniejszą myślą. Na uwagę zasługują t. zw. kółka dobroci, gdzie młodzież uczyła się pogodnego spełniania codziennych obowiązków, okazywania przychylności i dobroci, niesienia szczerzej radości w codzienny trud. I nieraz druhny umiały zrezygnować z urządzenia zabaw a zaoszczędzone pieniądze przeznaczać dla najbiedniejszych.

Tylko czynny katolicyzm.

W maju 1930 r. otaczały szeregi druhen trumnę nieodżałowanej pamięci protektora Śląskiego Związku Młodzieży Polskiej, śp. ks. biskupa Arkadiusza Lisieckiego, oddając hołd Jego zasługom i ostatnie skromne podziękowanie za okazywaną troskę o rozwój katolickich stowarzyszeń młodzieży.

W listopadzie stanęli przedstawiciele Związku przed nowym Arcypasterzem, ks. biskupem Stanisławem Adamskim, zapewniając go o codziennej gotowości młodych do pracy dla Boga i Narodu.

W osobie J. E. ks. biskupa Adamskiego znalazła młodzież rzeczywiście protektora, jakiego sobie całym sercem życzyła. Pod dostojną opieką poszła praca z rozmachem naprzód, szczególnie w dziedzinie religijnej. Zjazd Delegatek w dniu 11 października 1931 r. w Szopienicach oświadczył, że:

„...tylko czynny katolicyzm jest dźwignią życia a zarazem najskuteczniejszym środkiem do zwalczania powszechnej obojętności religijnej, skutkiem czego postanawia: 1. Przez pogłębienie wiedzy i życia religijnego, przez sumienne spełnianie praktyk religijnych i czynny udział w pracy charytatywnej, wnosić do życia społecznego ducha katolickiego.“

Pod koniec roku ze składanych sprawozdań wynikało, że życie religijne rzeczywiście pogłębiło się i wzmocniło. Notowano przyrost nowych kółek eucharystycznych, apologetycznych i misyjnych. Wysłano wiele szat liturgicznych do misji polskich. Liczny również był udział młodzieży na pierwszym Kongresie Eucharystycznym w Poznaniu.

„Czytajmy prasę katolicką!“

Oto hasło pracy na 1932 rok. Zjazd Delegowanych domagał się stanowczo:

„...by w katolickiej Polsce wyrugowano prasę niekatolicką, sensacyjną i pornograficzną, a szerzono szczerze i wyraźnie katolicką prasę i dobrą książkę.“

W wyniku rezolucji zorganizowano po parafiach „Dzień dobrej książki“, w kioskach reklamowano dobrą książkę i wartościowe czasopisma, werbowano nowych abonentów dla „Gościa Niedzielnego“, „Młodzieży Katolickiej“ i innych dobrych czasopism.

Zorganizowana młodzież nie tylko walczyła o czystość w prasie, ale domagała się usunięcia pornografii filmowej.

Przeprowadzono ankietę, przygotowującą młodzież do przeciwdziałania wszelkiemu brudowi i usunięcia go z prasy, filmu, widowisk i z życia codziennego.

Ta zdecydowana postawa naszych szeregów wzbudziła w społeczeństwie podziw i szacunek dla młodych.

Również władze państwowe miały dla SMP, dla zainteresowań i upodobań jakie budzą w młodzieży, szczere uznanie, wyrażone np. przez Pana Prezydenta Rzeczypospolitej w czasie rozmowy z przedstawicielami KSMŻ (w dniu 29. V. 1929 r.).

Postawa drużyn SMP zwróciła uwagę Głowy Państwa, Pana Prezydenta Mościckiego, podczas „Dożynek“ w Spale w 1930 r., kiedy to przedstawiciel komitetu organizacyjnego stwierdził publicznie, że grupa SMP jest najlepiej i najsprawniej zorganizowana i postawił ją za wzór innym.

W rocznicę zwycięstwa pod Wiedniem.

W 1933 roku z okazji 250-lecia zwycięstwa króla Jana III Sobieskiego pod Wiedniem i dla upamiętnienia jego pobytu w Piekarach Śl. zwołał Związek Młodzieży Polskiej Żeńskiej w dniach od 11—13 sierpnia zlot, na który przybyła młodzież nie tylko z całego Śląska, ale również z innych Związków, jak: częstochowskiego, kieleckiego, krakowskiego, łódzkiego, pomorskiego, poznańskiego, sandomierskiego, włocławskiego itd. Prezydium Zlotu tworzyli: ks. prałat Pucher (przewodniczący), pp. Żurowska (przedstawicielka Zjednoczenia), Byszewska (Łuck), Matka Klara Zakrzewska (Tarnów), Plakwiczówna, komendantka Zlotu (Płock), Dąbrowska (Częstochowa), Doerfferowa (Pomorze), Gajewska (Sandomierz), Tulecka (Przemyśl), Zrazikówna (Kraków), Żukowska (Siedlce) i red. Niesiołowska („Młoda Polka“, Poznań).

Młodzieży było 8000. Dnia 11 sierpnia odbyły się pokazy zlotowe na boisku K. S. „Odra“ w Szarleju. Wieczorem przy rozpalonym ognisku widać było uśmiechnięte twarze druhen i barwne stroje: krakowskie, góralskie, kaszubskie, łowickie, wołyńskie, śląskie, cieszyńskie, białe sukienki i mundurki. Nastrój wieczoru podkreślały pieśni, piosenki, deklamacje, recytacje, tańce ludowe itp.

Dnia 12 sierpnia po odczytaniu Mszy św. przed ołtarzem, przed którym Sobieski prosił Matkę Najświętszą o opiekę i dalszą pomoc, przemówił J. E. ks. biskup Adamski, witany entuzjastycznie oklaskami i okrzykami przez młodzież. Słowa Arcypasterza padają głęboko w duszę olbrzymiego audytorium:

„W świecie rozgrywa się dziś walka, nie tylko w znaczeniu codziennym, ale też w znaczeniu teologicznym. Katolikom nie chodzi w niej o władzę, o przewagę, o gnębienie kogoś, lecz o zwycięstwo myśli Bożej i Bożych wskazań w życiu. To walka człowieka obywatela o charaktery piękne i niezłomne.

Młodzież idzie w rocznicę zwycięstwa wiedeńskiego śladami Sobieskiego i zbroi się duchowo tu w tych samych Piekarach, gdzie w Bogu pokrzepił się na duchu Sobieski.

Wielką radość powoduje to, że Śląsk przez młodzież zespala się z całością Polski i że cała Polska przez młodzież swoją poznaje i miłuje Śląsk.“

W ciągu zlotu wygłosili następujące dalsze referaty: „Sobieski rycerz Chrystusowy“ — Maria Dmochowska, Sosnowiec. W sekcji religijnej: „Nowoczesna młoda Polka-katoliczka“ — ks. Pękała, Tarnów; „Co należy czynić, by taką wychować“ — ks. dr Kominek, Katowice. W sekcji oświatowej: „Kto postępowcem“ — Kantówna Józefa, Szopienice; „Zacofańcy naszej doby“ — Marcinkowska, Poznań. W sekcji społeczno-zawodowej: „Znaczenie pracy w życiu jednostki i społeczeństwa“ — Regina Lejtanówna, Katowice; „Włóż duszę w pracę“ — Laura Rzytczanka, Katowice. W sekcji sportowej: „Ciało nasze narzędziem Ducha“ — prof. Koperska; „Jak ochrzcić sport i sportowców“ — Plakwiczówna, Płock. „O Sobieskim, wielkim synu Polski“ — Zrazikówna, Kraków.

Podczas trwania zlotu rozdzielono w Piekarach śl. 9000, a w Szarleju 1000 Komunii św. Wieczorem w czasie zlotu wyruszyła olbrzymia procesja ze świecami z Kościoła Cudownego Obrazu, wspinając się jak ognisty wąż po ścieżkach Kalwarii piekarskiej i śpiewając cześć Matce Boskiej.

Zapał, radosny nastrój i entuzjazm młodych udzielał się wszystkim. W dniach 11—14 sierpnia Szarlej i Piekary przybrały świąteczny wygląd. Na powitanie młodzieży wzniesiono w Piekarach i Szarleju liczne bramy triumfalne i transparenty. Okna i domy przybrane były barwami narodowymi i kościelnymi.

Pobył druhen polskich na Śląsku pozostawił, jak same zapewniały, nigdy niezatarte wrażenie, które rozniosą po całej Polsce. Z jakim ukochaniem ziemi śląskiej jechały na zlot dziewczęta polskie, świadczą drobne ale jakże wymowne fakty: oto druhy kaszubskie przywiozły w dani Matce Boskiej Piekarskiej trzy bryłki

bursztynu oraz piasek z Bałtyku na kopiec „Wyzwolenia Śląska“. Druhny ze Lwowa jechały specjalnie do Żółkwi, by stamtąd wziąć ziemi i przywieźć do Piekar...

Młodzież Żeńska w Akcji Katolickiej.

1934—1937 r.

Nowy okres prawnej działalności, zmiana statutu.

Rok 1934 zapoczątkował nowy okres prawnej działalności Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej, zarówno żeńskiej jak i męskiej. Rada Ministrów wydała rozporządzenie, wprowadzające pewne zmiany w przepisach prawa o stowarzyszeniach w stosunku do stowarzyszeń, służących katolickim celom religijnym i wyznaniowym, a będących pod nadzorem władzy kościelnej. Rozporządzenie ogłoszono w Dz. U. R. P. nr 9/34 poz. 72, a obowiązuje prawnie od dnia 31 stycznia 1934 r.

Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej już przedtem uznane były jako organizacje Akcji Katolickiej i pracowały w duchu apostołskim. Łącznie z rozporządzeniem Rady Ministrów jednak okazała się potrzeba bardziej jasnego określenia celu i zależności od władz kościelnych, czyli nowego ujęcia statutu. Nowy statut wydany przez Episkopat Polski określa jasno:

„Celem podstawowym Stowarzyszenia jest wyrabianie członków na światłych i czynnych członków Kościoła katolickiego, przygotowanie ich do indywidualnego i zbiorowego apostołstwa Chrystusowego oraz szerzenie zasad katolickich poprzez wszystkie dziedziny życia i kultury.“

Jasno jest także określony stosunek do hierarchii, czyli do władz kościelnych. Dalsze zmiany dotyczą nazwy organizacji. I tak: centrala krajowa, tj. dotychczasowe Zjednoczenie Młodzieży Polskiej Żeńskiej zmienia nazwę na Katolicki Związek Młodzieży Żeńskiej, centrala diecezjalna, tj. dotychczasowy Związek Młodzieży Polskiej Żeńskiej, na Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej, a komórki parafialne, tj. dotychczasowe Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej, na oddziały Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej.

Zarząd

Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej diecezji śląskiej składał się z członków mianowanych przez Ordynariusza diecezji J. E. ks. biskupa Adamskiego i kilkunastu członkiń wybranych przez Zjazdy Delegowanych. Członkowie mianowani w lipcu 1934 r. na okres 3 lat: ks. prałat Wawrzyniec Pucher, Piekary Śl. — asystent kościelny; Maria Wrazidlanka, Katowice — prezeska; ks. Józef Matuszek, Katowice — sekretarz generalny; poza tym weszły do Zarządu: pp. Laura Rzytczanka, inż. Helena Stupcinka, Janina Pisarczykówna, Maria Machejówna, Olga Pisarczykówna, Zofia Jaroszyńska, Glancowa Ewa, Zenaida Krajewska, Liniewiczowa Maria, Bernhardówna Alicja, Matlokówna Maria.

Trzej mianowani członkowie są zasłużonymi pionierami katolickiego ruchu młodzieży na Śląsku, pracującymi nieustraszenie, ofiarnie i wytrwale od samego początku istnienia Stowarzyszenia, tj. od października 1927 r. Kierownictwo spoczywało głównie w rękach ks. Józefa Matuszka. Jemu w wielkiej mierze zawdzięcza Stowarzyszenie swój rozwój. Jego troskliwość ojcowska, zapał i pogoda, jaką wnosił do każdego oddziału, zjednywały mu przywiązanie młodzieży i współpracowników. Z szczerym żalem drużny żegnały swych opiekunów, gdy w lipcu 1937 r. złożyli swój urząd. Ks. Józefowi Matuszkowi powierzono parafię w Mysłowicach, ks. prałat Pucher zajęty był nazbyt pracą duszpasterską w parafii Piekary, siedzibie cudownego obrazu Matki Boskiej, a p. Maria Wrazidlanka zmuszona była od dłuższego czasu przebywać poza Śląskiem.

W dowód wdzięczności drużny uczyły pionierów swych na akademii jubileuszowej, urządzonej z okazji dziesiątej rocznicy samodzielnego istnienia Stowarzyszenia dnia 17 października 1937 roku. Nowy Zarząd zamianował trzech wymienionych, jak również ks. dra Jana Tomalę, generalnego sekretarza Stowarzyszenia w latach od 1922—27, członkami honorowymi. Piękne dyplomy honorowe wręczył im J. E. ks. biskup Juliusz Bieniek.

Stanowisko wiceprezeski piastowały w latach od 1934—1937 pp. inż. Helena Stupnicka i Laura Rzytczanka, stanowiska zastępczyni sekretarza gen. pp. Laura Rzytczanka i Zofia Jaroszyńska.

W miejsce ustępujących członków Zarządu J. E. ks. biskup Adamski zamianował z dniem 1 lipca 1937 r.: Marię Drożniewiczową — prezeską, Marię Kożuchównę — sekretarką generalną, ks. dra Teodora Krzakałę — asystentem kościelnym.

Oprócz powyższych w skład obecnego Zarządu Stowarzyszenia wchodzi pp.: Bernhardówna, Borkówna, Budniokówna, Jaro-
szyńska, Kamzelówna, Kołkova, Latówna (zast. sekr. gener.),
Machejówna, Malinowska (zast. prezeski), Pisarczykówna, d-
rowa Ratajska, Siwianka, Wilhelmówna. Komisję Rewizyjną tworzą pp.:
Bülowowa, Lejtanówna, Nieślańczykówna.

Sekretariat.

Sekretariat Stowarzyszenia miał swoją siedzibę i ma ją do
dziś dnia w Katowicach przy ul. M. Piłsudskiego 20. Utrzymywał
on łączność z oddziałami i okręgami przez biuletyn tygodniowy
a później miesięczny, przez okólniki, wizytacje, a od września
1937 r. także przez miesięczne komunikaty radiowe. Poza tym
Sekretariat organizował kursy, zjazdy, zloty, rekolekcje, załatwiał
korespondencję, przyjmował interesentów, prowadził składnicę ma-
teriałów organizacyjnych. W czasie od 1 stycznia 1934 r. do
1 września 1938 r. wpłynęło korespondencji 5.638, wysłano 3.357
oprócz okólników. W biurze prócz sekretarki generalnej pracują
dwie druhny: Pietrkówna Maria i Kuczkówna Hildegarda.

Ośrodkiem wychowawczym, gdzie odbywają się kursy stowa-
rzyszeniowe jest

Domek Oświatowy w Zadolu.

Wspólna własność Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Żeń-
skiej i Męskiej. (Bliższe dane patrz dział KSMM.)

Wypożyczalnia kostiumów teatralnych

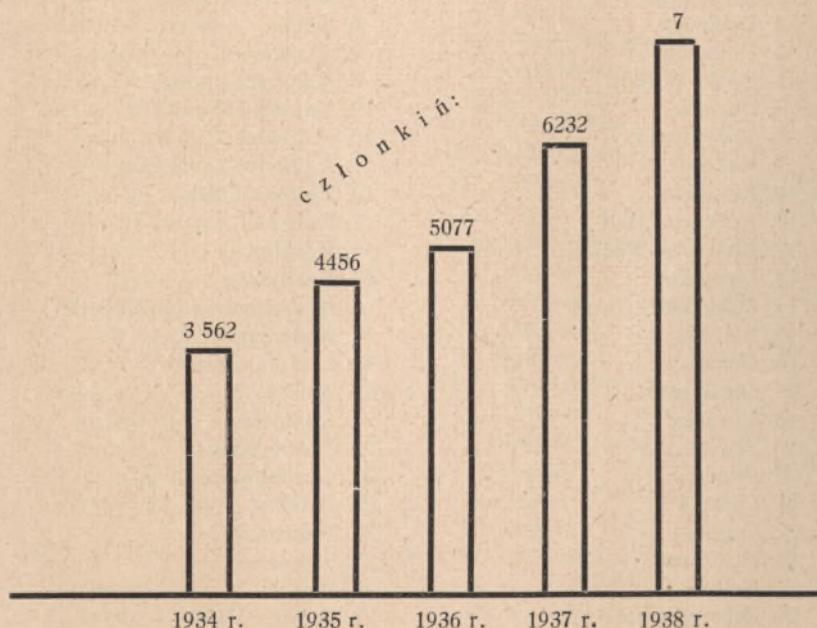
znajduje się przy Sekretariacie Stowarzyszenia od 1935 r. Wy-
pożyczalnia zawiera około tysiąca kostiumów kompletnych. Od
jej założenia do 31. VIII. 1938 r. notowano 6.000 wypożyczeń.
W wypożyczalni pracują od jej istnienia druhny: Gwoździówna
Maria i Lubecka Jadwiga. Wypożyczalnia odgrywa znaczną rolę
kulturalno-oświatową, propagując imprezy i stroje regionalne.

Rosną szeregi...

Zdawaćby się mogło, że z chwilą tak wyraźnego zaznaczenia
ekskluzywnego, katolickiego charakteru organizacji, z chwilą, gdy
już sama nazwa wskazuje na to, że mamy do czynienia nie tylko
z organizacją społeczną, ale także nawskroś katolicką i służącą
celom religijnym, stawiającą członkiniom wysokie wymagania mo-

ralne i praktyk religijnych — straci na uroku i powodzeniu. Tymczasem okazała się rzecz wręcz przeciwna. Rosną szeregi druhen, powstają nowe oddziały parafialne, młodzież w coraz to innej miejscowości występuje z inicjatywą założenia u siebie oddziału KSMŻ. Młodzieży imponuje niedwuznaczny, stanowczy charakter organizacji, pociąga ją ideał człowieka pełnowartościowego, o światopoglądzie katolickim i konsekwentnego w poczynaniach swego życia prywatnego i publicznego.

O d d z i a ł y				Członkinie zwyczajne stan z 31 grudnia danego roku				
Rok	stan 1. I.	przybyło w ciągu roku	Stan z 31. XII.	Liczba ogólna	14—18 l.	18—30 l.	wiej- ska	miej- ska
1934	59	27	86	3562	1612	1950	1241	2321
1935	86	34	120	4456	2226	2230	—	—
1936	120	17	137	5077	2796	2281	2247	2830
1937	137	21	158	6232	3611	2621	3571	2661
1938	158	16 do 1. IX. 38 r.	175					

Spis oddziałów Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej diecezji śląskiej w dniu 31 sierpnia 1938 r.

Okręg bielski:

1. Bielsko
2. Biery
3. Bronów
4. Czechowice
5. Dziedzice
6. Grodziec
7. Chybie
8. Jasienica
9. Jaworze
10. Kamienica
11. Ligota
12. Łazy
13. Mazańcowice
14. Międzyrzecze
15. Rudzica
16. Strumień
17. Zabrzeg
18. Zarzecze

Okręg cieszyński:

1. Brenna
2. Cieszyn
3. Drogomyśl
4. Dębowiec
5. Goleiszów
6. Górki Wielkie
7. Hażlach
8. Jaworzynka
9. Kaczyce
10. Koniaków
11. Kończyce Małe
12. Kończyce Wielkie
13. Lipowiec
14. Marklowice Górne
15. Nierodzim
16. Ochaby
17. Ogrodzona
18. Pierściec
19. Pogwizdów
20. Pruchna
21. Puńców
22. Pogórz
23. Skoczów
24. Ustroń
25. Zebrzydowice

Okręg chorzowski:

1. Chorzów par. św. Antoniego
2. Chorzów par. św. Barbary
3. Chorzów par. św. Jadwigi
4. Chorzów par. św. Józefa
5. Chorzów par. św. Marii Magd.
6. Chorzów-Klimzowiec
7. Chropaczów
8. Hajduki
9. Lipiny
10. Nowy Bytom
11. Orzegów
12. Ruda Śl. par. św. Józefa
13. Ruda Śl. par. N. M. P.
14. Świętochłowice
15. Świętochłowice-Zgoda
16. Siemianowice par. św. Krzyż
17. Siemianowice par. św. Antoni

Okręg katowicki:

1. Bielszowice
2. Bogucice
3. Brzezinka
4. Czułów
5. Dąbrówka Mała
6. Janów
7. Józefowiec
8. Katowice-Ligota
9. Katowice N. M. P.
10. Katowice P. i P.
11. Katowice-Zawodzie
12. Katowice-Dąb
13. Katowice-Załęże
14. Kochłowice
15. Kostuchna
16. Kostuchna kolonia Boera
17. Kończyce
18. Łaziska Górne
19. Mokre
20. Mysłówice
21. Nowa Wieś
22. Ornontowice
23. Pawłów
24. Piotrowice
25. Szopienice
26. Wesola
27. Załęska Hąda

Okręg lubliniecki

1. Boronów
2. Glinica
3. Kochanowice
4. Kochcice
5. Kośmidry
6. Olszyna
7. Lisowice
8. Lubecko
9. Lubliniec
10. Pawonków
11. Solarnia
12. Steblów

Okręg piekarski:

1. Brzeziny
2. Brzozowice-Kamień
3. Dąbrówka Wielka
4. Michalkowice
5. Piekary par. Św. Trójcy
6. Piekary par. N. M. P.
7. Radzionków
8. Rojca
9. Sucha Góra

Okręg pszczyński:

1. Brzeźce
2. Bzie Zameckie
3. Czarków
4. Golasowice
5. Goczalkowice
6. Kryry
7. Krzyżowice
8. Łaziska Dolne
9. Mikołów
10. Orzesze
11. Pszczyna
12. Pielgrzymowice
13. Studzionka
14. Stara Wieś
15. Suszec
16. Śmiłowice
17. Tychy
18. Warszowice
19. Wisła Wielka

Okręg rybnicki:

1. Biertułtowy
2. Boguszowice

3. Bujaków
4. Chwałowice
5. Dębieńsko
6. Czerwionka
7. Gaszowice
8. Golejów
9. Gieraltowice
10. Jankowice
11. Jejkowice
12. Łyski
13. Niedobczyce
14. Paniowy
15. Paniówki
16. Popielów
17. Radoszowy
18. Rybnik
19. Rybnicka Kuźnia
20. Rydułtowy
21. Sumina
22. Wilcza Górna
23. Żory

Okręg tarnogórski:

1. Brynica
2. Jędrysek
3. Lasowice
4. Miasteczko
5. Nakło
6. Nowe Chechło
7. Repty Nowe
8. Strzybnica
9. Świerklaniec
10. Tarnowskie Góry
11. Woźniki
12. Żyglin

Okręg wodzisławski:

1. Godów
2. Gorzyce
3. Jedlownik
4. Kokoszyce
5. Krzyżkowice
6. Lubomia
7. Markłowice
8. Pszów
9. Radlin
10. Rogów
11. Świerklany
12. Syrynia
13. Wodzisław

Wzrost liczby oddziałów pociągnął za sobą konieczność utworzenia dalszych okręgów, których kierownictwa byłyby czynnikiem pomocniczym dla Zarządu Stowarzyszenia. Poza okręgiem cieszyńskim i katowickim utworzono w ciągu lat następujące: w 1933 roku okręg tarnogórski, w 1934 r. okręg rybnicki, w 1935 r. okręg lubliniecki, w 1936 r. okręgi bielski, chorzowski, piekarski, pszczyński, w 1937 r. okręg wodzisławski.

Wychowanie religijne i apostołskie druhen.

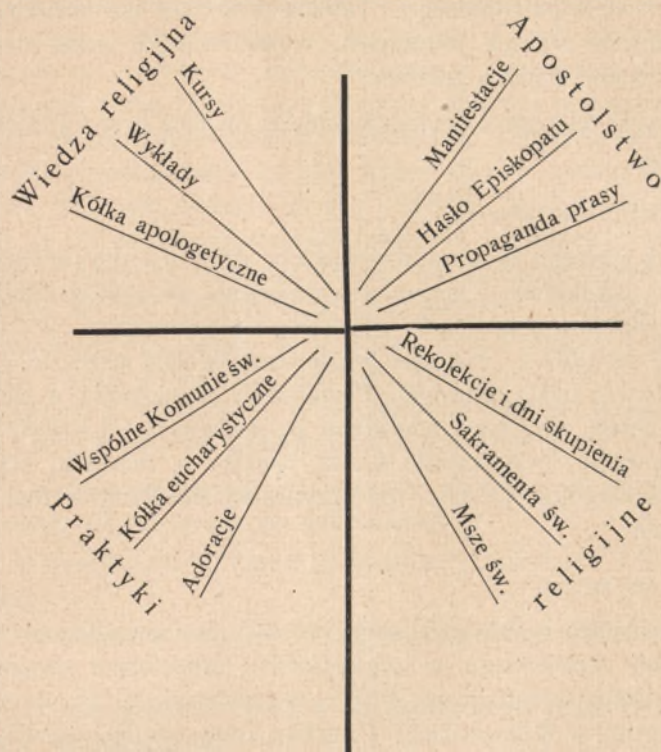
Wychowanie religijne w SMP było zawsze podstawowym polem pracy. Z chwilą oficjalnego uznania ich stowarzyszeniami Akcji Katolickiej spotęgowało się jeszcze bardziej. Stało się bardziej planowe, systematyczne i punktem wyjścia dla wszystkich innych prac i poczyniń. J. E. ks. biskup ordynariusz Stanisław Adamski, poświęcający dużo uwagi pracy wychowawczej tych Stowarzyszeń, tak określa ich zadanie: „Zasadniczym zadaniem wychowawczym Katolickich Stowarzyszeń Młodzieży jest w pierwszym rzędzie wychowanie pełnego katolika, czynnego, żyjącego życiem nadprzyrodzonym. To jest pierwsze i główne zadanie Katolickich Stowarzyszeń Młodzieży. Wszystkie inne zajęcia są drugorzędne, dodatkowe, wynikające z chwilowych i przejściowych potrzeb — są podporządkowane głównemu celowi i dlatego mogą być lub nie być, mogą się zmieniać i przesuwac raz na czoło, potem znów na dalszy plan, jedno mogą ustać a drugie dopiero z czasem wypłynąć. Jednak pierwsze i główne zadanie: wychowanie katolika pełnego — jest niezmiennie, nieusuwalne, zasadnicze, podstawowe. Z niego wyrastają, na nim opierają się zadania inne, jako wtórne.“ (Patrz: Zadania Akcji Katolickiej Młodzieży, Poznań 1938 r.)

Wychowanie religijne młodzieży w KSMŻ diecezji śląskiej polegało na:

1. pielęgnowaniu życia nadprzyrodzonego przez praktyki religijne,
2. podniesieniu poziomu wiedzy religijnej drogą kursów, wykładów, pogadanek, ankiet, artykułów,
3. zachęcaniu do czynnego apostołstwa w swym środowisku.

Kierunki działalności religijnej KSMŻ

przedstawia wyraźnie następujący wykres:

Praktyki religijne.

O wyrobieniu wewnętrznym druhen najtrudniej złożyć sprawozdanie. Stopień nasilenia życia Bożego w członkiniach nie da się ująć w cyfry. Jedynie na podstawie niektórych przejawów czy dążeń religijnych można wnioskować o życiu nadprzyrodzonym młodzieży, np. z częstości przystępowania do Komunii świętej, z udziału w rekolekcjach zamkniętych, z pracy w kółkach religijnych. I tak:

Rok	Do wspólnej Komunii św. przystępowały Oddziały	W rekolekcjach brało udział	W kółkach religijnych pracowało
1934	335	1 362 w zamkn. i otw.	626
1935	501	253 w zamkniętych	478
1936	600	282 w „	825
1937	968	231 w „	762

Poza tym kilka tysięcy druhen brało corocznie udział w rekolekcjach otwartych, urządzanych w poszczególnych parafiach z okazji święta patronalnego. Tablica powyższa nie obejmuje indywidualnych praktyk religijnych, wykonywanych przez druhen bardzo często i bardzo gorliwie.

O życiu religijnym druhen świadczą również liczne powołania zakonne.

Wykłady, dyskusje.

Obok starań o życie nadprzyrodzone dziewcząt Stowarzyszenie rozwijało działalność w kierunku podniesienia ich wiedzy religijnej drogą wykładów, pogadanek, odczytów z przeżroczami. W latach od 1934 do 1937 r. włącznie wygłoszono ogółem przeszło 3.000 wykładów o treści religijnej. Powstawały liczne kółka, w których czytano dzieła religijne i omawiano je, poczynawszy od katechizmu. Stowarzyszenie wykorzystywało każdą okazję — zebrania, zjazdy, zloty, a szczególnie kursy — do podawania młodzieży wiadomości religijnych.

Kurs religijny.

Dla druhen ruchliwych, mających być przodowniczkami myśli i działania katolickiego w organizacji i środowisku swoim — Stowarzyszenie urządziło w 1937 r. w czasie od 28. IX. do 9. X. kurs religijny w Kokoszycach. Program kursu obejmował wykłady z dogmatyki, etyki i katolickiej nauki społecznej. Wybitni fachowcy diecezji Śląskiej z J. E. ks. bisk. Adamskim na czele omawiali takie zagadnienia, jak: Bóg jako ostateczny cel życia — Bóg w Trójcy Jedyny — Osoba Jezusa Chrystusa — Podstawy etyki katolickiej — Prawo i sumienie — Cnota i grzech — Kościół a katolik — Apostolstwo indywidualne i zbiorowe — Katolik a państwo — O prowadzeniu rozmów religijnych — Co Kościół czynił dla naprawy stosunków społecznych i inne. W osobnych sekcjach, druheny studiowały zagadnienia specjalne, n. p. liturgikę, propagandę prasy katolickiej, ćwiczyły się w przemawianiu, w układaniu programów i dobieraniu materiału na różne uroczystości, w szkoleniu kandydatek itp. Kurs ten ukończyło 46 druhen.

Hasło Episkopatu.

Ani wiedza religijna, ani praktyki religijne młodzieży nie świadczą jeszcze o jej katolickim wyrobieniu. Jedno, czy drugie

nie poparte czynem, ujawniającym się czy to w pracy nad charakterem, czy to w działalności apostolskiej, może przerodzić się albo w mędrkowanie albo w dewocję, nie wkraczającą zupełnie w szranki życia, celem przebudowania go na lepsze. To też główny nacisk kładziono na kształcenie woli młodzieży i pobudzanie do czynu. Podsuwano różne okazje do spełniania dobrych uczynków, wskazywano na różne możliwości apostołowania. Kierunek działalności apostolskiej wskazywały co rok hasła wydane przez Episkopat Polski. Na hasło, wydane na rok 1934/35 „W Chrystusie odkupienie, w Chrystusie odrodzenie“ drużyny w parafiach zainicjowały uczczenie tajemnicy odkupienia przez nabożeństwa, wykłady, wieczornice. W roku 1935/36, gdy hasło brzmiało: „Rodzina w świetle prawa przyrodzonego, objawienia i nauki Kościoła“ przedstawiciele Stowarzyszenia brali udział w Studium NIAK'u o rodzinie, urządzonym w Poznaniu. Po Studium przystąpiono do akcji w terenie. Stowarzyszenie pracowało nad realizacją hasła przez:

1. rozpowszechnianie wydawnictw Związku na temat przygotowania się młodzieży do małżeństwa;

- 2: artykuły we „Froncie Katolickim“, biuletynie AK diecezji śląskiej;

3. wykłady o rodzinie na Zjazdach, wizytacjach oddziałów i kursach;

4. propagowanie kursów praktycznych, przygotowujących drużyny do małżeństwa.

Główne prace nad realizacją hasła dokonywane były w oddziałach. Polegały one na uświadamianiu swych członkiń, a także młodzieży niezorganizaowanej, o zagadnieniach rodziny, oraz na pracy nad przemianą stosunków miejscowych. Niezmiernie wielką pomocą dla oddziałów w uświadamianiu druzhen i w pracy nad przemianą środowiska był kwestionariusz ankietowy, ogłoszony przez Katol. Związek M. Ż. w Poznaniu na tematy: „Przed ślubem“, „Młodzież a rodzice“, „Wśród rodzeństwa“. Na podstawie kwestionariusza prowadzono w oddziałach „pogadanki ankietowe“, które wchodziły w ramy ogłoszonego „III-go konkursu Kierownika“. Za pomyślne ukończenie konkursu Związek przyznał szereg nagród. Z terenu Stowarzyszenia śląskiego otrzymały nagrody oddziały Chorzów, par. św. Jadwigi i Katowice, par. NMP.

Dalsze prace poza pogadankami stanowiły cykle wykładów i odczytów, połączonych z dyskusją. Rozpatrywano szereg za-

gadnień rodzinnych i małżeńskich, encyklikę Ojca św. o małżeństwie, liturgię ślubu itp.

Kilka oddziałów przyznaje się, że dopiero w związku z pracami nad hasłem „ruszyło się“ u nich, jakby jaki nowy duch wstąpił w oddział cały. Pogadankami tak się zainteresowano i dyskusja tak się ożywiła, że niektóre tematy opracowywano na dwóch, czasem na trzech posiedzeniach. Nie kończyło się jednak na dyskusjach. Robiło się dużo innych rzeczy. Celem przygotowania druhen do małżeństwa również w dziedzinie praktycznej urządzano kursy szycia, gotowania, pielęgnowania noworodków itd., nie mówiąc już o najważniejszym moralnym przygotowywaniu. W oddziale przeprowadzono ankietę „Jakiego chciałabym mieć męża?“. Jeden oddział zaprowadził „Kwiaty dla Pana Jezusa z dobrych uczynków, spełnionych wobec naszych rodziców“, inny „Kartotekę przykładów wzorowego pożycia rodzinnego“, zebranych z literatury pięknej. Kilka oddziałów sprowadziło odpowiednie książki do biblioteki. Zobowiązywano się do przeczytania pewnych książek. Ofiarowywano wspólne Komunie św. na intencję prac, związanych z hasłem Episkopatu. Wprowadzono modlitwy dla rodziców przed zebraniami. Padły takie postanowienia, jak: bywać w ognisku tylko wtedy, gdy to nie przeszkadza życiu rodzinnemu, lub: zamykać ogniska w ostatnie dni tygodnia, bo przecież praca organizacyjna nie może szkodzić pożyciu rodzinnemu, przeciwnie, ma pomagać do uświęcenia rodzin w Chrystusie. Powyższe przykłady są tylko skromnym obrazem tego, co młodzież dokonała w związku z hasłem 1935/36 r.

Od października 1936 r. do października 1937 r. obowiązywało hasło: „Duch Chrystusowy w szkole i wychowaniu, podstawą odbudowy narodów“. Pozostawiając zagadnienie szkoły organizacjom AK starszych, naszych ojców i matek — drużyny realizowały część drugą, t. j. zagadnienie wychowania, i to dwoma sposobami: 1. drogą referatów, pogadanek, dyskusji omawiano takie kwestie, jak: potrzebę wychowania, cel wychowania, do kogo należy wychowanie, konieczność religijnego wychowania, wychowanie w rodzinie, państwo a wychowanie itp. W związku z hasłem Stowarzyszenie zorganizowało konkurs dobrego czytania dla kierownictw okręgowych, wyznaczając do czytania takie książki jak: „Encyklikę o chrześcijańskim wychowaniu młodzieży“, „Zarys psychologii młodzieży“, „Dziewczę nowoczesne“ itp. 2. Drugim sposobem realizowania hasła o wychowaniu było samowychowanie

druhen według programu wyszkoleniowego, opracowanego i wydane go właśnie w pierwszej części przez centralę krajową.

Po ogłoszeniu w październiku 1937 r. nowego hasła, które brzmiało: „Katolickie zasady społeczne podstawą socjalnej przebudowy świata“ — Zarząd Stowarzyszenia brał udział w Studium Społecznym, urządzonym przez NIAK w Warszawie w dniach 4—11 września, a także w dwudniowej konferencji w Poznaniu, zwołanej przez Związek, na której omawiano wyłącznie udział młodzieży w realizowaniu hasła. W wyniku konferencji założono kilka kółek wychowawczych, w których drużyny zapoznawały się katolicką nauką i kwestią społeczną.

Apostolstwo przez prasę.

Mając na uwadze potęgę słowa drukowanego, a szczególnie prasy, deprawujący wpływ prasy bezbożniczej, niemoralnej lub bezbarwnej, a budującą i uszlachetniającą siłę dobrej, Stowarzyszenie zawezwało drużyny do szerzenia książek i prasy katolickiej. W r. 1935 Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej wspólnie z Ligą Katolicką zorganizowało „Tydzień dobrej książki“, w którym rozeszło się 1.600 tomów dobrej lektury. W podobnych tygodniach, urządzanych przez Ligę Katolicką drużyny pomagały bardzo dzielnie. Gdy z początkiem 1937 r. J. E. ks. biskup Adamski polecił specjalnie Stowarzyszeniu szerzenie prasy katolickiej, drużyny KSMŻ wspólnie z innymi Stowarzyszeniami AK uzyskały 6 000 nowych, stałych abonentów tygodnika diecezjalnego, t. j. „Gościa Niedzielnego“.

Współpraca z parafią.

Akcja Katolicka — to udział świeckich w hierarchicznej pracy apostolskiej Kościoła. Najmniejszą komórką Kościoła, najmniejszą jego częścią, to parafia. Najmniejszą komórką organizacji — to oddział. Chodziło o to, by oddział KSMŻ jak najściślej współpracował z parafią, z tym twórczym warsztatem pracy katolickiej, w którym powstaje zwyczaj katolicki, opinia katolicka, czyn katolicki.

Kierownictwa oddziałów wchodziły w skład Zarządów PAK, brały udział w posiedzeniach, brały czynny udział w uroczystościach parafialnych, Święta Papieskiego, Bożego Ciała, w Święcie Chrystusa Króla i w pracach przygotowawczych. W niektórych

parafiach specjalnie opiekowały się dziećmi, przystępującymi do pierwszej Komunii św., nawiązywały kontakt z domem rodzicielskim tych dzieci, urządzały wspólną w tym dniu uroczystość dla rodziców i dzieci, pielęgnowały piękne zwyczaje katolickie, n. p. katolickie pozdrowienia, zdobienie krzyży przydrożnych i kaplic, śpiewanie godzinek, wprowadzały Mszę św. recytowaną, szerzyły przywiązanie do własnej parafii przez znajomość jej historii, poznanie dzielnych ludzi z niej wyrosłych, itp.

Manifestacje religijne.

Rokrocznie oddziały organizowały w swych parafiach manifestacje religijne z okazji „Święta Patronalnego“, przypadającego we wrześniu w pierwszą niedzielę po uroczystości Narodzenia N. M. P. Pochody, akademie, wieczornice przygotowywane były z każdym rokiem coraz doskonale pod względem treści i estetyki wykonania. Manifestacyj religijnych w Święto Patronalne urządziło w 1934 r. 69 oddziałów, w 1935 r. 92 oddziały, w 1936 r. 115 oddziałów, w 1937 r. 131 oddziałów. Rokrocznie też druhy śpieszyły licznie w okresie świąt Bożego Narodzenia do żłóbka w kościele OO. Franciszkanów w Panewniku, biorąc udział w tradycyjnej pielgrzymce. Wśród wichru i zimna przez gęsty śnieg druhy podążały na saniach lub pieszo po błogosławieństwo do Bożej Dzieciny....

Zjazdy, zloty.

Jedną z władz Stowarzyszenia, zatwierdzającą sprawozdania Zarządu, Komisji Rewizyjnej, uchwalającą program pracy, wybierającą członkinie Zarządu poza osobami mianowanymi — to Zjazdy Delegowanych zwołane raz w roku. By Zjazdy te stały się żywym przeglądem dorobku i sił Stowarzyszenia, a równocześnie głębokim przeżyciem ideowym druhen, połączono je ze zlotem i to kolejno w 1933, 34, 35 i 36 roku.

O zlocie i Zjeździe Delegowanych 1933 r. w Piekarach Śl. pisano już poprzednio.

W 1934 r. wybór miejscowości zlotowej padł na Jaworze, piękny zakątek w powiecie bielskim, położony u stóp góry Błatni. Pierwszy dzień zlotu zajęły obrady Zjazdu Delegowanych, w których uczestniczył J. E. Ks. Biskup Bromboszcz. Drugi dzień — popisy druhen i ognisko na stokach Błatni.

W 1935 r. odbył się diecezjalny zlot młodzieży żeńskiej w czasie od 8—10 czerwca po raz pierwszy w „naszym Zadolu“, w istniejącym od niedawna, a już szczerze ukochanym przez drużyny zakątku, położonym wśród lasu niedaleko od stacji Katowice-Ligota, obejmującym boiska, łąki, staw i schludny domek, w którym odbywają się zebrania, kursy, odprawy. 8 czerwca, to pierwszy, mozolny dzień zlotu: rozbijanie namiotów i zakwaterowanie druhen, próby o zdobycie P.O.S. (państw. odznaki sport.), generalna próba występów i popisów zlotowych, — a po tym błogosławieństwo w kościele OO. Franciszkanów, otwarcie obrad, którym przewodniczyła prez. drhna Maria Wrazidlanka, i pierwsze referaty zlotowe. Po obradach jeszcze raport, instrukcje na dzień następny, modlitwa wieczorna i wreszcie zasłużony spoczynek. — Zadole pograżyło się w twardym, głębokim śnie młodości... W drugim dniu po wspólnej Komunii św. i krótkich, dalszych obradach zlotowych drużyny uszykowały się do defilady. Mile nęciła oko różnobarwność strojów ludowych i śnieżno białych bluzek. Przeszło 500 druhen przedefilowało przed władzą świecką i duchowną, podążając w kierunku groty, gdzie odbyła się Msza św., kazanie i odśpiewano uroczyste Te Deum. Wkrótce potem zapelniła się szczerlnie sala domu pątniczego, gdzie odbyła się akademie. Przybył na akademie J. E. ks. biskup Bromboszcz i wygłosił dłuższe przemówienie, w którym scharakteryzował dzisiejsze położenie rodziny i nakreślił wymownie i przejrzyście obowiązki i rolę dziewczęcia katolickiego w rodzinie katolickiej, która ze względu na swoje cnoty i atmosferę religijną jest najlepszą szkołą życia. Uchrześcijanić, odrodzić, uświęcić rodziny przez drużyny katolickie — takie polecenie dał zebranej młodzieży Arcypasterz. Po przemówieniu Arcypasterza ks. dr Bolesław Kominek wygłosił wykład p.t. „Młoda Polka Katoliczka wprowadza Chrystusa w rodzinę“.

Sekretarz Generalny Stowarzyszenia ks. Józef Matuszek przedstawił zebranym obraz prac i rozwoju Związku w 1935 r., po czym na wniosek komisji rewizyjnej udzielono Zarządowi absolutorium i dokonano wyborów uzupełniających do Zarządu.

Po południu odbyło się poświęcenie „Naszego Domku“. Do licznej rzeszy skupionej przed domkiem przemówił gorąco i następnie aktu poświęcenia domku dokonał ks. infułat Kasperlik. P. dyr. Glensk, prezes Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży

Męskiej diec. śl. przypomniał, że na tym miejscu, gdzie dziś stoi dom młodzieży katolickiej, już w 1909 r. odbywały się zjazdy i obchody organizacyj polskich. Po poświęceniu domku odbyły się na wolnym powietrzu efektowne popisy druhen, a wieczorem konkurs pieśni. Imprezom przyglądały się i przysłuchiwały tłumy ludzi. O zjeździe tym „Polonia“ z dnia 12 czerwca 1935 r. pisze: „Zjazd, pod każdym względem imponujący, potwierdził, że nasza młodzież żeńska, zszeregowana w Akcji Katolickiej, rzetelnie i twórczo, choć bez rozgłosu spełnia swe obowiązki w służbie Bogu i Ojczyźnie. Dalej więc Bogu i Ojczyźnie służ!“

W następnym roku druheny znowu zatęskniły za pięknym krajobrazem Beskidów cieszyńskich. Tym razem „zleciały“ się do Ustronia w czasie Zielonych Świąt w dniach 30 i 31 maja. Na uroczystości zlotowe przybył J. E. ks. biskup Adamski, który w czasie akademii w parku kuracyjnym przemówił, zachęcając druheny do wytrwałej pracy samokształceniowej, oraz udzielając jej błogosławieństwa.

Po południu młodzież popisывała się na obszernym boisku tańcami ludowymi, korowodami i pokazami gimnastycznymi. Ciepły wieczór wiosenny zgromadził licznych gości i mieszkańców Ustronia przy ognisku, gdzie przysłuchiwali się pieśniom regionalnym, wykonanym przez poszczególne oddziały. Od ogniska młodzież udała się w procesji ze świecami na ostatnie nabożeństwo majowe.

Nazajutrz ruszyły druheny na wycieczkę krajoznawczą na Równicę.

Mieszkańcy Ustronia z ks. proboszczem Kojzarem na czele z prawdziwą staropolską gościnnością podejmowali przybyłe na zlot druheny, okazując im na każdym kroku dowody swej życzliwości.

W 1937 i 1938 r. odbywały się Zjazdy Delegowanych nie połączone ze zlotami w Panewniku. Na oba przybył J. E. ks. biskup Adamski, dając przez to dowód umiłowania młodzieży, przychylności dla jej mozolnych wysiłków i zaufania, jakie w nią pokłada.

W związku z referatami wygłoszonymi przez p. Malinowską Elżbietę i Sekretarza Generalnego ks. Józefa Matuszka powzięto następujące rezolucje:

1. a) do końca br. wszystkie drużyny we wszystkich oddziałach przerobią gruntownie I-szą książkę KSMŻ, a kandydatki po sumiennym przeszkoleniu złożą próbę I-go stopnia;

b) szczególnie nacisk położą drużyny na wyrobienie ideowe, wymagane w I książce, przede wszystkim na wyrobienie w sobie: czynności i gorliwości apostołskiej, czujności potrzebnej wśród licznych niebezpieczeństw, miłości bliźniego, prostoty i szczerości, cechującej każdego prawdziwego katolika, oraz odwagi i bojowności, nieodzownej dla członka A. K.

2. Delegatki KSMŻ, zebrane na Zjeździe Delegowanych, obradującym w dniu 9 maja w Panewniku, postanawiają krzewić kult dla błog. Bronisławy wśród druhen i w całej parafii dla przyspieszenia kanonizacji błogosławionej i uproszenia łask Bożych.

J. E. ks. Biskup stwierdził, że praca KSMŻ dziec. śl. idzie w dobrym kierunku.

Na Zjeździe Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej w dniu 3 kwietnia 1938 r. p. red. Felicja Żurowska wygłosiła referat p. t. „Budujmy Polskę Chrystusową“. W związku z referatem młodzież z zapalem uchwaliła rezolucję:

„XIII Zjazd Delegowanych KSMŻ diecezji śląskiej wzywa wszystkie oddziały do szerzenia wśród druhen zrozumienia hasła „Budujmy Polskę Chrystusową“ i do jego realizowania. W tym celu wzywa Zjazd drużyny, aby usilnie pracowały nad zdobyciem cnót chrześcijańskich, zwłaszcza tych, których praktyka w życiu rodzinnym, zawodowym i towarzyskim najbardziej potrzebna jest dla przeпоjenia duchem Chrystusowym współczesnej Polski.“

Młodzież coraz wyraźniej zdaje sobie sprawę z potrzeby wychowania religijnego całego młodego pokolenia, nie tylko zrzeszonego w Katolickich Stowarzyszeniach. Świadomości tej delegatki dawały wyraz w licznych wypowiedzeniach domagając się szerszego uwzględnienia wychowania religijnego także przez urzę-

dową oświatę pozaszkolną. Głosy te doprowadziły do uchwalenia następującej rezolucji:

„Druhny KSMŻ doceniając ważność oświaty dla społeczeństwa, domagają się, by urzędowa oświata pozaszkolna opierała swą działalność o zasady katolickie i w swej pracy wychowawczej dążyła do ukształtowania typu Polaka-Katolika — gdyż tylko na takich jednostkach można oprzeć potęgę Państwa Polskiego.“

Zjazdy, Zloty

Rok	Miejscowość	Uczestniczek	Referaty
1934 r.	Jaworze — Zlot i Zjazd Deleg.	400	Przemówienie — Ks. Biskup Bromboszcz 1. Rzytczanka: Co utrzymuje młodzież na wyżynach. 2. Stefańska: Oświata w SMP.
1935 r.	Zadole — Zlot i Zjazd Deleg.	800	1. Ks. Biskup Bromboszcz: Rola dziewczyny katolickiej w swej rodzinie. 2. Ks. Dr Kominek: Młoda Polka Katoliczka wprowadza Chrystusa w rodzinę. 3. Droźniewiczowa Maria: Ty i On. 4. Kożuchówna Maria: Katolicki pogląd na wychowanie fizyczne.
1936 r.	Ustroń — Zlot	1 000	Przemówienie — Ks. Bisk. Adamski. Droźniewiczowa Maria:
1936 r.	Katowice — Zjazd Deleg.	345	Przemówienie — Ks. Bisk. Adamski. Lejtanówna Regina: Jak pracuje wzorowy oddział KSMŻ. Kożuchówna Maria: Program wyszkoleniowy KSMŻ.
1937 r.	Panewnik — Zjazd Deleg.	412	Przemówienie — Ks. Bisk. Adamski. Malinowska Elżbieta: Nasz program wyszkoleniowy a tegoroczne hasło Akcji Katolickiej. Ks. Matuszek Józef: Blog. Bronisława wzorem druhny.
1938 r.	Panewnik — Zjazd Deleg.	245	Przemówienie — Ks. Bisk. Adamski. Żurowska Felicja: Budujmy Polskę Chrystusową.

Wychowanie narodowe i obywatelskie.

KSMŻ wychodzi z założenia, że w religii katolickiej, w jej wierzeniach, ideałach, środkach uświęcających tkwią niezmiernie siły twórcze, budujące i ułatwiające pracę, i to nie tylko w dziedzinie życia nadprzyrodzonego, nie tylko pracę organizacyjną, lecz pracę we wszelkich dziedzinach życia doczesnego, a więc również państwowego, narodowego. Na zapytanie więc, czy KSMŻ prowadziło pracę państwowotwórczą trzeba odpowiedzieć, że czyniło to w pierwszym rządzie przez wychowanie religijno-moralne druhen, stawiając im przed oczy ideał poświęcenia, ofiarności, uczciwości, pracowitości, miłości bliźniego w szarym życiu codziennym ze względu na Boga, na życie przyszłe. Z drugiej strony czyniło to przez powierzanie im aktualnych zadań konkretnych, mających na celu dobro ogólne i chwałę naszej państwowości. Druhny brały żywy i liczny udział w uroczystościach narodowych, jak uroczystości 3 maja, 11 listopada, tygodnia propagandy morza i innych, a także z wielką ofiarnością w licznych zbiórkach publicznych. Poza tym zgodnie ze statutem powierzano druhnom następujące zadania:

1. dokształcania umysłowego i szerzenia oświaty w swym środowisku;
2. podnoszenia kultury wsi przez udział w przysposobieniu rolniczym;
3. uprawiania wychowania fizycznego;
4. przysposobienia się do obrony kraju.

Jak druhny wywiązały się z tych zadań w latach 1934—38 oświetlają szkicowo poniższe rozdziały.

Praca oświatowa.

W KSMŻ chodzi o wychowanie obywatelki światłej, o dojrzałą wiedzę, która zainteresowania swoje nie zacieśnia tylko do dziedziny własnego wyglądu zewnętrznego, lecz która sięga nimi do wszystkich dziedzin, w których może oddziaływać dla dobra społecznego. Zainteresowanie szersze Stowarzyszenie budziło przez książki, czasopisma, drogą kółek oświatowych, wykładów, pogadanek, przedstawień, wieczornic. Stowarzyszenie kładło nacisk, by każdy oddział abonował i czytywał przynajmniej trzy czasopisma,

a każda drużyna oprócz tego posiadała jedno pismo na własność. W latach od 1934—1938 oddziały abonowały rocznie 170 egz. „Kierownika“ organu Katolickiego Związku Młodzieży Żeńskiej, przeszło 300 egz. „Gościa Niedzielnego“ prawie tyleż egz. biuletynu miesięcznego Stowarzyszenia, którym do 1936 r. był „Front Katolicki“ a później „Akcja Katolicka na Śląsku“. Pośród druhen rozchodziło się miesięcznie 1600 egz. „Młodej Polki“. W ogniskach t. j. lokalach świetlicowych czytano indywidualnie i zbiorowo prasę codzienną, urządzano t. zw. „żywe dzienniki“, przy których w sposób interesujący omawiano wzgl. zobrazowano zagadnienia i wydarzenia aktualne, przyjmował się zwyczaj gazetek ściennych, które wciągały drużyny do pracy twórczej. Obok czasopism czytano książki popularno-naukowe i beletrystyczne. — Z końcem 1937 r. 68 oddziałów było w posiadaniu własnych, nie-raz pokaźnych biblioteczek, oprócz tego oddziały korzystały z bibliotek stałych czy wędrownych TCL. Dla podniesienia czytelnictwa Stowarzyszenie ogłaszało od czasu do czasu konkursy dobrego czytania.

Dla pogłębienia zagadnień powstawały w licznych oddziałach specjalne sekcje względnie kółka oświatowe. W 1937 r. Stowarzyszenie rozpoczęło przy pomocy W.O.P. organizowanie t. zw. kursów samokształceniowych, polegających na zespołowej pracy kilku, względnie kilkunastu osób w jednym obranym przez siebie dziale, np. w dziale higieny, krajoznawstwa, w dziale religijnym, społecznym itp.

Szczególnie lubianą przez drużyny dziedziną pracy są przedstawienia teatralne i wieczornice. I one mogą mieć wielkie znaczenie wychowawcze i kulturalne, o ile dobór materiału i wykonanie odpowiada wymaganiom ideowym i estetycznym. Chcąc dopiąć tego, Stowarzyszenie założyło przy Sekretariacie Sekcję Teatralną, która prowadzi składnicę materiałów, wypożyczalnię kostiumów teatralnych oraz udziela rad i wskazówek, dotyczących urządzenia przedstawień, wieczornic, akademii, itp. imprez.

Praca oświatowa w KSMŻ prowadzona zawsze intensywnie i traktowana poważnie, jednak nie wszędzie jednolicie, została w pewnej mierze usystematyzowana przez zarządzenie związkowe o szkoleniu kandydackim i członkowskim z dnia 3 marca 1936 r. Zarządzenie to wprowadza próby: kandydacką i dwie członkowskie.

Celem prób jest osiągnięcie I, II i III stopnia wyszkolenia organizacyjnego i ideowego a warunkiem zdobycia go — posiadanie odpowiedniego wyrobienia, pewnego minimum wiedzy i umiejętności. Materiał wymagany przy próbie jest naszkicowany w t. zw. „Pierwszej Książce KSMŻ“, „Drugiej Książce KSMŻ“ i „Trzeciej Książce KSMŻ“ — podręcznikach, opracowanych przez Katolicki Związek Młodzieży Żeńskiej w Poznaniu. Podręczniki te zawierają pewne minimum tego, co drużyna powinna wiedzieć i umieć z dziedziny religii, życia państwowego, higieny, zdrowia, zaradności w życiu codziennym, gospodarstwa domowego.

W 1936 r. ukazała się „Pierwsza Książka KSMŻ“. Rozpoczęto w oddziałach systematyczne przerabianie jej. Dla ułatwienia im zadania Stowarzyszenie urządziło cały szereg dwudniowych kursów, pomagało przy szkoleniu, przeprowadzało próby I stopnia. W wyniku wspólnych tych wysiłków, pod koniec 1936 r. 800 druhen, a z końcem 1937 r. 2.517 druhen mogło przyznać się do zdobycia I stopnia.

Rok	Ile książek w oddziałach	Ile Oddziałów posiada własne ognisko	Ile Oddziałów posiada radio	Ile było przedstawień, wieczornic, akademii
1934	3 892	42	3	138
1935	5 597	56	7	272
1936	5 730	42	7	402
1937	5 780	44	16	414

Rok	W y k ł a d y		Czasopisma abonowane			Ile było bibliotek w Oddziałach
	wygłoszone przez drużyny	przez osoby starsze	„Kierownik“	„Młoda Polka“	A. K. na Śląsku	
1934	370	274	84	1 476	—	45
1935	529	356	99	1 681	—	—
1936	459	637	170	1 638	—	—
1937	508	763	139	1 573	160	65

Kursy oświatowe.

Rok	Miejscowość	Rodzaj kursu	Czas trwania	Dni	absolwentek
1935	Zadole	Kurs oświatowy dla kierownictw Oddziałów	13 — 25 IX	13	30
1936	Zadole	Kurs oświatowy dla kierowniczek kółek kandydackich	12 — 25 IX	14	30
1936	Zadole	Kurs świetlicowy	1 — 11 X	10	25
1937	Zadole	Kurs oświatowy dla kierownictw Oddziałów	13 — 25 IX	13	40
	Lubliniec	Kurs dla kierownictw Oddziałów	12 — 13 II	2	38
	Tarn. Góry	"	19 — 20 II	2	39
	Piekary	"	19 — 20 II	2	47
	Pszczyna	"	26 — 27 II	2	53
	Rybnik	"	5 — 6 III	2	81
	Panewniki	"	12 — 13 III	2	120
	Wodzisław	"	5 — 6 III	2	61
	Chorzów	"	12 — 13 III	2	133
	Skoczów	"	19 — 20 III	2	42
	Bielsko	"	27 III	1	38
1938	Łyski	Kurs dla zastępowych	10 — 28 VIII	17	65
					842

Wychowanie fizyczne i przysposobienie do obrony kraju.

Wychowanie fizyczne w KSMŻ ma na celu podniesienie ogólnej sprawności i stanu zdrowia druhen, a tym samym zdrowia przyszłych pokoleń, pielęgnowanie ciała ze względu na jego wartość i przeznaczenie (stworzone przez Boga, mieszkanie Ducha świętego, przez chrzest powołane do zmartwychwstania), wykorzystanie występujących w nim momentów wychowawczych dla kształcenia charakteru. Taki cel powoduje, że w.f. w KSMŻ przedstawia się nieco inaczej, aniżeli w wielu organizacjach w.f. i klubach sportowych. Niema tu ambicji osiągnięcia rekordu, a co za tym idzie, faworyzowania jednostek i szkolenia w jednym kierunku, jest natomiast dążność do spopularyzowania w.f. wśród najszerszej rzeszy dziewcząt, nie wyłączając dziewcząt wiejskich, przez kursy propagandowe, usprawniające, przez próbę zdobycia Państwowej Odznaki Sportowej, zawody gier sportowych, wycieczki, pokazy zbiorowe. Głównej roli nie odgrywa tu wynik

miary i czasu. Jest uprawianie gimnastyki, radosne wyżycie się w tańcach narodowych i liczenie się przy imprezach sportowych z obowiązkami religijnymi i etyką.

W latach od 1 stycznia 1934 do 31 sierpnia 1938 r. Stowarzyszenie urządziło 11 kursów własnych, mianowicie:

Rok	Miejscowość	Rodzaj kursu	Czas trwania	dni	absolwentek
1934	Łyski	usprawniający dla naczelniczek Oddziałów	28 VI -- 19 VII	22	52
1935	Łyski	usprawniający	30 VI — 20 VII	10	32
1935	Łyski	usprawniający	20 VII — 7 VIII	17	57
1936	Łyski	usprawniający	8 — 25 VII	17	31
1936	Łyski	usprawniający	27 VII — 8 VIII	11	32
1936	Łyski	usprawniający	10 — 31 VIII	21	37
1937	Łyski	wstępny ćwiczeń ruchowych	5 VII — 31 VII	26	31
1937	Łyski	usprawniający	1 VIII — 16 VIII	15	56
1938	Zadole	usprawniający dla naczelniczek Oddziałów	4 — 18 V	14	58
1938	Brenna	usprawniający	7 — 21 VI	14	24
1938	Brenna	usprawniający	22 VI — 7 VII	14	36

Poza tym urządzono kilkanaście kursów propagandowych 2—3-dniowych. Starano się, by wpływ wychowawczy tych kursów był jak najlepszy i jak najgłębszy i to przez: 1. odpowiednie obśadczenie stanowiska komendantki, 2. odpowiednie zorganizowanie życia wewnętrznego kursu, wzorowanego na życiu dobrze funkcjonującego oddziału, 3. przez umieszczenie w programie pewnej ilości zajęć z zakresu pracy ideowej.

Dla przygotowania własnej kadry instruktorskiej Stowarzyszenie wysyłało kilkadziesiąt druhen na kursy wyszkoleniowe Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego.

W latach 1934—38 wyszkolono na kursach P.U.WF i PW.

Instr. II. st. ćwic. ruch.	Instr. III. st. ćwic. ruch.	Instr. III. st. gier sportow.	Instr. III. st. lekkiej atletyki	Instr. III. st. pływania	Instr. III. st. narciarstw	Instr. tyżwiarstwa	Kierown. ogródk. jordanowskich
1	6	7	2	1	4	2	3

Poniższa tabela wykazuje dalszą pracę z dziedziny w.f.

Rok	Ile było zespołów wf.	Ile członkiń uprawiało					Ile członkiń zdobyło P.O. S.	Wycieczki
		ćwicz.fiz wogóle	gry sport.	lekka atletykę	sporty wodne	sporty zimowe		
1934	14	254	254	39	10	20	257	143
1935	38	929					102	
1936	42	961	779	205	50	305	112	225
1937	44	1 327	1 327	278	118	365	397	274

Przysposobienie kobiet do obrony kraju w Stowarzyszeniu diec. Śl. polegało na:

1. budzeniu wielkiego umiłowania Polski i wyrabianiu w członkiniach pełnego poczucia przynależności państwowej;
2. budzeniu przywiązania do armii polskiej i gotowości współpracy z nią;
3. przygotowaniu do obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

W r. 1937 brało udział w kursach sanitarnych 189 druhen, ratownictwa 113 druhen, higieny 92, przeciwgazowych 284.

Stowarzyszenie utrzymywało żywy kontakt z zespołami w.f. w terenie przez wizytacje, odprawy, okólniki. W dziedzinie w.f. i p.w. Stowarzyszenie współpracowało z Okr. Urzędem W.F. i P.W. w Krakowie a później z Komendą Rejonu W.F. i P.W. 23 Dywizji Piechoty w Katowicach oraz z Okr. Ośrodkiem WF w Katowicach.

Przyczyna, dla której ćwiczenia fizyczne nie są uprawiane systematycznie przez ogół druhen, tkwi w trudnościach nieomal nie do przezwyciężenia. Trudności te polegają na braku czasu młodzieży starszej, pracującej, która dzień cały spędza na roli, w warsztacie, w składzie, w biurze, a wieczorem wykonuje prace domowe; 2. na braku sal gimnastycznych w miesiącach jesiennych i zimowych. Sale, będące przeważnie własnością szkół, bardzo niechętnie są oddawane do użytku organizacjom, w najlepszym razie raz na tydzień względnie na dwa tygodnie i to w godzinach popołudniowych, kiedy druheny po wielkiej części zajęte są pracą zawodową; 3. na braku zrozumienia walorów ćwiczeń fizycznych i to zarówno u młodzieży jak osób starszych.

Przysposobienie rolnicze i gospodarcze.

Wiele uwagi poświęcało Stowarzyszenie sprawom kultury wsi biorąc udział w przysposobieniu rolniczym, prowadzonym drogą konkursów. Konkursy te polegają na wyścigu zespołów (3—9 druhen) w kraktycznym wykonaniu pod kontrolą Stowarzyszenia pewnego zadania rolniczego, np. uprawy na poletku kukurydzy, buraków, kapusty, — hodowli królików, kur, prosiąt, — uprawy ogródków warzywnych, ogródków kwiatowych. Obok uprawy względnie hodowli druhny obowiązane są do prowadzenia dokładnych zapisków z przebiegu prac konkursowych.

Jak przedstawia się przebieg prac w p. r.?

Stowarzyszenie

1. urządza kurs przedkonkursowy, na którym uczenice przysposobienia rolniczego zostają pouczone o sposobie prowadzenia konkursów;
2. zakłada zespoły p. r.;
3. urządza lustracje poletek i zwierząt hodowlanych, inspekcje urzędzeń gospodarczych;
4. zwołuje zebrania p. r. w ciągu trwania konkursu;
5. dokonuje oceny prac poszczególnych zespołów i przydziela nagrody.

Oddział

1. bierze udział w kursach przedkonkursowych;
2. organizuje w swoim łonie zespoły p. r.

Zespół

1. wykonuje zadanie rolnicze uprawowe lub hodowlane;
2. prowadzi zapiski z prac;
3. bierze udział w zebraniach p. r.;
4. czyta czasopismo „Przysposobienie Rolnicze“ i przerabia „Kursy Staszica“;
5. urządza pokazy p. r.

Druhny chętnie biorą udział w przysposobieniu rolniczym, na ogół wytrwale spełniają podjęte zadanie do końca, przez co zdobyły już niejedne nagrody powiatowe i wojewódzkie.

W jesieni zespoły urządzają wystawy plonów w swej miejscowości, lub kilka zespołów razem urządza wystawę powiatową. —

Wystawom zwykle towarzyszą widowiska regionalne, śpiewy, tańce i zwyczaje ludowe.

Prym w p. r. trzymają od kilku lat oddziały na Śląsku Cieszyńskim, ale i wśród wiejskich oddziałów na Górnym Śląsku wciąż wzrasta zainteresowanie przysposobieniem rolniczym. W ostatnim roku nawet szereg oddziałów miejskich próbuje uprawy warzyw i kwiatów w zdobytych ogródkach działkowych. Przez wytrwałą, nieulegającą trudnościom pracę i pod kierownictwem instruktorki p. M. Machejówny udało się oddziałom już w jednym wypadku podnieść kulturę wsi na wyższy poziom.

Rok	konkursów o. r.		abonowano czasopism	pokazy p. r.
	zespołów	uczestników		
1934	20	156	16	5
1935	27	181	60	14
1936	34	250	67	14
1937	50	305	71	17
1938	77			

Praca druhen w dziedzinie p. r. wymaga stałej opieki ze strony Stowarzyszenia. To też instruktorka prawie bezustannie jest w terenie prowadząc kursy przedkonkursowe, zebrania i dokonywując lustracji. Instruktorce pomagają drużny lustratorki, drużna Amalia Martinkówna z Zebrzydowic, drużna Wieczorkówna Jadwiga z Jedłownika.

Przysposobienie gospodarcze.

Do przyszłych zadań jako matki i gospodyni domu Stowarzyszenie przygotowuje drużny na kursach praktycznych.

Rok	Kurs gospodarstwa domowego ukończyło	szycia	kółka oszczędnościowe	inne
1934	27	335	4	—
1935	41	—	6	—
1936	190	143	—	—
1937	330	240	5	233

Instruktorki gospodarstwa domowego szkoliło Stowarzyszenie na kursie w Łyskach w lipcu 1938 r. Kurs ukończyło 14 druhen.

MISJA WEWNĘTRZNA.

Od dnia 16 kwietnia 1932 roku działa na terenie Diecezji Katowickiej Misja Wewnętrzna.

Wziąwszy pod uwagę wielką liczbę diecezjan, zorganizowanych w bractwach, sodalicjach i innych pobożnych zrzeszeniach, formalnie nie należących do Akcji Katolickiej, jak również bardzo doniosłe znaczenie tych organizacji w życiu religijnym Śląska, J. E. ks. biskup Adamski utworzył dla nich za zgodą Ojca św. specjalny typ związku, t. zw. Misję Wewnętrzną, która ma być przedszkolem Akcji Katolickiej przez wychowanie i dostarczanie apostołów świeckich.

Misja Wewnętrzna ma wszystkie przyłączone do niej zrzeszenia oraz ich członków ożywić jedną wspólną myślą i duchem modlitwy, ofiarności i zapału apostoelskiego dla bliźnich i prowadzić ich do usilnej pracy nad wykonaniem wspólnego, przez Biskupa wyznaczonego programu.

Formalnie należy do Misji Wewnętrznej z górą 400 tysięcy diecezjan, według niżej podanej tabeli statystycznej. Kierownictwo Misji Wewnętrznej opiekuje się jednak przede wszystkim tymi zrzeszeniami, które nie mają własnych diecezjalnych czy krajowych, ewentualnie zakonnych władz.

Organizacje Misji Wewnętrznej.

Nazwa organizacji	Ilość członków
III Zakon św. Franciszka	22 505
Arcybractwo Matek Chrześcijańskich	30 073
Bractwo Serca Jezusowego i Straż Honorowa	30 000
Apostolstwo Modlitwy	30 000
Sodalicje Mariańskie	46 762
Krucjata Eucharystyczna	8 000
Związek Misyjny Duchowieństwa	226
Papieskie Dzieło Rozkrzewienia Wiary	21 250
Bractwa Różańcowe i Żywy Różaniec	180 000
Szkaplerz	19 000
Bractwo Pocieszenia	6 000
Dzieciństwo Jezusowe	48 000
Unia Apostolska Kapłanów	56
Związek Chórów Kościelnych	5 000
Stowarzyszenie Abstynentów	572
Razem:	447 444

Kierownictwo Misji Wewnętrznej.

Pracami Misji Wewnętrznej kieruje Diecezjalny Sekretariat Misji Wewnętrznej, na którego czele stoi ksiądz, mianowany przez biskupa. Ze względu jednak na różnorodność zadań Misji Wewnętrznej musiano wprowadzić podział na trzy różne działy czy sekcje. Istnieją więc:

1. Sekretariat Misji Wewnętrznej z redakcją i administracją miesięcznika „Głos Misji Wewnętrznej“,
2. Sekretariat Sekcji Sodalicyjnej z redakcją i administracją miesięcznika „Dzwonek Maryi“,
3. Sekretariat Rekolekcyjny.

Kierownictwo jednolite spoczywa w ręku diecezjalnego sekretarza Misji Wewnętrznej, który zarazem sprawuje funkcje redaktora obu miesięczników. Poza dwiema urzędniczkami, które obsługują księgowość i administrację miesięczników, oraz uczennicą biurową, pracuje stała kwalifikowana pracowniczka specjalnie w dziale sodalicyjnym — absolwentka Wyższej Szkoły Społecznej.

Rady diecezjalne.

Celem osiągnięcia skutecznego i jednolitego wykonania zadań Misji Wewnętrznej przez zrzeszenia jak i poszczególnych członków działu mianowana przez biskupa diecezjalnego Rada Misji Wewnętrznej, która pod przewodnictwem Ordynariusza lub wyznaczonego zastępcy rozpatruje wszystko, co dotyczy działalności Misji Wewnętrznej, i szczegółowo omawia sposoby najskuteczniejszego przeprowadzenia programu pracy.

Ponad to istnieje druga Rada Sekcji Sodalicyjnej i trzecia Rada Rekolekcyjna, tak, że każdy sekretariat jest pod osobną opieką właściwej Rady.

Prace Misji Wewnętrznej.

W pierwszym roku istnienia praca Misji Wewnętrznej szła przede wszystkim w dwóch kierunkach: 1. ugruntowanie zasad Misji Wewnętrznej, 2. przygotowanie form organizacyjnych dla sodalicyj mariańskich.

O ruchu sodalicyjnym będzie mowa w sprawozdaniu Sekcji Sodalicyjnej. Dla ugruntowania zasad Misji Wewnętrznej urzą-

dzano we wszystkich dekanatach okręgowe kursy Misji Wewnętrznej dla zarządów bractw, trzecich zakonów itd., na których objaśniano idee Misji Wewnętrznej i propagowano jej organ „Głos Misji Wewnętrznej” oraz rekolekcje zamknięte. W ten sposób już w pierwszym roku istnienia przeszło 4 000 zarządców odbyło przeszkolenie w Misji Wewnętrznej. W kilku ośrodkach organizowano także kursy niemieckie.

Ponad to zorganizowano osobne kursy informacyjne dwu- i jednodniowe dla księży parafialnych i dla księży katechetów.

W następnych latach lwia część zajęć Sekretariatu pochłaniała praca organizacyjna w sodalicjach mariańskich i propaganda idei rekolekcyjnej.

Celem spopularyzowania idei Misji Wewnętrznej urządzono we wrześniu 1932 r. w Śląskim Seminarium Duchownym trzydniowy kurs dla alumnów oraz dwudniowe kursy Misji Wewnętrznej dla ogółu duchowieństwa w Katowicach (listopad i grudzień) z udziałem przeszło 300 księży świeckich i zakonnych.

„Głos Misji Wewnętrznej.”

Zasadnicze myśli Misji Wewnętrznej szerzył Sekretariat głównie przez swój organ „Głos Misji Wewnętrznej”.

„Głos Misji Wewnętrznej” jest przede wszystkim organem przygotowania apostolskiego zarówno w myśl statutu Misji Wewnętrznej jak i faktu, że cała Misja Wewnętrzna jest pomocniczą organizacją Akcji Katolickiej. Dział apostolski w „Głosie Misji Wewnętrznej” przynosi zarówno teoretyczne uzasadnienie apostolstwa jak i przykłady praktyczne apostolstwa w rozmaitych kierunkach w myśl instrukcyj Episkopatu Polski dla organizacji pomocniczych Akcji Katolickiej.

W bieżącym roku „Głos Misji Wewnętrznej” dąży coraz bardziej do tego, by stać się organem Bractwa Różańcowego i Żywego Różańca Diecezji Katowickiej, oraz prowadzi osobny dział dla Matek Chrześcijańskich.

Ponad to szerzy „Głos Misji Wewnętrznej” myśli rekolekcyj zamkniętych.

W dziale, przeznaczonym dla Misji Wewnętrznej, nie tylko chodzi o organizację Misji Wewnętrznej, ale także o pogłębienie życia wewnętrznego, a więc o nadanie pewnego kierunku ascetycznego czytelnikom.

Administracją „Głosu Misji Wewnętrznej“

zajmowała się aż do dnia 31. XII. 1937 r. Księgarnia i Drukarnia Katolicka. Oddzielenie administracji od redakcji spowodowało w ostatnich trzech latach spadek liczby abonentów. Redaktor nie miał stałej i bezpośredniej kontroli stanu abonentów w poszczególnych parafiach i organizacjach, nie mógł wyciągnąć wniosków o żywotności stowarzyszeń w danych parafiach i nie miał jasnego poglądu na całokształt swojej pracy i na potrzeby i zainteresowania czytelników. Administracja znowu, nie mając ideowego i organizacyjnego kontaktu z czytelnikami, nie mogła dość skutecznie przeprowadzić propagandy „Głosu“. Dlatego od 1. I. 1938 roku Sekretariat Misji Wewnętrznej przejął także administrację swojego miesięcznika.

Do skutecznego propagowania idei Misji Wewnętrznej służyły własne wydawnictwa. Wydano broszurki informacyjne o Misji Wewnętrznej, druki pomocnicze dla zarządów oraz zapoczątkowano wydawnictwo dziełek ascetycznych. W różnych formatach i wykonaniach rozpowszechniano modlitwę Misji Wewnętrznej, którą wierni odmawiają wspólnie przy sakramentalnych błogosławieństwach, na zebraniach organizacji i prywatnie.

Wydawnictwa Sekretariatu Akcji Katolickiej i Misji Wewnętrznej. (1931—1933)

	Nakład	ilość egz.
Biblioteka Misji Wewnętrznej:		
Nr 1 „Misja Wewnętrzna diecezji katowickiej“	1	5 000
„ 2 „Organizacje Misji Wewnętrznej diec. katow.“	2	3 000
„ 3 „Apostolstwo Misji Wewnętrznej“	1	5 000
„ 4 „Za głosem Maryi“	1	2 500
Modlitwy błagalne	6	117 500
Modlitwy Misji Wewnętrznej	4	40 000
„ „ „ „ (na tekturze)	1	250
Niemieckie:		
„Heiliges Feuer“	1	3 000
„Der Christusmensch“	2	2 000
„Denk Maria nach“	1	1 000
Gebet der Inneren Mission	2	20 000
„ „ „ „ (na tekturze)	1	100

Wydawnictwa Diecezjalnego Sekretariatu Misji Wewnętrznej.
(1934 do lipca 1938 r.)

	Nakłady	ilość egz.
Podręcznik sodal. „Magnificat“	4	7 590
Statuty sodalicji panien	2	4 000
„ „ niewiast	1	500
„ „ młodzieńców	1	1 000
„ „ mężów	1	500
Mała Tajemnica	2	10 000
Msza recytowana (1 wzór)	2	20 000
„ „ (4 wzory)	3	15 000
Deklaracje sodalicyjne	6	28 000
Legitymacje sodalicyjne	5	25 000
„Dziecię Maryi“ (sztuczka)	1	1 000
„Cześć Maryi na Śląsku“	1	1 000
Papier listowy	1	3 000
Karty blankietowe	1	3 000
Modlitwa Misji Wewnętrznej	6	32 700
Niemieckie:		
Statuty sodalicji panien	1	2 000
Deklaracje sodalicji panien	1	2 000
Gebet der Inneren Mission	2	8 000

Księżom parafialnym służy Sekretariat materiałami do referatów i do kazań. Szczególna wdzięczność za opracowanie materiałów należy się tu ks. drowi Wilczewskiemu jako prezesowi Kółka Homiletycznego Kapłanów Diecezji Katowickiej.

W bieżącym roku „Gość Niedzielny“ wydał osobny numer, poświęcony sprawom Misji Wewnętrznej.

Dla popularyzowania i rozwijania myśli apostołskiej i życia wewnętrznego utrzymuje Sekretariat składnicę wydawnictw katolickich i przyczynia się tym sposobem do rozpowszechniania literatury katolickiej.

Biblioteka podręczna Sekretariatu liczy 900 tomów.

Bieżące prace.

W trosce o rozwój stowarzyszeń różańcowych i o zapewnienie członkom jak największego pożytku duchowego z przynależności do Różańca polecił J. E. Najprzew. ks. biskup Adamski, by Sekretariat Misji Wewnętrznej najserdeczniejszą pieczę otoczył Różaniec. Organizacje różańcowe liczą 180.000 członków. Z wiosną bieżącego roku rozpoczął się cykl kursów okręgowych dla zarządów i przełożonych organizacyj różańcowych. W jesieni odbędą się na zakończenie rekolekcji zamkniętych w Kokoszycach trzy całodniowe kursy informacyjne o Różańcu.

Bilans od 1 stycznia do 31 grudnia 1937 r

Aktywa	Pasywa		Rachunek strat i zysków
1. Kasa	71,02	1. „Dzwonek Maryi“	4 431,45
2. P. K. O.	324,70	2. Sekretariat: portoria, telefon, przejazdy, utrzym. biur, kancel., wynagrodzenia	12 127,29
3. Bank	6 837,75	3. Wydawnictwa	839,48
4. Wierzyciele		4. Składnica	68,16
5. Wydawnictwa — inwent.	3 919,02	5. Kursy	754,63
6. Dłużnicy	1 449,27	6. Kuria — subwencje	3 597,86
7. Biblioteka — nowe książki	574,10	7. Składki — zwrot za r. 1936	275,00
8. Składnica — inwent.	620,79	8. Składki za r. 1937	4 444,89
9. Sumy przechodnie		9. Dar na powiększenie wydawnictw	1 001,00
10. Biblioteka — wartość	1 217,07	10. Odsetki	245,47
11. Ruchomości — wartość	3 704,85	11. Kolekta na Misję Wewn.	1 620,82
12. Kapitał początkowy		12. Prenumerata czasopism	70,38
13. Nadwyżka		13. Nadwyżka	3 021,83
18 718,57	18 718,57		16 249,13

DIECEZJALNY SEKRETARIAT REKOLEKCYJNY.

W r. 1932 wyodrębniono z ogólnego Sekretariatu Akcji Katolickiej i Misji Wewnętrznej Sekcję Rekolekcyjną dla organizowania i propagandy rekolekcij zamkniętych.

Zadaniem Sekretariatu Rekolekcyjnego jest:

- a) ustalenie programu kursów rekolekcij zamkniętych w diecezji,
- b) badanie postępu, rozwoju i metod pracy ruchu rekolekcij zamkniętych w diecezji i kraju,
- c) wydawanie, propaganda, rozszerzenie diecezjalnych książeczek i znaczków rekolekcyjnych,
- d) przygotowanie, rozsyłanie, rozpowszechnianie materiałów propagandowych, druków, ulotek, artykułów, wykładów, kazań,
- e) prowadzenie statystyk i przygotowanie sprawozdań rocznych z rozwoju rekolekcyjnego.

Chcąc systemem oszczędnościowym umożliwić jak największej liczbie wiernych odprawienie rekolekcji zamkniętych, zwłaszcza w diecezjalnym domu rekolekcyjnym w Kokoszycach Sekretariat Rekolekcyjny wydał specjalne książeczki oszczędnościowe (bezpłatne) oraz znaczki rekolekcyjne (po 50 gr). Odpowiednią propagandę przeprowadzano w „Gościu Niedzielnym“, oraz za pomocą afiszów rekolekcyjnych z terminami kursów na najbliższe półroczce.

Do większych zadań Sekretariatu należało zorganizowanie III Ogólnopolskiego Dnia Rekolekcyjnego w Katowicach (4-go września 1932 r.). Z uroczystości, w której wzięło udział kilkanaście tysięcy wiernych i kilku księży biskupów, sporządzono osobny film. Wydrukowano również broszurkę p.t. „Der Christus-mensch“ zawierającą kazanie ks. biskupa Adamskiego do niemieckiej grupy Dnia Rekolekcyjnego.

Sekretariat ustala półroczne programy rekolekcji zamkniętych w Kokoszycach i wydaje odpowiednie afisze. Z okazji Zjazdu Mariańskiego rozkolportowano kilka tysięcy ulotek propagandowych o rekolekcjach zamkniętych. Wydrukowano osobne obrazki — pamiątki rekolekcyjne dla rekolektantów oraz osobną książeczkę modlitewną na czas rekolekcji zamkniętych p.t. „Pójdź za mną“ — zawierającą również tekst liturgiczny recytowanej mszy, którą od-tąd zaczęto rozpowszechniać przez osobne broszurki.

Propagowano silnie system książeczek rekolekcyjnych i znaczków oszczędnościowych. Statystyka uczestników rekolekcji zamkniętych znacznie w tym roku wzrosła.

Wszystkie kursy rekolekcyjne są ogłaszane w codziennej prasie śląskiej.

Co roku obchodzi się Dzień Rekolekcyjny w niedzielę II po Wielkanocy. Sekretariat wysyła materiały do kazań o rekolekcjach do wszystkich urzędów parafialnych.

W bieżącym roku „Gość Niedzielny“ wydał osobny numer rekolekcyjny.

Kokoszyce.

Diecezja posiada własny Dom Rekolekcyjny w Kokoszycach. Kokoszyce są osadą, która dopiero w ostatnich latach została rozbudowana.

„Księżówka“, dawniejszy pałac arystokratyczny, natomiast przedstawia się wspaniale. Może w pokojach swoich pomieścić do 100 osób z wiktem i noclegami. Uroku dodaje „Księżówce“ okalający ją z trzech stron park wielkości około 100 morgowej, utrzymany w wzorowym porządku i kryjący w sobie dużo urozmaiconych widoków.

W Dziedzicach utrzymują O.O. Jezuici własny Dom Rekolekcyjny. Ponad to w różnych zakątkach Śląska odbywają się — zwłaszcza w czasie wakacyj — cykle kursów rekolekcyjnych dla wszystkich stanów.

Od zapoczątkowania szerszego ruchu rekolekcyjnego w roku 1931 aż do lipca br. w rekolekcjach zamkniętych na Śląsku wzięło udział przeszło 20 tysięcy osób.

Diecezjalny
Dom Rekolekcyjny
w Kokoszycach

Statystyka ruchu rekolekcyjnego ostatnich lat.
(Liczby uczestników w poszczególnych latach)

W roku 1931	—	1.013				
„ „ 1932	—	3.753				
„ „ 1933	—	3.228				
„ „ 1934	—	3.593	(w Kokosz.	1.287,	w inn. dom.	2.306)
„ „ 1935	—	2.864	(„ „	861,	„ „ „	1.953)
„ „ 1936	—	3.453	(„ „	1.334,	„ „ „	1.719)
„ „ 1937	—	2.113	(„ „	984,	„ „ „	1.129)
„ „ 1938	—	1.345	(„ „	1.080,	„ „ „	265)

Rok 1938 wykazuje znowu znaczny wzrost liczby uczestników.

Kursów rekolekcyj zamkniętych odbyło się:

	męskich	żeńskich
w roku 1933	50	33
„ „ 1934	57	23
„ „ 1935	40	17
„ „ 1937	18	24

Razem aż do 31. VII. 1938 uczestniczyło w rekolekcjach zamkniętych **21.362 osób.**

SEKRETARIAT SEKCJI SODALICYJNEJ.

KULT MARYI NA ŚLĄSKU.

Diecezja Katowicka, chociaż należy do diecezji terytorialnie najmniejszych, posiada na tak małym obszarze stosunkowo liczne mariańskie miejsca pątnicze.

Każda część diecezji, czy to wysunięta na zachód, czy na północ, posiada swój ośrodek mariański (Lubecko—Pszów). Całość zaś życia diecezjalnego obraca się, niby około osi, około świątyni Piekarskiej, znajdującej się prawie że w centrum diecezji. Tu, w Piekarach rokrocznie do stóp Matki Najświętszej kornie ścieli się cały śląski lud, pielgrzymując w setkach tysięcy na liczne odpusty. Tu tuli się do stóp Maryi Panny nie tylko Ślązak z dawnego zaboru pruskiego, ale także austriackiego i rosyjskiego. Do Matki Piekarskiej przybywa nie tylko lud żyjący z ciężkiej pracy rąk w kopalniach i warsztatach, wśród dymu kominów i huku maszyn, ale przybywa również lud spod Beskidu, przybywają wierni nawet z samych już górskich terenów.

W Piekarach korny składa hołd i błagalne wyciąga ręce utwierdzający się w ojców wierze i języku Ślązak zza kordonu, zza Odry i Olzy.

Nie dziw więc, iż kult Najświętszej Panny, rozgałęziony na terenie Diecezji Katowickiej daleko i szeroko i zakorzeniony w głąb, zrodził obfity ruch sodalicyjny. Na taki teren rzucona idea sodalicyjna musiała zakiełkować i rozrość się bujnie.

POCZĄTKI RUCHU SODALICYJNEGO NA ŚLĄSKU.

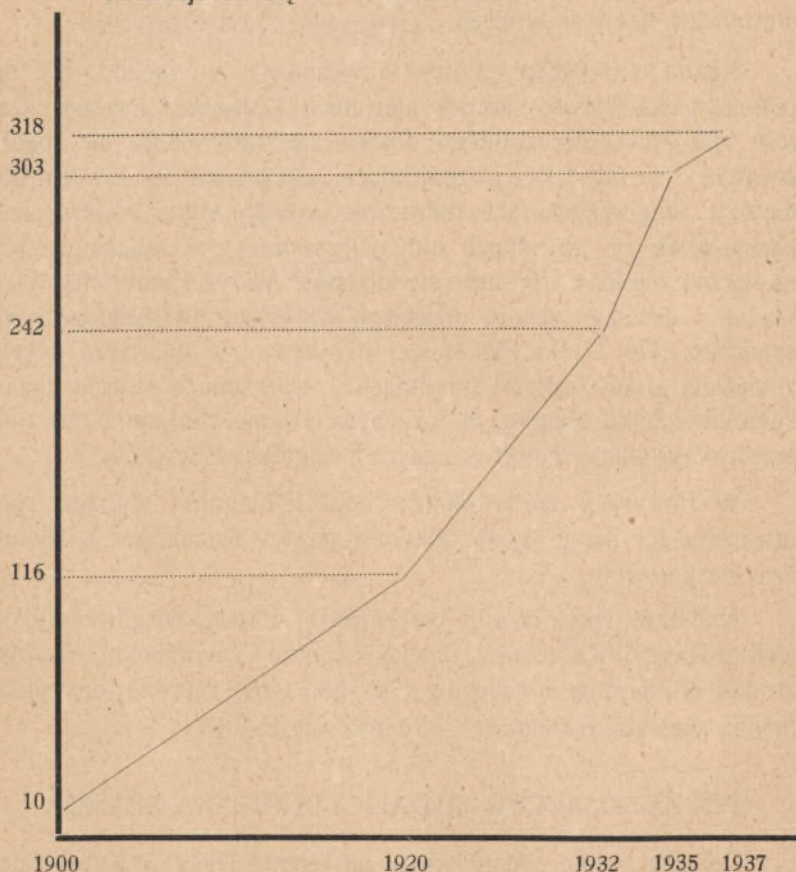
Początki ruchu sodalicyjnego na terenie Diecezji Katowickiej sięgają końca ubiegłego stulecia. Grunt był podatny i warunki — jak z poprzedniego wynika — korzystne. Wiele sodalicyj powstało już za czasów przynależności do Diecezji Wrocławskiej. Już te pierwsze sodalicje — przeważnie panien i młodzieńców — roz-

wijały się pomyślnie. Każdy bowiem proboszcz uważał założenie sodalicyj mariańskiej, szczególnie panien, za swój obowiązek.

Kiedy zaś w odrodzonej Polsce biskupi katowiccy zaczęli myśleć sodalicyjną popierać, ruch sodalicyjny na Śląsku doszedł do rozkwitu, i to tak bujnego, że liczba sodalicyj prawie się potroiła.

Dziś możemy powiedzieć, że Diecezja Katowicka posiada największe skupienie sodalicyj mariańskich, albowiem na ogólną liczbę 198 parafij istnieje 318 sodalicyj.

Sodalicje na Śląsku w czasie od 1900—1937 r.

Statystyka wykazuje stały regularny wzrost sodalicyj na terenie Diecezji Katowickiej. Jeśli na lata między 1900 a 1920 rokiem przeciętnie rocznie powstało po 5 sodalicyj, już za czasów po-

wstania śląskiej diecezji przeciętna wynosi 10. Od chwili zaś większego rozbudzenia idei sodalicyjnej przez J. E. księdza Biskupa Adamskiego i po utworzeniu osobnego Sekretariatu Sodalicyjnego — mimo, że obecnie główna uwaga poświęcona jest stowarzyszeniom Akcji Katolickiej — przeciętna obraca się koło 20 erekcyj i agregacyj rocznie. W 1936 i 1937 jest ich już mniej, ale to tylko dlatego, że w tym roku całą uwagę pracy diecezjalnej skupiono na tworzeniu oddziałów Akcji Katolickiej.

Do rozbudzenia i spopularyzowania idei sodalicyjnej przyczyniły się w znacznej mierze diecezjalne zjazdy sodalicyjne, których na terenie Katowickiej Diecezji urządzono już szereg. Pierwszy odbył się w roku 1918 dla sodalisek polskich w Załężu, dla niemieckich w Katowicach. Drugi w 1924 r. w Panewniku, a trzeci 3. IX. 1933, zorganizowany przez J. E. ks. Biskupa Adamskiego w Katowicach. Trzeci ten zjazd był wspaniałą manifestacją mariańską i przeglądem sił. Brało w nim udział około 16 tysięcy członków sodalicyj. Zjazd ten był wydarzeniem przełomowym w dziejach sodalicyj na Śląsku. Bardzo doniosłe podjęto bowiem rezolucje, będące wynikiem panującego wówczas nastroju i poczucia wielkiej siły tej tak potężnej armii mariańskiej.

Przez trzeci zjazd sodalicyjny sodalicje wystąpiły na nowe tory. J. E. ks. Biskup Adamski rzucił programowe hasło, aby dotychczas istniejące sodalicje z luźnych komórek, z luźnych cegiełek, stały się jedną zwartą całością diecezjalną.

Odtąd wszystkie dalsze prace szły w kierunku zrealizowania tego postulat. J. E. ks. Biskup Ordynariusz dążył odtąd systematycznie do tego, by z tych szeregów sodalicyjnych stworzyć aciem bene ordinatam, która by odpowiadała potrzebom chwili i postulat. tworzącej się Akcji Katolickiej.

Jako pozdrowienie stosują sodalicje słowa: „Cześć Maryi“ albo hasło łacińskie „Nos cum Prole Pia — benedicat Virgo Maria!“ — „Niech nam błogosławi i sprzyja z Synem Swoim Najśw. Panna Maryja!“

Wszystkie sodalicje Diecezji Katowickiej partycypują w przywilejach Prima Primaria w Rzymie. Sodalicje panien, młodzieńców i inne są, podobnie jak sodalicje stanowe inteligencji, kano- nicznie erygowane i agregowane do Prima Primaria. Są przeto sodalicjami w pełnym tego słowa znaczeniu — są sodalicjami

pełnowartościowymi i statuty ich wzorowane są na jednolitym statucie Prima Primarii.

Moderatorami sodalicyj parafialnych są księża proboszczowie, wzgl. wikarzy. W sodalicjach zaś międzyparafialnych moderatorami są księża specjalnie mianowani przez Biskupa Ordynariusza.

Przegląd śląskiej armii sodalicyjnej.

Sodalicje parafialne.

Do czasu założenia Akcji Katolickiej najwięcej żywotności ze wszystkich stowarzyszeń kościelnych okazywały

SODALICJE MARIANSKIE PANIEN.

W szeregach tej organizacji skupiała się bowiem przez dziesiątki lat cała aktywna i religijna młodzież żeńska na Śląsku, i można śmiało powiedzieć, że Sodalicje Panien były do czasu powstania Akcji Katolickiej jedynym czysto katolickim stowarzyszeniem dla dziewcząt i starszych panien. Całe dokształcanie, pogłębianie religijne i oświatowe dziewcząt odbywało się dawniej wyłącznie na terenie sodalicyjnym. Nic przeto dziwnego, że wyrobiła się pewna tradycja i pewne wzięcie w stosunku do sodalicyj — a ponieważ w sodalicjach skupiało się wiele sił młodszych, więc była tam i wielka na owe czasy aktywność.

Do powstania tej tradycji przyczynił się ideał sodalicyjny pielęgnowania życia czystego i panińskiego, tak, że przynależność do sodalicyj względnie brak przynależności było i jest w wioskach jeszcze dziś wielokrotnie sprawdzianem wartości religijnej dziewczyny.

Obecnie zaczyna się sytuacja zmieniać, i to pod wpływem zakładania w parafiach oddziałów Katol. Stow. Młodz. Żeńskiej, zmienia się tym więcej, że sodalicje oddają do pracy w Akcji Katolickiej najlepsze swe siły. Mimo tego jednak siła ducha sodalicyjnego w diecezji się nie zmniejszyła. Nic w tym dziwnego! Tradycja ma zawsze swój powab i dlatego wyprzeć się nie da. Nie ruguje się przeto istniejących sodalicyj i nie uważa się KSMŻ i sodalicyj za stowarzyszenia konkurencyjne, lecz za wzajemnie się uzupełniające. Nie można bowiem życia sodalicyjnego

nie doceniać, ale nie można go też zamykać w mury ściśle kościelne i ograniczać do modlitw tylko. Taki stan rzeczy sprzeciwiałby się statutom sodalicyjnym. Dlatego życie w sodalicjach nie tylko nie zamiera, ale życie to pulsuje, tętni. Sodalicje mimo, że tracą wiele ruchliwych członków, angażujących się w zarządach stowarzyszeń Akcji Katolickiej — pozostały najbardziej licznymi i pomocnymi duszpasterzom stowarzyszeniami.

Sodalicje panien istnieją w 174 parafiach, a więc są również w każdej prawie parafii, i liczba ich członkiń wynosi około 24.000, nie licząc kandydatek i aspirantek, których jest ponad 10.000, i nie licząc sodalisek niemieckich.

Na terenie pracy parafialnej posiadają sodalicje już swą tradycję. Sodalicje Panien okazywały bowiem zawsze w życiu parafialnym daleko idącą pomoc. Zajęcia ich są różne. Prawie w każdej parafii do sodalisek należy pomoc około Domu Bożego. Sodaliski pomagają przy czyszczeniu kościołów, pomagają przy ich ozdabianiu, dbają o godny wygląd kapliczek, figur i krzyży przydrożnych. Pielęgnują śpiew kościelny, śpiewają godzinki, biorą zawsze bardzo liczny udział w pielgrzymkach parafialnych. Gdy jeszcze nie było stowarzyszeń Akcji Katolickiej, sodalicje panien, jako najczynniejsze stowarzyszenia w parafiach, troszczyły się wyłącznie o kolportaż dobrej prasy i czasopism diecezjalnych. Do nich należało urządzenie akademii religijnych. Dalej sodaliski pomagały i pomagają obecnie w dniu I Komunii św. dzieci, w utrzymywaniu porządku wśród dzieci przy procesjach. Te i tym podobne zadania spełniały dotąd sodaliski zawsze chętnie. Nic dziwnego, że księża proboszczowie, widząc w sodalicjach tak wszechstronną pomoc, zakładali je licznie. Z jednej więc strony względy ideowe — pielęgnowanie panieństwa wzorowanego na Najśw. Maryi Pannie, z drugiej strony względy utylitarne stały się powodem szczególnie szerokiego rozpowszechniania się sodalicyj panien.

Wielki wzrost sodalicyj panien wywołał jednak trudności w prowadzeniu tej tak wiele tysięcy liczącej rzeszy panien. Liczba sodalisek wynosi w niektórych parafiach po kilka set. Część stanowią wprawdzie aspirantki, to znaczy dzieci szkolne do lat 14-tu, ale mimo to trudno tak wielką liczbę organizacyjnie opanować. Ta masowość stanowi pewną trudność w pracy, bo nie można na sodaliski wpływać indywidualnie. Z drugiej jednak strony masowość ta ma znów swą dobrą stronę, bo za to większa ilość

dziewcząt pracuje nad sobą i wdraża się w naśladowanie życia Najświętszej Maryi Panny. Zresztą trudności te dają się pokonać przez tworzenie sekcji i t. zw. „zastępów“ względnie „orszaków“, w których pewna określona liczba dziewcząt skupia się około przewodniczki wzgl. zelatorki, o czym później będzie mowa.

Poza sodalicjami panien istnieją jeszcze: sodalicje młodzieńców, sodalicje niewiast czyli matek oraz sodalicje mężów.

SODALICJE MŁODZIEŃCÓW.

istnieją w 16 parafiach; liczba sodalisów 1.284. Liczba tych sodalicji jest stosunkowo mała. Większość z nich powstała już w dawniejszych latach. Obecnie powstają tylko sporadycznie, ze względu na bardzo licznie istniejące i sprężyste zorganizowane oddziały Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej.

Ponieważ Sekretariat Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej ostatnio przystąpił do reorganizacji swoich oddziałów, nie chcąc utrudniać mu pracy, odsunął Sekretariat Sodalityjny jeszcze na pewien czas szerszą propagandę na rzecz sodalicji młodzieńców.

SODALICYJ NIEWIAST

t. zn. matek istnieje 8 i liczą 1.249 członkiń.

Okazało się, że wielka i to nawet większa część sodalisek wstępujących w stan małżeński nie przechodzi ani do bardzo licznych w diecezji śląskiej Bractw Matek Chrześcijańskich, ani do Katolickiego Stowarzyszenia Kobiet. Spotyka się bowiem tu i tam z inną ideologią i strukturą organizacyjną od tej, w której dotychczas żyła. Przeprowadzono więc próbę w kilku parafiach, zakładając sodalicje niewiast. I próba nie zawiodła! Okazało się, że o wiele łatwiejszą rzeczą jest dla wychodzącej za mąż sodaliski przejść do Sodality Niewiast, aniżeli wstąpić do KSK lub do Bractwa Matek Chrześcijańskich. Spotyka tam dawniejsze swe współsodaliski, a co najważniejsze, nie odkłada ulubionego medalu sodalityjnego, jak dotychczas bywało, lecz zmienia wstążkę niebieską na białą i pozostaje dalej sodaliską. Reorganizując sodalicje panien nie mógł Sekretariat jeszcze dostatecznie poświęcić się zakładaniu sodalityj niewiast, ale rezultaty tych prób okazały się bardzo korzystne i program pracy Sekretariatu przewiduje w naj-

blższym czasokresie wiksz propagandę za tego rodzaju sodalicyjami. Z drugiej strony liczył się równie Sekretariat dotychczas z tworzącą się Akcją Katolicką wśród kobiet, która z powstaniem Sekretariatu Sodalicyjnego prawie równocześnie wzięła swój początek. Nie można więc było w parafiach stwarzać równocześnie po dwie nowe organizacje kobiece. Ruch sodalicyjny wśród niewiast ma jednak widoki pomyślne i jeśli tylko sodalicje panien staną organizacyjnie na wysokości zadania, wówczas sodalicje niewiast będą powstawały automatycznie.

Gorzej przedstawia się sprawa

SODALICYJ MĘŻÓW.

Istnieją jedynie dwie takie sodalicje i liczą 195 członków. Przyczyn tak małej ilości sodalicyj mężów szukać należy w wielkiej różnorodności stowarzyszeń dla mężów. Istniało na terenie diecezji „Apostolstwo Mężów“, jako ściśle kościelne bractwo, oraz istniały tak zwane Kasyna Katolickie. Obecnie utworzono prawie w każdej parafii oddział Katolickiego Stowarzyszenia Mężów. Źródłem niepowodzenia tych sodalicyj jest z jednej strony brak zamilowania do pielęgowania życia wewnętrznego u mężczyzn, a z drugiej brak centrali i ruchliwego życia w stowarzyszeniach ściśle kościelnych. I w tym kierunku otwiera się szerokie pole działalności dla Sekretariatu w latach następnych.

Wyliczone trzy rodzaje sodalicyj parafialnych nie rozwinęły się na terenie Diecezji Katowickiej tak szeroko, jak sodalicje panien.

Największą trudnością w zakładaniu wyżej wymienionych sodalicyj jest obawa przerostu organizacyj katolickich w parafiach. Nie można bowiem naraz tworzyć po dwie organizacje dla jednego stanu i nie można proboszcza, któremu w ostatnich latach przybyły w parafii już cztery nowe organizacje Akcji Katolickiej, obarczać jeszcze dalszymi organizacjami.

Sodalicje międzyparafialne.

SODALICJE STANOWE INTELIGENCJI.

Za czasów przynależności do Diecezji Wrocławskiej nie było na obecnym obszarze Diecezji Katowickiej sodalicyj stanowych międzyparafialnych dla inteligencji w ogóle. Nie było ich dlatego,

bo liczba polskiej inteligencji katolickiej była bardzo szczupła. Pierwsza sodalicja stanowa inteligencji powstała dopiero za istnienia Diecezji Katowickiej, a to Sodalicja Panów w Katowicach, założona i erygowana w 1927 r. Ze wzrostem inteligencji polskiej rodzimej śląskiej oraz z przyrostem urzędników Polaków-katolików przybyłych na Śląsk zaczęły się również rozwijać sodalicje inteligencji. W 1934 r. było wszystkich sodaliczyj stanowych 10, obecnie istnieje 14.

Rozwój swój sodalicje inteligencji zawdzięczają metodzie pracy oraz szeregowi udanych imprez, urządzanych z okazji uroczystości Mariańskich. Obecnie sodalicje te znajdują się, aczkolwiek w powolnym, ale stałym rozwoju. Rośnie nie tylko liczba sodaliczyj, ale i liczba członków, mimo, że sodalicje te przeprowadzają ścisłą selekcję członków.

W pracy cechuje sodalicje inteligencji wielka samodzielność. Sodalicje te utrzymują żywy kontakt ze swą centralą w Krakowie. Jako organ swój abonują wyłącznie „Sodalisa“, wydawanego przez OO. Jezuitów.

Do najpiękniejszych manifestacyj zewnętrznych, urządzanych przez sodalicje inteligencji, należy zorganizowana prawie każdego roku przez zrzeszone sodalicje uroczysta akademii w święto Niepokalanego Poczęcia Najśw. Maryi Panny. Na polu zaś apostołskim najlepsze wyniki dają urządzone przez poszczególne sodalicje w wielkich ośrodkach miejskich rekolekcje półzamknięte dla poszczególnych stanów inteligencji, np. w Katowicach dla panów z inteligencji, dla pań z inteligencji i pań urzędniczek.

Sodalicje inteligencji posiadają również szereg sekcji, z których np. u pań najwięcej czynne są sekcje charytatywne, operujące w zakresie wspierania ubogich bardzo poważnymi cyframi.

Aby zadokumentować swą przynależność rodzimą organizuje corocznie Sodalicja Pań w Katowicach „Opłatek wspólny“ dla wszystkich sodaliczyj, na którym poszczególne sodalicje składają swe sprawozdania, dając w ten sposób przegląd różnorodności i wszechstronności swej pracy.

Podziwu godna jest również praca w sodalicjach inteligencji męskiej, zrzeszających dusze prawdziwie męskie, których katolicyzm nie jest czymś zewnętrznym, czymś powierzchownym, ale wypływającym z głębi przekonania religijnego i życia prawdziwie Bożego. Podkreślić należy piękny objaw, że wielu z tych panów sodalisów

pracuje również w stowarzyszeniach Akcji Katolickiej (np. w Katowicach 60%), dostarczając Akcji Katolickiej ludzi gruntownie wyrobionych.

Liczebnie przedstawiają się sodalicje inteligencji następująco:

Parafia	Sodalicja Pań	Sodalicja Panów	Sodalicja Nauczycielek	Sodalicja Urzędniczek
Katowice	227	86	151	75
Chorzów	94	48	—	—
Piekary Śl.	—	25	40	—
Hajduki W.	39	—	—	—
Mysłowice	26	—	—	—
Cieszyn	66	—	—	—
Rybnik	46	—	58	—
Dziedzice- Czechowice	35	—	—	—
Razem:	533	159	249	75

Do rozdziału niniejszego zaszerzować można jeszcze Sodalicję Kleryków, założoną na terenie Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie (110 sodalisów) oraz Sodalicję Absolwentek Szkół Średnich w Chorzowie.

SODALICJE SZKÓŁ ŚREDNICH.

O sodalicjach szkół średnich mówi rozporządzenie J. E. ks. Biskupa Ordynariusza z kwietnia 1934 r., że przynależą do sekcji sodalicyjnej za pośrednictwem swych związków diecezjalnych czyli przez swych moderatorów diecezjalnych. Z jednej strony erygowane są przez Ordynariusza, ale jako szkolne liczyć się muszą z warunkami szkolnymi. Posiadają dlatego własne statuty, na podstawie których Ordynariusz je eryguje. Programy pracy, którymi się kierują, otrzymują ze swoich central — żeńskie z Krakowa, męskie z Zakopanego. W życiu diecezjalnym biorą udział w większych i ważniejszych akcjach diecezjalnych. Wartość ich tkwi w tym, że urabiają wewnętrznie przyszłego inteligenta i torują mu drogę do sodalicji inteligencji.

Obecnie istnieją na terenie polskich szkół średnich 42 sodalicje. W tym 17 sodalicji uczniów oraz 20 sodalicji uczennic. Pozostałe 5 to sodalicje w szkołach średnich niemieckich. Sodalicje uczniów abonują organ „Pod znakiem Maryi“, sodalicje uczennic „Cześć Maryi“.

Sodalicje niemieckie.

Obok polskich sodalicji istnieje na terenie Diecezji Katowickiej cały szereg sodalicji niemieckich. Praca ich ogranicza się jednak prawie wyłącznie do sodalicji panien, za wyjątkiem kilku tylko sodalicji młodzieńców, uzgadniających jednak pracę swoją z Diecezjalnym Sekretariatem Młodzieży Niemieckiej i kilku innych pojedynczych sodalicji.

Sodalicje niemieckie powstały prawie wyłącznie za czasów przynależności obecnego obszaru Diecezji Katowickiej do Diecezji Wrocławskiej. Powstały i później obok polskich sodalicji tam, gdzie tworzone nowe parafie a stosunkowo liczne były skupienia katolików niemieckich. Aczkolwiek do niedawna wykazywały sodalicje te jeszcze silny rozwój, niemniej w ostatnich latach ze zmniejszaniem się liczby katolików Niemców zaczęła spadać i liczba aktywnych sodalicji niemieckich względnie czynność całego ich szeregu ograniczona została tylko do nabożeństw w kościele.

Jeśli jednak chodzi o intensywność pracy podkreślić należy, że sodalicje niemieckie pracują z wielkim zapałem i podziwu godnym oddaniem się sprawie. Skupiają się w nich jednak przeważnie osoby starsze. Poziom tych sodalicji jest stosunkowo wysoki, co zawdzięczają dawnej szkole niemieckiej. — Jest oczywiście również niewykluczone, że pewną rolę odgrywają tu i ambicje polityczne. — Faktem jest, że ta stosunkowo niewielka grupa, licząca około 7.000 członkiń, okazuje dużo sprężystości i ruchliwości organizacyjnej.

Niemieckich sodalicji panien czynnych istnieje 45 i liczą 6.120 członkiń, podczas gdy w 1935 r. liczono 48 sodalicji i 6.878 członkiń.

Poza wyliczonymi sodalicjami panien istnieją jeszcze 2 niemieckie sodalicje mężów, 2 niemieckie sodalicje niewiast i trzy sodalicje młodzieńców. Działalność ich ogranicza się jednak wyłącznie do zakresu parafialnego.

Ostatnie zestawienie statystyczne sodalicyj.

	sodalicyj	członków
Sodalicje Mariańskie Panien	168	33.902
„ „ Panien niem.	45	6.120
„ „ Młodzieńców	16	1.284
„ „ Młodzieńców niem.	3	169
„ „ Niewiast	8	1.249
„ „ Niewiast niem.	2	275
„ „ Mężów	2	198
„ „ Mężów niem.	2	109
„ „ Inteligencji Pań	7	533
„ „ Inteligencji Panów	3	159
„ „ Pań Nauczycielek	3	235
„ „ Pań Urzędniczek	1	75
„ „ Kleryków	1	110
„ „ uczniów szk. śr.	17	1.094
„ „ uczn. szk. śr. niem.	2	?
„ „ uczennic szk. śr.	18	1.250
„ „ uczen. szk. śr. niem.	3	
„ „ uczennic szk. wydz.	2	
	303	46.762

DIECEZJALNY USTRÓJ SODALICYJ.

Podkreślać specjalnie nie potrzeba, że tak liczne sodalicje parafialne i międzyparafialne stanowić mogły materiał dla życia diecezjalnego bardzo cenny. Trzeba jednak było je uchwycić i prace ich uporządkować, zszeregować, nadać im ściśle określone ramy organizacyjne i wyznaczyć w obrębie diecezjalnego życia dla nich odpowiednie stanowisko.

Uczynił to J. E. ks. biskup Stanisław Adamski, kiedy po uchwyceniu życia stowarzyszeń ściśle kościelnych i złączeniu ich w Misji Wewnętrznej — zabrał się w kwietniu 1934 r. do tego, by w szeregu stowarzyszeń kościelnych specjalnie zorganizować i uwypuklić sodalicje.

Pierwszym etapem tej pracy było nadanie sodalicjom nowego jednolitego statutu.

Zjazd Sodalicyjny w 1933 roku wykazał, że armia sodalicyjna na terenie Diecezji Katowickiej jest olbrzymią. Ta wielka liczba nie

posiadała jednak tej przebojowości, którą taka rzesza posiadać winna. Brakowało tej armii ściśle określonej struktury organizacyjnej, brakowało jednolitego kierownictwa — brakowało norm obejmujących wszystkie dziedziny życia sodalicyjnego.

Nowy jednolity statut

obowiązujący wszystkie sodalicje parafialne wniósł szereg zmian zasadniczych, które w życie organizacyjne sodalicyj wprowadziły wiele nowych momentów i zdecydowały o dalszym pomyślnym ich rozwoju.

Nowy statut jest zasadniczo ten sam dla panien i młodzieńców, dla mężów i matek. Zachodzą jedynie różnice wynikające z odrębności rodzajowych względnie stanowych.

Ważnym punktem statutu było uchwycenie stosunku sodalicyj do stowarzyszeń Akcji Katolickiej. Statut mówi: „Sodalicja jako pomocnicza i przygotowawcza organizacja dla Akcji Katolickiej stosuje swą działalność do programu Akcji Katolickiej i zachęca członków do czynnego w niej udziału.“

Najwyraźniej występuje to w sodalicjach panien, z których wiele sodalisek należy do KSMŻ. Stwierdzono statystycznie, że 1734 sodaliski należą do KSMŻ. Większość sodalicyj i oddziałów KSMŻ na terenie parafii ze sobą współpracują.

Bardzo obszernie ujmuje nowy statut obowiązki sodalicyjne. Wylicza obowiązki ogólne, oraz obowiązki ściśle. Statut zaprowadził obowiązki zebrań pozakościelnych i zarządowych.

Poza tym wprowadza nowy statut urząd dotychczas prawie nieznany, t.zw. „zelatorki“, oraz komisję rewizyjną. Urząd zelatorki nie jest jednak ujęty jako pomoc tylko mechaniczna dla zarządu, lecz jako pomoc w pracy apostołskiej i duszpasterskiej.

Nowy statut normuje także przebieg walnych zebrań oraz życie sekcji sodalicyjnych.

Obecnie po 4-letnim doświadczeniu można powiedzieć, że nadanie jednolitego i szeroko zakrojonego statutu, obejmującego i normującego całość życia sodalicyjnego, stało się błogosławieństwem dla sodalicyj. Po dokonaniu i uporaniu się z pierwszymi trudnościami, które wynikły przy wprowadzeniu w życie nowości,

życie sodalicyjne obecnie ocknęło się i bije nowym tętnem. Nowy statut przyczynił się w wielkiej mierze do tego, że sodalicje odmłodziły się. Obecnie zabierają się do pracy nowe pokolenia, pokolenia młodsze i porywają w pracy za sobą nawet sodaliski starsze.

Nadanie samego statutu, ogłoszenie i rozpowszechnianie go jeszcze nie wystarczało. Trzeba było stworzyć instancję, która zajęłaby się wprowadzeniem statutu jak i wprowadzaniem wskazań Ordynariusza w życie. Potrzebna była instancja, która poświęcałaby się w diecezji wyłącznie ruchowi sodalicyjnemu, która kierowałaby sodalicyjną robotą i udoskonalała ją coraz więcej, oraz przygotowywałaby cały plan pracy.

Taką instancją stała się

Diecezjalna Rada Sekcji Sodalicyjnej

oraz Sekretariat Sekcji Sodalicyjnej. Sekretariat powstał prędzej, bo w kwietniu 1934 r., dla zorganizowania pierwszych początków pracy. Radę zaś powołał ks. biskup Ordynariusz do życia jako organ doradczy kierownika Sekcji Sodalicyjnej dekretem z dnia 8 lutego 1935 r.

Diecezjalna Rada Sodalicyjna powstała celem skoordynowania pracy wszystkich bez wyjątku sodalicj oraz celem udoskonalenia pracy sodalicyjnej czyli niejako Sekretariatowi do pomocy.

W skład Diecezjalnej Rady Sekcji Sodalicyjnej na przeciąg 2 lat weszli:

- Ks. prałat Józef Kubis z Załęża jako przewodniczący
- Ks. kanonik Karol Skupin z Katowic
- Ks. dziekan Józef Czempiel z Wielkich Hajduk
- Ks. radca Robert Josiński z Katowic
- P. Emilia Surowczyna — prezydentka Sodalicji Pań w Katowicach
- P. Zygmunt Gaudnik — prefekt Sodalicji Panów w Katowicach
- P. Magdalena Kozielska — prezeska Sodalicji Panien w Szopienicach
- P. Janina Tymowska — prezydentka Sodalicji Pań w Cieszynie
- P. Jadwiga Bujarówna — prezeska Sodalicji Panien w Piekarach.

Dnia 10 września 1936 r. w skład Rady weszły dodatkowo:

- P. Dorota Glenszczykówna z Siemianowic
- P. Maria Małecka — prezydentka Sodalicji Nauczycielek w Katowicach.

24 czerwca 1937 r. zamianował J. E. ks. biskup Adamski na dalszą kadencję Rady członków w tym samym składzie ze zmianą p. Jadwigi Czaplickiej nowozamianowanej prezydentki Sodalicii Pań w Katowicach na miejsce zmarłej prezydentki p. Surowczyny.

Diecezjalna Rada Sodalicyjna ustala dyrektywy pracy dla poszczególnych sodalicji, daje wytyczne dla pracy Sekretariatu. Diecezjalna Rada jest jednak równocześnie pewnego rodzaju organem nadrzędnym nad Sekretariatem, ma bowiem także badać prace Sekretariatu, wyrażać swą opinię i czuwać nad jednolitym w dziedzinie pracy postępowaniem.

Diecezjalna Rada Sekcji Sodalicyjnej zbiera się przynajmniej dwa razy w roku. Na jej posiedzeniach kierownik Sekretariatu składa dokładne sprawozdanie z przeprowadzonych prac. W Radzie omawia się wszystkie sprawy bieżące, Rada podaje nowe dalsze wytyczne.

Poprzednio wspomnianym dekretem z dnia 10 kwietnia 1934 r. wydzielił J. E. ks. biskup Adamski z szeregu stowarzyszeń kościelnych sodalicje i utworzył Sekcję Sodalicyjną oraz

Diecezjalny Sekretariat Sekcji Sodalicyjnej.

Do Sekcji Sodalicyjnej przydzielił wszystkie sodalicje Diecezji Katowickiej prawidłowo założone i agregowane do Prima Primaria w Rzymie oraz te związki sodalicyjne, których działalność ogranicza się do terenu Diecezji Katowickiej. Sodalicje zaś szkolne przynależą do Sekcji Sodalicyjnej za pośrednictwem swych związków diecezjalnych.

Zadaniem Sekretariatu Sekcji Sodalicyjnej było wprowadzenie w życie nowego statutu, a tym samym połączenie czyli zogniskowanie dotychczas luźnej i rozproszonej pracy. O działalności Sekretariatu będzie mowa w następnym rozdziale.

SEKRETARIAT PRZY PRACY.

Diecezjalny Sekretariat Sekcji Sodalicyjnej mieści się w Katowicach w ramach Diecezjalnego Sekretariatu Misji Wewnętrznej. Sekretariat Sodalicyjny nie posiada specjalnych sił biurowych, kierownik Sekretariatu Misji Wewnętrznej jest kierownikiem Sekcji Sodalicyjnej.

Działalność Sekretariatu Sodalicyjnego ograniczała się prawie wyłącznie do sodalicyj panien. Chodziło przede wszystkim

o uchwycenie i odpowiednie pokierowanie tej grupy sodalicyjnej, której co do liczby żadna inna sodalicja nie dorównuje i po której spodziewać się można, że znajdując się w każdej parafii, będzie mogła w pracy apostołskiej diecezji stanowić pewien zwarty front. Postulatem Sekretariatu było i jest rozwiązanie ofensywy jakościowej, a nie ilościowej. Sekretariat wychodzi z założenia, że stokrotnie lepiej dla sprawy będzie, gdy szeregi sodalicyjne będą mniej liczne, a sprawnie działające, aniżeli gdy będą obejmować wielką masę, nie spełniającą obowiązków, wynikających z przynależności do sodalicji.

Sekretariat posiadał kilka różnych dróg, którymi dążyć mógł do realizacji wytyczonych postulatów pracy w głąb a nie w szerz.

Organ sodalicyjny

„Dzwonek Maryi“

był jedną z takich dróg, sięgającą daleko i szeroko w teren. — „Dzwonek Maryi“ założyli w r. 1920 Ojcowie Towarzystwa Słowa Bożego, gdy polski ruch narodowy na Śląsku począł przybierać na sile. Administracja i Redakcja znajdowały się początkowo w Bytomiu, w 1924 r. przenieśli ojcowie Administrację i Redakcję do Rybnika.

W roku 1934 J. E. ks. biskup Adamski, dążąc do reorganizacji życia sodalicyjnego na Śląsku, wykupił „Dzwonek“ od Ojców Towarzystwa Słowa Bożego i powierzył redakcję miesięcznika Diecezjalnemu Sekretariatowi Sekcji Sodalicyjnej przy Misji Wewnętrznej. Odtąd „Dzwonek“ nastawiony jest ściśle organizacyjnie i diecezjalnie.

Z chwilą zmiany redakcji „Dzwonek“ liczył 2.900 abonentów.

Pierwszym wysiłkiem Sekretariatu było powiększenie liczby abonentek i czytelniczek. Dlatego starano się, aby treść „Dzwonka“ odpowiadała wymaganiom sodalisek. Celem zorientowania się w tym kierunku rozpisano ankietę. W odpowiedziach skierowanych do Redakcji podawały sodaliski swe życzenia.

Wynikiem ankiety było ustalenie w „Dzwonku“ części ideowej, organizacyjnej, życia ściśle wewnętrznego, sprawozdawczego i działu nowelkowego. Poza tym podaje się w „Dzwonku“ jeszcze materiały praktyczne na akademie oraz nowe melodie i teksty pieśni mariańskich.

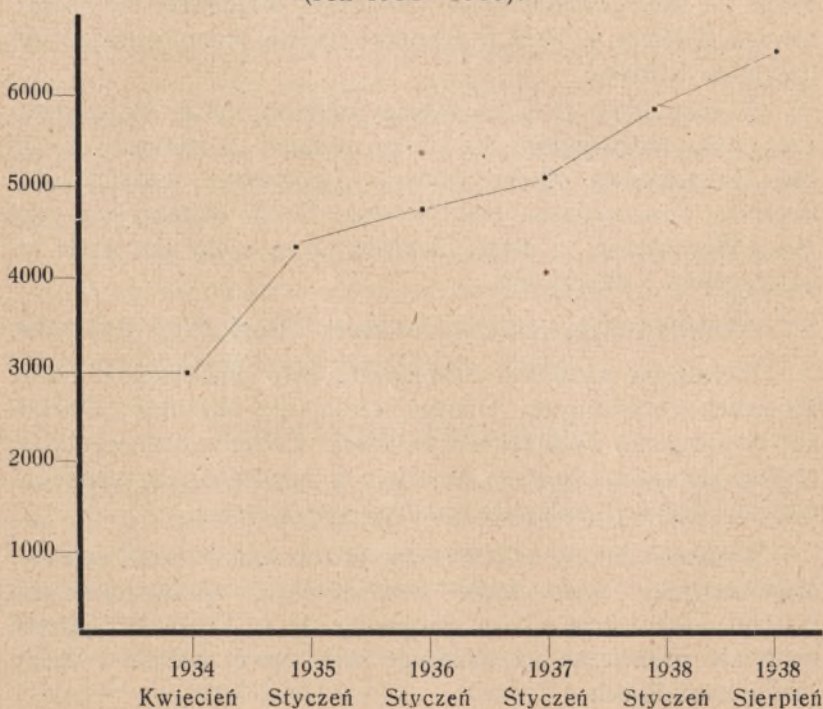
Redakcja starała się również o zewnętrzne upiększenie „Dzwonka”. Zmieniono szatę zewnętrzną, a więc okładkę, pierwszy raz zaraz po przejęciu „Dzwonka” przez diecezję, drugi raz na początku 1937 r., trzeci raz z początkiem 1938 r.

Także wygląd techniczny, co do układu wewnętrznego oraz doboru klisz uległ dodatniej zmianie.

W 1937 i 1938 r. ogłosiła Redakcja dwie ankiety na temat „Dzwonka” z wyznaczeniem nagród, co również dało dodatnie wyniki, powiększając liczbę prenumeratorów. Poza tym wyznaczyła Redakcja nagrodę dla każdej sodaliski, która pozyska najmniej pięciu nowych abonentów. Akcja ta dała również poważne rezultaty, przysporzyła około dwieście nowych prenumeratorów.

Z końcem roku 1937 jako specjalną nowość wprowadzono do „Dzwonka” nowy dział dla kandydatek i aspirantek p.t. „Szkola Sodalicyjna”, celem dostarczenia materiału wykładowego

Liczba abonentów „Dzwonka Maryi”
(rok 1934—1938):

instruktorkom kandydatek i aspirantek oraz celem należytego przygotowania nowych przyszłych zastępów sodalicyjnych.

Te wysiłki Redakcji oraz Sekretariatu nie szły na marne, albowiem abonament wzrastał systematycznie z miesiąca na miesiąc i z początkiem 1938 r. mógł „Dzwonek“ poszczycić się zwyżką abonentów o przeszło 100%.

Innym środkiem oddziaływania pośredniego, celem nadania wszystkim sodalicjom panien w diecezji śląskiej jednolitego kierunku, są

okólniki

czyli referaty z załączonymi komunikatami, które wysyła się co drugi miesiąc.

Referaty wysyłane przez Sekretariat obejmowały zawsze pewien cykl na okres jednego roku. Pierwsza seria składała się z referatów organizacyjnych, druga poświęcona była sprawom wyboru zawodu i przygotowaniu do małżeństwa. Trzecia seria składała się z referatów na temat wskazany przez Radę Sodalicyjną o apostołstwie sodaliski wśród rodziny. Obecnie w r. 1938 wysyła się referaty o Piśmie św. Cykle referatów zawsze były ściśle związane z hasłem, ogłoszonym na przeciąg roku, a będącym osią koncentracyjną w układzie planu pracy na dany rok. Oprócz referatów z cyklu wysyła się referaty okolicznościowe np. na miesiąc maj, na uroczystość Niepokalanego Poczęcia, na Intronizację Najśw. Serca Pana Jezusa lub ku czci błogosławionej Bronisławy.

Sekretariat dostarcza również materiały na różne uroczystości sodalicyjne, imieniny i jubileusze ks. ks. moderatorów, „Dzień Matki“ i różnego rodzaju uroczystości organizacyjne. Materiały te wysyła się na specjalne życzenia nawet do szeregu sodalicyj mariańskich panien poza Diecezję Katowicką oraz do kilku pobliskich sodalicyj w Niemczech.

Również w dostarczaniu sztuczek teatralnych i chórowych recytacyj pośredniczy Sekretariat. Jedną sztuczkę sodalicyjną p. t. „Dziecię Maryi“ wydano własnym nakładem.

W terenie.

Sodalicyjny organ — miesięcznik „Dzwonek Maryi“ i okólniki — droga pośredniego oddziaływania — nie wystarczały: Sekretariat musiał szukać innych dróg, a zwłaszcza kontaktu bez-

pośredniego z zarządami a nawet z całymi zespołami sodalicyjnymi. Te dążności zrealizował Sekretariat drogą kursów.

Mimo nastęrczających się początkowo trudności personalnych już w lipcu 1934 r. wyruszył Sekretariat w teren z kursami dla zarządów sodalicyj panien. Celem tych pierwszych kursów było zapoznanie zarządów z wówczas nowo przejętym organem sodalicyjnym „Dzwonkiem Maryi“ oraz nowym statutem, czyli chodziło o położenie pierwszych podstaw i ram organizacyjnych. Zorganizowano kursy okręgami, aby członkiniom zarządów ułatwić udział.

W maju 1936 roku wyruszył Sekretariat ponownie w teren z hasłem „Sodaliska apostołką“, propagując wśród zarządów przewidzianą statutem sprawę kooptacji t. zw. zelatorek. Zelatorka, obejmując opiekę nad grupą 10—20 dziewcząt, pomaga zarządowi nie tylko ściągać składki i kolportować „Dzwonek“, lecz jest zarazem wśród jej przydzielonej grupy apostołką, interesującą się również sprawami duchowymi powierzonych jej współsióstr.

W bieżącym roku zorganizował Sekretariat kursy okręgowe dla zarządów sodalicyjnych. Kursy te zorganizowano na wiosnę, w jesieni obejmie Sekretariat tymi kursami dalsze okręgi. Na program kursów składały się oprócz referatów ćwiczenia praktyczne i obrady w poszczególnych sekcjach.

Data	Miejscowość	Tematy referatów	Liczba obecnych	Reprezentowane sodalicje
9 VII 34 r	Katowice	1. Sodalicja Mariańska na nowej drodze życia. 2. Co przynosi nowy statut sodalicyjny. 3. Rola „Dzwonka Maryi“ w życiu sodaliski i Sodalicji.	43	19
16 VII 34 r.	Chorzów		76	22
5 VIII 34 r.	Rybnik		79	23
12 VIII 34 r.	Wodzisław		30	17
26 VIII 34 r.	Pszczyna		57	11
2 IX 34 r.	Lubliniec		88	8
19 X 34 r.	Katowice		30	12
R a z e m:			403	112

Data	Miejscowość	Tematy referatów	Liczba obecnych	Reprezentowane sodalicje
16 IV 36 r.	Katowice	1. Posłannictwo zelatorki. 2. Praca zelatorki. 3. Trudności w pracy i ich pokonanie.	162	34
20 IV 36 r.	Chorzów		111	15
20 IV 36 r.	Pszczyna		29	9
22 IV 36 r.	Piekary Śl.		78	16
10 V 36 r.	Rybnik		208	27
17 V 36 r.	Lubliniec		47	9
21 V 36 r.	Wodzisław		101	20
R a z e m:			736	130
27 III 38 r.	Tarn. Góry	1. Sodalicja Mariańska jej zadania i cele. 2. Współpraca sodalicji z Sekretariatem. 3. Wzorowy zarząd w Sodalicji.	161	12
3 IV 38 r.	Lubliniec		147	9
10 IV 38 r.	Pszczyna		127	7
12 VI 38 r.	Żory		109	14
R a z e m:			544	42

Tygodnie Mariańskie.

Na początkowych kursach zauważył Sekretariat, że wielka część członkiń zarządów sodalicyjnych ma wprawdzie dobre chęci, ale nie posiada potrzebnego do kierownictwa w sodalicjach przeszkolenia. Zauważono ogólny brak szerszego doświadczenia. Cykle wykładów na kursach dały wprawdzie pewne wskazania, wyjaśniły dużo trudności, ale te żywe dyskusje wykazały nadto, że istnieją jeszcze duże luki w dziedzinie pracy sodalicyjnej. Trzeba więc było wybrać inny, lepszy, doskonalszy sposób. Takim szkoleniem systematycznym stał się zorganizowany w „Księżówce“ w Kokoszycach we wrześniu 1936 r. „Tydzień Mariański“. Wykłady tego, na terenie tutejszej diecezji pierwszego w swym rodzaju „Tygodnia Mariańskiego“, w wielkiej mierze uwzględniały podstawowe sprawy organizacyjne. Mimo tego wsunięto w program cały szereg wykładów mariologicznych. Wykładom ideowym i organizacyjnym poświęcone były przedpołudnia, popołudnia zaś ćwiczeniom praktycznym, urządzaniu różnego rodzaju zebrań itp. Wieczorami odbywały się konferencje religijne.

W maju ub. roku odbył się drugi „Tydzień Mariański“, będący powtórzeniem pierwszego „Tygodnia“.

W sierpniu 1937 r. trzeci z kolei „Tydzień“ miał hasło: „sodaliska a rodzina“, w maju br. odbył się czwarty „Tydzień“ z hasłem „sodaliska zna biblię i liturgię“.

Absolwentki „Tygodni Mariańskich“ nadały rozmach życiu sodalicyjnemu w parafiach. Wzrósł przede wszystkim duch współodpowiedzialności i wzrosło przeświadczenie o jedności diecezjalnej rodziny sodalicyjnej. Równocześnie nawiązał się ścisły kontakt między uczestniczkami „Tygodnia“ a diecezjalnym kierownictwem.

Z wizytą u sodalisek.

Sekretariat nie poprzestał na kursach i „Tygodniach Mariańskich“. Postulat pracy w głąb, a nie w szerz, realizowano drogą odwiedzin czyli wizytacyj, jak określa regulamin Sekretariatu.

W początkowej fazie istnienia Sekretariatu Sekcji Sodalicyjnej wizytacje te odbywały się sporadycznie, w miarę zachodzącej potrzeby. W drugiej połowie 1937 r. wytyczono dokładną kolejność i ośrodki wizytacyjne. Program wizytacyj obejmuje przegląd ksiąg kasowych, aktów sodalicyjnych, protokolarzy i biblioteki, omawianie lokalnych trudności organizacyjnych oraz referat, wygłaszany przez osobę wizytującą. Oprócz wizytacyj wyznaczonych przez Sekretariat, odwiedza się sodalicje na specjalne zaproszenie z okazji różnych uroczystości np. „Opłatka“, „Święconego“, święta patronalnego, jubileuszu, poświęcenia sztandaru itp.

Wspólne imprezy sodalicyjne.

Za czasów istnienia Sekretariatu zorganizowano szereg wspólnych imprez sodalicyjnych. W lipcu 1934 roku odbyła się pielgrzymka do grobu św. Jacka w Krakowie z okazji roku jubileuszowego, w sierpniu 1936 roku do Czernej, we wrześniu 1937 r. do Krakowa do grobu błg. Bronisławy, aby zaznajomić sodaliski z tą błogosławioną Ślązaczką, o której kanonizację starają się SS. Norbertanki w Krakowie.

W 1935 r. w czasie postu wykupiono w Teatrze Miejskim przedstawienie p.t. „Każdy człowiek“, a w październiku 1936 r. wspólnie z Sekretariatem KSK — przedstawienie-widowisko z czasów prześladowania chrześcijan p.t. „Ligia“.

Do urządzonych wspólnie akcji religijnych należała propaganda za przeprowadzeniem w dniu 8. V. 1934 r. Komunii św. dzieci w intencji dzieci w Rosji. W dniach od 11.—19. VI. 36 r. przeprowadzono Tydzień przebłagalny, zainicjonowany przez sodalicje holenderskie. Celem tygodnia przebłagalnego było zadośćuczynienie Bogu za zniewagi, doznane przez bluźnierstwa i antykatolicką propagandę. Kiedy zaś sodalicje całej Polski urządzały zbiórkę na rzecz sprawy katolickiej w Meksyku, sodalicje panien na Śląsku zebrały na ten cel 318,90 zł.

W kwietniu br. rozwinęto silną akcję propagandową na rzecz budowy Katedry Śląskiej w Katowicach pod wezwaniem Chrystusa Króla. Sodalicje panien okazały wydatną pomoc w zbiórce ulicznej, w domach prywatnych i w kolportowaniu pocztówek z modelem mającej stanąć Katedry.

Zjazdy.

Okres istnienia Sekretariatu nie był długi — a już we wrześniu i październiku 1935 r. zorganizował Sekretariat trzy wielkie zjazdy regionalne sodalisk. Pierwszy dla środkowej części diecezji w Piekarach Śl. liczył około 4.000 uczestniczek. Drugi w Lubecku dla północnej części, obejmującej właściwie tylko dekanat Lubliniecki (700 uczestniczek), oraz w Pszowie dla zachodniej części (przy udziale około 3500 sodalisk).

Zjazdy te miały na celu nawiązanie ścisłego kontaktu z sodalicjami i skierowanie ich na nowe tory.

W styczniu 1938 r. odbył się zimowy zjazd sodalicji mariańskich panien w Panewniku, który skupił około 2.000 sodalisk. Na zjeździe w ramach obrad żywa dyskusja koncentrowała się około trudności organizacyjnych, a w związku z tym około ulepszenia pracy w sodalicjach.

Gdy mowa o zjazdach — nie można pominąć zjazdu zarządów sodalicji młodzieńców Diecezji Śląskiej. Wprawdzie sodalicji młodzieńców jest zaledwie 16 z liczbą 1284 członków, jednak Sekretariat czuł się zobowiązany zebrać delegatów tej szczupłej grupy, aby nadać jej kierunek pracy. Dotychczas Sekretariat wyłożył wszystkie swoje siły w kierunku sodalicji panien, liczebnie najbogatszych, zaniechał narazie propagandy na rzecz sodalicji młodzieńców, aby nie przeszkodzić powstawaniu oddziałów KSMM. W chwili jednak, gdy oddziały KSMM są

już prawie we wszystkich parafiach, Sekretariat Sodalicyjny rozwinie ofensywę na sodalicje młodzieńców.

Zjazd zarządów sodalicji młodzieńców w maju br. w Katowicach jest pierwszym krokiem, inicjującym działalność Sekretariatu około tych sodalicji. Szereg uchwał, które w czasie zjazdu zapadły, niech będzie podwaliną przyszłej intensywnej pracy w sodalicjach młodzieńców.

Pomoce organizacyjne.

Wydawnictwa sodalicyjne.

Nie można wymagać, by Sekretariat, istniejący zaledwie trzy lata, poszczycić się mógł wielką cyfrą własnych wydawnictw. Tym mniej, że pierwsza praca Sekretariatu skupiona być musiała w kierunku podniesienia własnego organu sodalicyjnego — „Dzwonka Maryi“. Wychodziło więc kierownictwo z tego założenia, że w pierwszym rzędzie korzystać należy z wydawnictw już istniejących i ograniczać wydawnictwa własne do tego tylko, co konieczne. Zresztą brakowało również Sekretariatowi na ten cel funduszków.

Pierwsze nasze nakłady to sprawozdanie ze Zjazdu Mariańskiego z września 1933 r. pt. „Za Głosem Maryi“ oraz druk statutow w wszystkich stanów t.j. panien, młodzieńców, mężów i niewiast. Drukowano osobno statuty polskie, osobno, dla sodalicji niemieckich — statuty niemieckie.

Już po kilkumiesięcznej działalności wynikła potrzeba podręcznika sodalicyjnego, któryby był książeczką modlitewną dla zebranych kościelnych, zawierał zarazem najważniejsze informacje organizacyjne oraz pieśni mariańskie. Jednym słowem podręcznik miał zawierać wszystko, co dla sodalisk jest najpotrzebniejsze.

Pierwszy nakład „Magnificat“ — taką podręcznikowi nadano nazwę — wynoszący 4.000 egzemplarzy, wyczerpał się w przeciągu niespełna dwóch lat. Drukowano więc jeszcze dalsze nakłady. Cena „Magnificat“ waha się między 60 gr a 2,50 zł, zależnie od oprawy broszurowanej, płóciennnej czy skórkowej.

Ponieważ statut sodalicyjny domaga się, by osoby wstępujące do sodalicji składały zgłoszenia na piśmie, wydał Sekretariat osobne deklaracje zgłoszeniowe.

Dalej domagało się życie sodalicyjne wydania legitymacyj sodalicyjnych.

Dla celów propagandy sodalicyjnej wydano sztuczkę p. t.: „Dziecię Maryi“ oraz obszerne sprawozdanie z ruchu sodalicyjnego na Śląsku p.t. „Cześć Maryi na Śląsku“.

Ilość nakładów poszczególnych wydawnictw podano w sprawozdaniu Misji Wewnętrznej.

Poza tym prowadzi Sekretariat bogatą

składnicę.

Sprzedaje się medale, odznaki, dyplomy, sztuki teatralne, szereg poleconych w „Dzwonku Maryi“ książek, rzymskie mszały itp.

Sekretariat posiada także na składzie własne jednolite sztandary sodalicyjne. Kwestia jednolitych, tanich ładnych sztandarów sodalicyjnych jest sprawą palącą. Sekretariat dąży usilnie do tego, by wszystkie sodalicje w diecezji śląskiej miały jednolite sztandary zamiast niepraktycznych ciężkich i bardzo drogich chorągwi. Nasz nowy jednolity sztandar sodalicyjny jest gustowny, a prosty, na niebieskim tle widnieje duży biały symboliczny znak mariański AM. Początkowo miał Sekretariat trudności w przekonywaniu sodalicyj do nowych prostych jednolitych sztandarów. Oczy sodalisek od kilkudziesięciu lat — od momentu powstania sodalicyj — przywykły do paradnych chorągwi. Dzisiaj trudności te już zostały pokonane, z miesiąca na miesiąc przekonanie do jednolitych sztandarów wzrasta, rośnie więc liczba zamówień.

O innych pomocach organizacyjnych mowa była w sprawozdaniu Misji Wewnętrznej.

Posłannictwo Sodalicyj.

Słusznie biskupi katowiccy spodziewali się i spodziewają po sodalicjach wiele. Obecnie droga jest utorowana, początek pracy zrobiony — sodalicje śląskie będą w przyszłości rozwijać się jeszcze pomyślniej.

Sodalicje — z jednej strony — to przedszkola Akcji Katolickiej, bo pielęgnują pewne rodzaje apostołstwa, — z drugiej strony to organizacje pomocnicze dla Akcji Katolickiej, bo pielęgnują modlitwę w intencji nawrócenia grzeszników.

Sodalicje mnożą więc siły nadprzyrodzone, Boże, są jakby krynicą, z której płyną fale łaski Bożej w świat. Są kuźnią życia wewnętrznego, w której członkowie Akcji Katolickiej sięgają po hart ducha, by wśród pracy czynnej nie utracić życia łaski i nie zeświecczeć. A naśladowanie żywota Matki Najświętszej — patronki sodalicji — naśladowanie Jej cnót — czyni z sodalicji źródło, z którego płynąć mogą fale odrodzenia, bo z czystością łączy się wszystko, co wielkie i wzniosłe, co materializmowi i egoizmowi dzisiejszemu przeciwne.

Oczyszczenie tak bardzo demoralizacją zanieczyszczonej atmosfery — oto zadanie, które wobec pokoleń przyszłych spełnić pragną sodalicje śląskie. Albowiem

*Sodalicje — przeciwstawiają brudowi i materializmowi —
dusze czyste, śnieżno białe.*

*Sodalicje — przygotowują grunt, by na nim wyrastać mogły
lilie mariańskie.*

*Sodalicje — prowadzą dusze drogą prostą i dostępną przez
Maryję do Jezusa.*

ZWIĄZEK „CARITAS“.

Rys historyczny i sprawozdanie z działalności od czasu istnienia diecezji katowickiej do dnia 31 grudnia 1937 r.

W chwili, gdy powstała diecezja śląska, wszystkie umysły społeczeństwa śląskiego były zajęte sprawami narodowymi dopiero co przyłączonego Śląska do Macierzy. Również i duchowieństwo wzięło czynny udział w odbudowie Ojczyzny i na początku pracowało w organizacjach społeczno-narodowych. Sprawy charytatywne załatwiano mimochodem, doraźnie.

Dopiero wybuch pierwszego kryzysu gospodarczego w r. 1924 zmobilizował całe społeczeństwo do walki z klęską bezrobocia. Administrator apostolski ks. dr Hlond wziął zorganizowaną pomoc bezrobotnym w swoje ręce. Utworzył w porozumieniu z władzami „Śląski Komitet Ratunkowy“, a na generalnego sekretarza tego komitetu powołał ks. dra Wojtasa.

W miejscowościach najbardziej dotkniętych klęską bezrobocia potworzono „Lokalne Komitety“, w których zasiadali księża proboszczowie z pp. naczelnikami gmin, otworzono pierwsze „Kuchnie Ludowe“, organizowano „Dni Głodnych“, zbierano żywność, odzież, którą rozdzielano bezrobotnym oprócz wsparć pieniężnych. Dzięki wielkiej ofiarności społeczeństwa naszego bezrobotni i ich rodziny nie odczuli nędzy i głodu.

Po dwóch latach zmalął pierwszy kryzys wskutek strajku górników w Anglii. „Śląski Komitet Ratunkowy“ ograniczył swoją działalność, ale jej nie zniósł. Nie długo jednak cieszyliśmy się poprawą sytuacji gospodarczej. W r. 1928 załapała nas druga fala bezrobocia. Nabrala ona wkrótce tak wielkich rozmiarów, że Państwo zmuszone było zorganizować urzędową akcję niesienia pomocy bezrobotnym. Opieką nad bezrobotnymi zajął się Śląski Komitet Niesienia Pomocy Bezrobotnym, oparty o ustawodawstwo

Byli, są i będą ubodzy, aby zawsze ludzie mieli sposobność zarobić na niebo przez dobre uczynki miłosierdzia.

Ks. Piotr Skarga.

państwowe. Z chwilą objęcia przez urzędowe czynniki opieki nad bezrobotnymi, katolicka działalność charytatywna przyjęła konkretną formę organizacyjną.

Z inicjatywy J. E. ks. biskupa śp. Lisieckiego utworzył się Związek Towarzystw Dobroczynnych „Caritas“ Diecezji Śląskiej. Zebranie konstytucyjne odbyło się dnia 23 września 1929 r., na którym powołano Zarząd Związku „Caritas“, składający się z 9 osób. Prezesem Związku „Caritas“ obrano ks. kanonika M. Lewka, a dyrektorem ks. dra M. Wojtasa. Sekretariat znajdował się początkowo w lokalach Kurii Biskupiej przy ul. Powstańców, a po kilku miesiącach został przeniesiony do lokalu Związku Abstynentów przy ul. Ks. Damrota.

Nowopowstały Związek Towarzystw Dobroczynnych „Caritas“ stawiał sobie za zadanie na wzór międzynarodowej „Caritas Catholica“ skoncentrowanie działalności charytatywnej na terenie diecezji i nadanie jej jednolitego kierunku. W tym celu przystąpiono do uporządkowania Stowarzyszeń Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo, które przez oderwanie od diecezji wrocławskiej straciły prawo dotychczasowych odpustów i przywilei. Należało zatem przyłączyć je drogą agregacji do Rady Centralnej Stowarzyszeń Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo w Paryżu.

Związek objął kierownictwo Katolickiego Towarzystwa Opieki nad Dziewczętami, założonego przez ks. dra M. Wojtasa w r. 1925. Towarzystwo to utrzymywało przez 5 lat Misję Dworcową i schronisko dla bezdomnych dziewcząt.

W r. 1931 J. E. ks. biskup Adamski jako ordynariusz diecezji obejmuje protektorat nad Związkiem „Caritas“, dzięki czemu praca charytatywna w diecezji rozszerza się coraz bardziej.

Od czasu powstania zorganizowanej „Caritas“ przeprowadza się w diecezji następujące akcje: Ogólną opiekę nad ubogimi, różną pomoc materialną, zwalczanie żebractwa przez wprowadzenie bonów zapomogowych, opiekę nad młodzieżą, chorymi i starcami, nad moralnie zagrożonymi, opiekę nad więźniami i ich rodzinami. Prócz tego urządza się „Tygodnie Miłosierdzia“, prowadzi akcje dożywiania dzieci, świetlice i kuchnie ludowe.

Sekretariat Związku „Caritas“ urządza kursy charytatywne dla siostr parafialnych, zjazdy diecezjalne, wydaje własne wydawnictwa i druki, prowadzi dział statystyczny, ustala programy pracy itd.

W zakres opieki moralnej wchodzi: Umieszczanie w zakładach wychowawczych sierot i zaniedbanych dzieci, w przytułkach — kalek i starców, w nauce zawodowej — młodzieży, prawna opieka nad ubogimi, wystaranie się o pracę, nawrócenie innowierców, skłonienie obojętnych rodziców do ochrzcenia dzieci, niepraktykujących do Sakramentów św. itd.

W r. 1935 przeprowadził Związek wraz z Radą Wyższą Stowarzyszeń Pań Miłosierdzia po raz pierwszy „Dni wypoczynkowe dla ubogich matek“. Z akcji tej korzystało 187 matek, łącznym kosztem 4.989,— zł. W latach następnych akcja „Dni wypoczynkowych“ postępuje naprzód. Od chwili rozpoczęcia akcji kolonijnej dla matek, tj. od 1935 r. aż do 1937 r. włącznie, z „Dni wypoczynkowych“ korzystało 682 kobiet, ubogich matek śląskich.

Ważnym etapem pracy Związku „Caritas“ było utworzenie Katowickiego Okręgu „Caritas“ w kwietniu 1930 r. i Wydziałów Parafialnych „Caritas“. W skład Zarządu Okręgu weszli: ks. Broy jako dyrektor, p. inż. arch. Biasion, wicedyrektor.

Akcje Okręgu „Caritas“.

I. Kartoteka.

Dla zaprowadzenia racjonalnej pracy założył Okręg „Caritas“ kartotekę zgłaszających się o pomoc biednych, która wykazuje dokładną ilość wspomaganych petentów i zapomogi.

II. Wywiadownia.

Drugą metodą pracy to wywiady i osobiste odwiedzanie biednych w ich domach.

Każdy petent, zwracający się o pomoc do Katowickiego Okręgu „Caritas“, musi wykazać się dowodem osobistym lub książeczką bezrobocia; oprócz tego żąda się polecenia z Urzędu Parafialnego, z gminy lub osób wiarogodnych. Wsparć udziela się wyłącznie za pomocą bonów żywnościowych.

III. Poradnia.

Prócz udzielania zapomóg w naturaliach, z których biedni najczęściej korzystają, zaprowadzono poradnię, która udziela rad i wskazówek w najrozmaitszych kwestiach prawnego, ekonomicz-

Dom „Caritas“, centrali Akcji charytatywnej Diecezji Katowickiej przy ulicy Brata Alberta w Katowicach.

nego i społecznego życia jednostek, jak: renty, zapomogi, sprawy mieszkaniowe, podatkowe i sądowe.

IV. Szatnia.

Kwestia odzieży jest jedną z najprzykrzejszych trosk człowieka ubogiego, obciążonego liczną rodziną. Wszelkie inne troski i kłopoty życia rodzinnego można znieść bez zwracania na siebie uwagi, ale rozpadająca się odzież jest powodem niejednej odmowy przyjęcia do pracy, przyczyną niejednej przewlekłej choroby. Temu to cierpieniu ludzkiemu stara się Okręg chociaż w części zaradzić, zbierając u dobroczyńców obnoszoną garderobę celem udzielania pomocy obdartym i zmarznętym.

V. Opieka nad ubogimi chorymi.

Opieka nad chorymi i osłabionymi to dalszy etap pracy Katowickiego Okręgu „Caritas“. W tym celu nawiązano stosunki ze Śląskim Oddziałem Czerwonego Krzyża i ze Szpitalem Miejskim. Niejednokrotnie przyczyniono się do umieszczenia chorych w szpitalu i opiekowano się nimi aż do wyzdrowienia.

W roku 1931 zorganizował Okręg kuchnię dla zubożałej inteligencji przy Zakładzie SS. Służebniczek Marii. Na uruchomie-

nie kuchni (zakup sprzętów kuchennych, umeblowania, towarów żywnościowych) wydano 2.500,— zł.

Z inicjatywy Katowickiego Okręgu „Caritas“ powstał w Jedłowniku w r. 1933 pierwszy zakład na Śląsku dla zagrożonej i zaniedbanej młodzieży żeńskiej.

W roku 1934 zapoczątkował Okręg dzięki wydajnej i ruchliwej pracy budowę 3-piętrowego domu „Caritas“, centrali akcji charytatywnej, tak, że od 1936 r. organizacje charytatywne posiadają własną siedzibę. Budowa przedstawia wartość przeszło 200.000,— zł. Następnego roku wybudowano 2-piętrową kuchnię ludową i dokupiono kawałek terenu.

Związek i Okręg, będący od 1935 r. pod kierownictwem ks. dyrektora Broja, stanął na własne nogi, kiedy dawniej troski o materialną egzystencję pochłaniały wiele czasu i sił. Przez budowę stał się „Caritas“ znaną instytucją daleko i szeroko.

Praca charytatywna przedstawia się w cyfrach jak następuje:

R o k	Ilość wspieranych	Wartość wsparcia zł
1930	24 826	15 317,85
1931	9 640	11 728,95
1932	24 700	19 540,09
1933	17 640	23 105,60
1934	40 666	23 400,55
1935	48 693	67 250,21
1936	53 673	74 294,36
1937	15 535	72 945,91
	235 373	307 583,52

Opieka moralna.

Rok	Nawró- cono	N a k ł o n i o n o			Konkubina- tów zlikwi- dowano
		do ochrzczenia	do spowie- dzi i ko- munii św	doprzyjęcia ost. Sakra- mentów św.	
1934	50	28	727	68	32
1935	15	30	158	41	12
1936	20	43	196	62	66
1037	45	36	195	56	83
	130	137	1 276	227	193

DZIAŁALNOŚĆ STOWARZYSZENIA ŚWIĘTEGO WINCENTEGO A PAULO.

Siedziba Rady Wyższej w Katowicach, ul. Br. Alberta, Dom „Caritas“.

W zakres działalności Stowarzyszeń wchodzi:

Opieka nad dzieckiem, nad położnicami, utrzymywanie przytulku dla niemowląt, opieka nad ochronkami, wysyłanie dzieci na kolonie letnie, obdarowywanie dzieci przystępujących do I Komunii św., opieka nad niewidomymi, więźniami i ich rodzinami, opieka nad rodzinami gruźliczymi. Niektóre Stowarzyszenia utworzyły stypendia dla młodzieży chcącej się uczyć. Wiele Stowarzyszeń nawiązało kontakt z Stowarzyszeniem Młodzieży, w celu zainteresowania jej pracą wincentyńską.

Pomoc duszpasterska:

Rok	Nawróceń	Doprowadzenie do chrztu	Do ołtarza	Do sakramentów ostatnich
1934	2	40 dzieci	85	306
1935	50	110 „	84	150
1936	21	55 „	85	244
1937	18	60 „	72	397

Ważną pozycją w pracy Stowarzyszeń — to opieka nad chorymi, starcami i kalekami.

W roku 1936 Stowarzyszenia miały 1101 osób w opiece, w roku 1937 — 1401 osób.

Większość Stowarzyszeń urządza t.zw. „Dzień Chorych“ w parafii. (W roku 1937 — 41 Stow.). W dniu tym zawieziono na nabożeństwo 2518 chorych i kalek.

Zapomóg w gotówce wydano ubogim i chorym w parafii
w roku 1936 — 34.497,86 zł
„ „ 1937 — 26.195,62 zł.

Zapomóg żywnościowych wydaje się w formie chleba, tłuszczu, cukru, mydła, ziemniaków, różnych innych towarów kolonialnych.

Ogółem towarów na sumę:

w roku 1936 — 68.290,08 zł

„ „ 1937 — 68.220,85 zł.

Pomoc dla biednych matek.

Osobny dział pracy Stow. to akcja „Dni wypoczynkowych dla matek“. Zapoczątkował je w roku 1935 założyciel „Caritasu“, radca duchowny ks. dr Wojtas. Posłużył się poza Związkiem „Caritas“ Stow. Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo wraz z ich Radą Wyższą i z ich pomocą wysłano 177 matek do Czernej pod Krzeszowicami do Domu Śl. Zytek.

W roku 1936 utworzył się osobny komitet pod protektorem J. E. ks. biskupa Adamskiego, JWPanów: Wojewody Śląskiego i Marszałka Sejmu Śląskiego pod nazwą: „Śląski Komitet Pań niesienia pomocy najbiedniejszym matkom“ z panią naczelnikową Szymonową Adelą Rudowską jako przewodniczącą. Wysłano 300 matek pod opieką 2 SS. Miłosierdzia. Wśród darów na ten cel wyszczególnić należy subwencję Śląskiej Rady Wojewódzkiej w wysokości 1.000 zł, ofiary złożone przez pp. aptekarzy i niektóre firmy.

W roku 1937 wysłano na „dni wypoczynkowe“ 185 kobiet (brak funduszy). Koszta pokrył „Śląski Komitet Pań niesienia pomocy najbiedniejszym matkom“. Zapomogi udzielił Sejm Śl. (500 zł), miasto Katowice (250 zł) i miasto Chorzów (150 zł). Resztę pieniędzy czerpała Rada Wyższa ze składek, zbieranych w ciągu roku przez Stowarzyszenia Pań Wincentek.

Na wiosnę 1938 r. wysłano w pierwszej grupie 66 matek. a ogółem około 200 matek w ciągu lata.

Współpraca Stowarzyszeń z instytucjami i stowarzyszeniami charytatywnymi.

Stowarzyszenia współpracują z rozmaitymi Urzędami Opieki Społecznej a mianowicie: z Opieką nad Matką i Dzieckiem, z Komitetem Pomocy Zimowej Bezrobotnym, z Wojewódzkim Komitetem Pomocy dzieciom i młodzieży, ze stacjami Opieki nad niemowlętami (tzw. kuchnie mleczne), z miejscową Komisją ubogich. Prócz tego współpraca ciągła bywa w niektórych stowarzyszeniach z Polskim Czerwonym Krzyżem, ze Związkiem Caritas i jego Pa-

rafialnymi Wydziałami, z Arcybractwem Mątek Chrześcijańskich, z Kongregacją Mariańską Dziewcząt, z Rodziną Wojskową, z Towarzystwem Polek, ze Stow. Kobiet itd.

Organizacja Stowarzyszenia Pań Miłosierdzia na Śląsku.

Rada Wyższa Stow. św. Wincentego a Paulo diecezji katowickiej została erygowana dnia 27 maja 1930 r.

Stowarzyszenia św. Wincentego a Paulo powstały:

w roku	1865	—	w Wodzisławiu
„	„	1902	— w Nakle Śl.,
„	„	1906	— w Katowicach-Zalężu
„	„	1920	— w Siemianowicach (par. św. Krzyża)
„	„	1920	— w Siemianowicach (par. św. Antoniego)
„	„	1922	— w Józefowcu
„	„	1922	— w Katowicach-Dębie
„	„	1922	— w Tarnowskich Górach
„	„	1922	— w Żorach
„	„	1923	— w Chorzowie I (par. św. Jadwigi)
„	„	1923	— w Chorzowie II (par. św. Barbary)
„	„	1923	— w Chwałowicach
„	„	1923	— w Dąbrówce Małej
„	„	1923	— w Knurowie
„	„	1923	— w Lublińcu
„	„	1923	— w Orzegowie
„	„	1924	— w Katowicach (par. śś. Piotra i Pawła)
„	„	1924	— w Kończycach
„	„	1925	— w Chorzowie II (par. św. Józefa)
„	„	1925	— w Hajdukach Wielkich
„	„	1925	— w Piekarach Śl. (N. M. P.)
„	„	1925	— w Świętochłowicach
„	„	1926	— w Szopienicach
„	„	1927	— w Mysłowicach
„	„	1927	— w Murckach
„	„	1927	— w Rybniku
„	„	1928	— w Nowej Wsi
„	„	1928	— w Piekarach Śl. (par. śwś Trójcy)
„	„	1929	— w Pawłowie
„	„	1930	— w Brzezinach Śl.
„	„	1930	— w Chropaczowie

w roku 1930 — w Jedłowniku
 „ „ 1930 — w Bogucicach
 „ „ 1930 — w Niedobczycach
 „ „ 1930 — w Radoszowach
 „ „ 1930 — w Rudzie Śl. (par. M. B. R.)
 „ „ 1930 — w Rudzie Śl. (par. św. Józefa)
 „ „ 1931 — w Chorzowie III
 „ „ 1931 — w Dąbrowce Wielkiej
 „ „ 1931 — w Katowicach-Ligocie
 „ „ 1931 — w Panewnikach
 „ „ 1931 — w Pszczynie
 „ „ 1931 — w Radzionkowie
 „ „ 1931 — w Reptach Nowych
 „ „ 1931 — w Rydułtowach
 „ „ 1931 — w Welnowcu
 „ „ 1932 — w Brzozowicach-Kamieniu
 „ „ 1932 — w Katowicach-Zawodziu
 „ „ 1932 — w Łaziskach Górnych
 „ „ 1932 — w Makoszowach
 „ „ 1932 — w Piotrowicach Śl.
 „ „ 1933 — w Świętochłowicach-Zgodzie
 „ „ 1933 — w Świerklańcu
 „ „ 1934 — w Łagiewnikach Śl.
 „ „ 1935 — w Lipinach
 „ „ 1935 — w Mikołowie
 „ „ 1935 — w Pszowie
 „ „ 1936 — w Bielszowicach
 „ „ 1936 — w Chorzowie I (par. św. Antoniego)
 „ „ 1936 — w Czarnym Lesie
 „ „ 1936 — w Michałkowicach
 „ „ 1937 — w Miasteczku
 „ „ 1937 — w Czerwionce
 „ „ 1937 — w Drogomyślu (par. Ochaby).

Prócz powyższych Stowarzyszeń istnieje Stowarzyszenie
 św. Wincentego a Paulo w Bobrownikach (na razie jest nie-
 czynne).

Niemieckie Stowarzyszenia św. Wincentego a Paulo
 istnieją:

od roku 1866 — w Chorzowie II (par. św. Barbary)
 „ „ 1867 — w Rybniku

w roku 1869 — w Katowicach (par. N. M. P.)
 „ „ 1891 — w Siemianowicach (par. św. Krzyża)
 „ „ 1894 — w Chorzowie I (par. św. Jadwiga)
 „ „ 1897 — w Świętochłowicach
 „ „ 1903 — w Chorzowie III
 „ „ 1904 — w Załężu
 „ „ 1905 — w Szopienicach
 „ „ 1911 — w Chorzowie II (par. św. Józefa)
 „ „ 1914 — w Hajdukach Wielkich
 „ „ 1917 — w Katowicach (par. śś. Piotra i Pawła)
 „ „ 1921 — w Siemianowicach (par. św. Antoniego)
 „ „ 1925 — w Rydułtowach.

Skład Zarządu Rady Wyższej.

W skład Rady Wyższej wchodzi z nominacji ks. Biskupa jako delegaci: ks. dr Wojtas i dyrektor Caritasu ks. dr Krzakała.

Z wyboru:

p. Eckertowa — prezydentka,
 p. Spaltensteinowa — wiceprezydentka,
 p. Badurzanka — sekretarka,
 p. Malczewska — zast. sekretarki,
 p. Hoffmanowa — skarbniczka,
 p. Koźlikowa — zast. skarbniczki.

Radne:

P. Glanzowa, p. Kolbowa, p. Leszowa, p. Liniewiczowa, p. Ruppowa. Ze stowarzyszeń niemieckich: pp. Ogięlda i Kubis oraz ich zastępczyni p. Frantzke.

Liczba członkiń Stow. św. Wincentego a Paulo.

Rok	Liczba członkiń
1933	8 849
1934	9 290
1935	10 026
1936	10 513
1937	10 524

Przychody i rozchody:

Rok	Przychód	Rozchód
1934	242 035 10	224 768 43
1935	247 829 34	233 006 76
1936	259 090 60	214 890 96
1937	273 515 42	229 264 99

Największa pozycja rozchodu przypada na żywność, zakup odzieży, następnie zapomogi w gotówce, zapomogi dla dzieci, przystępujących do I-szej Komunii św., wysyłkę matek na dni wypoczynkowe, kosztu urządzania imprez, zakup lekarstw, kosztu administracyjne itd.

Wydano na:	1936 r.	1937 r.
zakup odzieży	87 819 29 zł	107 065 39 zł
żywność . . .	56 637 85 zł	66 496 08 zł

STOWARZYSZENIE KOBIET ZAROBKUJĄCYCH POD OPIEKĄ ŚW. ZYTY W KATOWICACH.

W dniu 12 grudnia 1920 r. zwołała p. Bronisława Szymkowiakówna, b. posłanka Sejmu, zebranie wszystkich pracownic domowych celem utworzenia organizacji, mającej na celu wychowanie członkiń na dobre katoliczki i Polki. Szczególnie podkreślono ten drugi cel, gdyż w okresie plebiscytowym chodziło o uświadomienie dziewcząt pod względem narodowym i odciągnięcie ich od silnie podówczas rozwiniętej niemieckiej organizacji dla służby domowej. Na pierwszym konstytucyjnym zebraniu zapisało się 30 dziewcząt do nowoutworzonego Stowarzyszenia św. Zyty, które stały się gorliwymi członkiniami. W krótkim czasie stowarzyszenie powyższe było już w Katowicach ogólnie znane i stale powiększało swe szeregi. Po roku istnienia należało do Stowarzyszenia 77 czynnych członków. Po ostatecznym ustaleniu granic Polski wysunęły się na pierwszy plan inne zadania, przede wszystkim trzeba było członkinie doksztalcać zawodowo i umysłowo i oddziaływać wychowawczo. By praca ta była owocna, oddała p. Szymkowiakówna dnia 5 listopada 1922 r. Stowarzyszenie pod opiekę proboszczowi przy parafii Najśw. Maryi Panny w Katowicach, ks. drowi Kubinie, obecnemu biskupowi diecezji częstochowskiej. Odtąd na czele Stowarzyszenia stał prezes, delegowany przez ks. proboszcza. Pierwszym prezesem był ks. Skupin, drugim ks. Szoltyś, następnie ks. Mateja Jan, a po nim objął prezesurę ks. W. Pniok, pełniąc obowiązki przez blisko osiem lat. Obecnie prezesem został zamianowany ks. notariusz W. Ochman.

Zebrania odbywały się regularnie co miesiąc, a dzieliły się zwykle na trzy części. W pierwszej obchodzono uroczystości kościelne lub narodowe, która to część miała charakter bardzo podniosły, a wypełniały ją: referat, wiersze i pieśni, żywe obrazy itp.; w drugiej części poruszano sprawy organizacyjne, a trzecia część obejmowała wesołe urozmaicenia, a więc monologi, dialogi, krótkie komedijki, wesołe piosenki itd. Po każdym zebraniu urządzano gry towarzyskie. W lecie odbywały się wycieczki z licznymi

urozmaiceniami, w których prócz członkiń uczestniczyło zawsze dużo gości.

W 1923 r. założono biuro pośrednictwa posad, które rocznie wyszukiwało pracę około 800 służącym, kucharkom, pokojówkom itp.; z czasem zaprowadzono również (dzięki poparciu ks. prob. dra Kubiny, który oddał Dom Związkowy do dyspozycji) jadalnię dla pracującej inteligencji. Jadalnia wydawała z początku około 50 obiadów, których liczba doszła z czasem (1929 r.) do 200. Wszystkie oszczędności, poczynione ze składek członkowskich, pośrednictwa, jadalni oraz ofiar, składano do banku. Wreszcie w 1930 r. zakupiono w Katowicach przy ul. Mariackiej 22 kamienicę.

Niestety Stowarzyszenie nie posiadało dostatecznych funduszy, członkinie więc pośpieszyły z pomocą, pożyczając swoje skromne oszczędności. W domu tym urządzono w suterynie kuchnię oraz pokoje dla służby, na parterze jadalnię, świetlicę dla członkiń, biuro pośrednictwa posad, oraz poczekalnię dla szukających pracę służących. Z czasem przebudowano jedno piętro oraz tylny dom na pojedyncze pokoje dla starszych lub niezdolnych do pracy członkiń, oraz urządzono schronisko dla chwilowo bezrobotnych, z którego korzystało w roku sprawozdawczym 180 członkiń od 4—15 dni. W kilku wypadkach korzystały ze schroniska dłużej niż dwa tygodnie, za zezwoleniem ks. prezesa. Zapotrzebowanie bowiem służących jest tak duże, że w ciągu dwóch tygodni zawsze mogą znaleźć pracę. W 1933 r. zakupiono dom wypoczynkowy w Czernej, którego zadaniem miało być udostępnienie służbie domowej zdrowego i taniego wypoczynku.

Ta zwiększona działalność wymagała rozszerzenia się Stowarzyszenia po za ramy jednej parafii i dlatego w porozumieniu i za zgodą J. E. ks. biskupa Adamskiego utworzono w r. 1933 z tego Stowarzyszenia, liczącego około 200 członkiń, diecezjalną organizację pod nazwą: Stowarzyszenie Kobiet Zarobkujących pod opieką św. Zyty. Województwo zatwierdziło statut i zarejestrowało Stowarzyszenie. Według statutu cele i zadania Stowarzyszenia są następujące: 1. pielęgnowanie zasad i życia katolickiego w duchu apostołstwa, 2. podniesienie poziomu moralnego i umysłowego, 3. obrona interesów zawodowych, 4. uzupełnienie opieki społecznej przez zorganizowanie samopomocy wśród członkiń.

W myśl statutu, dla ogarnięcia jak najwięcej kobiet zarobkujących (nie tylko pracownic domowych), Stowarzyszenie zaczęło zakładać Koła miejscowe wzgl. starać się o przyłączenie już istniejących samodzielnych organizacyj. W ten sposób aż do roku 1938 powstało 17 Kół w następujących miejscowościach: w Chorzowie przy par. św. Jadwigi, Hajdukach W., Janowie, Józefowcu, Lipinach, Małej Dąbrowce, Michałkowicach, Mysłowicach, Nowym Bytomiu, Rudzie Śl., Rybniku, Szopienicach, Siemianowicach Śl. i Zgodzie, oraz trzy ściśle zawodowe, a mianowicie Koło urzędniczek, księżyich gospodyń, pielęgniarek. Zakładanie nowych Kół napotykało jednak na wielkie trudności, gdyż cała uwaga duchowieństwa skierowana jest na oddziały stowarzyszeń Akcji Katolickiej, które jako organizacje wszechstanowe wcielają do swych szeregów i kobiety zarobkujące. Dlatego też zaniechano na okres najbliższych lat pracy w kierunku zakładania nowych Kół, starając się o wzmocnienie istniejących. W pracy tej pomagają Stowarzyszeniu t. zw. Patronaty. Należą do nich panie z inteligencji, przeważnie pracodawczynie naszych członkiń. Wpływ ich na rozwój Kół jest duży, gdyż panie domu przez nie lepiej wczuwają się w położenie pracownic, służąc radą i pomocą, starając się o zlikwidowanie nieporozumień i sporów między pracodawcami i pracownicami.

W roku bieżącym główny wysiłek Zarządu Stowarzyszenia skierowany był na rozbudowę pracy Stowarzyszenia oraz uszanowanie majątku Stowarzyszenia. Majątek ten składa się z poprzednio wspomnianego domu czynszowego w Katowicach oraz domu wypoczynkowego w Czernej wraz z urządzeniem. Wyżej wymienione domy, stanowiące główny majątek Stowarzyszenia, są jednak mocno zadłużone, stąd też potrzeba wyprowadzenia zawikłanych spraw majątkowych na prostą drogę wydawała się Zarządowi Stowarzyszenia najpilniejszą. By nie powiększać zadłużenia, Stowarzyszenie nie zaciągało nowych pożyczek, starało się natomiast jak najwięcej spłacić.

Obecnie w 17 Kołach Stowarzyszenie łączy 1149 członkiń.

Praca oświatowa

jest jednym z zadań Stowarzyszenia. Chodzi o to, by członkinie były osobami światłymi, podążającymi za nurtem dzisiejszego życia. Praca oświatowa prowadzona jest głównie na zebraniach

i zbiórkach, razem odbyło się ich 159. Wygłoszono na zebraniach 243 referatów i pogadanek. Zebrania odbywają się zasadniczo co miesiąc, zbiórki raz w tygodniu. Gotowy materiał do referatów i pogadanek wysyła Stowarzyszenie. W roku sprawozdawczym wysyłano referaty z dziedziny higieny osobistej i społecznej. Obecnie otrzymują Koła materiał gotowy na tematy wychowawcze. Wykłady związane z Akcją Katolicką oraz z dziedziny religijnej wygłaszają księża patronowie, oraz w niektórych Kołach same członkinie, które coraz więcej wprawiają się, stając się coraz lepszymi preleżentkami.

Pracę oświatową prowadzi Stowarzyszenie także za pomocą biblioteki, która mieści się w Katowicach i liczy 300 różnych tomów. Niektóre Koła mają poza tym własne biblioteczki. Trzeba stwierdzić, że część członkiń chętnie czyta, niestety brak funduszków nie pozwala na systematyczne uzupełnianie biblioteki, tak, że część książek, otrzymanych do biblioteki zaraz po założeniu, jest przestarzałych. Uzupełnienie biblioteki nowymi książkami wpłynęłoby znacznie na wzrost poczytności. Stowarzyszenie posiada również swój dział w tygodniu diecezjalnym, gdzie p. t. „Zawodowa praca kobiet“ zamieszczane były co drugi tydzień krótkie artykułiki z dziedziny kwestii społecznej i aktualnego hasła Episkopatu, dalej wzmianki o działalności Kół oraz komunikaty.

Wielki nacisk kładzie Stowarzyszenie

na wyrobienie wewnętrzne i wychowanie religijne członkiń.

W tym celu organizuje się corocznie w okresie wielkanocnym nauki rekolekcyjne, oraz zachęca się do odprawienia rekolekcji zamkniętych. Wszystkie Koła urządzają co miesiąc wspólne nabożeństwa i adoracje, odprawiają nowenny, tridua itd. Członkinie biorą udział we wszystkich uroczystościach parafialnych i praktykach religijnych. W dniu patronki Stowarzyszenia, św. Zyty, odprawia się corocznie we wszystkich parafiach, gdzie znajdują się Koła, uroczyste nabożeństwa ze wspólną Komunią św., poprzedzane nowenną do św. Zyty. W roku 1937 w rekolekcjach zamkniętych brało udział 28 członkiń. W tym roku urządzono w Katowicach dla wszystkich kobiet zarobkujących czterodniowe wieczorne nauki rekolekcyjne, w których uczestniczyło przeszło 400 osób, z tych prawie wszystkie przystąpiły na zakończenie do Sakramentów św. W dniu skupienia, urządzonym w sierpniu, brało udział 60 członkiń.

Członkini Stowarzyszenia musi być osobą nie tylko uczciwą, pracowitą, o wysokim stopniu moralności, ale także wyszko-

loną zawodowo, znającą doskonale swój fach. Jak każdy zawód wymaga przygotowania i odpowiednich umiejętności, tak samo i zawód pracownicy domowej. To też Stowarzyszenie dużą przykładową wagę, by członkinie były fachowo przygotowane i pomagają im, urządzając rozmaitego rodzaju kursy. W roku sprawozdawczym urządzono następujące kursy: pieczywa w Katowicach, Nowym Bytomiu i w Małej Dąbrowce, kurs kroju w Małej Dąbrowce i Szopienicach. W kursach uczestniczyło 15—30 osób. Kursy prowadziły fachowo wyszktałcone osoby. W porozumieniu z Kołem kobiecym L. O. P. P. urządzono także jeden kurs przeciwgazowy.

Koła nasze są bardzo ruchliwe i żywotne. W wielu parafiach zaliczają się do jednych z najbardziej ruchliwych organizacji. Urządzają akademię co roku, przedstawienia, zabawy, herbatki, wystawy i wycieczki. W roku sprawozdawczym Koło w Chorzowie ufundowało figurę św. Zyty i proporczyk. Stowarzyszenie zorganizowało wspólne wycieczki wszystkich członkiń do Krakowa, w której wzięło udział 60 członkiń, na Zadole przeszło 140 członkiń, i pielgrzymkę do Częstochowy przy udziale 120 członkiń.

Pośrednictwo pracy

prowadzone przy Stowarzyszeniu oddaje członkiniom wielkie usługi. Za pośrednictwem Stowarzyszenia otrzymało w 1937 roku pracę 702 służących, w tym 179 członkiń. Wiele pań zwraca się do nas z zaufaniem, prosząc o członkinie. Wszystkie też po krótkim okresie bezrobocia otrzymują pracę, nie mogą jej jedynie te otrzymać, które mają zbyt wygórowane żądania, oraz członkinie starsze. Dlatego też zachęca Stowarzyszenie do wytrwania na jednym miejscu. W roku sprawozdawczym rozdzielono 65 obrazów św. Zyty z dedykacją Zarządu Stowarzyszenia za długoletnią pracę w jednym miejscu. W wypadku, gdy pracodawcy krzywdzą naszą członkinię, załatwiamy te sprawy przez naszego adwokata. W ostatnim roku spraw spornych było 18. Wszelkie poważne zażalenia zostają notowane i w razie powtórzenia się ich nie dajemy pracy danej dziewczynie, a pracodawczyni nie posyłamy pracownic.

Dom wycieczkowy w Czernej

jest wielkim dobrodziejstwem dla członkiń, dającym im możliwość taniego i zdrowego wypoczynku. W roku sprawozdawczym spę-

Dom wypoczynkowy Stowarzyszenia św. Zyty w Czernej.

dziło w Czernej wakacje 40 członkiń. Dzięki staraniom Komitetu dla domu wypoczynkowego w Czernej rozbudowano go bez wkładu pieniędzy z kasy Stowarzyszenia. Podniosła się dlatego znacznie wartość obiektu oraz możliwość wykorzystania go. Służy bowiem od roku bieżącego celom kolonijnym, dając wypoczynek matkom i dzieciom robotników śląskich. W roku bieżącym odbyło się kilka kursów tych kolonij.

Stowarzyszenie wydierżawia dom związkowy w Wielkich Hajdukach, gdzie stale zatrudnia 3 członkinie.

Zarząd Stowarzyszenia.

Na czele Stowarzyszenia stoi prezes ks. notariusz W. Ochman. Na walnym zebraniu wybrano resztę członkiń Zarządu w następującym składzie: Prezeska — p. Przondzionówna, sekretarka — p. Matlokówna, skarbniczka — p. Czechówna.

Zarząd Stowarzyszenia zorganizował w 1937 r. zjazd wszystkich członkiń, na którym obecnych było około 400 osób. Zjazd ten zaszczycił swą obecnością J. E. ks. biskup Bieniek. Raczyli także przybyć przewiel. ks. oficjał Skupin, ks. prałat Szramek i przewiel. księży patronowie. Prócz tego zorganizowano zjazd wszystkich księży patronów, na którym omówiono program pracy, oraz zjazd wszystkich wydziałów Kół.

LIGA KATOLICKA.

Początki Ligi Katolickiej sięgają r. 1923. Jak już wspomniano w rozdziale pierwszym, powołano na II Zjeździe Katolickim do życia centralę diecezjalną dla spraw akcji katolickiej pod nazwą „Liga Katolicka“ (porówn. str. 7). Pod kierownictwem ks. prałata Gawliny, a później ks. Siemienika, Liga Katolicka rozwijała żywą działalność na różnych odcinkach życia diecezjalnego.

I tak w r. 1926 Liga podejmuje akcję protestacyjną skierowaną przeciw nowemu projektowi ustawodawstwa małżeńskiego, w którym miano zaprowadzić w Polsce śluby cywilne. W następnym roku przeprowadzono akcję protestacyjną przeciw pogwałceniu święcenia niedziel i świąt w przemyśle i handlu. Dziesiątki tysięcy protestów, podpisanych przez stowarzyszenia i związki kościelne i świeckie przesłano do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. W r. 1928 na pierwszy plan wysunęła się sprawa okrutnego prześladowania katolików w Meksyku. By poruszyć opinię publiczną Generalny Sekretariat Ligi wezwał osobną odezwą wszystkie organizacje świeckie i kościelne do protestu. W myśl tej odezwy odbyły się w parafiach masowe zebrania z referatami i rezolucjami. Sekretariat Ligi zebrał z 113 miejscowości od 1159 towarzystw kościelnych, kulturalno-oświatowych, narodowych i zawodowych protesty, które przesłano do Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Ligi Narodów. Chociaż akcja ta nie skłoniła miarodajne czynniki do zajęcia odpowiedniego stanowiska, to jednak przyczyniła się pośrednio do spotęgowania na terenie diecezji myśli o jedności i powszechności Kościoła katolickiego.

Do akcji tego rodzaju należy również zaliczyć zmobilizowanie katolickiej opinii publicznej w odniesieniu do grożącego w r. 1928 niebezpieczeństwa zmiany wyznaniowego charakteru szkolnictwa na Śląsku przez okólnik Min. W. R. i O. P. o nomenklaturze szkół. Akcja odczytowa poparta artykułami w prasie diecezjalnej i dziennikach wydała ten efekt, że na Śląsku uratowano szkołę wyznaniową.

Z chwilą uruchomienia w r. 1927 nadawczej stacji radiowej w Katowicach, ks. Siemienik, który od r. 1926 pełnił funkcję generalnego sekretarza Ligi Katolickiej, wszedł w porozumienie z dyrekcją programu rozgłośni katowickiej, ustalając pewne wytyczne, do których — biorąc pod uwagę charakter katolicki większości ludności Śląska — programy audycji radiowych miały się stosować. Dyrekcja radia zgodziła się na wprowadzenie kazań w łączności ze Mszą św. i na odczyty religijne co niedzielę po południu z wyjątkiem wakacji. Generalny Sekretariat w ścisłym kontakcie z dyrekcją radia zabiegał o referentów, którym podawał tematy do opracowania. Niedzielną akcją odczytowa przetrwała do r. 1937.

Prócz tych prac Liga Katolicka zajęła się od samego zarania swej działalności organizowaniem pielgrzymek zagranicznych, o czym będzie jeszcze mowa, oraz wydawnictwem kalendarza diecezjalnego.

Rok 1932 jest rokiem przełomowym dla Ligi Katolickiej. Na skutek reorganizacji Akcji Katolickiej w Polsce i zatwierdzenia przez Episkopat nowego odrębnego statutu i odmiennych ram organizacyjnych, organizacje Ligi Katolickiej w diecezjach, w których jeszcze poza Śląskiem istniały, jak w archidiecezji krakowskiej, poznańskiej, warszawskiej i wileńskiej, przestały istnieć. W poszczególnych diecezjach przekazują Ligi Katolickiej działalność swoją Diecezjalnym Instytutom Akcji Katolickiej.

Również i w diecezji śląskiej Liga Katolicka oddaje dotychczasowe swoje agendy Diecezjalnemu Sekretariatowi a późniejszemu Instytutowi Akcji Katolickiej i przestaje być jednostką organizacyjną, nie likwiduje się jednak, lecz istnieje nadal w zmienionej formie, choć pod tą samą nazwą. Stosownie do zarządzenia Ordynariusza J. E. ks. biskupa Adamskiego Liga staje się biurem diecezjalnym, które prowadzi obecnie następujące agendy:

redakcję kalendarza diecezjalnego,
akcję pielgrzymkową,
akcję filmową,
akcję przeżroczy filmowych,
akcję „Tygodni książki“
kolekturę.

Propaganda akcji pielgrzymkowej.

Kalendarz diecezjalny.

Liga Katolicka redaguje kalendarz diecezjalny od roku 1926. W bieżącym roku wydano już czternasty rocznik. Zadaniem kalendarza jest informowanie w formie popularnej czytelników o przejawach życia religijnego w postaci artykułów, opowiadań i felietonów, naświetlających zadania Akcji Katolickiej, głównie hasel, jakie obecnie Naczelny Instytut Akcji Katolickiej w Poznaniu co roku ogłasza.

Akcja pielgrzymkowa.

Pierwszą pielgrzymką Ligi Katolickiej była wielka pielgrzymka jubileuszowa do Rzymu w r. 1925, którą nadzwyczaj sprawnie zorganizował J. E. ks. biskup Gawlina, ówczesny generalny sekretarz Ligi. W roku 1929 wyrusza następna pielgrzymka do Rzymu, w r. 1930 do Budapesztu na uroczystości ku czci św. Emeryka, później wyruszają pielgrzymki do Ziemi świętej, Padwy, Lourdes i Lisieux, Mariazell, Oberammergau, i od tego czasu organizowanie pielgrzymek do zagranicznych miejsc pątniczych staje się tradycją. Uczestnicy rekrutują się z całej Polski.

Do r. 1937 włącznie zorganizowano pielgrzymek zagranicznych 27, przy udziale około 5000 osób.

Pierwsze pielgrzymki krajowe — do Wilna i Częstochowy — urządziła Liga w r. 1933. Od r. 1934 dział ten silnie się rozwija.

Rozpoczyna się cykl pielgrzymek jubileuszowych do Krakowa do grobu patrona Śląska św. Jacka, wyruszają pielgrzymki do Piekar i Pszowa, do Kalwarii Zebrzydowskiej, Częstochowy, Czernej, Wilna, Gniezna i Poznania.

Celem pielgrzymek jest nie tylko sama myśl religijna, lecz ideowe złączenie Śląska z resztą ziem Polski, zbliżenie Ślązaków do ludności innych dzielnic. W programach pielgrzymek uwzględniano prócz momentów religijnych również i narodowe.

Od r. 1937 mocą rozporządzenia J. E. ks. biskupa Adamskiego Liga jako diecezjalne biuro pielgrzymkowe sprawuje nadzór nad całym ruchem pielgrzymkowym w diecezji.

Zestawienie pielgrzymek krajowych w cyfrach przedstawia się następująco:

rok 1933	ilość pielgrzymek	3	ilość uczestników	2.956
„ 1934	„	25	„	14.505
„ 1935	„	15	„	6.453
„ 1936	„	17	„	6.116
„ 1937	„	15	„	10.366

ogółem zorganizow. pielgrzymek 75 przy udziale 40.396 osób.

Akcja filmowa.

Liga Katolicka, chcąc udostępnić kinoteatrom jak i kinom parafialnym wyświetlanie filmów dobrych o etycznej wartości, zakupiła w latach 1930 i 1932 kilka filmów niemych. Tytuły ich: „Odwieczna walka“, „Krzyż na skale“, „Zamierająca ziemia“, „Płomienne serce“ (film z życia św. Elżbiety), „Salve Regina“ (film reportażowy z Piekar Śl.), oraz kilka jednoaktowych dodatków.

W międzyczasie jednak rozpowszechniły się filmy dźwiękowe, więc posiadane już filmy nieme straciły swą wartość, a uzupełnienie dotychczasowego zapasu filmami dźwiękowymi wymagałoby wielkich zasobów finansowych. Z tych więc względów nie można było działu tego rozszerzać, tym więcej, że powstał projekt utworzenia centralnego katolickiego biura filmowego w Warszawie. Dlatego też działalność Ligi na tym polu przybrała inny charakter, a mianowicie rozpoczęto produkcję przeźroczy filmowych.

„Przez książkę do zwycięstwa!“ — oto hasło propagandowe akcji „Tygodnia książki“.

Akcja przeźroczy filmowych.

Dział ten ma przede wszystkim na celu dostarczyć organizacjom katolickim odpowiedni materiał odczytowy. Przeźrocza obejmują dziedziny: dogmatyki, apologetyki, liturgii, hagiografii, misyj, historii Kościoła, sztuki kościelnej, Akcji Katolickiej i spraw społecznych. Jedna seria przeźroczy o przeciętnie 50 obrazach tworzy zwartą w sobie całość i uzupełniona jest referatem opracowanym przez znawcę danej dziedziny.

Wielką przeszkodą w rozpowszechnianiu przeźroczy, to brak wśród organizacji aparatów do wyświetlania. Liga, chcąc i tej potrzebie zaradzić, zaprowadza u siebie również dział aparatów projekcyjnych, zwłaszcza prostych i tanich, a więc łatwych do nabycia i obsługi.

Siedziba Ligi Katolickiej
w Katowicach przy ulicy
3-go Maja 30

Akcja „Tygodni książki”.

Dalszą gałęzią działalności Ligi jest rozszerzanie dobrej katolickiej książki wśród najszerszych warstw społeczeństwa śląskiego. Dorywczy ten kolportaż prowadzony jest w formie „Tygodni książki”. Potrzebne do kolportażu książki pobierano z różnych wydawnictw, a przy doborze treści kierowano się również hasłem Akcji Katolickiej na dany rok. Paczki z książkami wysyłano do parafij, gdzie sprzedają w porozumieniu z miejscowym ks. proboszczem zajmowali się członkowie stowarzyszeń Akcji Katolickiej.

„Tydzień książki” zasięgiem swoim obejmował około 90% parafij w diecezji, gdyż parafie licznie zbyt małe do pracy tej nie wciągano. Imprezy owe organizowano zawsze jesienią, i to:

w r. 1934 przy pomocy Sekretariatu Katol. Stow. Mężów sprzedano książek	10.000,
w r. 1935 przy pomocy Sekretariatu Katol. Stow. Młodzieży Żeńskiej sprzedano książek	8.750,
w r. 1936 liczba książek sprzedanych podniosła się do	16.500.

W roku 1937 z powodu skoncentrowania akcji w diecezji w kierunku propagandy prasy katolickiej, zorganizowanie „Tygodnia książki“ przerwano, jednakże w roku bieżącym akcję tę podejmie się na nowo.

Kolektura.

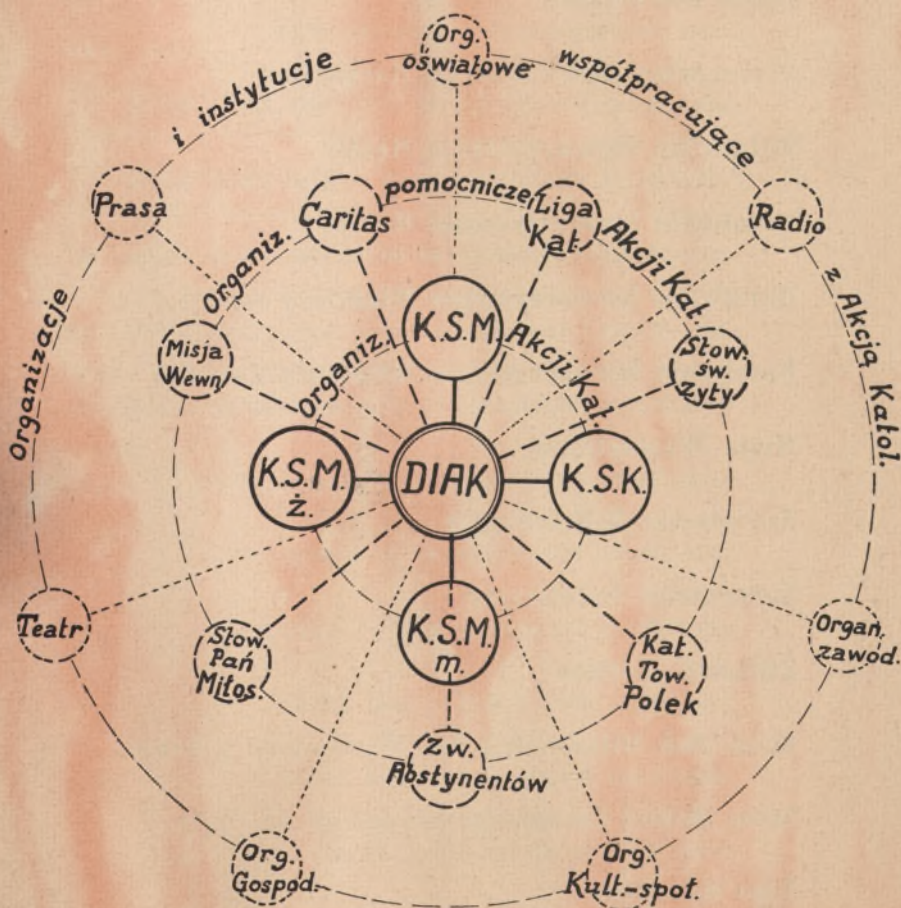
Zupełnie nowym działem pracy Ligi Katolickiej jest kolektura Loterii Klasowej, którą prowadzi się od czerwca 1936 roku. Dział ten rozwija się pomyślnie. Dochód z kolektury przeznaczony jest na cele społeczne i oświatowe diecezji.

Afisz o nabożeństwach niedzielnych.

Z inicjatywy i pod redakcją ks. red. Woźnicy wydała Liga w r. 1937 afisz o nabożeństwach niedzielnych w miejscach wycieczkowych pod hasłem „W niedzielę do gór“. Afisze rozesłano do Urzędów Parafialnych, towarzystw turystycznych i schronisk.

Tak w ogólnym zarysie przedstawia się całokształt działalności Ligi Katolickiej. Obecna praca Ligi ma charakter ściśle nowoczesny, w wielu wypadkach wzorowany na zagranicy. Liga nie ogranicza się jednak do dotychczasowych działów pracy, tylko odpowiednio do wzrastających potrzeb życia katolickiego szukać będzie nowych dróg, by spełnić należycie swoje zadanie jako nowoczesne biuro katolickie.

Zasięg i kierunki działania Akcji Katolickiej na Śląsku.

Adresy instytucji katolickich w Katowicach

Kuria Diecezjalna

ulica Plebiscytowa — telef. 353-01, 353-02.

Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej

ulica Marsz. Piłsudskiego nr 20 — telef. 345-07, 345-08.

Katolickie Stowarzyszenie Mężów

ulica Marsz. Piłsudskiego nr 20 — telef. 345-07, 345-08.

Katolickie Stowarzyszenie Kobiet

ulica Marsz. Piłsudskiego nr 20 — telef. 345-07, 345-08.

Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej

ulica Marsz. Piłsudskiego nr 20 — telef. 345-07, 345-08.

Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej

ulica Marsz. Piłsudskiego nr 20 — telef. 345-07, 345-08

Misja Wewnętrzna

ulica Marsz. Piłsudskiego nr 20 — telef. 355-63.

Sekretariat Rekolekcyjny

ulica Marsz. Piłsudskiego nr 20 — telef. 355-63.

Sekretariat Sodalicyjny

ulica Marsz. Piłsudskiego nr 20 — telef. 355-63.

Związek „Caritas”

ulica Brata Alberta nr 3 — telef. 332-36.

Stow. Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo

ulica Brata Alberta nr 3 — telef. 332-36.

Stow. Kobiet Zarobkujących pod op. św. Zyty

ulica Mariacka nr 22 — telef. 317-04.

Liga Katolicka

ulica 3-go Maja 30 — telef. 306-52.

Księgarnia i Drukarnia Katolicka S. A.

ulica Marsz. Piłsudskiego nr 58 — telef. 313-30.

Spis rzeczy

Słowo wstępne	3
Powstanie i rozwój Akcji Katolickiej na Śląsku	5
Organizacja (Akcji Katolickiej)	15
Powstanie, rozwój i dorobki Kat. Stowarzyszenia Meżów diec. katow.	50
Katolickie Stowarzyszenie Kobiet	71
Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej na Śląsku	92
10 lat pracy Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej na Śląsku	116
Misja Wewnętrzna	151
Diecezjalny Sekretariat Rekolekcyjny	157
Sekretariat Sekcji Sodalicyjnej	161
Związek „Caritas”	185
Działalność Stow. św. Wincentego z Paulo	190
Stowarzyszenie Kobiet Zarobkujących pod op. św. Zyty	196
Liga Katolicka	202

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

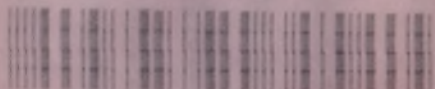
16314 5

001-016314-00-0

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

16314 S

001-016314-00-0